www.UyghurMuqam.com

ئۇيغۇر سەنئىتىنىڭ گۈلتاجى، جەۋھىرى — ئۇيغۇر 12 مۇقامى

ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامىنىڭ بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتى تەرىپىدىن «ئىنسانىيەتنىڭ ئاغزاكى ۋە غەيرىي ماددىي مەدەنىيەت مىراسلىرىنىڭ ۋەكىللىك ئەسەرلىرى» قاتارىغا كىرگۈزۈلگەنلىكىنى قىزغىن تەبرىكلەيمىز!!!

ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامى — پارلاق جۇڭخۇا مەدەنىيەت خەزىنىسىدىكى بىباھا گۆھەر، ئەمگەكچان - ئىجادچان ئۇيغۇر خەلقىنىڭ ئەقىل - پاراسىتىنىڭ جەۋھىرى، ئۇيغۇر ھاياتىنىڭ ھەممە تەرەپلىرىنى مۇزىكا تىلى بىلەن بايان قىلىدىغان بەدىئىي قامۇستۇر. ئۇنىڭدا ئۇيغۇر خەلقىنىڭ ھاياتى ۋە گۈزەل مەنىۋىيىتى، ئىستەك خاھىشلىرى، تارىخىي رېئاللىق ۋە تۇرمۇش مۇھىتىدىن كېلىپ چىققان مۇھەببەت - نەپرەتلىرى ئىنسان تەپەككۇرىنىڭ مۇزىكا، بەدىئىي، ئەدەبىيات ۋە ئۇسسۇل قاتارلىق خىلمۇ - خىل شەكىللىرى بىلەن ئىپادىلەنگەن. مۇنداق مۇزىكا ئەسىرى دۇنيا مىللەتلىرىنىڭ سەنئەت تارىخىدا كەم ئۇچرايدىغان ئالاھىدە ئەسەر بولغاچقا «شەرق مۇزىكا مەدەنىيىتىدىكى مۆجىزە» دەپ تەرىپلەنمەكتە.

ئۇيغۇر مۇقاملىرىنىڭ تارىخى ئۇزۇن، ئارقا كۆرۈنۈشىمۇ كەڭ ۋە چوڭقۇر. مۇقاملار ئۇيغۇر خەلقىنىڭ بېشىدىن كەچۈرگەن تارىخىي دەۋرلىرى بىلەن ھەمقەدەمدۇر. مۇقاملار كۆپلىگەن ماكان ۋە بىرقانچە زاماندا، ئۇيغۇر خەلقىنىڭ نۇرغۇنلىغان بەستىكارلىرى، ناخشىچىلىرى ۋە چالغۇچىلىرى تەرىپىدىن ئىجاد قىلىنغان خەلق مۇزىكىسىدۇر.

بۇ قېتىم ئەسلىگە ۋارىسلىق قىلىپ قايتا رەتلەنگەن، تولۇقلانغان، مۇكەممەللەشتۈرۈلگەن ئون ئىككى مۇقام 360 ئاھاڭ، 3435 مىسرادىن تەركىب تاپقان ھەمدە ئۇ يەنە ئۇيغۇر كلاسسىك شائىرلىرىنىڭ شېئىرلىرى، ئۇيغۇر خەلقىنىڭ داستانلىرىنىڭ پارچىلىرى ۋە خەلق قوشاق - بېيىتلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

ئابدۇرەئوپ تەكلىماكانىي

چاغاتاي ئۇيغۇر ئەدەبىياتى جەۋھەرلىرىدىن

ئەسلي يېزىلشى بىلەن

ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامى تېكىستلىرى

مىللەتلەر نەشرىياتى
بېيجىڭ

ئون ئىككى مۇقام تېكىستلىرى ئۇيغۇرلارنىڭ يۈرەك دۇردانىلىرى ئىنزىقى؛

مۇقام تېكىستلىرىنى دەسلەپ كىتابقا پۈتكەن چاغاتاي ئۇيغۇر يېزىقى.

ـ ئاپتور.

ئاپتور ئابدۇرەئوپ پولات تەكلىماكانىي 1950- يىل 11- ئاينىڭ 1- كۈنى قەشقەر شەھرىدە دۇنياغا كەلگەن. 1975- يىلدىن باشلاپ، بېيجىڭ مەركىزىي مىللەتلەر ئۇنىۋېرسىتېتىدە ئىشلەپ كەلمەكتە. هازىر ئۇ مەزكۇر مەكتەپتىكى ئۇيغۇر تىل - ئەدەبىيات فاكۇلتېتىنىڭ پروفېسسورى، دوكتور. قولىڭىزدىكى بۇ كىتابتىن باشقا، ئۇنىڭ يەنە ۋەكىللىك خاراكتېرىگە ئىگە تەتقىقات، ئىجادىيەت ۋە تەرجىمە ئەسەرلىرىدىن، «چاغاتاي ئۇيغۇر تىلى تەتقىقاتىدىن ئىلمىي ماقالىلەر» (1993- يىل)، «چاغاتاي ئۇيغۇر تىلى ھەققىدە مۇپەسسەل بايان» (2004- يىل)، «ئۇيغۇر تىلى لېكسكولوگىيىسى» (1995- يىل)، «كور خېرىدار» (1989 - يىل)، «ئۇيغۇردىكى ئەبگالىق» (1997- يىل)، ««مۇھاكەمەتۇل لۇغەتەين› دىن ‹مەئارىفۇل لۇغەتەين›غىچە» (2002- يىل)، «ھەق ۋە ھوقۇق مەرىپىتى ئۇيغۇر مەۋجۇتلۇقى ۋە تەرەققىياتىنىڭ مەڭگۈلۈك ئۇل تېشى» (2004- يىل)، «ئۇيغۇر تىلىنىڭ ئىملا ۋە تەلەپپۇز ئۆلچىمىنى بېكىتىش ھەققىدە» (2005- يىل)، «بەيتۇللاھنىڭ تارىخى» (1993- يىل)، «ئەممە پارە تەپسىرى» (2003- يىل) قاتارلىقلار بار.

1- راك مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

سەتارىم تارىغا جان رىشتەسىدىن تار ئەشىپ سالسام،
ئانىڭكىم نالەسىدىن بىنەۋانىڭ كۆڭلىنى ئالسام.
يېشمى: ساتارىمغا جېنىمنىڭ رىشتىسىدىن تار ئېشىپ سالسام، ئۇنىڭ نالە - ناۋاسى بىلەن يوقسۇلنىڭ كۆڭلىنى ئالسام.

مەقام ئالىپ مەقام ئىچرە مەقامنى دىلغا جاھ قىلسام،
مۇھەببەت كويىغا سالسا ئانىڭ ئالدىدا مەن چالسام.
يېشمى: مۇقام ئىچىدىن ئورۇن ئېلىپ، مۇقامنى دىلىمغا جايلاشتۇرسام، تەقدىر مېنى مۇھەببەت كويىغا سالسا، مەن ئۇ جانانىنىڭ ئالدىدا چالسام.

مەقاملارنىڭ ئاتاسىنى ھۇسەينىيۇ، ئەجەم دەرلەر،
بۇلاردىن يۇقارىكىم پەردەئى بەيادىنى چالسام.
يېشمى: «ھۇسەينىي» بىلەن «ئەجەم»نى مۇقاملارنىڭ ئاتىسى دېيىشىدۇ، مەن ئۇلارنىڭمۇ يۇقىرىسى بىلەن «بەياد» پەدىسىگە چالسام.

بەيادى ھەق تەئەلا يادىدا چالسام پەيا - پەيكىم،
كۆڭۈللەر بىنەۋا بولغانىنى بىلسەم نەۋا چالسام.
يېشمى: ئاللاھنى يادلاپ ئۇزۇلدۇرمەي «بەياد» چالسام، باغرى ئېزىلگەنلەرنى كۆرسەم «ناۋا» نى چالسام.

ئارالاپ چالسام ئۇششاقنى، غەزەلنى راكغا يەتكۈزسەم،
شەبىستانۇ سەھەرلەردە مۇشاۋەرەك، پەنجگاھ چالسام.
يېشمى: «راك»نى ئەۋجىگە يەتكۈزۈپ، «ئۇششاق»نىمۇ ئارىلاپ چالسام. «مۇشاۋەرەك»، «پەنجگاھ»نى ئەتىگەن - ئاخشاملىرى چالسام.

ئىراقۇ چەبباياك، ئۆزھالدا فەيزىكىم يەتەر بولسا،
تىلەپ خورشىدى ۋەسلىن سۇبھى دەمدە چەھارگاھ چالسام.

يېشىمى: ئەگەر «ئىراق»، «چەببەيات» ۋە «ئۆزھال»دىن پەيزى يەتسە (كۆپايە قىلسا)، سەھەر پەيتىدە قۇياشنىڭ ۋىسالىنى تىلەپ «چاھارگاھ» چالسام.

يەتىپ ۋەسلىگە ھەممەتنىڭ جۇدالىق تاغىدىن ئۆتسەم،
ئىچىپ ۋاسلىڭ شەرابىدىن قىلىپ تەڭكەش سەگاھ چالسام.
يېشىمى: يۈكسەك نىيىتىمنى ئەمەلگە ئاشۇرۇپ، جۇدالىق تېغىدىن ئۆتسەم، ۋىسالىنىڭ شارابىنى ئىچىپ، ئۇنىڭغا «سەگاھ»نى تەڭكەش قىلسام.

كەل، ئەي مەشرەب، قەدەھ سۇنغىل بولايىن مەستى مۇستەغرەق،
بىر ئەلگە كاسەئى تەنبۇر، بىرىگە جامى مەي ئالسام.
يېشىمى: كەل، ئەي مەشرەب، قەدەھ تۇتقىن، غەرق مەست بولاي؛ بىر قولۇمغا تەنبۇر، بىر قولۇمغا مەيگە تولغان جامنى ئالاي.

بىرىنچى تەئەززە

ئەشرەقەت مىن ئەكسى شەمسىل كەئسى ئەنۋارۇل ھۇدا،
يار ئەكسىن مەيدە كۆر، دەپ جامدىن چىقتى سەدا.
يېشىمى: قەدەھتىكى (شارابقا چۈشكەن) قۇياش شولىسىدىن ھىدايەت نۇرى چاقنىدى، جامدىن: «يارنىڭ شولىسىنى شارابتا كۆرگىن» دېگەن سادا چىقتى.

غەير نەقشىدىن كۆڭۈل جامىدا بولسا زەنگى غەم،
يوقتۇر ئەي ساقىي، مەيى ۋەھدەت مەسەللىك غەمزەدا.
يېشىمى: كۆڭۈل جامىدا غەيرى تەسەۋۋۇردىن غەمنىڭ غەشلىكى پەيدا بولسا، ئەي ساقىي، بۇنىڭغا ۋەھدەت شارابىدەك تازىلىغۇچى يوق.

ئەي، خۇش ئول مەيكىم، ئاڭا زەرق ئولسا بىر سىنغان سوفال،
جام ئولۇر گىيتىنەما جەمشىد، ئانى ئىچكەن گەدا.
يېشىمى: ئەي، مەي شۇنداق ياخشى نەرسىكى، ئۇ قۇيۇلغان قاچا بىر سۇنۇق ساپال بولسىمۇ، كىشىنى جەمشىد تىلەپ ئىچكەن «گىيتىنەما» (جاھاننى كۆرسەتكۈچى) جامى ھېس قىلدۇرىدۇ.

جامى مەي گەر ئۆيلەدۇر، ئول جام ئۈچۈن قىلماق بولۇر،
يۈز جەھان ھەم دەم نىسار، ئول مەي ئۈچۈن مىڭ جان فىدا.

يېشىمى: شاراب جامى ئاشۇنداق نەرسە ئىكەن، بۇ ھالدا، جام ئۈچۈن ھەر نەپەستە يۈز جاھاننى چاچقۇ قىلسا، شاراب ئۈچۈن مىڭ جاننى پىدا قىلسا ئەرزىيدۇ.

دەير ئارا ھۇش ئەھلى رۇسۋا بولغالى، ئەي مۇغبەچە،

جامى مەي تۇتساڭ مەنى دىۋانەدىن قىل ئىبتىدا.

يېشمى: ھۇشى بار ئادەملەر مەيخانىغا رەسۋا بولۇشقا كېلىدۇ. ئەي مەيخانا خىزمەتچىسى، شاراب جامىنى تۇتساڭ، مەن مەجنۇندىن باشلا.

تاكى ئول مەيدىن كۆڭۈل جامىدا بولغاچ جىلۋەگەر،

چېھرەئى مەقسۇدى مەھۇ ئولغاي ھەم ئول دەم مائەدا.

يېشمى: ئاشۇ كۆڭۈل جامىدىكى شارابتا مەقسەت چېھرىسى جىلۋىلەنگەنسېرى نازۇ نېمەت دېگەنلەر بىر ياقتا قالىدۇ.

ۋەھدەتى بولغاي مۇيەسسەر مەي بىلە جام ئىچرەكىم،

جامۇ مەي لەفزىن دەگەن بىر ئىسىم ئىلە قىلغاي ئەدا.

يېشمى: ۋەھدەت (بىرلىك)كە مەي ۋە جام بىلەنلا ئېرىشىش مۇمكىم، شۇڭا «مەي» ۋە «جام» دېگەن سۆزلەر ئادەتتە، «جامۇمەي» دەپ بىرلا ئىسىم بىلەن ئىپادە قىلىنىدۇ.

سەن گۇمان قىلغاندىن ئۆزگە جامۇ مەي مەۋجۇد ئەرۇر،

بىلمەيىن نەفى ئەتمە بۇ مەيخانە ئەھلىن، زاھىدا.

يېشمى: ئەي زاھىد، سەن تەسەۋۋۇر قىلغان نەرسىلەردىن باشقا، «جام» ۋە «شاراب» دېگەنلەرمۇ ئەسلىدىن مەۋجۇت. بۇنىڭ بىلەمەي تۇرۇپ، ئىچەرمەنلەرنى چەكلەپ قوغلاپ يۈرمە.

بىرىنچى تەئەززە چۇشۇرگىسى

تەشنەلەب ئولما نەۋائىي، چۇن ئەزەل ساقىيسىدىن،

«ئىشرەبۇ يا ئەييۇھەل ئەتشان» كەلۇر ھەر دەم نىدا.

يېشمى: ئەي نەۋائىي، چاڭقاپ يۈرمە، تەقدىر ساقىيسىدىن: «ئەي تەشنالار، ئىچىڭلار!» دېگەن نىدا ھەر دەم كېلىپ تۇرىدۇ.

ئىككىنچى تەئەززە

بىرىنچى ئاھاڭ

ساقىيا، مەن يۇتماغان خۇنابى ھىجران قالدىمۇ؟

بەرمەسەڭ مەي ئەمدى قان يۇتماقغا ئىمكان قالدىمۇ؟

يېشمى: ئەي ساقىي، مەن يۇتمىغان ھىجرانلىقنىڭ قانلىق ياشلىرى قالدىمۇ؟ مەي بەرمىسەڭ، ئەمدى پەقەت قانلا يۇتۇش كېرەك بولۇپ قالدىمۇ؟

ئەيكى، دەرسەن، ئىستەسەڭ ۋەسلىمنى جان قىلغىل فىدا،
مۇنى سور ئەۋۋەلكى، ھەجرىڭدىن ماڭا جان قالدىمۇ؟
يېشىمى: ئەي، ۋىسالىمغا يەتمەكچى بولساڭ جېنىڭنى پىدا قىلغىن دەيسەن، ئاۋۋال شۇنى سوراپ باققىنكى، جۇدالىقىڭ كەلتۈرگەن ئازاپ دەردىدىن مەندە جان قالدىمۇ؟

ئىشق مەخفى قالماس ئاخىر، ئەي كۆڭۈل، كۆپ چەكمە جان،
مەن ھەم ئەۋۋەل كۆپ ياشۇردۇم، كۆركى، پىنھان قالدىمۇ؟
يېشىمى: ئەي، كۆڭۈل، ئىشق - مۇھەببەت دېگەن ھامان مەخپىي قالمايدىكەن، ئاۋارە بولما، مەنمۇ بۇرۇن شۇنچە كۆپ يوشۇرۇۋېدىم، قارىغىنا، يوشۇرۇن پېتىچە قالدىمۇ؟

چەكتىلەر مەجرۇھ كۆڭلۈمدىن خەدەنگىن كۆچ بىلە،
بارى، ئەي جان، مۇژدەئى بەرگىلكى، پەيكان قالدىمۇ؟
يېشىمى: ئوقيا ئوقىنى جاراھەتلىك يۈرىكىدىن كۈچەپ تۇرۇپ تارتىۋالدى. ئەي جان، خۇش خەۋەر بەرگىنە، پەيكان (ئوق بېشى) قالدىمۇ يوق؟

كۆرگەچ ئول ئاينى جۇنۇندىنكىم يىقىلدىم، ئەي رەفىق،
تەڭرى ئۈچۈن ئايتكىم ھالىمغا ھەيران قالدىمۇ؟
يېشىمى: ئۇ ئاينى كۆرگىنىمدە، مەجنۇنلارچە يىقىلدىم، ئەي دوستۇم، خۇدا ھەققى، ئېيتقىنا، ئۇ ھالىمغا ھەيران قالدىمۇ، يوق؟

ئەي كۆڭۈل، بۇ گۈلشەن ئەترافىغا باقكىم، غۇنچەئى،
كىم كۆڭۈل جەمئ ئەيلەدى، بولماي پەرىشان قالدىمۇ؟
يېشىمى: ئەي كۆڭۈل، بۇ گۈلشەن تەرەپكە قاراپ باققىنا، غۇنچە كۆڭلىنى خاتىرجەم تۇتقانىدى، كېيىن پەرىشان بولماي قالدىمۇ؟

ئەي نەۋائىي، قاچماغىل ھەمدەملىغىمدىن، كۆركى يار،
گەر ساڭا مىھرىن كەم ئەتتى، بىزگە يەكسان قالدىمۇ؟
يېشىمى: ئەي نەۋائىي، دوستلۇقىمدىن قاچما، كۆرگىنكى، يار ساڭا ئانچە كۆيۈنمىگەنىكەن، بىزگە بىر خىل بولۇپ قالالىدىمۇ؟

ئىككىنچى ئاھاڭ

ھالۇ ئەھۋال ئۆزگەچە، ئەۋزائى ئەتۋار ئۆزگەچە،
گۇفتۇ گۇفتار ئۆزگەچە، ئەفئالۇ كىردار ئۆزگەچە.

يېشىمى: هال - ئەھۋال باشقىچە، خۇي پېئىللار باشقىچە، گەپ - سۆزلەر باشقىچە، قىلمىش - ئەتمىشلەر باشقىچە.

خادىمى خەيلى ھەمشەمنىڭ كارۇ بارى ئۆزگەچە،
تابىئى مەتبۇئىلارغە رويى دىيدارى ئۆزگەچە.
يېشىمى: ھەشەمەتچىلەرنىڭ ئىش - ھەرىكەتلىرى باشقىچە، ئۇلارنىڭ ئۆز تەۋەلىرىگە، ئەگەشكۈچىلىرىگە كۆرسەتكەن چىرايلىرى باشقىچە.

پىرۇ مۇخلىس ئۆزگەچە، ئۇستادۇ شاگىرد ئۆزگەچە،
ئاشىقانە تالىبۇ مەھبۇبى دىلدار ئۆزگەچە.
يېشىمى: پىر بىلەن مۇرىد، ئۇستاز بىلەن شاگىرت باشقىچە، تەلەپكار ئاشىق بىلەن دىلنى تارتقۇچى مەھبۇب باشقىچە.

مەسنەدى ئىرشاد تەختۇ سەلتەنەت جار ئۆزگەچە،
ھەم ئىرادەت ھەم ئىنايەت ۋىردى ئەزكار ئۆزگەچە.
يېشىمى: تاج - تەخت ۋە سەلتەنەت ئىگىلىرىنىڭ جار سېلىشلىرى باشقىچە، ئىرادىمۇ، ئىناۋەتمۇ، زىكرى - تىلاۋەتمۇ باشقىچە.

پىرى شەش هال ئۆزگەچە، ھالى مۇلاقات ئۆزگەچە،
ئىلتىفاتى خەيرباد سادىقىغە يار ئۆزگەچە.
يېشىمى: ئالتە پىرنىڭ ئەھۋالى باشقىچە، ئۇلارنىڭ مۇناسىۋەتلىرىمۇ باشقىچە؛ سادىقىيغا ئۆز يارىنىڭ ئىلتىپاتى ۋە خۇش مۇئامىلىسى باشقىچە.

ئىككىنچى تەئەززە چۇشۇرگىسى

پىرى شەش هال ئۆزگەچە، ھالى مۇلاقات ئۆزگەچە،
ئىلتىفاتى خەيرباد سادىقىيغە يار ئۆزگەچە.
يېشىمى: ئالتە پىرنىڭ ئەھۋالى باشقىچە، ئۇلارنىڭ مۇناسىۋەتلىرىمۇ باشقىچە؛ سادىقىغا ئۆز يارىنىڭ ئىلتىپاتى ۋە خۇش مۇئامىلىسى باشقىچە.

بىرىنچى نۇسخە

چەككەندە نەققاشى قەزا ئول سەرۋى گۈلرۇخ سۇرەتىن،
گويا بەگەنمەي تاشلامىش تەرھ ئەيلەپ ئانىڭ ھەيئەتىن.

يېشىمى: تەقدىر رەسسامى ئۇ گۈلىيۈزلۈك سەۋرىنىڭ سۈرىتىنى سىزغىنىدا، ئۇنىڭ قىياپىتىگە تەقلىد قىلغىدەك ھېچ نەرسە تاپالماپتۇ.

تا جىلۋە قىلدى ئول سەنەم، لەيلى سۆزى بولدى ئەدەم،

سەۋدام ئۇتى چەككەچ ئەلەم، پەست ئەتتى مەجنۇن شۆھرەتىن.

يېشىمى: ئۇ گۈزەل يار جىلۋىلىنىپ چىقىۋىدى، لەيلى ھەققىدىكى سۆزلەر يوقالدى. سەۋدالىقىمنىڭ ئوتى يالقۇنلىغاندى، مەجنۇننىڭ شۆھرىتى پەسەيدى.

رۇخسار ئاچىپ ئول سىمبەر، قامەتنى ئەيلەپ جىلۋەگەر،

ئۈزدىيۇ، كەتتى سەر - بەسەر، گۈل رەغبەتىن، سەرۋ ئۈلفەتىن.

يېشىمى: ئۇ كۈمۈش بەدەن يار قامىتىنى جىلۋىلەندۈرۈپ، يۈزىنى ئاچقانىدى، سەرۋىگە ئۈلپەت بولىدىغان، گۈلگە قىزىقىدىغانلار قالمىدى.

كۆڭلۈم يۈزۈك بىچارەسى، جانىم لەبىڭ خۇنخارەسى،

سور، ئەي جەھان ئەييارەسى، گاھى ئالارنىڭ ھالەتىن.

يېشىمى: ئەي جاھان ھەييارى، كۆڭلۈم يۈزۈڭ ئالدىدا بىچارە، جېنىم لىۋىڭ ئىشقىدا قان يۇتىدۇ، ئارىلاپ ئۇلارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىپ قوي!

تەقۋا ئەۋى ھەمۋار ئەرۇر، سۇبھەم ئىپى زۇننار ئەرۇر،

ئول كۈلبەئى خەممار ئەرۇر، تا كۆردۈم ئول چىن لۇئبەتىن.

يېشىمى: ئۇ خوتەن گۈزىلىنىڭ ئويۇنلىرىنى كۆرگەندىن بېرى، تەقۋادارلىق ئۆيۈم يەر بىلەن يەكسان بولدى، تەسۋىيىم زۇننارغا ئالماشتى، ھۇجرام مەيخانىغا ئايلاندى.

جەننەتغە قىلماسمەن نۇزۇل، ئول كوي ئارا تاپسام ۋۇسۇل،

دەۋزەخنى ئەيلەرمەن قەبۇل، ئەمما يوق ئانىڭ فۇرقەتىن.

يېشىمى: ئەگەر ئۇنىڭ كوچىسىدا ۋىسال تاپسام، جەننەتكىمۇ كىرمەيمەن. دوزاخنى قوبۇل قىلسام قىلىمەنكى، ئۇنىڭدىن ئايرىلىشقا قىيمايمەن.

ئەيلەپ سەلاسىل ئارزۇ، ئارتار جۇنۇنۇم مۇ - بەمۇ،

ناگاھ نەسىمى مۇشكبۇ يەتكۈرسە زۈلفۈڭ نەكھەتىن.

يېشىمى: سەلكىن شامال تاسادىپىي چېچىڭنىڭ خۇشبۇي ھىدىنى ئېلىپ كەلسە، چېچىڭنىڭ زەنجىرىگە باغلىنىش ئارزۇسىدا تېخىمۇ ساراڭ بولۇپ كېتىمەن.

ئىش سىررىن، ئايا، كىم بىلۇر، كىمدىن بۇ مۇشكىل ئاچىلۇر،

ۋاھكىم، بۇ غەم مۇھلىك قىلۇر، ھەر لەھزە كۆڭلۈم ھەيرەتىن.

يېشىمى: ئىشنىڭ سىرىنى كىملەر بىلەر، بۇ چىگىشنى كىملەر يېشەر؟ ئاھ، ھەمىشە مۇشۇ غەم كۆڭلۈمدىكى ھەيرانلىقنى كۈچەيتىۋېتىدۇ.

بىرىنچى نۇسخە چۈشۈرگىسى

بولغىل نەۋائىي، رو بەرەھ، قىلغىل فەنا كويىن پەناھ،
تەرك ئەيلە زۇھدۇ خانەقاھ، قىل دەير پىرى خىزمەتىن.
يېشىمى: نەۋائىي، ئۇدۇل ماڭ، ئۆزلۈكنى يوقىتىش كوچىسىدىن پاناھلىق تاپ؛ تەقۋادارلىقنى ۋە خانىقانى تاشلاپ، مەيپۇرۇشنىڭ خىزمىتىنى قىل.

ئىككىنچى نۇسخە

كۆرمەدىم سەندەك جەھاندا مەھۋەشى دىلدارنى،
دىلبەرى شىرىن زەبانۇ شوخ گۈلرۇخسارنى.
يېشىمى: جاھاندا سېنىڭدەك ئايغا ئوخشاش گۈزەل، تىلى شىرىن، شوخ، گۈليۈزلۈك دىلدارنى كۆرۈپ باقمىدىم.

بىر سەنىڭدەك يوقتۇر دۇنيادا ئىززەت تەختىدە،
ھەم مەنىڭدەك كىم كۆرۈپتۇر ساھىبى ئازارنى.
يېشىمى: ئىززەت تەختىدە سېنىڭدەك ئولتۇرغان يەنە بىرسىنى دۇنيادىن تاپقىلى بولمايدۇ؛ كىشىگە شۇنداق ئازار بەرگۈچىنى مېنىڭدىن باشقا يەنە كىم كۆرۈپتۇ؟

مەن ياماندىن قاچسا كىم، ئول خالىقى پەرۋەردىگار،
گۈلغا قىلدى ھەمنىشىن گۈلشەن ئىچىندە خارنى.
يېشىمى: ئۇ مەندەك ياماندىن قاچقىنى بىلەن، ياراتقۇچى پەرۋەردىگار گۈلشەندە تىكەننى گۈلگە ھەمراھ قىلغان ئەمەسمۇ؟

ئەي پەرىزادى زەمانىم، يوقدۇرۇر قەدرىڭ سەنىڭ،
تاجى سەر قىلسام ياراشۇر ساڭا ئوخشا يارنى.
يېشىمى: ئەي زامانىمنىڭ پەرىزاتى، سەن بىباھاسەن، سېنىڭدەك يارنى بېشىمغا تاج قىلسام، يارىشىدۇ.

تا قاچانغا سەن قىلۇرسەن نازۇ ئىستىغنا ماڭا،
بىرگىنە سۆزلەت قولۇڭغا لەئلى شەكەر بارنى.
يېشىمى: ماڭا قاچانغىچە نازلىنىسەن، شېكەردەك لېۋىڭ بىلەن قولۇڭغا بىر قېتىم گەپ قىلىپ قويساڭچۇ.

گەر مۇسۇلمانزادە بولساڭ قىل قەلەمدەرغە كەرەم،
جەۋرۇ زۇلمۇڭ بىرلە سەن ئۆلتۈرمەگىل بۇ زارنى.
يېشىمى: ئەگەر مۇسۇلمان بالىسى بولساڭ، قەلەندەرگە مەرھەمەت قىل، بۇ بىچارىنى جەبىر - زۇلمىڭ بىلەن ئۆلتۈرۈپ قويما.

ئاشىق ئەرسەڭ، ئەي قەلەندەر، كەچە - كۈندۈز دەرد ئىلە،
بۇلبۇل ئوخشا قىل ئوشبۇ گۈل ۋەسفىغە گۇفتارنى.
يېشىمى: ئەي قەلەندەر، ئەگەر ئاشىق بولساڭ، خۇددى بۇلبۇلغا ئوخشاش كېچە - كۈندۈز دېمەي، دەرت - ھەسرەت بىلەن ئاشۇ گۈلنى مەدھىيىلە.

مۇستەھزاد

يوقتۇر بۇ جەھان ئىچرە بىر مەن كەبى ئاۋارە،
ھەم بىسەرۇ سامانمەن ھەم ئاجىزۇ بىچارە.
يېشىمى: جاھاندا ماڭا ئوخشاش سەرگەرداندىن يەنە بىرى تېپىلمايدۇ؛ يەنە مەندەك قايغۇلۇق، ئاجىز بىچارىمۇ يوق.

غەم خەيلى ئاياغىدا جىسمىم چۇ غۇبار ئولدى،
تۇفانى بەلا قىلدى تۇفراغ بىلە ھەمۋارە.
يېشىمى: غەم قوشۇنلىرىنىڭ ئايىغى ئاستىدا، ۋۇجۇدۇم توزانغا ئايلاندى، ئۇنى بالا - قازا توپانى تۇپراققا قوشۇۋەتتى.

باشىمغا بەلا تاشى ياندۇردى سىپىھر ئانچە،
ھەربىر ساچىم ئورنىدا يۈز پارە ئۇزە يارە.
يېشىمى: پەلەك بېشىمغا ھېسابسىز بالا تاشلىرىنى ياندۇردى؛ ھەر بىر تال چېچىمنىڭ ئورنىغا يۈزلىگەن يارىلارنى ئۈستى - ئۈستىلەپ پەيدا قىلدى.

تەئسىرى جۇنۇنۇمدىن ۋەھم ئەيلەبان، ئەي ئەھباب،
ھالىمنى سوراڭ، لەكىن قىلماڭ ماڭا نەززارە.
يېشىمى: ئەي دوستلار، مەجنۇنلۇقۇمنىڭ يۇقۇپ قېلىشىدىن ئېھتىيات قىلىڭلار، ھالىمنى سوراڭلار، لېكىن ماڭا قارىماڭلار.

ئەلەم ئارا بىدادى بىر زەررە ئەمەس خالىي،
ھەرقانچە جەفا بولسا قىلمىش ماڭا ھەر بارە.
يېشىمى: ئالەمنىڭ بۇ زالىمى زۇلۇم سېلىشتىن بىر دەممۇ توختىمىدى؛ قانچىلىك جاپا بولسا، دائىم ماڭا سالدى.

كۆڭلۈمگە شىكەست بەردى نا ئەھلىنىڭ ئازارى،
بۇ شىشەئى نازۇكنى سىندۇردى ئۇشۇل خارە.
يېشىمى: نائەھلىنىڭ ئازارى دىلىمنى جاراھەتلەندۇردى؛ دىلىمنىڭ بۇ نازۇك شىشىسىنى ئاشۇ تاش سۇندۇرۇپ تاشلىدى.

مۇستەھزاد چۇشۇرگىسى

كۆز سالما ئەرۇسى دۇن رۇخسارىغا، ئەي مەھزۇن،
ھەر گۇن نەچە سەندەكنى ئازغۇردى بۇ مەككارە.
يېشىمى: ئەي مەھزۇن، زامان گۈزىلىنىڭ رۇخسارىغا نەزەر تاشلىما، ئۇ مەككار ھەر كۈنى سەندەكتىن نەچچىنى ئازدۇرىدۇ.

جۇلا

شوخ ئىكى غەزالىڭنى ناز ئۇيقۇسىدىن ئويغات،
تا ئۇيقۇلارى كەتسۇن، گۈلزار ئىچىدە ئوينات.
يېشىمى: ئىككى شوخ كىيىكىڭنى نازلىق ئۇيقۇسىدىن ئويغاتقىن، ئۇلارنى گۈلزارلىقتا ئوينات، ئۇيقۇلىرى ئېچىلسۇن.

تىشلەپكى، ساچىڭ ئۆزدۇڭ، ئاچقاندا پەرىشان قىل،
ئافاق سەۋادىندا جان رايىھەسىن بۇترات.
يېشىمى: چېچىڭنى چىشلەپ ئۆرۈدۇڭ، يەشكىنىڭدە ئۇنى يايغىن دە، ئۇنىڭ جان ھىدىدەك خۇش پۇرىقىنى ئالەمگە تارقاتقىن.

كۆلبەمغە خۇي ئەفشان كەل، زۇلفۇڭ قىلىپ ئاشفتە،
ئەنجۇم سىپەھىن سىندۇر، ئافاق ئۇلۇسىن قوزغات.
يېشىمى: كۆلبەمگە چاچلىرىڭنى يېيىپ، تەر تامچىلىرىنى تۆكۈپ كەل؛ شۇنىڭ بىلەن يۇلتۇزلار قوشۇنىنى يېڭىپ، جاھان خەلقىنى قوزغىۋەت.

سەنەم

ئارەز قۇياشىن ئاچىپ، ئەشكى قۇرۇغان كۆزنى،
كۆپ ھەجرىدە يىغلاتتىڭ، بىر ۋەسلىدە ھەم يىغلات.

يېشـــمى: چـــراي قياشـــنى ئېچـــىپ، پـــراقـــدا كـــۆپ يـــغـــلاپ ياشلـــرى قۇريـــغان كـــۆزنى ۋەسلـــى بـــلـەنمۇ بـــر قېتـــم يـــغلات.

بـــر ئاھ ئـــلـه كۇل بولـدۇم، ئەي چەرخ، تـــلـەپ تاپـــپ،
فەرھاد ئـــلـه مەجنۇنغا ئاشـقـلـق ئـــشـــن ئۆرگات.

يېشـــمى: ئەي پەلەك، ئاشـقـلـنى تـــلـەپ تېپـــپ، بـــر ئاھ بـــلـەن كۇلگە ئايلاندـــم، ئەمـــدى پـــەرھاد بـــلـەن مەجنۇنغا ئاشـقـنـــك قانداق بولـدـغانلـقـنى ئۆگـتـــپ قويغـــن.

خاره تۇبـــده ياتقۇڭ، يوق سۇد ئەگەر يۈز يـــل،
كۆك ئەتلەسى ئۈستـده جـسـمـڭنى ياتـــپ ئاغنات.

يېشـــمى: ئەگەر كۆكـــنـــك ئەتلـــسى ئۈستـــده يۈز يـــل ئېغـــناپ ياتقـــنـــڭدـــن پايدا چـــقـــمـــسا، تـــاش تۇۋـــده ياتقـــنـــك ياخشى.

بەزم ئـــچره، نەۋائـــي، كۆپ يـــغلار ئەسە، ئەي ساقـــي،
ھۇش ئەلـتـكۈچى دارۇنى جامـغا ئانـــك چايقات.

يېشـــــمى: ئـــــەي ساقـــــي، بەزمـــــده نەۋائـــــي كـــــۆپ يـــــغلاپ كەتـــــسە، ئۇنـــــك قەدىـھـــــگە ھۇشسـزلاندۇرغۇچى دورىنى سېلـــپ چايقـۋەتكـــن.

چوك سەلـقه

سەنـــك جانـــك، مەنـــك جانـــم بـــر جان ئەمەسمۇ؟
سەنـــك ئۈچۈن مەنـــك جانـــم قۇربان ئەمەسمۇ؟

يېشـــمى: سېنـــك جېنـــك مېنـــك جېنـــم بـــر جان ئەمەسمۇ، سېنـــك ئۈچۈن مېنـــك جېنـــم قۇربان ئەمەسمۇ؟

سەنى دەدـــم، سەنى دەدـــم، كەچتـــم بۇ جانـــدـــن،
يۈرەك - باغرـــم پاره - پاره، كۆز ياشـــم ئانـــدـــن.

يېشـــمى: سېنى دەپ بۇ جانـــدـــن كەچتـــم، يۈرەك - باغرـــم پاره - پاره بولـــدى، كـــۆز يېشـــم تـــېخـــمۇ كۆپ تۆكۈلـــدـغان بولـــدى.

يارنـــك يۆلەكى ياردـــن، يارى بولساما قايدـــن،
غۇنچە بويلارى زىـلـۋا، شـــرـــن سۆزلەرى ئانـــدـــن.

يېشـــمى: دوستـــنى دوست قوللايدۇ، دوستى بولـمـــسا، قانداق قـلـــدۇ؟ غۇنچـــدەك خۇشـپـــچـــم بـــويى زىـلـۋا، شېـرـــن سۆزلـــرى بولسا، تـــېخـــمۇ مەپتۇن قـــلارلـــق.

يارـــمـنـــك بويى زىـلـۋا، زىـلـۋا بويـــدا گۇل بار،

شىرىن سۆزلەرى تاتلىق، ئايدەك يۈزىدە خال بار.

يېشىمى: يارىمنىڭ بويى زىلۋا، زىلۋا بويىدا بەجايىكى بىر گۈلنىڭ پەيزى بار؛ شىرىن سۆزلىرى تاتلىق، ئايدەك يۈزىدە خالى بار.

ئايغا ئوخشاتاي يارىم، گۈنگە ئوخشاتاي يارىم،
سەنىڭ زىلۋا بويۇڭنى، كىمگە ئوخشاتاي يارىم.

يېشىمى: ئايغا ئوخشىتاي يارىم، كۈنگە ئوخشىتاي يارىم، سېنىڭ زىلۋا بويۇڭنى، كىمگە ئوخشىتاي يارىم؟

بىرىنچى كىچىك سەلىقە

بىرىنچى ئاھاڭ

يەنە نە چىھرەغە ئوت سالدى مەيكى، ھەيرانمەن،
يەنە نە چىھرەنى يەل ئاچتىكىم، پەرىشانمەن.

يېشىمى: ھەيرانمەن، مەي يەنە قايسى چېھرىڭنى قىزارتتىكىنە؟ پەرىشانمەن، شامال يەنە قايسى چىرايىنى ئېچىۋەتتىكىن؟

ئۈچۈركى، ئەي قۇيۇن، ئول ئاي باشىغە ئەۋزۇلەرمەن،
بۇ دەمكى يولىدا تۇفراغ بىرلە يەكسانمەن.

يېشىمى: مۇشۇ دەمدە ئۇنىڭ يولىدا يەر بىلەن يەكسان بولدۇم (تۇپراق بولدۇم). ئەي قۇيۇن، مېنى ئۇچۇرغىن، ئۇ ئاينىڭ بېشىدىن ئۆرگىلەي.

بىرى فۇسۇنۇ بىرى سىيمىياغا ھەمل ئەتەر ئەل،
چۇ زەئفىدىن كەلىپ ئۇن كۆزلەرىگە پىھانمەن.

يېشىمى: كىشىلەرنىڭ ئەپسۇن بىلەن سىيمىياغا (مەدەنلەرنى ئالتۇن مەدىنىگە ئايلاندۇرۇش غايىسى بىلەن ئېلىپ بېرىلغان تەتقىقات) تەدبىر بەرگىنىدەك زەئىپلىكىمدىن ئۇنىڭ ئاڭلىنىدۇ، ئەمما ئەلنىڭ كۆزىگە كۆرۈنمەيمەن.

ۋۇھۇش ئارا مەنى دەشت ئىچرە كۆردى چۇن مەجنۇن،
تەسەۋۋۇر ئەتتىكىم ئول خەيلغە نىگاھبانمەن.

يېشىمى: مەجنۇن مېنى باياۋانلاردىكى ۋەھشىي ھايۋانلار ئارىسىدا كۆرۈپ، «شۇ ھايۋانلار توپىنىڭ چوپانى ئوخشايدۇ» دەپ ئويلاپ قالدى.

چۇ خەلقدىن قاچىبان دەير سارى يۈزلەندىم،
رەفىقلەر، بىلىڭىز ۋەھشىئى بەيابانمەن.

يېشىمى: كىشىلەردىن قېچىپ، مەيخانىغا يۈزلەندىم؛ ئەي دوستلار، بىلىپ قويۇڭلاردىكى، مەن باياۋاندىكى بىر ۋەھشىيمەن.

چۈ بىلمەي ئەلگە ۋەفا ئەيلەدىم، جەفا كۆردۈم،
نە سۈد ئەمدى ئەگەر نەچەكىم پۈشايمانمەن.
يېشىمى: بىلمەستىن كىشىلەرگە ۋاپا قىلىپتىمەن، ئەمما ئۇلاردىن جاپا كۆردۈم، ئەمدى قانچە پۇشايمان قىلسامۇ نېمە پايدىسى؟

نەۋائىي، ئەمدى قىلۇرمەن ھىجاز ئاھەنگى،
ساغىنماغىل ياناكىم ئازىمى خۇراسانمەن.
يېشىمى: نەۋائىي، مەن ئەمدى مەككىگە يۈزلۈندۈم، «خۇراسانغا يەنە قايتىدۇ» دەپ سېغىنمىغىن.

ئىككىنچى ئاھاڭ

ھەيھاتكىم، بىراۋ غەمىدىن زار مەن يەنە،
فەرياد كىم، بەلاغا گىرىفتار مەن يەنە.
يېشىمى: ۋاي دەرىغ، بىرسىنىڭ غېمىدە يەنە زارلىنىۋاتىمەن. ۋاي دات، يەنە بالاغا گىرىپتار بولۇپ قالدىم!

ئەي مۇددەئىكى، ئارىم ئەدى تەئنۇ سۆكمەكىڭ،
فارىغ دەگۈلكى، ھەر نە دەسەڭ، بار مەن يەنە.
يېشىمى: ئەي دەۋاگەر، تەنە - سۆكۈشلىرىڭدىن ئۈيۈلاتتىم. ئەمدى ئۇنداق ئەمەس، نېمە دېسەڭ مانا مەن بار.

دەفئ ئەرمىش ئەردى نۇش لەبىڭدىن مەلالەتىم،
لۇتۇف ئەيلە، ئەي تەبىبكى، بىمار مەن يەنە.
يېشىمى: لېۋىڭنىڭ تەمى دەردىمنىڭ شىپاسى ئىدى. ئەي تېۋىپ، شەپقەت قىل، مەن يەنە كېسەل.

ھەر كەچە بىر قۇياش غەمىدىن، غۇسسە تاشىدىن،
باشتىن ئاياق سىپىھردەك ئەفگارمەن يەنە.
يېشىمى: ھەر كېچىسى ئوخشاشلا بىر قۇياش غېمىدە، بالا - قازا تېشىنىڭ قايغۇسىدا، پۈتۈن جىسمىم ئاسماندەك زەخملىنىدۇ.

سوفيئى ئەقل سەۋمەئەسىن، شۇكرىكىم، بۇزۇپ،

داروُل فەنايى ئىشقىدا خەمارمەن يەنە.

يېشىمى: شۈكۈر، ئەقىل سوفىسىنىڭ ئىبادەتخانىسىنى بۇزۇپ، ئىشقىنىڭ يوقىلىش مەيخانىسىدا يەنە مەيپۇرۇش بولدۇم.

ئاغزىم قۇرۇپ، دەمىم تۇتۇلۇپ، سەكرەسەم نە ياڭ،

كىم تەلبە چابۇكۇمغا جىلاۋدارمەن يەنە.

يېشىمى: ئاغزىم قۇرۇپ، دىمىم تۇتۇلۇپ، سەكرىسەم ئەجەب ئەمەس، چۈنكى مەن يەنە تەلۋە چەۋەندازىمغا ئات يېتىلىگۈچى بولدۇم.

ئەقل ئىتتى، ھۇش كەتتى، كۆڭۈل كۆيدى، چىقتى جان،

شۈكر ئەت، نەۋائىياكى، سەبۇكبارمەن يەنە.

يېشىمى: ئەقىل يىتتى، ھۇش كەتتى، كۆڭۈل كۆيدى، جان چىقتى؛ ئى نەۋائىي، ئەمدى ھەممىدىن قۇتۇلۇپ يېنىكلەپ قالدىڭ، شۈكۈر قىل.

ئۈچىنچى ئاھاڭ

ئاق ئالما، قىزىل ئالما،

ئالمامغا نەزەر سالما.

ئەن ئەمدى كەتەر بولدۇم،

سەن مەندىن خەفا بولما.

يېشىمى: ئاق ئالما، قىزىل ئالما، ئالمامغا نەزەر سالما؛ مەن ئەمدى كېتەر بولدۇم، سەن مەندىن خاپا بولما.

ئالتۇندىن چىلىم بولسا،

مەرۋايىت كۆزى بولسا،

بىر چەكسەم تاماكاڭنى،

ئىشق ئوتى ئەدا بولسا.

يېشىمى: ئالتۇندىن چىلىم بولسا، چىلىمنىڭ مەرۋايىتتىن كۆزى بولسا، ئۇنىڭ بىلەن تاماكاڭنى بىر چەكسەم، ئىشق ئوتى پەسەيسە.

تۆتىنچى ئاھاڭ

ئايماغىل سىررىڭنى سەن ھەركىمگە، سىرداش ئۆزگەدۇر،

دەردى يوق بىدەردغە مۇڭ ئايما، مۇڭداش ئۆزگەدۇر.

يېشىمى: سىرىڭنى ھەر كىمگە ئېيتىۋەرمە، سىرداش دېگەن ئۆزگىچە. دەردىسىزلەرگە مۇڭلانما، مۇڭداش دېگەن ئۆزگىچە.

ھەمرەھى قابىل بىلە يۈر بىر غەرىچلىق بولسا يول،
يۈرمەگىل ناجىنس بىرلە، يولدا يولداش ئۆزگەدۇر.
يېشىمى: يولۇڭ بىر غېرىچلىق بولسىمۇ، قابىل ھەمراھ بىلەن ماڭ، ناجىنسى خۇمسىلار بىلەن ماڭما، يولداش دېگەن ئۆزگىچە.

قولدا مالىڭ باردا يارۇ بەرادەر خېيش كۆپ،
ئارى، باش ياستۇققا يەتكەندە قارىنداش ئۆزگەدۇر.
يېشىمى: قولۇڭدا بايلىقىڭ بار چاغدا ئۇرۇغ - تۇغقان، يار - دوستلىرىڭ كۆپ بولىدۇ. شۇنداق، بېشىڭ ياستۇققا تەگكەن (ئاغرىپ يېتىپ قالغان) چاغدىكى قېرىنداش ئۆزگىچە.

بارچە يىغلار «ئاھ» دەپ، دەردلىغ كىشىدۇر بەلگۈلۈك،
دىل كۆيۈپ كۆزدىن تۆكەلگەن دەردلىغ ياش ئۆزگەدۇر.
يېشىمى: ھەممە ئادەم «ئاھ» دەپ يىغلاپ قويىدۇ، ئەمما دەردمەن بەلگىلىك بولىدۇ؛ باغرى ئۆرتەنگەن ئادەمنىڭ كۆزىدىن تۆكۈلگەن دەردلىك ياش دېگەن ئۆزگىچە.

ئەي ھۆۋەيدا، بەرمە دىل، ھەر بىۋەفانى يار دەپ،
ئىكى ئەلەم باۋەفا يارى قارا قاش ئۆزگەدۇر.
يېشىمى: ئەي ھۆۋەيدا، «يار» دەپ، ۋاپاسىزلارغا كۆڭۈل بەرمە؛ ئىككىلا ئالەمدە ۋاپادار بولىدىغان قارا قاشلىق يار دېگەن باشقىچە.

بىرىنچى كىچىك سەلىقە چۇشۇرگىسى

ئەقل ئىتتى، ھۇش كەتتى، كۆڭۈل كۆيدى، چىقتى جان،
شۇكر ئەت، نەۋائىياكى، سەبۇكبارمەن يەنە
يېشىمى: ئەقىل يىتتى، ھۇش كەتتى، كۆڭۈل كۆيدى، جان چىقتى؛ ئى نەۋائىي، ئەمدى ھەممىدىن قۇتۇلۇپ يېنىكلەپ قالدىڭ، شۇكۇر قىل.

ئىككىنچى كىچىك سەلىقە

كەچە كەلگۈمدۇر دەبان ئول سەرۋ گۈلرو كەلمەدى،
كۆزلەرىمغە كەچە تاڭ ئاتقۇنچە ئۇيقۇ كەلمەدى.

يېشىمى: ئۇ كېلىشكەن گۈل يۈزلۈكۈم «كەچتە كېلىمەن» دەپ كەلمىدى. شۇڭا تاڭ ئاتقۇچە كۆزۈمگە ئۇيقۇمۇ كەلمىدى.

لەھزە ـ لەھزە چىقتىمۇ چەكتىم يولىدا ئىنتىزار،
كەلدى جان ئاغزىمغا ـ يۇ، ئول شوخ بەدخۇ كەلمەدى.
يېشىمى: پات ـ پات چىقىپ، ئىنتىزارلىق بىلەن يولىغا كۆز تىكتىم، جېنىم ئاغزىمغا كېلىپ قالدى ـ يۇ، لېكىن ئۇ بەيخۇي شوخ كەلمىدى.

ئارەزىدەك ئايدىن ئەركەندە گەر ئەتتى ئىھتىيات،
روزگارىمدەك ھەم ئولغاندا قاراڭغۇ كەلمەدى.
يېشىمى: ئۇ ئۆز جامالىدەك يورۇق ئايدىڭدا كېلىشتىن ئېھتىيات قىلدىمىكىن دېسەم، مېنىڭ زامانىمغا ئوخشاش قاراڭغۇلۇق چۈشكەندىمۇ كەلمىدى.

ئول پەرىۋەش ھەجرىدىنكىم يىغلادىم دىۋانەۋار،
كىمسە بارمۇكىن ئاڭا كۆرگەندە كۈلكۈ كەلمەدى.
يېشىمى: ئۇ پەرىنىڭ پىراقىدا سارڭلارچە يىغلىدىم، مېنىڭ بۇ ھالىمنى كۆرۈپ، كۈلگىسى كەلمىگەنلەرمۇ بارمىدۇ؟

كۆزلەرىڭدىن نەچە سۇ كەلگەي دەپ ئۆلتۈرمەك مەنى،
كىم بارى قان ئەردى كەلگەن، بۇ كەچە سۇ كەلمەدى.
مەنىسىلا «كۆزلىرىڭدىن نىمانچە ياش كېلىۋېرىدۇ» دەپ مېنى ئۆلتۈرمەك، بۇ ئاخشام كۆزۈمدىن كەلگىنى ياش ئەمەس، ھەممىسى قان.

تالىبى سادىق تاپىلماس، يوقسا كىم قويدى قەدەم،
يولغا كىم ئەۋۋەل قەدەم مەئشۇقى ئۇترۇ كەلمەدى.
يېشىمى: سادىق ئاشىق تېپىلمايدىكەن، ئۇنداق بولمىغاندا، ئۇ يارنىڭ يولىغا دەسلەپ قەدەم قويسا، نېمىشقا مەشۇقى قارشى ئېلىشقا كەلمەيدۇ؟

ئەي نەۋائىي، بادە بىرلە خۇررەم ئەت كۆڭلۈك ئۆيىن،
نە ئۈچۈنكىم، بادە كەلگەن ئۆيگە قايغۇ كەلمەدى.
يېشىمى: ئەي نەۋائىي، مەي بىلەن كۆڭلۈك ئۆيىنى شاد قىل؛ چۈنكى، مەي كەلگەن ئۆيگە قايغۇ كەلمەيدۇ.

پېشرەۋ

بىرىنچى ئاھاڭ

ئىشقىڭ ئوتىدا كۆيگەلى كەلدىم،
ئايدەك يۈزۈڭنى كۆرگەلى كەلدىم.
يېشىمى: ئايدەك يۈزۈڭنى كۆرگىلى، ئىشق ئوتۇڭدا كۆيگىلى كەلدىم.

سەۋدايى زۈلفۇڭ تۇشتى باشىمغا،
سەندىن دەۋاسىن سورغالى كەلدىم.
يېشىمى: بېشىمغا چېچىڭنىڭ سەۋداسى چۈشتى، سەندىن شىپالىق سوراپ كەلدىم.

بەھرىڭگە كىردىم غەۋۋاسى بولاي دەپ،
بىر دۇررى مەقسۇد ئالغالى كەلدىم.
يېشىمى: غەۋۋاس بولۇپ دېڭىزىڭغا چۈشتۈم، بىر مەقسەت ئۈنچىسىنى سۈزۈپ ئالغىلى كەلدىم.

مەندىن سوراساڭ، ئەي گۈلئۈزارىم،
مەھۋى جامالىڭ بولغالى كەلدىم.
يېشىمى: ئەي گۈل يۈزلۈكۈم، مەندىن سورىساڭ، جامالىڭنىڭ ھەيرانىسى بولاي دەپ كەلدىم.

كۆردۈم جەمالىڭ كەتتىم ئۆزۈمدىن،
مەجنۇنى شەيدا بولغالى كەلدىم.
يېشىمى: جامالىڭنى كۆرۈپ ئۆزۈمدىن كەتتىم، ساڭا كۆيگەن شەيدا مەجنۇن بولغىلى كەلدىم.

ساقىي قەدەھنى قىلغىل مۇھەييا،
ۋەھدەت مەيىدىن ئىچكەلى كەلدىم.
يېشىمى: ساقىي، قەدەھنى تەييارلا، بىرلىك (ۋەھدەت) شارابىدىن ئىچكىلى كەلدىم.

رەھمەت ئىشىكىن مەشرەبكە ئاچغىل،
ئىشقىڭ كويىدا ئۆلگەلى كەلدىم.
يېشىمى: مەشرەبكە رەھمەتلىك بولۇش ئىشىكىنى ئېچىپ بەرگىن، ئىشقىڭنىڭ كوچىسىدا ئۆلگىلى كەلدىم.

ئىككىنچى ئاھاڭ

ئەيلەدىڭ، يا رەب، مەنى بىدىلنى جانانىدىن جۇدا،
ياخشىراق ئەردى بۇ كىم قىلغاي ئىدىڭ جانىدىن جۇدا.

يېشىمى: ئەي تەڭرىم، مەن مىسكىننى جاناندىن جۇدا قىلدىڭ، ئۇنداق قىلغىچە جېنىمدىن جۇدا قىلغىنىڭ مىڭ ياخشى ئىدى.

يارغە بىدىل كۆڭۈل جان لەئلى تانىڭ بولماسا،
نە تەلەب ئۆمر ئەيلەگەي خىزر ئابىھەيۋاندىن جۇدا.

يېشىمى: جان بېغىشلىغۇچى كۆيدۈرگۈچ لېۋىڭ بولمىسا، ساڭا كۆڭلۈم مەپتۇن بولامتى؟ خىزىر ھاياتلىق سۈيىدىن ئايرىلسا، قانداقمۇ ئۆمۈر تەلەپ قىلالايتتى؟

يارغا بارغاچ نەزەردىن ئۆزدە قالماي زەررەئى،
نە ۋۇجۇدى زەررەنىڭ خۇرشىدى تاباندىن جۇدا.

يېشىمى: ئەس يادىم يارنىڭ يېشىغا كەتكەچكە ئۇنىڭدىن ئۆزەمدە زەررىچە ئەسەر قالمىدى، قۇياشتىن ئايرىلغان زەررىچە قانداقمۇ مەۋجۇت بولۇپ تۇرالىسۇن؟

قەترە - قەترە بارسا ياش كۆزدىن، نە غەمكىم، ئۆكسۈمەس،
يۈز تۇمەنىڭ دۇررى غەلتان بولسا ئۇممانىدىن جۇدا.

يېشىمى: كۆزۈمدىن تامچە - تامچە ياش تۆكۈلسە نېمە غەم؟ ئۇممان دېڭىزدىن يۈز تۇمەنىڭ ئۈنچىنى سۇزۇۋالغان بىلەنمۇ، ئۇنىڭدا يەنە ئۈنچە ئۆكسۈپ قالمايدۇ ئەمەسمۇ؟

دەردسىزلەر ئاھىدا تەئسىر ئەگەر يوق، تاڭ ئەمەس،
نە ئۇچۇنكىم ئۆتمەگەي ئوق بولسا پەيكاندىن جۇدا.

دەردسىزلەرنىڭ چەككەن ئاھلىرى تەسىرسىز بولسا، ئەجەبلىنەرلىك ئەمەس، چۈنكى ئوق كاماندىن ئايرىلسا كارغا كەلمەيدۇ - دە.

تۆشمەسە ئىشقىڭ كۆڭۈلگە، دەم بەدەم نەدۇر بۇ ئاھ،
بولماسا ئوت ئاندا، بەس، بۇ دۇد ئولۇر قاندىن جۇدا.

يېشىمى: كۆڭۈلدە ئىشقىڭ بولمىسا، نېمىشقا بۇنداق توختاۋسىز ئاھ ئۇرىمەن؟ ئىچىمدە ئوت بولمىسا، بۇ تۈتۈن نەدىن چىقىدۇ؟

ئەي ئايازىي، جاندا ئەرمەس نۇقتەلەر، كۆيدۈرگەلى،
داغلاردۇركىم، بولۇپتۇر جانغا ھىجراندىن جۇدا.

يېشىمى: ئەي ئايازىي، «جان» دېگەن خەتتە تۇرغىنى چېكىتلەر ئەمەس، بەلكى ئۇ جاننى كۆيدۈرگەندە پەيدا بولغان ھىجران داغلىرىدۇر.

پىشرەۋ چۇشۇرگىسى

ساقىي قەدەھنى قىلغىل مۇھەييا،

ۋەھدەت مەيدىن ئىچكەلى كەلدىم.

يېشىمى: ساقىي، قەدەھنى تەييارلا، ۋەھدەت شارابىدىن ئىچكىلى كەلدىم.

رەھمەت ئىشىكىن مەشرەبكە ئاچغىل،

ئىشقىڭ كويىدا ئۆلگەلى كەلدىم.

يېشىمى: مەشرەبكە رەھمەتلىك بولۇش ئىشىكىنى ئېچىپ بەرگەن، ئىشقىڭنىڭ كوچىسىدا ئۆلگىلى كەلدىم.

تەئكىد

بىرىنچى ئاھاڭ

ئەي سەبا، يەتكۈر پەيامىمنى مەنىڭ دىلدارغا،

كەلتۈر ئاندىن بىر مۇھەببەتنامەئى مەن زارغا.

يېشىمى: ئەي تاڭ شامىلى، مېنىڭ خەۋىرىمنى دىلدارىمغا يەتكۈز، ئۇنىڭدىن مەن بىچارىغا بىر مۇھەببەتنامە كەلتۈر.

ۋاھ، كەبۇتەر كۈل بولۇر مەكتۇبىدىن ئۇچقۇن تۈشۈپ،

ئوت ياقىپمەن سىينەئى پۇر سوزدىن گۇفتارغا.

يېشىمى: تېز تۇتاشقۇچى يۈرەك ئوتۇمنى يېقىپ نامە ئەۋەتتىم، ۋاھ، بۇ مەكتۇپتىن ئۇچقۇن چۈشۈپ، ئۇنى ئېلىپ ماڭغان كەپتەرمۇ كۆيۈپ كۈل بولىدىغان بولدى.

ھەر گۈلىدۇر بىر تەبەق شۇئلە، جانىم ئۆرتەر ئۈچۈن،

سەنسىرىن كىرسەم تەماشايى ئۈچۈن گۈلزارغا.

يېشىمى: تاماشا قىلىش ئۈچۈن، سەنسىز گۈلزارلىققا كىرسەم، ئۇ يەردىكى ھەر بىر گۈل جېنىمنى كۆيدۈرۈش ئۈچۈن يېقىلغان بىر تاۋاق ئوت بولۇپ كۆرۈنىدۇ.

تۈشمەسە مەن ناتەۋانغا كۆزلەرى ئەرمەس ئەجەب،

باردۇر پەرۋاسى قاچان بىمارنىڭ بىمارغا.

يېشىمى: ئۇ يارنىڭ مەن بىچارىغا كۆزى چۈشمىسە، ئەجەب ئەمەسكى، قاچان كېسەل كىشى كېسەل كىشىگە پەرۋا قىلغان؟

تاپمادى مەشھۇرىي گۇفتارىم مەرجان قەدرىنى،

ھەر نەچچە تىزدىم جەۋاھىر رىشتەئى ئەشئارغا.

يېشىمى: ئەي مەشھۇرىي، شېئىر رىشتىسىغا شۇنچە گۆھەرلەرنى تىزساممۇ، سۆزلىرىم مارجانچىلىك قەدىر - قىممەتكە ئېرىشمىدى.

ئىككىنچى ئاھاڭ

خەزان ئەتتىم زىمىستانى غەمىڭدە گۈلئۈزارىمنى،
كەلىپ دىلبەر تاماشا قىل خەزان بولغان بەھارىمنى.

يېشىمى: غېمىڭنىڭ زېمىستانىدا گۈزەل يارىمنى غازاڭ قىلدىم؛ سەن كېلىپ، غازاڭ بولغان باھارىمنى تاماشا قىل.

قۇردى باغى تەبئىم، غۇنچە قالدى گۈل ئاچىلماسدىن،
كەرەم ئايىن بەرىپ سەبزئەيلە باغۇ لالەزارىمنى.

يېشىمى: تەبىئەت بېغىم قۇرۇپ كەتتى، غۇنچە ئېچىلالماي ئۈز پېتىچە قالدى؛ مەرھەمەت قىلىپ، باغ ۋە گۈلزارىمنى كۆكەرتىپ بەرگىن.

نەگۈندۇر لەززەتىن تاتتىم، نە تۈنلەردە تاپىپ ئارام،
كەچۈردۈم ھەجر ئوتىدا كۆيدۇرۇپ لەيلۇ نەھارىمنى.

يېشىمى: كۈندۈزلىرى لەززەت يوق، كېچىلىرى ئارام يوق، شۇنداق قىلىپ، ھىجران ئوتىدا كۈنلىرىمنى كۆيدۇرۇپ كۈل قىلىۋەتتىم.

ياقامنى چاك ئەتىپ يىغلاپ بارىپ كويىدا داد ئەتتىم،
ئوشۇل بىرەھم ئىشتمەيدۇر مەنى فەريادۇ زارىمنى.

يېشىمى: كوچىسىغا بېرىپ، ياقامنى يىرتىپ تۇرۇپ يىغلاپ، دادلىدىم، بىراق، ئۇ رەھىمسىز مېنىڭ پەريادىمغا قۇلاق سالمىدى.

چىقارغە جان يەقىن بولدى، ئۆلەي دەرمەن كۆرۈپ ديدار،
ئايا بادى سەبا، بارىپ ئايغىل بىرەھم يارىمنى.

يېشىمى: جان چىقاي دەپ قالدى، يارنىڭ دىدارىنى بىر كۆرۈپ ئۆلەي دەيمەن؛ ئى تاڭ شامىلى، رەھىمسىز يارىمغا بۇ ھالىمنى يەتكۈزگىن.

مەن ئۆلسەم، ئەي بەرادەرلەر، ئانى يولىدا كۆمگەيسىز،
كى ھەر يانە ئۆتەر بولسە باسىپ ئۆتكەي مەزارىمنى.

يېشىمى: ئى دوستلار، ئۆلۈپ كەتسەم، ئۇنىڭ ئۆتەر يولىغا دەپنە قىلىڭلاركى، ئۇ قايسى بىر تەرەپكە بارسا، مازىرىمنى بېسىپ ئۆتكەي.

ھۇۋەيدا ئايتادۇر يىغلاپ: ئۆلۈم ھەقدۇر، ئۆلەر بارچە،
كۆڭۈلدە قالماغاي ئەرمان كۆرۈپ ئۆلسەم نىگارىمنى.

يېشىمى: ھۆۋەيدا يىغلاپ تۆرۈپ ئېيتىدۇكى، ئۆلۈم راست، ھەممە ئادەم ئۆلىدۇ؛ نىگارىمنى كۆرۈپ ئۆلۈپ كەتسەم، ئامانىم قالمايتتى.

داستان

بىرىنچى داستان

ھەر كىشىنىڭ دەردى بولسا، يىغلاسۇن يار ئالدىدا،

قالماسۇن ئەرمان يۈرەكدە ئەتسۇن ئىزھار ئالدىدا.

يېشىمى: ھەر كىشىنىڭ دەردى بولسا، يارى ئالدىدا يىغلاپ، يۈرەكتىكى ئارمانلىرىنى قالدۇرماي ئىزھار قىلسۇن.

ئەندەلىبى بىنەۋادەك نالەيۇ ئەفغان بىلە،

دائىما يىغلاپ تۇرارمەن ئەينى گۈلزار ئالدىدا.

يېشىمى: گويا گۈلزارلىقتىكى بىچارە بۇلبۇلدەك يىغلاپ، دائىم نالە - پىغان قىلىمەن.

مەنسۇرى ھەللاجدەك ئىچىپ شەرابى ئەنتەھۇر،

چەرخ ئۇرۇپ يىغلاپ تۇرارمەن ئۇشبۇ دەم دار ئالدىدا.

يېشىمى: مۇشۇ دەمدە، مەنمۇ مەنسۇر ھەللاجدەك شارابى ئەنتەھۇرنى ئىچىپ، دار ئالدىدا چۆگىلەپ يىغلاۋاتىمەن.

ھەر كىشى بىر قەترەئى نۇش ئەيلەسە ئول بادەدىن،

ئول قىيامەتدە قىلۇر ئەرزىنى جەببار ئالدىدا.

يېشىمى: كىمكى ئاشۇ شارابدىن بىر تامچە ئۇتلاپ ئالسا، ئۇ قىيامەت كۈنى ئاللاھ ئالدىدا ئۆز ئەھۋالىنى بايان قىلىدۇ.

تەلبە مەشرەب، قىلماغىل زاھىدغا سىررىڭنى ئەيان،

ئايتىپ، ئايتىپ يىغلاغىل سەن ئاشىقى زار ئالدىدا.

يېشىمى: ئەي تەلۋە مەشرەب، سەن سىرىڭنى زاھىتقا ئاشكارىلىما، ئۇنى ھەسرەتلىك ئاشىقنىڭ ئالدىدا ئېيتىپ يىغلىغىن.

ئىككىنچى داستان

مۇندىن كەتەر بولساڭ باغداد شەھرىگە،

غەرىب، سەنى بىر ئاللاھغا تاپشۇردۇم.

ئاللاھ سالدى جۇدالىقنىڭ دەردىگە،
غەرىب، سەنى بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم.
يېشىمى: غەرىب، بۇ يەردىن باغداد شەھرىگە كېتەر بولساڭ، سېنى بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم؛ ئاللاھ سېنى جۇدالىقنىڭ دەردىگە سالدى، غەرىب، مەن سېنى بىر ئاللاھغا تاپشۇردۇم.

مەن كەتەرمەن مۇندىن باغداد شەھرىگە،
كۆپ يىغلاما، سەنەمجان، كەتسەم كەلۇرمەن.
ئىلاجىم يوق ئاباساخاننىڭ زۇلمىگە،
كۆپ يىغلاما سەنەمجان، كەتسەم كەلۇرمەن.

يېشىمى: مەن بۇ يەردىن باغداد شەھرىگە كېتىمەن، كۆپ يىغلاما، سەنەمجان، كەتسەم، يەنە قايتىپ كېلىمەن؛ ئاباساخاننىڭ زۇلمىنى يېڭىشكە ئىلاج قىلالمىدىم، كۆپ يىغلاما سەنەمجان، كەتسەم، يەنە قايتىپ كېلىمەن.

نەچە گۈن تارتۇرمەن سەنىڭ جەبرىڭنى،
سەبرى قىلا ئالمادىم داغى ھەجرىڭنى،
رازى ئەردىم تەڭرىم ئالسا خانىمنى،
غەرىب، سەنى بىر ئاللاھغا تاپشۇردۇم.
يېشىمى: سېنىڭ جۇدالىق دەردىڭنى قانچە ۋاقىت تارتارمەن؟ ھىجران كەلتۈرگەن دېغىڭغا ھېچ سەۋرى قىلالمىدىم؛ شۇ تاپتا، ئاللاھىم جېنىمنى ئالسا، رازىي ئىدىم، غەرىب، سېنى بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم.

مەنى كەتتى دەبان يىغلاپ ئولتۇرما،
قىزىلگۈلدەك رەنگى روييۇڭ سولدۇرما.
دوستلار بىلسۇن، دۇشمەنلەرگە بىلدۇرمە،
كۆپ يىغلاما، سەنەمجان، كەتسەم كەلۇرمەن.
يېشىمى: مېنى «كەتتى» دەپ يىغلاپ ئولتۇرما؛ قىزىلگۈلدەك چىرايىڭنى سولدۇرما؛ دوستلار بىلسۇن، دۇشمەنلەرگە بىلدۇرمە؛ كۆپ يىغلىما، سەنەمجان، كەتسەم، يەنە قايتىپ كېلىمەن.

كەلۇرمەن دەپ ئەقلۇ ھۇشۇم ئالۇرسەن،
كەتەرمەن دەپ جانىغا ئوت سالۇرسەن،
ھالا بۇندىن كەتسەڭ قاچان كەلۇرسەن؟
غەرىب، سەنى بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم.
يېشىمى: «كېلىمەن» دەيسەن، ئەقىل - ھۇشۇمنى ئالىسەن، «كېتىمەن» دەيسەن، جېنىمغا ئوت سالىسەن؛ ھالا بۇگۈن كەتسەڭ، قاچان قايتىپ كېلەرسەن؟ غەرىب، سېنى بىر ئاللاھقا تاپشۇردۇم.

كۆڭلۇم ئەمدى بولدى مەنىڭ يۈز پارە،

سەنسىز تىرىكلىكىم يوقتۇر دۇنيادا،
ئۆلمەسەم كەلۇرمەن يەنە ئۈچ ئايدا،
كۆپ يىغلاما، سەنەمجان، كەتسەم كەلۇرمەن.

يېشمى: ئەمدى مېنىڭ يۈرىكىم يۈز پارچە بولۇپ كەتتى، سەنسىز بۇ دۇنيادا ياشىمايمەن؛ ئۆلمىسەم، يەنە ئۈچ ئايدا قايتىپ كېلەرمەن؛ كۆپ يىغلىما، سەنەمجان، كەتسەم، يەنە قايتىپ كېلىمەن.

سەنەم دەرلەر: سەنىڭ بىرلە ئەھدەم بار،
ئۈچ ئايغاچە كەلسەڭ ئاڭا سەبرەم بار،
كەلەلمەسەڭ يول ئۈستىدە قەبرەم بار،
غەرىب، سەنى بىر ئاللاھغا تاپشۇردۇم.

يېشمى: سەنەم ئېيتىدۇ: ساڭا ۋەدە بېرىمەنكى، ئۈچ ئايغىچە قايتىپ كېلەلىسەڭ، ئاڭغىچە سەۋرەم بار. كېلەلمەسەڭ، يول ئۈستىدە قەبرەم بار. غەرىب، سەنى بىر ئاللاھغا تاپشۇردۇم.

غەرىب ئايتۇر: تەقدىر شۇنداغ بولماسا،
ئەجەل يەتىپ شۇم پەيمانەم يولماسا،
جانىم چىقىپ، تەنىم چۆلدە قالماسا،
كۆپ يىغلاما، سەنەمجان، كەتسەم كەلۇرمەن.

يېشمى: غەرىب ئېيتىدۇ: قىسمەت بولۇپ، ئەجەل يېتىپ شۇم پەيمانەم تولمىغان بولسا، جېنىم چىقىپ، تېنىم چۆلدە قالمىسىلا، مەن قايتىپ كېلىمەن، سەنەمجان، كۆپ يىغلىمىغىن!

ئۈچىنچى داستان

يۇرت قەدرىنى شاھلار بىلمەس،
يۇرتىدىن يۇرتقا ئاشماغۇنچە.
ياخشى يارنىڭ قەدرىن بىلمەس،
بىر يامانغا تۇشمەگۇنچە.

يېشمى: يۇرتلارنى كېزىپ باقمىغىچە پادىشاھلار ئەل - يۇرتنىڭ قەدرىگە يەتمەيدۇ؛ ئىنسان بىر يامانىنىڭ قولىغا چۈشمىگىچە ياخشى يارنىڭ قەدرىگە يەتمەيدۇ.

قول ئۇزارتسام يارغا يەتمەس،
يارسىز مەنىڭ ئىشىم بۇتمەس،
كىشى مەردنىڭ قەدرىن بىلمەس،
بىر نامەردكە تۇشمەگۇنچە.

يېشمى: يا قولۇمنى ئۇزاتسام، يارغا يەتمەيدۇ، يا يارسىز مېنىڭ ئىشىم پۈتمەيدۇ؛ ئىنسان بىر نامەرتنىڭ قولىغا چۈشمىگىچە مەرتنىڭ قەدرىگە يەتمەيدۇ.

سىندۇرما مۇئمىن سەداسىن،
ئوقۇرلار بەش ۋەقت نەمازىن،
شاھلار بىلمەس يۇرت زىراسىن،
ھاتەم بولۇپ تۈشمەگۈنچە.

يېشمى: مۆمىنلەرگە زۇلۇم قىلما، ئۇلار بەش ۋاخ نامىز ئوقۇيدۇ؛ پادىشاھلار ھاتەم بولۇپ يازالمىغىچە ئەل - يۇرتنى رازىي قىلىپ بولالمايدۇ.

خۇدا كىمگە بىر دەرد بەرۇر،
ئول دەردىگە دەرمان بەرۇر،
بەندە خۇدا دەپ يىغلاماس،
بىر دەرد - ئەلەم كەلمەگۈنچە.

يېشمى: ئاللاھ كىمگە بىر دەرد بەرسە، ئۇ دەردكە بىر شىپالىق بېرىدۇ؛ بەندە بېشىغا بىر دەرد - ئەلەم كەلمىگىچە «ئاللاھ» دەپ يىغلىمايدۇ.

شاھى ئابباس دەر: مەن بىلمەدىم،
غەرىب ھالىن ھەم سورمادىم،
ئىشق ئوتىنى مەن بىلمەدىم،
ئۆز باشىمغا كەلمەگۈنچە.

يېشمى: ئاباس شاھ دەيدۇ: ئۆز بېشىمغا كەلمىگىچە ئىشق - مۇھەببەت ئوتىنىڭ نېمىلىكىنى بىلمەپتىمەن، شۇڭا غەرىبنىڭ ھالىنىمۇ سورىيالماپتىمەن.

تۆتىنچى داستان

ئەي يارانلار، دىيار بەكرى شەھرىدە،
ئەقلىم ئالدى قارا كۆزلۈك بىر پەرى.
سەلام قىلدى ئىككى قولى كۆكسىدە،
ئەقلىم ئالدى قارا كۆزلۈك بىر پەرى.

يېشمى: ئەي دوستلار، دىيار بەكىر شەھرى (تۈركىيەنىڭ شەرقىي جەنۇبىي رايونىدىكى بىر شەھەر)دە، قارا كۆزلۈك بىر پەرى سۈپەت قىز ئىككى قولىنى كۆكسىگە قويۇپ تۇرۇپ، بىر سالام قىلدى - دە، ئەقىل - ھۇشۇمنى ئوۋلىۋالدى.

چەشمەنىڭ لەبىدە كۆردۈم مەن ئانى،
تىللا تارغاقىدا تارار ساچىنى،
كىمگە ئايتاي، كىمگە يىغلاي دەردىنى،
قانىم تۆكتى قارا كۆزلۈك بىر پەرى.

يېشىمى: مەن ئۇنى بۇلاقنىڭ لېۋىدە، ئالتۇن تاغاق بىلەن چېچىنى تاراۋاتقان ھالدا كۆردۈم. ئۇ بەجايىكى جىنىمنى ئالدى، قېنىمنى تۆكتى، ئەمدى كىمگە يىغلاپ ئېيتاي بۇ دەردىمنى؟

ھۇرلار ئانچە بولماس جەننەت ئىچىندە،
كۆرگەن كىشى قالۇر ھەسرەت ئىچىندە.
تەئزىم قىلدى دىيدار فۇرسەت ئىچىندە،
ئەقلىم ئالدى قارا كۆزلۈك بىر پەرى.

يېشىمى: جەننەتتىكى ھۆرلەرمۇ ئۇنچىلىك چىرايلىق بولماس، كۆرگەن ئادەم ھەسرەتتە قالىدۇ؛ شۇ كۆرۈشكىنىمىزدە، ئۇ قارا كۆزلۈك پەرى ماڭا تازىم قىلدى - دە، گويا ئەقىل - ھۇشۇمنى ئالدى.

شاھ ئاباسخان دەر: بۇ جانى نەيلەيىن،
ئۆلگۈنچە شول يارنى كۆرۈپ ئۆلەيىن،
ئاشىقلىقنىڭ يولىن ئەمدى بىلەيىن،
ھەيران قىلدى جادۇ كۆزلۈك بىر پەرى

يېشىمى: شاھ ئاباسخان ئېيتىدۇ: بۇ جاننى ئەمدى قانداق قىلاي، ئۆلۈپ كەتكىچە شۇ يارنى بىر كۆرۈپ ئۆلەي، ئاشىقلىقنىڭ يولىنى ئەمدى بىلىۋاتىمەنكى، ئۇ جادۇ كۆزلۈك پەرى مېنى ھەيران قىلدى.

بەشىنچى داستان

زۇلمۇڭ بىلەن قەبا فالەك،
كۆزدە ياشىم قان ئەيلەدى.
يۇسۇف كەبى زىلەيخادەك،
مەسكەنىن زىندان ئەيلەدى.

يېشىمى: قوپال پەلەك خۇددى سۈيۈق - زىلەيخالارنىڭ ئۆي - ماكانىنى زىندان قىلغاندەك زۇلۇم قىلىپ، مېنى قانلىق يىغلاتتى.

ھەركىم ئەگەر سۆيسە ئۇنى،
سۆيەر كۆرۈپ ئاخىر ئۇنى،
ئىسمائىلدەك بىر گۈن مەنى،
بىر يولى قۇربان ئەيلەدى.

يېشىمى: كىمكى ئۇنى سۆيسە، ئۇمۇ ئاقىبەت ئۇنى سۆيىدۇ؛ خۇددى ھەزرەتى ئادەم ئىسمائىلنى قۇربانلىق قىلغاندەك، ئۇمۇ مېنى بىر يولىلا قۇربانلىق قىلىۋەتتى.

قەنى ئول ھەزرەتى ئادەم،
قەنى ئول سەرۋەرى ئالەم،

رەسۇلغا بولغان ئول ماتەم،

ئۇلارنى گىريان ئەيلەدى.

يېشىمى: قېنى، ئۇ ھەزرەتى ئادەم، قېنى، ئۇ ئالەمنىڭ سەردارى؟ رەسۇلۇللاھقا تۇتۇلغان ماتەم ئۇلارنى راسا يىغلاتتى.

ھەركىم ئاڭا كۆڭۈل باغلار،

كەچە - كۈندۈز كۆيۈپ يىغلار،

بۇلبۇل بوستاننى داغلاپ،

گۈللارنى خەزان ئەيلەدى.

يېشىمى: كىمكى ئۇنىڭغا كۆڭۈل باغلىسا، خۇددى شەيدا بۇلبۇل بوستاننى داغلاپ گۈللەرنى جازان قىلغاندەك، ئۇنىڭ ئوتىدا كۆيۈپ، كېچە - كۈندۈز يىغلايدۇ.

مەشرەب

بىرىنچى مەشرەب

ئەي پەرى يۈزلۈك بەگىم، جانلار فىدا بولسۇن ساڭا،

دۇنيادا ھۆسن ئاتى بار ئەركەن، بەقا بولسۇن ساڭا.

يېشىمى: ئەي پەرى يۈزلۈك گۈزىلىم، ساڭا جانلار پىدا بولسۇن؛ دۇنيادا «گۈزەللىك» دېگەن سۆزلا بولىدىكەن، ئۇ ساڭا مەڭگۈ خاس بولسۇن.

ھەددى مەخلۇقاتدىندۇر نارى ئول ھۆسنۇ جەمال،

ئولكى يوقتۇر رەھىم ئەرۇر، بۇ ھەم ئەتا بولسۇن ساڭا.

يېشىمى: سېنىڭدە رەھىم - شەپقەت بولمىسىمۇ، لېكىن پۈتكۈل مەخلۇقاتلار ئېرىشەلىشى مۇمكىن بولمىغان ھۆسن - جامال باركى، تەڭرى بۇنىمۇ ساڭا بەخشەندە قىپتۇ.

ئەيمەنىپ ھاسىد تىلىندىن، دەست بەرمەس چۈن سەلام،

كۆز ئۇچى بىرلە يىراقتىن بەرھەبا بولسۇن ساڭا.

يېشىمى: ھەسەتخورنىڭ تىلىدىن ئەيمىنىپ، سالاملاشقىلىمۇ بولمايدۇ، شۇڭا كۆز ئۇچى بىلەن يىراقتىن ساڭ «مەرھابا» دەيمەن.

چۈن ۋەفاسىزلەرگە بەرمىشلەر ئەزەلدە كۆركنى،

بۇ كەمالى ھۆسن ئىلە قاندىن ۋەفا بولسۇن ساڭا.

يېشىمى: تەڭرى ئەزەلدە كۆركەملىكنى ۋاپاسىزلارغا بەرگەنىكەن، ھالبۇكى بۇنچىۋالا تولغان گۈزەللىك بىلەن سەندە قانداقمۇ ۋاپا بولسۇن؟

بىر قىيا باقساڭ زەكاتى ھۆسن ئۈچۈن، ئەي كۆركە باي،
لۈتفىئى مىسكىندىن ئۆلگۈنچە دۇئا بولسۇن ساڭا.
يېشىمى: ئەي گۈزەللىككە باي نازىنىن، ھۆسن جامالىڭنىڭ زاكىتى ئۈچۈن بولسىمۇ بىر قېتىم قىيا باقساڭ، بۇ بىچارە لۈتفىي ساڭا ئۆلگىچە دۇئا قىلاتتى.

كەل، ئەي دىلبەر، بەيات ئەيلەي ساڭا بىر - بىر جۇدالىغنى،
كى شايەد رەھم ئەتىپ، سالساڭ ئۆزۈڭگە ئاشنالىغنى.
يېشىمى: ئى دىلبەر، كەلگىن، ساڭا جۇدالىقنىڭ نېمىلىكىنى بىر بايان قىلىپ بېرەي؛ رەھىمىڭ كېلىپ، مېنى ئۆزۈڭگە ئاشنا قىلساڭ ئەجەب ئەمەس.

تەمامى خانۇمانىمدىن كەچىبان بىر سەنى دەرمەن،
ئۆزۈڭدىن ئۆزگە بىلمەيدۇر، ئۆزۈڭ بىلگىل جۇدالىغنى.
يېشىمى: پۈتكۈل مال - مۈلكۈمدىن كېچىپ بىر سېنى دەپلا يۈرىمەن؛ بۇ خىل جۇدالىقنىڭ نېمىلىكىنى سەن ئۆزۈڭلا بىلىپ قويساڭ بولىدۇ.

كى سەندىن ئۆزگەنى دەمەم، قەسەم بىللاھ، جانىمغا،
جەفالار ئەيلەمە، ئەي ماھ، ماڭا بەرگىل سەفالىغنى.
يېشىمى: ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، مەن سەندىن باشقىنى دېمەيمەن؛ ئەي ئاي، ماڭا پاكلىق كۆرسەتكى، جېنىمغا جاپا سالما.

سۈلەيمان تەختىگە جەمشىدنىڭ جامىغا بەرمەسمەن،
قولۇمدا كاسەئى چۈبىن ساڭا قىلسام گەدالىغنى.
يېشىمى: سېنى سۈلايماننىڭ تەختىگىمۇ، جەمشىتنىڭ قەدىھىگىمۇ تېگىشمەيمەن؛ قولۇمدا ياغاچ ئاياق (قاچا)، سېنىڭلا گادىيىڭ بولسام دەيمەن.

ئايا ئەي رەھمسىز زالىم، جەفاجۇ كۆزلەرى جەللاد،
نىگارا، مەشرەبىڭگە قىلماغايسەن بىۋەفالىغنى.
يېشىمى: ئەي رەھىمسىز زالىم، جاپا سالغۇچى، كۆزلىرى جاللات يار، مەشرەبىڭگە ۋاپاسىزلىق قىلمىغايسەن.

ئىككىنچى مەشرەب

تا كىيدى قىزىل، ئۆزىنى زىبا قىلايىن دەپ،
ئوت ياقتى جەھان مۈلكىدە غەۋغا قىلايىن دەپ.
يېشىمى: ئۆزىنى زىيبا قىلىمەن دەپ قىزىل كىيىنگەندى، نەتىجىدە، جاھان مەملىكىتىگە غەۋغا ئوتىنى ياققان بولدى.

مەششاتە بىلە جىلۋەدە كۆرسەتتى قەددىنى،
مەندەك نەچە دىۋانەنى شەيدا قىلايىن دەپ.
يېشىمى: مەندەك نەچچە مەجنۇننى شەيدا قىلاي دەپ، پەرداز قىلىپ، جىلۋە بىلەن بويىنى كۆرسەتتى.

زىبا سەنەمىم گۈل يۈزىدىن پەردەنى ئاچتى،
ئەلەم ھەمە كۆز سالدى تەماشا قىلايىن دەپ.
يېشىمى: ئۇ گۈزەل سەنىمىم گۈل يۈزىدىن پەردىنى ئاچتى، پۈتكۈل ئەلەم ئۇنى تاماشا قىلىش ئۈچۈن كۆز تىكتى.

زۇلفىنى تاراپ، قاش ئۈچۈرۈپ، جىلۋەلەر ئەتتى،
ئاشۇ بى بەلا فىتنەنى بەرپا قىلايىن دەپ.
يېشىمى: بالا - قازا ۋە پىتنە - پاسات ئوتلىرىنى ياندۇرۇش ئۈچۈن، چاچلىرىنى تاراپ، قاشلىرىنى ئېتىپ، جىلۋىلەر قىلدى.

تا ئەيلەدىم ئالدىغا بارىپ ئەرزى نىيازىم،
چىن سالدى جەبىنىغە تەمەننا قىلايىن دەپ.
يېشىمى: مەن ئۇنىڭ ئالدىغا بېرىپ ھاجەتمەنلىكىمنى ئىزھار قىلغاندىم، ئۇ ئۆزىگە تەمەننا قويۇپ، قوشۇمىسىنى تۈردى.

مەستانە سەمەند سەكرەتە كەلدى شاھى خۇنزىر،
شەمشىرى جەفانى يەنە بۇررا قىلايىن دەپ.
يېشىمى: ئۇ قان ئىچكۈچىلەرنى شاھى جاپا شەمشىرىنى ئۆتكۈرلەشتۈرۈش ئۈچۈن، مەستلەرچە ئات چاپتۇرۇپ كەلدى.

كۆپ يىلكى بۇ قۇل خىزمەتىنى قىلمادى بەرجا،
كەلدىكى غەرەب بىرلە چۇ سەزا قىلايىن دەپ.
يېشىمى: كۆپ يىلدىن بېرى بۇ قۇل ئۇنىڭ خىزمىتىنى بەجا كەلتۈرەلمىگەنىدى، شۇڭا «سازايى قىلاي» دەپ، غەزەپ بىلەن يېتىپ كەلدى.

باشىمنى كەسىپ ئالغىلۇ خۇشھال بولۇپ كەت،
قانىمنى تۆكۈپ لالەئى سەھرا قىلايىن دەپ.
يېشىمى: بېشىمنى كېسىۋالغىن - دە، قېنىمنى تۆكۈپ سەھرادىكى لالىگە ئوخشىتىپ قويغانلىقىڭدىن خۇشال بولۇپ كەت.

خەنجەر قولىدا مەشرەبىن ئۆلتۈرگەلى كەلدى،

غەۋغايى قىيامەتنى ھۆۋەيدا قىلايىن دەپ.

يېشىمى: ئۇ «قىيامەت غەۋغاسىنى پەيدا قىلاي» دەپ، خەنجەرنى كۆتۈرگەن ھالدا، مەشرەبنى ئۆلتۈرىۋەتكىلى كەلدى.

1- راك مۇقامى تېكىستلىرى چوڭ نەغمە 236 مىسرا، بەش داستان 94 مىسرا ۋە ئىككى مەشرەب 38 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 368 مىسرا شېئىردىن تەركىب تاپقاندۇر.

2- چەببايات مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

ۋىسالى ھەجرىدىن نالان كۆرەرمەن جانى زارىمنى،
ماڭا، يا رەب، نەسىب ئەتسەڭ نە بولغاي گۈلئۇزارىمنى.
يېشىمى: ھەسرەتلىك جېنىم ۋىسال پىراقىدا نالە - پىغان چېكىۋاتىدۇ. ئەي پەرۋەردىگار، گۈل يۈزلۈكۈمنى ماڭا نېسىپ قىلساڭ بولماسمىدى؟

نەچە بىرەھم ئىلكىگە بولۇپمەن مۇبتەلا ئاخىر،
ساۋۇرمىشلار ھەۋاغا ھەر گۇنى غەمكىن غۇبارىمنى.
يېشىمى: قانداق بولۇپ بىر رەھىمسىزنىڭ قولىغا مۇپتىلا بولۇپ قالدىمكىن، ئۇ ھەر كۈنى غەمكىن غۇبارىمنى كۆككە سورىۋاتىدۇ.

تاپىپ ئىشقىم كەمال ئانداغكى روھى ۋامىقۇ فەرھاد،
كەلىپ پەرۋانە ياڭلىغ ئۈيرۈلۈر شەمئى مەزارىمنى.
يېشىمى: ئىشقىم شۇنداق كامالەتكە يەتتىكى، ۋامىق بىلەن فەرھادنىڭ روھى كېلىپ، مازىرىمنىڭ شامىنى پەرۋانىدەك ئايلىنىدۇ.

كۆرۈپ ئەھلى تەماشا نەۋ باھارى لالەزارى دەر،
باغىر قانىن شەفەقگۇن ئەيلەگەن كاھى ئۇزارىمنى.
يېشىمى: يۈرەك قېنىمنىڭ ساماندەك چىرايىمنى شەپەق رەڭگىگە كىرگۈزگەنلىكىنى كۆرگەن تاماشىچىلار بۇ باھارنىڭ لالىزارىمىكىن دەپ قالىدۇ.

دەگىل بۇ ئۆمرى ئالەمدىن ۋەفانى كۆرمەدىم ھەر گىز.
بۇ دەھر ئىچرە نەفەس ئالغۇنچە بىلمەسمەن تۇرارىمنى.
يېشىمى: بۇ دۇنيادا نەپەس ئالغۇچىلىك تۇرالىشىمنى بىلمەيمەن، چۈنكى بۇ ئالەمدىكى ئۆمرۈمدىن ھەرگىز ۋاپا كۆرمىدىم.

ئەگەر گۈل پەردەدە بولسا، نەچۈك ئارام ئالۇر بۇلبۇل،
يۈز ئاچقىل، بىقەرار ئەتكىل، بۇ جانى بىقەرارىمنى.

يېشىمى: يۈزۈڭنى ئاچ، بۇ تاقەيسىز جېنىمنى تېخىمۇ تەلپۈندۈر، ئەگەر گۈل ئۆزىنى نىقابلىسا، بۇلبۇل قانداق ئارام تاپالايدۇ؟

نەچەكىم خەستە جاندۇرمەن مەيى لەئلىڭگە، ئەي ساقىي،
تەبەسسۇم جامىنى پۈر ئەيلەگىل، دەفئە ئەت خۇمارىمنى.

يېشىمى: ئەي ساقىي، لېۋىڭنىڭ شارابى ئۈچۈن، جېنىم كۆپ دەرد چەكتى؛ تەبەسسۇم جامىنى تولدۇرۇپ، مېنى خۇماردىن چىقارغىن.

جەمالىڭدىن نەچە مەھرۇم ئولۇپ مەھزۇن يۈرۈي، جانا،
ۋىسالىڭ بىرلە مەمنۇن قىل دىلى ئۇمىدۋارىمنى.
يېشىمى: ئەي جان، جامالىڭدىن مەھرۇم بولۇپ قاچانغىچە غەمكىن يۈرۈيمەن؟ ۋىسالىڭ بىلەن ئۇمىدۋار دىلىمنى مەمنۇن قىلغىن.

بولۇرمەن شاد كۆكسۇم داغىنى قايغۇ قاناتقاندىن،
كۆرۈپ خۇرسەند ئولۇپ بىرەھم ئاچىلغان لالە زارىمنى.
يېشىمى: كۆكسۇمدىكى جاراھەتنى قايغۇنىڭ قاناتقانلىقىدىن خۇشالمەن. چۈنكى ئۇ رەھىمسىز يار بۇ ئېچىلغان لالىزارىمنى كۆرسە خۇشال بولۇپ قالار.

ئەگەر ئەنقا ئالۇر بولسا نىشان، مەندىن نىشان تاپماس،
فەنا دەشتىدە نا پەيدا كۆرەرمەن مەرغزارىمنى.
يېشىمى: ئۆمۈر مايىسزارىمنىڭ يوقلۇق چۆلىدە تۈگەشكەنلىكىنى كۆردۈم. شۇڭا ئەنقا قۇشى ئىزدىگەن تەقدىردىمۇ مەندىن نىشانە تاپالمايدۇ.

لىقا مۇمكىن ئەمەس تەجرىد ھاسىل قىلمايىن، ئەرشىي،
خەزان بەرگى كەبى بەرباد ئەيلەي ھەرنە بارىمنى.
يېشىمى: ئەي ئەرشىي، ئۆزلۈكتىن كەچمەي تۇرۇپ، ۋىسالغا يېتىش مۇمكىن ئەمەس. شۇنىڭ ئۈچۈن، خازان بولغان يوپۇرماقتا ئوخشاش بارلىقىمنى بەرباد قىلاي.

تەئەززە

ئارەزىن ياپقۇچ كۆزۈمدىن ساچىلۇر ھەر لەھزە ياش،
ئۆلەكىم پەيدا بولۇر يۇلدۇز، نىھان بولغاچ قۇياش.
يېشىمى: ئۇ يۈزىنى ياپسىلا، كۆزۈمدىن بىھىساب ياشلار تۆكۈلىدۇكى، خۇددى قۇياش پېتىپ كەتسىلا، ئاسماننى يۇلتۇزلار قاپلىغاندەك.

قۇتى بىر بادامۇ دەيرىم گۇشەئى مىھراب ئەدى،

غارەتى دىن ئەتتى ناگاھ بىر بەلالىق كۆزۈ قاش.

يېشىمى: بالاخىر كۆز بىلەن قاش توساتتىن دىنىمنى بۇلاپ كەتكەچكە، بىر تال بادام ئۇزۇۋۇم، مەيخانىنىڭ بىر بۇلۇڭى مېھراب بولۇپ قالدى.

بۇ دەما - دەم ئاھىم ئىفشا ئەيلەر ئول ئاي ئىشقىنى،

سۇبھىنىڭ پات - پات دەمى ئاانداقكى ئەيلەر مىھر فاش.

يېشىمى: خۇددى تاڭ سەھەرنىڭ سەلكىن شامىلى قۇياشنىڭ چىقىشىدىن بەشارەت بەرگەندەك، تىنىمسىز چىقىۋاتقان بۇ ئاھىم ئۇ ئاينىڭ ئىشقىنى ئاشكارىلاپ تۇرىدۇ.

بۇ سەئى قىلماق مۇرۇۋۋەت ئەسرۇ قاتىقدۇر، ۋەلىك،

دەسەم ئاغزى ئىچرە ئايتۇر لەئل ھەم بار نەۋئى تاش.

يېشىمى: «سېخىيلىق بىلەن بىرەر قېتىم سۆيدۈرمىدىڭ، بەك قاتتىق ئىكەنسەن» دېسەم، ئۇ: «ياقۇتمۇ قاتتىق تاشنىڭ بىر خىلىغۇ» دەپ پىچىرلىدى.

ناۋەكىڭ كۆڭلۈمگە كىرمەك جان تالاشماقمۇ ئىكىن،

كىم قىلۇر پەيكانىنى كۆڭلۈم بىلە جانىم تالاش.

يېشىمى: ئوقۇڭنىڭ يۈرىكىمگە قادالغانلىقى مەندىن جان تالاشقانلىقىمىكىن، ئەمما جېنىم بىلەن يۈرىكىم سېنىڭ ئوقۇڭنى تالىشىدىغانلىقى راست.

ئۈمرى جاۋىد ئىستەسەڭ فەرد ئولكى بوستان خىزرىدۇر،

سەرۋكىم دەئب ئەيلەدى ئازادلىغ بىرلە مەئاش.

يېشىمى: ئەبەدىيلىك ھايات ئىزدىسەڭ يالغۇزلۇقنى ئىختىيار قىل. چۈنكى سەرۋى دەرىخى ئەركىن - ئازادە ئۆسۈپ ئادەتلەنگەچكە، بوستاندا ھەمىشە كۆكلەپ تۇرىدۇ.

قاشى ئالىندا نەۋائىي بەرسە جان، ئەيب ئەتمەگىز،

كىم بۇدۇر مىھراب، بىر - بىر قويىغۇسىدۇر بارچە باش.

يېشىمى: نەۋئىي ئۇنىڭ قېشى ئالدىدا جان بەرسە ئەيىبلىمەڭلار، چۈنكى ئۇ ھەممە ئادەم باش قويىدىغان مېھرابقۇ.

تەئەززە چۇشۇرگىسى

قاشى ئالىندا نەۋائىي بەرسە جان، ئەيب ئەتمەڭىز،

كىم بۇدۇر مىھراب، بىر - بىر قويىغۇسىدۇر پارچە باش.

يېشىمى: نەۋائىي ئۇنىڭ قېشى ئالدىدا جان بەرسە ئەيىبلىمەڭلار، چۈنكى ئۇ ھەممە ئادەم باش قويىدىغان مېھرابقۇ.

نۇسخە

دەربغاكىم، مەنى تاشلاپ بۇگۈن ئول دىلرەبا كەتتى،
قالىپدۇرلار نەچە نائاشنا، ئول ئاشنا كەتتى.
يېشىمى: ۋاي ئېسىت، بۇگۈن ئۇ دىلرەبا مېنى تاشلاپ كەتتى؛ بىر مۇنچە ياتلار قېلىپ، ئۇ دوست كەتتى.

نەزەردىن كەتتى ئاتىن ئوينىتىپ ئول چابۇكى چالاك،
ئىزىنىڭ تۇفراغىن كۆزۈمگە ئەيلەپ تۇتيا، كەتتى.
يېشىمى: ئۇ چەۋەنداز ئېتىنى ئوينىتىپ، نەزەردىن غايىب بولدى؛ ئىزىنىڭ توپىسىنى كۆزۈمگە تۇتيا قىلىپ قويۇپ كەتتى.

نەسۇد ئەمدى ئەگەرچە بولسا چۈن خور مۇھرەلەر پەيدا،
نەتەي ئەمدى ئىكى ئەلەمنى، دۇررى بىبەھا كەتتى.
يېشىمى: ھەر قانچە قۇيۇشتەك پارلاق مارجانلار بولسىمۇ، ئۇنىڭ نېمە پايدىسى، ئەمدى ئىككى ئالەمنى نېمە قىلاي، باھاسىز گۆھەر كەتتى.

خۇشا بەزمى ۋىسالىدىن نەچە كۈن كامران ئەردىم،
بۇ كۈن مەھتاب ئەينىم تىرە ئەيلەپ مەھلىقا كەتتى.
يېشىمى: خەيرىيەت، ئۇنىڭ ۋىسال بەزمىسىدىن بىر نەچچە كۈن تەختىيار بولغان ئىدىم، بۇگۈن نۇرلۇق كۆزۈمنى قاراڭغۇلاشتۇرۇپ، ئۇ ئاي سۈرەتلىكىم كەتتى.

ئەبەس مەھبۇبلاردىن ئەمدى ئۇمىدى ۋەفا قىلماق،
ئەسىرى دەردى ھىجران ئەيلەبان ئول بىۋەفا كەتتى.
يېشىمى: ئەمدى مەھبۇبلاردىن ۋاپا كۈتۈش پايدىسىز ئىش بولۇپ قاپتۇ. ئۇ ۋاپاسىز مېنى ھىجرانلىق دەردىگە ئەسىر قىلىپ قويۇپ كەتتى.

مۇستەھزاد

بىرىنچى ئاھاڭ

ئەي مەلاھەت كىشۋەرىنىڭ خەيلىغە سۇلتانىمۇ سەن،
بىر باقىپ كۆڭلۈمنى ئالدىڭ ئافەتى دەۋرانىمۇ سەن.

يېشىمى: ئەي، ھۆسن مەملىكىتىنىڭ سۇلتانىمۇ سەن، بىر قارىشىڭ بىلەنلا كۆڭلۈمنى رام قىلىۋالدىڭ، سەن جاھانغا ئاپەت سالغۇچىمۇ؟

كۆڭلۈم ئالدىڭ ئەرسە ھەرگىز باقمادىڭ، ئەي مەھلىقا،

دۇرمۇ سەن يا لەئلىمۇ يا خۇد لەبى مەرجانمۇسەن.

يېشىمى: ئەي ئاي يۈزلۈكۈم، كۆڭلۈمنى ئوۋلىۋېلىپلا پەقەت قارىماس بولىۋالدىڭ، سەن مەرۋايىتمۇسەن، ياقۇتمۇ سەن ياكى مارجانمۇ سەن؟

ئۆلتۈرۈرسەن، كۆيدۈرۈرسەن فۇرقەتىڭدە، ئەي پەرى،

يىغلاتىپ ھەم كۈلدۈرۈرسەن بىر بەلايى جانمۇسەن.

يېشىمى: ئەي پەرى، جۇدالىق ئوتۇڭدا كۆيدۈرىسەن، ئۆلتۈرىسەن، ھەم يىغلىتىپ ھەم كۈلدۈرىسەن، سەن جانىنىڭ بىر بالاسىمۇ؟

ئاتەشى ئىشقىڭنى ياقتىڭ بۇ ۋۇجۇدۇمغا بۇ گۈن،

دوستمۇ سەن، دۈشمەنمۇ سەن، مەن بىلمەدىم جانانمۇ سەن.

يېشىمى: بۈگۈن ۋۇجۇدۇمغا ئىشقىڭنىڭ ئوتىنى ياقتىڭ، بىلەلمىدىم، سەن ماڭا دوستمۇ، دۈشمەنمۇ ياكى جانانمۇ؟

گۈل يۈزۈڭغە ئەندەلىب تەڭلىغ قىلىپ زار ئەيلەدىڭ،

گۈلمۇ سەن يا خارمۇسەن يا ھۆرمۇ سەن، غىلمانمۇسەن.

يېشىمى: مېنى بۇلبۇلغا ئوخشاش گۈل يۈزۈڭگە زار قىلىپ قويدۇڭ: سەن گۈلمۇ، تىكەنمۇ، ھۆرمۇ ياى غىلمانمۇسەن؟

گۈل سىفەت گۈللۈقدا تۇرساڭ نەستەرىن بولغاي خەجىل،

كۆرمەدىم ھەر گىز مەلالىقدا، لەبى خەندانمۇ سەن.

يېشىمى: گۈلشەن ئىچىدە گۈلدەك تۇرساڭ، نەستەرىن گۈلى خىجالەتچىلىكتە قالىدۇ. سېنىڭ غەمكىن بولغىنىڭنى مۇتلەق كۆرمىدىم، كۈلۈپ تۇرغان لەۋمۇسەن؟

جىلۋە ئەيلەپ چىقساڭ ئۆيدىن رەشك ئەيلەر مۇشتەرى،

ھۆسن ئىقلىمىغا گويا بىر ماھى تابانمۇ سەن.

يېشىمى: ئۆيدىن جىلۋىلىنىپ چىقساڭ، مۇشتەرى يۇلتۇزىمۇ رەشك قىلىدۇ، ياكى سەن ھۆسن ئېلىنىڭ نۇرلۇق ئېيىمۇ؟

كۆرمەدىم بۇ فانىدا سەندەك مەلاھەتلىك كىشى،

يا پەرىسەن، يا مەلەكسەن، بىلمەدىم، ئىنسانمۇ سەن.

يېشىمى: بۇ پانىي ئالەمدە سەندەك بىر گۈزەلنى كۆرگىنىم يوق: ھۆرمۇسەن، پەرىشتەمۇسەن ياكى ئىنسانمۇسەن، بىلەلمىدىم.

گۇلسۇرۇخ يەڭلىغ يۈزۈڭغە بۇ بىلال بىچارەنى،
ئەيلەدىڭ مانەندى بۇلبۇل، غۇنچەئى رەيھانمۇ سەن.

يېشىمى: بۇ بىچارە بىلالنى ئەتىر گۈلدەك يۈزۈڭگە زارىققان بۇلبۇلغا ئوخشاش تەلمۈرىدىغان قىلىپ قويدۇڭ، سەن يا گۈلنىڭ غۇنچىسىمۇ؟

ئىككىنچى ئاھاڭ

نەزاكەت بوستانىدا قەددىڭ سەرۋى خىرامانىدۇر،
مەلاھەت گۈلشىتانىدا يۈزۈڭ گۈلبەرگى خەنداندۇر.

يېشىمى: قەددىڭ نازاكەت بوستانىنىڭ گۈزەل سەرۋىسى، يۈزۈڭ ھۆسن گۈلىستانىنىڭ ياپراقلار ئارىسىدا ئېچىلغان گۈلىدۇر.

ساڭا كىم بىقەرار ئەرمەس، كۆرەي دەپ ئىنتىزار ئەرمەس،
جەمالىڭ ئافتابىغە ھەمە زەرراتى رەقساندۇر.

يېشىمى: جامالىڭنى كۆرۈشكە ئىنتىزار ۋە بىقارار بولمىغان كىم بار؟ ھەممە ئادەم قۇياشتەك جامالىڭ ئەتراپىدا زەررىلەردەك ئايلىنىدۇ.

زىھى ھۇسنۇڭ سىفاتىدا مەنى شەيدايىكىم سەندىن،
چەمەنلەر ئىچرە كىرسەڭ ئەنجۇمەنلەر ئىچرە داستاندۇر.

يېشىمى: ئەگەر گۈلزارلىققا كىرسەڭ، ئۇ يەردىكى يىغىلىشلاردا گۈزەل ھۆسنۈڭنى مەدھىيىلەپ، داستان سۆزلەۋاتقانلىقىمنى كۆرىسەن.

نەدىن مەن بولماغايمەن ئادەمىيلەر شاھى ئالەمدە،
كى بۇلبۇل دىگۈشا گۇفتارى بىرلە شاھى مۇرغاندۇر.

يېشىمى: مەن نېمىشقا دۇنيادىكى ئادەملەرنىڭ شاھى بولالمايمەن، بۇلبۇلمۇ ئۆزىنىڭ كۆڭۈلنى شادلاندۇرغۇچى ناۋاسى بىلەن قۇشلارنىڭ پادىشاھىغۇ!

زەمان پۇر شورىشۇ، ئافاق پۇر فىتنە، جەھان ھاسىد،
خەلالىق كۆزلەردىن غەيبدەك مەشھۇري پىنھاندۇر.

يېشىمى: زامان غەۋغاغا، دۇنيا پىتنىگە، جاھان ھەسەتخورلارغا تولغان، شۇڭا مەشھۇرىي ئۆزىنى كىشىلەرنىڭ كۆزىدىن قاچۇرۇپ، يوشۇرۇنغاندۇر.

مۇستەھزاد چۇشۇرگىسى

گۈلسۇرخ يەڭلىغ يۈزۈڭغە بۇ بىلال بىچارەنى،

ئەيلەدىڭ مانەندى بۇلبۇل، غۇنچەئى رەيھانمۇ سەن.

يېشىمى: بۇ بىچارە بىلالنى ئەتىر گۈلدەك يۈزۈڭگە زارىققان بۇلبۇلغا ئوخشاش تەلمۈرىدىغان قىلىپ قويدۇڭ، سەن يا گۈلنىڭ غۇنچىسىمۇ؟

جۇلا

ياھۇ - يارەي، ئاللاھ يەي،

بىر گۈل يارەي، ئاللاھ يەي.

ئاتەش كۆزلۈك جانانىم،

جانانىمەي، ئاللاھ يەي.

ۋاي، ئاللاھ يەي، دوست ئاللاھ يەي،

ۋاي، ئاتەش كۆزلۈك جانانىم.

مەن سەنى كۆرۈپ جانان، غەمگە مۇبتەلا بولدۇم،

ئوت ياقدىڭ يۈرەكىمگە، ئاشىق بىقارار بولدۇم.

يېشىمى: ئەي جانان، مەن سېنى كۆرۈپلا غەمگە مۇپتىلا بولدۇم؛ يۈرىكىمگە ئوت ياقتىڭ، تاقەتسىز ئاشىق بولدۇم.

نەقرات:

ياھۇ - يارەي، ئاللاھ يەي، بىر گۈل يارەي، ئاللاھ يەي.

ئاتەش كۆزلۈك جانانىم، جانانىمەي، ئاللاھ يەي،

ۋاي، ئاللاھ يەي، دوست ئاللاھ يەي، ئاتەش كۆزلۈك جانانىم.

ئايغا ئوخشايدۇر يۈزۈڭ،

چولپانغا ئوخشايدۇر كۆزۈڭ.

ئوخشايدۇر نەبات قەندگە،

شۇ سەنىڭ شىرىن سۆزۈڭ.

يېشىمى: يۈزۈڭ ئايغا ئوخشايدۇ، كۆزۈڭ چولپان يۇلتۇزىغا ئوخشايدۇ؛ سېنىڭ شېرىن سۆزۈڭ بولسا، قەنت - ناۋاتقا ئوخشايدۇ.

ئا، ياھۇ - يارەي، ئاللاھ يەي،

ئا، بىر گۈل يارەي، ئاللاھ يەي.

ئاتەش كۆزلۈك جانانىم،

جانانىمەي، ئاللاھ يەي،

ۋاي، ئاللاھ يەي، دوست ئاللاھ يەي،
ۋاي، ئاتەش كۆزلۈك جانانىم.

ئاي بولدى يىلمۇ بولدى،
سەنىڭ ئوتۇڭدا كۆيگەلى.
ئىنتىزار بولدۇم ئەجەب،
ئاي يۈزۈڭنى كۆرگەلى.

يېشىمى: سېنىڭ ئوتۇڭدا كۆيۈۋاتقىنىمغا ئاي توشۇپ، يىلمۇ بولۇپ قالدى. ئايدەك يۈزۈڭنى كۆرۈشكە ئەجەبمۇ ئىنتىزار بولدۇم.

ياھۇ، يارەي، ئاللاھ يەي،
ئا، بىر گۈل يارەي، ئاللاھ يەي.
ئاتەش كۆزلۈك جانانىم،
جانانىمەي، ئاللاھ يەي،
ۋاي، ئاللاھ يەي، دوست ئاللاھ يەي،
ۋاي، ئاتەش كۆزلۈك جانانىم.

ئاللاھ، ئاتىم سەمرىمەيدۇر،
ئەگىز ئوتىدا،
يۈرەك - باغرىم پارە بولدى،
يارنىڭ ئوتىدا.

يېشىمى: ئاللاھ، ئېگىزلىقتىكى ئوت بىلەن ئېتىم سەمرىمەيدۇ؛ يارنىڭ ئىشق - مۇھەببەت ئوتىدا يۈرەك - باغرىم پارە - پارە بولدى.

ئاللاھ، يارىم جەمالىڭدىن،
بولدۇم ۋەيرانە.
ئىشق ئوتى يامان ئەكەن،
قىلدى دىۋانە.

يېشىمى: ئاللاھ، ئەي يارىم، جامالىڭنى كۆرگەندىن بۇيان، ئىشق - مۇھەببەت ئوتۇڭدا ۋەيران بولدۇم؛ ئىشق ئوتى دېگەن ھەقىقەتەن يامان ئىكەن، مېنى مەجبۇن قىلىۋەتتى.

ياھۇ، يارەي، ئاللاھ يەي،
ئا، بىر گۈل يارەي، ئاللاھ يەي.
ئاتەش كۆزلۈك جانانىم،
جانانىمەي، ئاللاھ يەي،
ۋاي، ئاللاھ يەي، دوست ئاللاھ يەي،

ۋاي، ئاتەش كۆزلۈك جانانىم

سەنەم

دىلبەرا، ماڭا سەنىڭدەك يارۇ جانان قايدادۇر،
ساڭا ھەم مەندەك ئەل ئىچرە زارۇ ھەيران قايدادۇر.
يېشمى: ئەي دىلبەر، ماڭا سېنىڭدەك يار ۋە جانان نەدە، ساڭىمۇ كىشىلەر ئارىسىدا مېنىڭدەك زارىققان ۋە ھەيرانىي بولغانلار بارمۇ؟

يۈرەكىم بولدى جەراھەت، باغلادى زەردابۇ قان،
سەنى كەبى مەرھەم قىلغۇر يارى قەدىردان قايدادۇر.
يېشمى: يۈرىكىم يارىلىنىپ قان - زەرداپقا تولدى، ئۇنىڭغا شىپالىق بېرەلەيدىغان ساڭا ئوخشاش قەدىردان يار نەدىن تېپىلىدۇ.

خەستەيۇ بىمار ئولۇپ، يولۇڭدا ياتسام مۇردەۋار،
سورغۇچى ھالى غەرىبىن مەرھەمى جان قايدادۇر.
يېشمى: كېسەللىكىمدىن يولۇڭدا مۇردىدەك ياتسام، مەندەك غېرىبنىڭ ھالىنى سورىغۇچى سەندەك جاننىڭ مەلھىمى قايدا؟

ئەرز ئەتەي دەردىمنى ئايتىپ، ئەي پەرى، دادىمغا يەت،
كىشۋەرى ئىشق ئىچرە سەندەك ئەدلىي سۇلتان قايدادۇر.
يېشمى: ئەي پەرى، دەردىمنى ئېيتىپ ساڭا ئەرز قىلاي، دادىمغا يەتكىن؛ ئىشق مەملىكىتىدە سەندەك ئادالەتلىك سۇلتان نەدە بار؟

كۆرگەلى زۇلفى پەرىشانىڭ، پەرىشاندۇر كۆڭۈل،
بول پەرىشان زۇلفىغا مەندەك پەرىشان قايدادۇر.
يېشمى: يېيىلغان چاچلىرىڭنى كۆرگەندىن بېرى، كۆڭلۈم پەرىشاندۇر. بۇ يېيىلغان چاچقا مەندەك پەرىشان بولغان بارمۇ؟

لۇتۇف ئەتىپ، جانا، كۆتەر ئايدەك جەمالىڭدىن نىقاب،
كۆرگەلى ھۆسنۈڭنى مەندەك زارۇ ھەيران قايدادۇر.
يېشمى: ئەي جانان، مەرھەمەت قىلىپ، ئايدەك جامالىڭدىن چۈمپەردەڭنى ئېلىۋەتكىن. ھۆسنۈڭنى كۆرۈشكە مەندەك زارىققان ۋە ھەيرانىي بولغان يەنە نەدە بار؟

غۇنچە ياڭلىغ قان بولۇپ، ئىشقىڭ بىلە خامۇشمەن،
بول ھۆۋەيدادەك ساڭا باغرى تولا قان قايدادۇر.

يېشىمى: يۈرىكىم غۇنچىدەك قان بولۇپ، ئىشقىڭ دەردىدە گەپ سۆزدىن قالدىم. بۇ ھۆۋەيدادەك سەن ئۇچۇن باغرى قانغا تولغان ئادەم يەنە تېپىلارمۇ؟

چوڭ سەلىقە

بۇ گۈن ئايغە ئالتى دەيدۇر، ساناسام يەتتى،
بىۋەفاغا ئاشىق بولسام، تاشلادى - كەتتى.
يېشىمى: بۈگۈن ئايغا ئالتە دەيدۇ، ساناپ باقسام يەتتە بولۇپتۇ؛ ۋاپاسىزغا ئاشىق بولسام، تاشلاپلا كەتتى.

تاشلاپ كەتسەڭ كەتكەنىڭنى ئۇنۇتماغايمەن،
ئەمدى كەلسەڭ سەن قاشىمغا يولاتماغايمەن.
يېشىمى: تاشلاپ كەتسەڭ كېتىۋەر، بۇ قىلغىنىڭنى ئۇنۇتمىغايمەن؛ ئەمدى قېشىمغا كەلسەڭ، يېقىن يولاتمىغايمەن.

يولاتمايمەن مەن قاشىمغا مۇڭلانىپ قالسۇن،
ئارفا، بۇغداي سانامىدەك سارغارىپ قالسۇن.
يېشىمى: قېشىمغا يولاتمايمەن، مۇڭلىنىپ قالسۇن؛ ئاپا - بۇغداينىڭ سامىغا ئوخشاش سارغىيىپ قالسۇن.

قانداق كىشى كەتەر ئىكىن يارىنى تاشلاپ،
مەيلى بولسا ئالىپ كەتسۇن بىللەلا باشلاپ.
يېشىمى: ئۆزىنىڭ يارىنى تاشلاپ كېتىدىغان قانداق كىشى ئىكەن ئۇ؟ ئەگەر يارىغا مەيلى بولسا، ئۆزى بىلەن بىللە ئېلىپ كەتسۇن.

كىچىك سەلىقە

بىرىنچى ئاھاڭ

كۆرگەلى ھۆسنۈڭنى زارۇ مۇبتەلا بولدۇم ساڭا،
نە بەلالىغ گۈن ئەدىكىم ئاشىنا بولدۇم ساڭا.
يېشىمى: ساڭا ئاشنا بولغان شۇ كۈن قانداق بالالىق كۈن ئىدىكىن، ھۆسنۈڭنى بىر كۆرۈپلا ساڭا باغلىنىپ قالدىم.

ھەر نەچە دەردىمكى گۈن - گۈندىن ئۆزەي سەندىن كۆڭۈل،

ۋاھكى، گۈن - گۈندىن بەدتەرراق مۇبتەلا بولدۇم ساقىا.
يېشىمى: سەندىن ئاستا - ئاستا كۆڭۈل ئۈزەي دەپ قانچە قىلسامۇ، ۋاي دەرىغ، ساقىا كۈندىن كۈنگە تېخىمۇ بەتتەررەك باغلاندىم.

مەن قاچان دەدىم ۋەفا قىلغىل، ماڭا زۇلم ئەيلەدىڭ،
سەن قاچان دەردىڭ فىدا بولغىل، فىدا بولدۇم ساقىا.
يېشىمى: مەن قاچان: «ۋاپا قىل» دېسەم، زۇلۇم سالدىڭ، لېكىن سەن قاچانىكى: «ماڭا پىدا بول» دېسەڭ، پىدا بولدۇم.

قاي پەرى پەيكەغە دەرسەن تەلبە بولدۇڭ بۇ سىفەت،
ئەي پەرى پەيكەر، نە قىلساڭ قىل ماڭا، بولدۇم ساقىا.
يېشىمى: قايسى پەرى ئۈچۈن مۇنچىۋالا تەلۋە بولۇپ كەتتىڭ دەۋاتىسەنغۇ؟ ئەي پەرى، ماڭا نېمە قىلساڭ قىل، ساڭىلا شۇنداق بولدۇم.

ئەي كۆڭۈل، تەركى نەسىھەت ئەيلەدىم ئاۋارە بول،
يۈز بەلا يەتمەسكى، مەن ھەم بىر بەلا بولدۇم سەڭا.
يېشىمى: ئەي كۆڭۈل، نەسىھەتنى ئاڭلىمىدىم، ئەمدى سەن سەرگەردان بول. يۈز بالا يەتمىگەندىمۇ مەنمۇ ساڭا بىر بالايىئاپەت بولدۇم.

جامى جەم بىرلە خىزىر سۈيى نەسىبەمدۇر مۇدام،
ساقىيا، تا تەركى جاھ ئەيلەپ گەدا بولدۇم ساقىا.
يېشىمى: ئەي ساقىي، مەنسىپىمنى تاشلاپ، ساڭا تىلەمچى بولۇپ كەلگەندىن بېرى، جەمشىد جامى بىلەن خىزىر سۈيى (ئابىھايات) دائىملىق نېسىۋەم بولدى.

غۇسسە چەنگىدىن نەۋائىي تاپمادىم ئۇششاق ئارا،
تا نەۋائىيدەك ئەسىرۇ بىنەۋا بولدۇم ساقىا.
يېشىمى: نەۋائىيغا ئوخشاش سېنىڭ بىچارە ئەسىرىڭ بولۇپ قالغاندىن بۇيان، ئاشىقلار ئارىسىدا غەم چاڭى (سازى)دىن پەيزى ئالالمىدىم.

ئىككىنچى ئاھاڭ

پەردەغە كىرگەن كەبى خۇرشىدى رەخشان ھەر كەچە،
ئەزمى خىلۋەت ئەيلەر ئول شەمئى شەبىستان ھەر كەچە.
يېشىمى: نۇرلۇق قۇياش ھەر ئاخشىمى پەردە ئىچىگە كىرىپ كەتكەندەك، بۇ كېچەمنىڭ چىرىقىمۇ خىلۋەتكە كىرىۋالىدۇ.

ئول كۆلۈپ ئەھباب بىرلە سۆبھەدەك، مەن شەمئۋار،
ئۆرتەنىپ كۆڭلۈم، تۆكەرمەن دۇررى غەلتان ھەر كەچە.
يېشمى: ئۇ ھەر ئاخشىمى دوستلىرى بىلەن تاڭ نۇرىدەك كۈلىدۇ، مەن بولسام كۆڭلۈمنى شامدەك ئۆرتەپ، كۆزۈمدىن ئۈنچە مارجان تۆكۈپ چىقىمەن.

بىر قۇياش ھىجرانىدا ئۆريات تەنىم گەردۇن كەبى،
مىھر ئوتىدىن كۆرگۈزۈر مىڭ داغى پىنھان ھەر كەچە.
يېشمى: يالىڭاچ گەۋدەم بىر قۇياشنىڭ پىراقىدا، ھەر كېچىسى ئىشق ئوتىدىن خۇددى ئاسمانغا ئوخشاش مىڭلىغان يوشۇرۇن داغلارنى كۆرسىتىدۇ.

گاھ - گاھ، ئەي مەخمۇرى خاب ئالۇد، سور ئول خەستەنى،
كىم يەتەر ئاغزىمغا لەئلىڭ يادىدىن قان ھەر كەچە.
يېشمى: ئەي ئۇگدىگەن مەست، بىمارنىڭ ھالىدىن ئانچە - مۇنچە خەۋەر ئالساڭچۇ؛ ھەر كېچە لىۋىڭنى ئويلاپ، ئۇنىڭ ئاغزىدىن قان كېلىدۇ.

ناسىھا، نە نەۋئ پىنھان تائەت ئەيلەيكىم، ئالۇر،
دىنۇ دانىش نەقدىنى بىر نامۇسۇلمان ھەر كەچە.
يېشمى: ئەي نەسىھەتچى، ئىمان ۋە ئەقىل بايلىقىمنى بىر نامۇسۇلمان ئېلىۋالغان تۇرسا، مەن كېچىسى قانداقمۇ يوشۇرۇن ئىبادەت قىلالايمەن؟

بىر كەچە سورغىل مەنى، ئاندىن بۇرۇنكىم سورغاسەن،
«قانى ئول بىدىلكى، ئەيلەر ئەردى ئەفغان ھەر كەچە».
يېشمى: بىر ئاخشام بولسىمۇ ھالىمنى سوراپ قويغىن، بۇرۇنمۇ: «ھەر كېچىسى داد - پەرياد قىلىدىغان ھېلىقى ئاشىق قېنى دەپ سورايتتىڭغۇ.

چەك، نەۋائىي، نالە، كۆز مەي بەرسۇنۇ باغرىم كەباب،
چۈن بولۇر ئول ئاي خەيالى بىزگە مېھمان ھەر كەچە.
يېشمى: نەۋەئىي، نالە كۆيىنى چال، كۆزۈم شاراب، جىگىرىم كاۋاپ تەييارلىسۇن، چۈنكى ھەر ئاخشىمى ئۇ ئاينىڭ خىيالى ماڭا مېھمان بولۇپ كېلىدۇ ئەمەسمۇ؟!

ئۈچىنچى ئاھاڭ

ۋاھ، نە خۇشدۇر خەستەلىكدە كۆسەرلەر يارىم كەلىپ،
ياكى يالغۇزلۇقدا ياندا تۇرسا دىلرادىم كەلىپ.
يېشمى: ئاھ، ئاغرىپ قالغان چېغىمدا، يارىم يوقلاپ كەلسە ياكى يالغۇزچىلىقتا دىلدارىم كېلىپ يېنىمدا تۇرسا، نېمىدىگەن ياخشى بولاتتى.

ياد ئەتەر ئۇلسام بەناگاھ ئول پەرى يۈزلۈكنىكىم،
كۆلبەم ئىچرە ئول دەمى ئولتۇرسا گۈلزارىم كەلىپ.
يېشىمى: ئۇ پەرى يۈزلۈكنى ئېسىمگە ئېلىشىم ھامانلا، دەرھال ھۇجرامغا كېلىپ، گۈلدەك ئېچىلىپ ئولتۇرسا ئىدى.

كەلسە غەمنىڭ لەشكەرى باشىمنى ئايلاندۇرماغا،
گۇفتەلىغ بولسا، يانىمغا ئول شەكەرخارىم كەلىپ.
يېشىمى: غەم لەشكىرى بېشىمنى ئايلاندۇرۇش ئۈچۈن كەلگىنىدە، ئۇ شىرىن سۆزلۈكۈم يېنىمغا كېلىپ، ھەمسۆھبەت بولسا.

قۇتۇلۇر ئەردىم بۇ غەمدىن، ئول دىلئارامىم كۆرۈپ،
ۋاھ، ئەگەرچەندكى قەتل ئەتسە دىلئازارىم كەلىپ.
يېشىمى: ئىخ، ئەگەر دىلئازارىم كېلىپ جېنىمنى ئالىدىغان ئىش بولسىمۇ، ئۇنى بىر كۆرسەم، دىلىمغا ئاراملىق يېتىپ، بۇ غەملەردىن قۇتۇلار ئىدىم.

بۇ كۆڭۈلنى بارچە غەملەردىن خەلاس قىلغاي ئەدى،
بىر نەزەر قىلماق بىلەن ئول شوخى خۇنخارىم كەلىپ.
يېشىمى: ئۇ شوخ قانخۇرۇم كېلىپ، بىرلا نەزەر تاشلىسا ئىدى، كۆڭلۈمنى بارچە غەملەردىن خالاس قىلاتتى.

كىچىك سەلىقە چۇشۇرگىسى

نەچە ۋاقت ئەيلەپ تەھەممۇل، ئەي بىلال، بولغىل خەمۇش،
مەرھەممەت ئەيلەر ستەم يەتكەندە غەمخارىم كەلىپ.
يېشىمى: ئەي بىلال، بىر قانچە ۋاقىت تاقەت قىل، جەبىر - زۇلۇم چېكىپ يەتكەندە، غەمخورۇڭ كېلىپ رەھىم - شەپقەت قىلىدۇ.

تەئكىد

ئىشق ئارا مەنمەن دەمى بىمىھنەتۇ غەم بوماغان،
جاندىن مەھرۇم ئولۇپ، جانانغا مەھرەم بولماغان.
يېشىمى: مۇھەببەت يولىدا بىر دەممۇ جاپاسىز، غەمسىز ئۆتمىگەن ئادەم پەقەت مەن؛ جېنىمدىن مەھرۇم بولۇپ، جانانغا يېقىنلىشالمىغانمۇ مەن.

يۈز ۋەفا ئەيلەپ، جەفادىن ئۆزگە نەفئى كۆرمەگەن،

مىڭ جەفا كۆرۈپ، ۋەفاسى زەررەئى كەم بولماغان.

يېشىمى: يۈز ۋاپا قىلسىمۇ، جاپادىن ئۆزگە نەپ كۆرمىگەن، ۋاپانى قىلچە كەمقىلمىسىمۇ، مىڭلاپ جاپا كۆرگەنمۇ مەن.

مىڭ قۇياشچە كۆرگەن ئۆز يارىن، ۋەلې يار ئالىدا،

مىڭ ئۇلۇشىدىن بىرىچە زەررەنىڭ ھەم بولماغان.

يېشىمى: ئۆز يارىنى مىڭ قۇياشقا تەڭ كۆرسىمۇ، لېكىن يارى ئالدىدا زەررىنىڭ مىڭ ئۇلۇشىدىن بىرسىچىلىك ئېتىۋارغا ئېلىنمىغىنىمۇ مەن.

ئالەم ئەھلى ئىشق ئارا رۇسۋالىغىم تەئن ئەتمەڭىز،

كىمدۇرۇر ئاشىق بولۇپ، رۇسۋايى ئالەم بولماغان.

يېشىمى: ئەي ئالەم ئەھلى، ئىشق يولىدىكى رەسۋالىقىم ئۈچۈن تاپا - تەنە قىلماڭلار، ئاشىق بولۇپ رەسۋايى ئالەم بولمىغان زادى كىم بار؟

ئەنجۇم ئەرمەس تەردۇر ئاھىم ئوتىدىن كۆك سەقفىدە،

ۋاھكى، بۇ تەردىن بىنايى قالمادى نەم بولماغان.

يېشىمى: ئاسماننى قاپلىغان يۇلتۇز ئەمەس، ئاھىم ئوتىدىن ھاسىل بولغان تەر تامچىلىرىدۇر؛ ھالبۇكى بۇ تەر تامچىلىرىدىن ھۆل بولمىغان مەۋجۇدات قالمىدى.

دەستگىرى ئىستەكىم غەمدىن خەلاس ئىمكان ئەمەس،

ئولكى بىر زەررىدىن كەمەر بەلىگە مۇھكەم بولماغان.

يېشىمى: بىر ئۇستاز ئىزدە، ئۇنىڭ ئالدىدا بېلىڭگە ئالتۇن كەمەرنى مەھكەم باغلىمىغىچە غەمدىن خالاس بولالمايسەن.

ئەي نەۋائىي بىلكى تاپماس لەئلىدىن قۇتى ھەيات،

جاننى تەسلىم ئەيلەمەكلىككە مۇسەللەم بولماغان.

ئەي نەۋائىي بىلگىنكى، جاندىن كېچىپ ئۆزىنى يارىغا تاپشۇرمىغان ئادەم ئۇنىڭ لېۋىدىن ھاياتلىق ئوزۇقى ئالالمايدۇ.

داستان

بىرىنچى داستان

كۆكسۈمنى چاك ئەتىپ قانلار يىغلادىم،

كەسىپ - كەسىپ قارا باغرىم تۇزلادىم.

ئەرزى ھالىم بىردىن - بىردىن سۆزلەدىم،
رەھمى كەلىپ بىزگە نىگاھ ئەيلەدى.

يېشىمى: كۆكسۈمنى يېرىپ، قان - قان يىغلىدىم؛ قارا باغرىمنى كېسىپ - كېسىپ تۈزلىدىم؛ ئەھۋالىم ھەققىدىكى ئەرزىمنى بىردىن - بىردىن بايان قىلدىم؛ رەھمى كېلىپ ماڭا نەزەر سالدى.

كۆپ جەفالار چەكىپ باغىڭە كىردىم،
باغبان بولۇپ ئالما، نارىن تەرمەدىم.
شۈكر لىللاھ يەنە جەمالىڭ كۆردۈم،
تەڭرى سەنى بىزگە ئەتا ئەيلەدى.

يېشىمى: نۇرغۇن جاپا چېكىپ بېغىڭغا كىردىم؛ باغۋەن بولۇپ، ئالما - ئانار تەرمىدىم؛ ئاللاھقا شۈكۈر، يەنە جامالىڭنى كۆردۈم؛ ئاللاھ سېنى ماڭا نېسىپ قىلىپتۇ.

بەلالاردىن قاچىپ كىردىم دەرياگە،
ھەر زەمان ئۇچرادىم تۈرلى جەفاگە.
قۇلاق سال، دىلبەرا، ئۇشبۇ سەۋداگە،
بىزگە بۇ قىسمەتنى خۇدا ئەيلەدى.

يېشىمى: بالايىئاپەتلەردىن قېچىپ دەرياغا كىردىم؛ ھەر ۋاقىت تۈرلۈك جاپالارغا ئۇچرىدىم؛ ئەي دىلبەر، بۇ ساداغا قۇلاق سالغىن، بۇ قىسمەتنى بىزگە ئاللاھ نېسىپ قىلغاندۇر.

سەنسەن سەنەۋبەرنى ۋەفالىق يارى،
ساڭا فىدا بولسۇن جانى ئەفگارى.
مۇختەسەر ئەيلەسەم ئۇشبۇ دەفتارى،
بىۋەفا دۇن كىمگە ۋەفا ئەيلەدى.

يېشىمى: سەنەۋبەرنىڭ ۋاپادار يارى پەقەتلا سەن؛ يارىلانغان جان ساڭا پىدا بولسۇن؛ ئۇزۇن گەپنى قىسقا قىلسام، بىۋاپا ئالەم كىمگە ۋاپا قىلغان؟

ئىككىنچى داستان

نەمايان ئولدۇڭ، ئەي دىلبەر، يۈزۈڭنى ئافتاب ئەيلەب،
قارا كاكۇل بىلە زۇلفى پەرىشانىڭ نىقاب ئەيلەب.

يېشىمى: ئەي دىلبەر، يۈزۈڭنى قۇياش قىلغان، ئۇنىڭغا قاپقارا كوكۇلاڭ بىلەن يېيىلىپ تۇرغان چېچىڭنى نىقاب قىلغان ھالدا نامايان بولدۇڭ.

لەبىڭ خالىنى كۆرگەچ، تەن ئۆيىدە ناتەۋان كۆڭلۈم،
قۇشىدۇركىم قەفەسدە تەلپىنىپ كۆپ ئىزتىراپ ئەيلەب.

يېشىمى: لېۋىڭدىكى خالنى كۆرگەندە، تەن ئۆيىدىكى ناتىۋان كۆڭلۈم خۇددى قەپەستىدىكى قۇشتەك تەلپۈنۈپ، تاقەتسىزلەندى.

جەمالىڭ دەفتەرىدىن نۇكتەئىنى شەرھ ئەتە ئالمان،

يىلى ئۆمرۈم ئېچىدە، ئەي پەرى، يۈز مىڭ كىتاب ئەيلەب.

يېشىمى: ئەي پەرى، مەن ئۆمرۈم بويى يۈزمىڭ كىتاب يېزىپمۇ، جامالىڭ دەپتىرىدىكى بىر ھېكمەتنى شەرھلەپ بولالمايمەن.

نە كافىر كۆزلەرىڭ ئالەمنى تەنھا ئەيلەدى تاراج،

شەبىيخۇن كەلتۈرەر غەم جانىمە يۈز مىڭ ئىتاب ئەيلەب.

يېشىمى: قارا كۆزلىرىڭ ئالەمنى يالغۇز ئۆزى ئىشغال قىلدى؛ ئۇنىڭ غېمى كېچىلىك ھۇجۇم قوزغاپ، جېنىمغا يۈزمىڭ ئازابلارنى سالدى.

ۋەفا ھەرفىنى سورغاندا ماڭا سەن تازە جان بەردىڭ،

مەسىھا لەبلەرىڭ ئىئجازىدىن گويا جەۋاب ئەيلەب.

يېشىمى: «ۋاپا»نىڭ نېمىلىكىنى سورىغىنىمدا، ھاياتلىق بەخش ئەتكۈچى لېۋىڭنىڭ مۆجىزىلىرى بىلەن دېگۈدەك جاۋاب بېرىپ، ماڭا يېڭى جان ئاتا قىلدىڭ.

سەھەر تۇرفە چەمەندە گۈل بىلە تەنھا شەراب ئېچتى،

ئەجايىپ باغبانى سىينەئى بۇلبۇل كەباب ئەيلەب.

يېشىمى: ئاجايىپ باغۋەن ئىكەن، سەھەردە گۈل بىلەن يالغۇز شاراپ ئىچىپ، بۇلبۇلنىڭ باغرىنى كاۋاپ قىلدى.

گۈلىستانى سۇخەننى سەير ئەتەردە ساھىبى دىۋان،

چەكەر باشىغا گۈلدەك مىسرائىنى ئىنتىخاب ئەيلەب.

يېشىمى: دىۋان تۈزگۈچى شائىر سۆز گۈلىستانىنى سەيلە قىلغىنىدا، مىسرالارنى تاللاپ، بېشىغا گۈلدەك قىستۇرۇۋالىدۇ. (ئېسىل مىسرالارنى كاللىسىغا تىزىۋالىدۇ)

نە گۈندۈز شەرتدۇر مەي ئېچكەلى شۇربى مۇدامىڭدىن،

قەدەھ تۇت ساقىيئى سىيمىنبەدەنكىم ماھتاب ئەيلەب.

يېشىمى: شاراپنى كۈندۈزدىلا ئىچىش شەرت ئەمەس، ئەي كۈمۈش بەدەنلىك ساقىي، ئايدىڭدىمۇ ئۈزۈلدۈرمەي قەدەھ تۇت.

ھەقىقەتەن جىلۋەگەردۇر، دەر ھەقىقەت ياشۇرۇپ بولماس،

مەجاز ئەھلى زەلىلىي تەلبەگە مۇنداغ قەباب ئەيلەب.

يېشىمى: مەجاز ئەھلى زەلىلىي تەلىۋىنى قانچە قامال قىلغان بىلەنمۇ، ھەقىقەت يەنىلا جىلۋىلىنىپ تۇرىدۇ، ئۇنى يوشۇرغىلى بولمايدۇ.

ئۈچىنچى داستان

باغبان بولۇپ باغىڭ ئىچرە،
تەرسەم تازە گۈللارىڭنى.
ئىگەم سەنى خۇش ياراتمىش،
ئەگسەم نازۇك بەللەرىڭنى.

يېشىمى: بېغىڭدا باغۋەن بولۇپ، يېڭى ئېچىلغان گۈللىرىڭنى ئۈزسەم؛ پەرۋەردىگارىم سېنى گۈزەل يارىتىپتۇ، نازۇك بەللىرىڭنى ئەگسەم.

مەنى سورساڭ ئۇشبۇ دەمدە،
رەنگىم سارىغ، كۆزۈم نەمدە.
ئاي يۈزۈڭگە تۇتما پەردە،
تەرھىنالە قوللارىڭنى.

يېشىمى: مېنىڭ شۇ تاپتىكى ئەھۋالىمنى سورىساڭ، رەڭگىم سېرىق، كۆزۈم نەملىك؛ ئايدەك يۈزۈڭگە چۈمبەل تارتما، قوللىرىڭ دەرت كۆرمىسۇن.

مەڭزىڭ ئەسلى لالەدۇر،
باقىشىڭ جاننى ئالادۇر.
لەبىڭ ئالتۇن فىيالەدۇر،
ئىچىپ قانسام باللارىڭنى.

يېشىمى: مەڭزىڭ ئەسلىدىن قىزىل گۈلدۇر، قاراپ قويۇشۇڭ جاننى ئالىدۇ؛ لېۋىڭ ئالتۇن پىيالىدۇر، ئۇنىڭدىن ھەسەل - بالنى ئىچىپ قانسام.

سەھەر قوپۇپ ساچىڭ تارا،
گۈل يۈزۈڭگە رومال ئۇرا.
رەقىب يۈرى بولسۇن قارا،
بىلىپ يۈرسەم يوللارىڭنى.

يېشىمى: سەھەر قوپۇپ چېچىڭنى تارا، گۈلدەك يۈزۈڭگە رومال ئۇرا؛ يولۇڭنى بىلىۋېلىپ ئۇنىڭدا يۈرسەم، رەقىبلەرنىڭ يۈزى قارا بولسۇن.

غەرىب ئاشىق بولدۇم فەقىر،
گۇناھىمغا بولدۇم مۇنكىر.
دۇئا بىرلە ئەرزىن ئوقىر،
قىبلە ئەيلەب خاللارىڭنى.

يېشىمى: پېقىر غەرىب ئاشىق بولدۇم، گۇناھىمغا ئاقلىغۇچى بولدۇم؛ ئۇ خالىلىرىڭغا يۈزلىنىپ تۇرۇپ، دۇئا بىلەن ئەرزىنى بايان قىلىدۇ.

تۆتىنچى داستان

ئارادىن ھېچ سۆز كەچمەيىن،
جان ئاكا، قايان بارۇرسەن؟
مەنىڭ گۈلۈم ئاچىلمايىن،
جان ئاكا، قايان بارۇرسەن؟

يېشىمى: ئوتتۇرىدا ھېچبىر گەپ - سۆز ئۆتۈلمەي تۇرۇپ، جان ئاكا نەگە بارىسەن؟ مېنىڭ گۈلۈم ئېچىلماي تۇرۇپ، جان ئاكا، نەگە بارىسەن؟

ئانامنىڭ خىزمەتىن قىلماي،
كەفەن سوراغىدا بولماي،
ئۆز قولۇڭدا گۆرگە قويماي،
جان ئاكا، قايان بارۇرسەن؟

يېشىمى: ئانامنىڭ خىزمىتىنى قىلماي، كېپەنلىكىنى سورۇشتە قىلماي، ئۆز قولۇڭ بىلەن يەرلىككە قويماي تۇرۇپ، جېنىم ئاكا، نەگە بارىسەن؟

بىزگە دۇنيا زىندان بولدى،
كىيگەنىمىز كەفەن بولدى،
ئىچكەنىمىز زەھر بولدى،
جان ئاكا، قايان بارۇرسەن؟

يېشىمى: بىزگە بۇ دۇنيا زىندان بولدى، كىيگىنىمىز كىيىم ئەمەس كېپەن بولدى، ئىچكىنىمىز زەھەر بولدى، جان ئاكا نەگە بارىسەن؟

بىزنى ئەيلەدىڭ بىچارە،
باغرىم بولدى پارە - پارە،
يۈرەكىمگە سالىپ يارە،
جان ئاكا، قايان بارۇرسەن؟

يېشىمى: بىزنى بىچارە قىلىپ قويدۇڭ، يۈرەك - باغرىم پارە - پارە بولدى؛ يۈرىكىمنى جاراھەتلەندۈرۈپ، جېنىم ئاكا نەگە بارىسەن؟

گۈلجامالنى كۆپ زارلاتىپ،
يۈرەكىن ئوتقا داغلاتىپ،
بەختى قارانى قان يىغلاتىپ،

جان ئاكا، قايان بارۇرسەن؟

يېشىمى: گۈلجامالنى كۆپ زارلىتىپ، يۈرىكىنى ئوتتا داغلىتىپ، ئۇ بەختسىزنى قان يىغلىتىپ، جان ئاكا نەگە بارىسەن؟

مەشرەب

بىرىنچى مەشرەب

قىلدى ئول ئاي ئالدا ئاشىقلىغىم ئىزھارىنى،

مەن ئاڭا سىررىم دەدىم، بىلمان ئانىڭ ئەسرارىنى.

يېشىمى: ئۇ ئاينىڭ ئالدىدا ئاشىقلىقىم ئۆزىنى ئاشكارىلىدى: مەن ئۇنىڭغا سىرىمنى ئېيتتىم، لېكىن ئۇنىڭ سىرىنى بىلمەيمەن.

كۆز قاراسىن ھەل قىلىپ، ئول ئايغا يازغۇم نامەئى،

بارى بۇ تەزۋىر ئىلە كۆرگەي كۆزۈم رۇخسارىنى.

يېشىمى: كۆزۈمنىڭ قارىسىنى سىياھ قىلىپ ئۇ گۈزۈلگە خەت يازىمەن. كۆزۈم بۇ ھىيلە بىلەن ئۇنىڭ رۇخسارىنى بىر كۆرىۋالغاي.

كۆزىدىن تا جانغا يەتمەي لەئلىدىن بەرمەس ھەيات،

ئول مەسىھ ئۆلدۈم دەگەندە تىرگۈزۈر بىمارىنى.

يېشىمى: رۇخسارىنى كۆرگەندىن كېيىن تاكى جاننى تەقدىم قىلمىغىچە لېۋىدىن ھاياتىق بەرمەيدۇ. «ئۆلدۈم» دېگەندىلا، ئۇ جان بېغىشلىغۇچى بىمارىنى تىرىلدۈرىۋالىدۇ!

ھەيفدۇركىم، رىشتەئى تەسبىھ قىلغاي ئەھلى زۆھد،

كۇفر زۇلفى ئىچرە ئۆلگەن زۇلفىنىڭ زۇننارىنى.

يېشىمى: ئەپسۇسلىنارلىق ئىش شۇكى، ئۇنىڭ قاپقارا چېچى ئىچىدە يوقالغان زۇننارىنى زاھىدلار تەسۋىيسىگە يىپ قىلىۋالىدۇ.

ئارەزىڭ دەۋرىڭ چەكەردە گوييا نەققاشى سۇنئ،

مىھر دەۋرى بىرلە تەڭ ئاچمىش ئەدى پەركارىنى.

يېشىمى: تەقدىر رەسسامى يۈزۈڭنى ئايلانمىسىنى سىزىدىغان چاغدا، پەركار (سىركۇل)نى گويا قۇياش ئايلانمىسىغا تەڭ قىلىپ ئاچقاندى.

تۆكمە جامىنكىم، بەلا سىيلى جەھاننى بۇزماسۇن،

مەست كۆرسەڭ، زاھىدا، دەيرى فەنا خەممارىنى.

يېشىمى: ئەي ھازىت، ئۆزلۈكنى يوقىتىش مەيخانىسىنىڭ خۇشتارلىرىنى مەست ھالەتتە كۆرگىنىڭدە، ئۇلارنىڭ جامىنى ئۆرۈۋەتمە، ئۇنىڭ تاشقىنى بۇ جاھاننى خاراب قىلمىسۇن يەنە.

ئەي نەۋائىي، شەۋقىدىن ئۆلسەم، ئىبارەت قىلغاسەن،

تۇفراغىم بىرلە مۇھەببەت كويىنىڭ دىۋارىنى.

يېشىمى: ئەي نەۋائىي، مەن ئۇنىڭ ئىشتىياقىدا ئۆلۈپ كەتسەم، ۋۇجۇدۇم تۇپرىقى بىلەن مۇھەببەت كوچىسىنىڭ تاملىرىنى قوپارغايسەن.

سەنى ئۇششاق كۆڭلىن غارەت ئەتكەچ، دىلرەبا دەرلەر،

مەنى سەن شوخ دامىغا ئەسىرۇ مۇبتەلا دەرلەر.

يېشىمى: ئاشىقلار كۆڭلىنى تالان - تاراج قىلغانلىقىڭ ئۈچۈن، سېنى «دىلرەبا» (دىلنى رام قىلغۇچى، كۆڭۈلنى مەپتۇن قىلغۇچى دېيدۇ) مېنى بولسا سەن شوخنىڭ قاپقىنىغا چۈشۈپ قالغان «ئەسىر ھەم گىرىپتار» دېيدۇ.

سەنى قەسرى جەمالى ھۆسنى ئۆزرە شاھى مەھرويان،

مەنى رۇسرايى ئىشقىڭ كوچاسىدا بىر گەدا دەرلەر.

يېشىمى: سېنى ھۆسن - جامال قەسرىدە ئولتۇرغان گۈللەرنىڭ شاھى دېسە، مېنى ئىشقىڭ كوچىسىدا رەسۋا بولغان بىر گاداي دېيدۇ.

بۇ گۈن ھەر زەرد رويى ئىشقىڭ ئوقىدا شەھىد ئولسا؛

قىيامەت گۈنى بىرلە گۈلچېھرەئى گۈلگۈن قەبا دەرلەر.

يېشىمى: بۈگۈن سېنىڭ ئىشقىڭ ئوقىدا شېھىت بولغان سۇلغۇن چىرايلارنى قىيامەت كۈنى گۈل رەڭلىك لىباسلارنى كىيگەن گۈل يۈزلۈكلەردىن بولىدۇ، دېيدۇ.

ئەجەب قەۋمىدۇر ئەسھابى رىزا بىرلە ۋەفالاركىم،

بەلا تىغى باشىدا سايەئى بالى ھۇما دەرلەر.

يېشىمى: قازاغا رىزا بولغۇچى ۋاپادارلار ئاجايىپ كىشىلەر - دە، ئۇلار ئۆز بېشىغا بالا - قازا تىغى كەلسە، ئۇنى «ھۇما قۇشىنىڭ قانىتىدىن چۈشكەن سايە» دەپ بىلىدۇ.

ئەگەر ئۆمرى جىگەر پەرگالەسىدىن مەن غىزا بەرسەم،

قاچان نامىھرىبان ئىتلار نەن ئۆزگە ئاشنا دەرلەر.

يېشىمى: ئۆمرۈم بويى جىگەر پارىلىمنى غىزا قىلىپ بەرگەن تەقدىردىمۇ، ئۇ كۆيۈمسىزنىڭ ئىتلىرى مېنى ھېچقاچان ئۆزگە دوست تۇتمايدۇ.

كۆرۈپ مەشھۇرىينى بۇ نەۋئ سەرگەردانۇ سەرگەستە،

غەم ئابادى جەھان ئىچرە غەرىبۇ بىنەۋا دەرلەر.

يېشــــمى: مەشھۇرلــىــنى بۇنــداق ســەرگەردان ھالــەتتــە كۆرگەنلــەر ئــۈنى «غەمگــە تولغــان بــۇ جاھانىدىكى غېرىب ۋە يوقسۇل» دېيىشىدۇ.

ئىككىنچى مەشرەپ

بىرىنچى ئاھاك

ئەي پەرىزادى زامانىم، جان بىلە قۇل مەن ساڭا،
گۈلشەنى ھۆسنۈڭداقى بىر دەستە سۈنبۇل مەن ساڭا.
يېشىمى: ئەي زامانىمنىڭ پەرىزاتى، مەن جان - دىلىم بىلەن ساڭا قۇلمەن؛ ھۆسن - جامال گۈلشىنىڭدىكى بىر دەستە سۈنبۈلۈڭمەن.

ئەي گۈلى گۈلزارى جەننەت دىلبەرى ساھىب جەمال،
گۈل يۈزۈڭنىڭ ئوتىدا بىر خەستە بۇلبۇل مەن ساڭا.
يېشىمى: ئەي جەننەت گۈلزارىنىڭ گۈلى بولغان گۈزەللىك ساھىبى دىلبەر، مەن گۈل يۈزۈڭنىڭ ئوتىدا كۆيگەن بىر بىمار بۇلبۇلۇڭمەن.

باردۇر ھۆسنۈڭ سەنىڭ بىلقىسۇ يۈسۈفدىن فۇزۇن،
مەي ئىچەر بولساڭ، نىگارا، ساغەرى مۇل مەن ساڭا.
يېشىمى: سەن بىلقىس ۋە يۈسۈپلەردىنمۇ بەك گۈزەلسەن. ئەي نازىنىن، مەي ئىچەر ۋاقتىڭدا قەدەھىڭ بولسام دەيمەن.

ياستانىپمەن ئىشىكىڭنى جانۇ دىل بىرلە مۇدام،
ساقلاساڭ قۇل مەن ساڭا، گەر خەرجلەرسەڭ پۇل مەن ساڭا.
يېشىمى: ئىشىكىڭنى ھەمىشە جان - دىل بىلەن قوغداپ، ساقلاپ تۇرىمەن؛ ساقلىساڭ قۇلۇڭمەن، خەجلىسەڭ پۇلۇڭ.

قىل قەلەمدەرغە، نىگارا، لۇتفىدىن بىر ئىلتىفات،
مۇددەتى بولۇپدۇرۇر، ئەي دىلرەبا، قۇلمەن ساڭا.
يېشىمى: ئەي دىلنى مەپتۇن قىلغۇچى، قەلەندەر ئۆزۈڭدىن بىرى سېنىڭ قۇلۇڭ بولۇپ كەلدى، ئۇنىڭغا شەپقەت قىلىپ بىرەر قېتىم ئىلتىپات كۆرسەت.

ئىككىنچى ئاھاك

ئەرزىم ئىشتىكىل، ئەي با لەتافەت،

قىلغىل تەرەھھۇم ئەيلەپ شەفائەت.

يېشىمى: ئەي لاتاپەت ئىگىسى، ئەرزىمنى ئاڭلىغىن؛ ماڭا شاپائەت ئەيلەپ، رەھىم قىلغىن.

سەن بىر ھۇمايى، مەن بىر گەدايىك،

يايغىل باشىمغا چەترى سەئادەت.

يېشىمى: سەن بېشىمغا ھۇما قۇشى قونغان بىر شاھسەن، مەن سېنىڭ گادىيىڭ، بېشىمغا سائادەت چېدىرىنى يايغىن.

نە گىريە قىلماي، نە زارىي بولماي،

نە غەمگە قالماي، ئەي سەرۋىي قامەت.

يېشىمى: ئەي سەرۋى بويلۇق يار، يىغا - زارە قىلماسلىققا، دەرد تارتماسلىققا، غەمگە چۆكمەسلىككە نېمە چارەم بولسۇن؟

دەردىم بەسى كۆپ، ھەددىدىن زىيادە،

دايىم كۆرەرمەن ئەلدىن مەلامەت.

يېشىمى: دەردىم ھەددىدىن زىيادە كۆپ، خەلقتىن دائىم ئەيىپلەش ئاڭلايمەن.

مەجنۇنلۇغۇمدا بىمىھرى گەردۇن،

باشىمغا ئۇردى سەنگى شەقاۋەت.

يېشىمى: مەجنۇن (ساراڭ) بولۇپ قالغان چېغىمدا، بۇ رەھىمسىز پەلەك بېشىمغا بەختسىزلىك تېشى بىلەن ئۇردى.

مەن زارىغا كىم يارى ۋەفاسىز،

دىلخەستە قىلدى ئەيلەپ زەافەت.

يېشىمى: ۋاپاسىز يار - ناز - كەرەشمە قىلىپ، مەن بىچارىنىڭ دىلىنى يارا قىلدى.

فەقرى بىلالىي قىلغىل دۇئايى،

يارغا يەتەرسەن بولساڭ سەلامەت.

مەنىسى ئەي يوقسۇل بىلال، دۇئا قىل، سالامەت بولساڭ، يار يېتىشەرسەن.

2- مۇقام چەبباياتىنىڭ تېكىستلىرى چوڭ نەغمە قىسمى 178 مىسرا، تۆت داستان 74 مىسرا ۋە ئىككى مەشرەپ 50 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 302 مىسرا شېئىردىن تەكىب تاپقان.

3- سەگاھ مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

ئەمەس خىلۋەت نىشىنلەرغە تەماشايى چەمەن ھاجەت،
چۇنانچە بولماغاي ئەھلى فەناغا ئەنجۇمەن ھاجەت.

يېشىمى: خۇددى ئۆزلۈكىنى يوقاتقانلارغا يىغىلىش سورۇنى لازىم بولمىغىنىدەك، خىلۋەتتە ئىبادەت قىلغۇچىلارغا چىمەن سەيلىسى ھاجەتسىز.

گىرىفتارى قەددى رەئنايى گۈلگۈنپۇش مەن، ۋاھ - ۋاھ،
كۆڭۈلدە قالمادى بەرگى گۈلى سەرۋى سۇمەن ھاجەت.

يېشىمى: كۆلرەڭ كىيىنگەن، قەددى - قامىتى كېلىشكەن رەناغا گىرىپتار بولغاندىن بۇيان، گۈل، ياپراق، سەرۋى، ياسمەنلەرگە كۆڭلۈمنىڭ خۇشى قالمىدى.

بەلا دەشتىندەكى ئاۋارەلەرنىڭ ھالىنى سورماڭ،
كى ئاندا نە گۈلۈ نە بۇلبۇلۇ نە كوھكەن ھاجەت.

يېشىمى: بالايىئاپەت دەشتىدە قالغان سەرگەردانلارنىڭ ھالىنى سورىماڭ، ئۇ يەردە گۈلمۇ، بۇلبۇلمۇ، تاغ كەسكۈچىمۇ يوق.

سەھەر ۋاقتى سەبا يەتكۈردى زۇلفۇڭ تارىدىن بۇيى،
مۇئەتتەر ئولدى ئەلەم، بولمادى مۇشكى خوتەن ھاجەت.

يېشىمى: تاڭ شامىلى سەھەردە چېچىڭنىڭ ھىدىنى ئېلىپ كەلگەندى، ئالەم ئەتىر پۇرىقىغا تولۇپ، خوتەن ئىپارىغا ئېھتىياج قالمىدى.

سوئال ئەيلەپدۇرۇركى يىغلاماقدىن نە غەرەز ئاخىر،
دەدىلەر مۇستەفا، دوستۇم، ماڭا ۋەيسى قەرەن جاھەت.

يېشىمى: يىغلىشىڭىزنىڭ سەۋەبى نېمە، دەپ سورىغانىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ماڭا دوستۇم سۇلتان ۋەيس قەرەن كېرەك بولدى» دىدى.

زىلەيخا گۈلشەنىن قىلدى سەمۇمى ئىشق خاكىستەر،
بۇ ياڭلىغ دەمەكىم ئول يۇسۇفى گۈل پىرەھەن ھاجەت.

يېشىمى: زىلەيخانىڭ گۈلشىنىنى ئىشق شۇرىغىنى توپا - تۇپراق قىلىۋەتتى دېمەن، بۇ ئۇنىڭ قانلىق كۆينەك كىيگەن يۈسۈپكە ھاجەتمەن بولغانلىقىدىندۇر.

جۇنۇن بازارىدا رۇسۋالىغىمنىڭ بائىسى ئولدۇر،
بەھاغا ئالمادىلار، يوق ئىكەندۈك ماۋۇ مەن ھاجەت.

يېشىمى: جۇنۇن (ساراڭلىق) بازىرىدا رەسۋا بولۇشۇمنىڭ سەۋەبى شۇكى، ئۇ يەردە «ماۋۇ مەن» دېگەن سۆزگە ئېھتىياج يوقكەن، ئۆزلۈكۈمنى بىر تىيىنغىمۇ ئالمىدى.

بۇ مۇشتى ئۇستىخانىمنى ئانىڭ كويىغا تاشلاڭلار،
شەھىدى ئىشقىغا تابۇت نە گورۇ نە كەفەن ھاجەت.

يېشىمى: مېنىڭ بۇ بىر چاڭگال ئۇستىخىنىمنى ئۇنىڭ كوچىسىغا تاشلىۋېتىڭلار. چۈنكى ئىشق يولىدا شېھىت بولغان ئادەمگە تاۋۇتنىڭمۇ، گۆرنىڭمۇ، كېپەننىڭمۇ كېرىكى بولمايدۇ.

رەفىقا، بىسەرۇپالارنى سەن ئاغرىتماغىل زىنھار،
ھەبىب ئىشىكىگە بارغاندا، نە سەن ھاجەت، نە مەن ھاجەت.

يېشىمى: ئەي دوست، يوقسۇللارنىڭ كۆڭلىنى ھەرگىز ئاغرىتمىغىن. چۈنكى ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا بارغاندا، سەنمۇ، مەنمۇ ئوخشاش قىممەتتىكى ئىنسانغا ئايلىنىمىز.

نەۋائىي، يارنىڭ ئاستانەسىنىڭ توفراغى بولدۇڭ،
ساڭا ئەندى نە سەھۋايۇ نە شەھرۇ نە ۋەتەن جاھەت.

يېشىمى: ئەي نەۋائىي، يار بوسۇغىسىنىڭ تۇپرىقى بولدۇڭ، ئەمدى ساڭا سەھرامۇ، شەھەرمۇ، ۋەتەنمۇ كېرەك بولمايدۇ.

تەئەززە

كەلگىلكى، مۇشتاق بولمىشەم شىرىن لەبىڭ گۈلقەندىنە،
كەلگىل، لەبىڭ قەندىن ئىلەتگىل ئانلارنىڭ گۈلقەندىنە.

يېشىمى: كەل، مەن شېرىن لېۋىڭنىڭ گۈلقەنتىنى سېغىنىپ قالدىم. كەلگىن، لېۋىڭنىڭ قەنتىنى زامانىڭنىڭ گۈلقەنتىگە يەتكۈزگىن.

ھەر قايدا كىم شەرھ ئەيلەسەم شىرىن دۇداغىڭ قەندىنى،
روھلار قانۇر تۆتى كەبى ئول لەئلى شەكەر خەندىنە.

يېشىمى: شېرىن لېۋىڭنىڭ قەنتىنى قەيەردە شەرھلىسەم، ئاشۇ كۈلۈپ تۇرغان ياقۇت لېۋىڭنىڭ شېكىرىدىن روھلار خۇددى شاتۇتىدەك ئوزۇقلىنىدۇ.

شەھلا كۆزۈڭ مەندى كۆڭۈل ئايدىيۇ ئانت ئىچەركى بۇ،

بولسۇن كەفارەت جانۇ دىل ئول گەرچەگىنىڭ سەۋگەندىنە.

يېشىمى: شەھلا كۆزۈڭ كۆڭلۈمنى ئېلىۋېلىپلا قەسەم ئىچىدۇ، جان - دىلىم ئاشۇ ئىچكەن قەسىمىڭنىڭ كاپارىتى (تۆلىمى) بولسۇن.

مۇشكىن ساچىڭ بەنددىن مەنى كەسدىيۇ پەيۋەند ئەيلەدى،

تەھسىن ئانىڭ كەسكەنىگە، رەھمەت ئانىڭ پەيۋەندىنە.

يېشىمى: ئىپار ھىدلىق چېچىڭ مەنى بەنتتىن يەشتىمۇ يەنە باغلىۋالدى. ئۇنىڭ يەشكىنىگە ئاپىرىن، باغلىغىنىغا رەھمەت!

زۇلفىلە قاشى قارەدۇر سەرۋى خىرامان دىلبەرىڭ،

قاشلارىگە قۇربان ئولام، يا تۇررەئى دىل بەندىنە.

يېشىمى: ئۇ سەرۋى بويلۇق دىلبەرنىڭ چېچىمۇ، قېشىمۇ قاپقارا، ئۇنىڭ قاشلىرىغا قۇربان بولايمۇ ياكى كۆڭۈلنى باغلىۋالغان چاچلىرىغىمۇ؟

ئەي ۋائىز، ئەبسەم ئول، ماڭا تائەتنىڭى پىش ئەيلەمە،

مەن ئاشىق ئولدۇم كىرمەگۇم، ھەر قىسسەخانىنىڭ پەندىنە.

يېشىمى: ئەي ۋائىز، تائەتنىڭنى پەش قىلىپ تولا چىغىمغا تەگمە، مەن بىر ئاشىق، ھەرقانداق ۋەزخانىنىڭ نەسىھىتىگە كىرمەيمەن.

ئەي ئىشقنى ئىنكار ئەيلەيەن، چۇنۇ چىرايۇ چەندنى قوي،

نەچۇك تۇشەرسەن ئاشىقىڭ چۇنۇ چىرايۇ چەندىنە.

يېشىمى: ئەي ئىشقنى ئىنكار قىلغۇچى، ئۇنىداق - مۇنداقلىرىڭنى (نېمە ئۈچۈن، نېمە سەۋەبتىن، قانچىلىك، دېگەندەك سوئاللىرىڭنى) قوي، چۈنكى سەنمۇ ئاشىقنىڭ ئۇنىداق - مۇنداقلىرىغا چۈشۈپ قالىسەن.

زۇلفى كەمەندىندىن كۆڭۈل قۇتۇلماس ئايرۇ، شۆيلە بىل،

سەۋداسىگە بەل باغلامىش، ھەم كۆز قاراتمىش بەندىنە.

يېشىمى: كۆڭۈل ئۇنىڭ چېچىنىڭ سىرتمىقىدىن قۇتۇلمايدۇ، بىلىشىڭ كېرەككى، كۆڭۈل ئۇنىڭ سەۋداسىغا بەل باغلىغان ھەم ئۇنىڭ ئەسىرى بولۇشىغا كۆز تىككەن.

چۇن شەھرىيارنىڭ شەھرىنە بۇ گۈن نەسىمىدۇر مەلىك،

بۇيرۇق ئانىڭدۇر، ھۆكم ئانىڭ ھەم شەھرىنە ھەم كەندىنە.

يېشىمى: نەسىمى بۈگۈن پادىشاھنىڭ شەھىرىگە پادىشاھدۇر، شۇڭا ھەم ئۆزىگە ھەم شەھىرىگە بۇيرۇق بېرەلەيدۇ، ھۆكۈمىنى يۈرگۈزەلەيدۇ.

تەئەززە چۇشۇرگىسى

چۈن شەھرىيارنىڭ شەھرىنە بۇ گۈن نەسىمدۇر مەلىك،
بۇيرۇق ئانىڭدۇر، ھۆكم ئانىڭ ھەم شەھرىنە ھەم كەندىنە.
يېشىمى: نەسىمىي بۈگۈن شەھرىيار (پادىشاھ، ئىمپېراتور)نىڭ شەھىرىگە پادىشاھدۇر. شۇڭا ھەم ئۆزىگە ھەم شەھىرىگە بۇيرۇق بېرەلەيدۇ، ھۆكۈمىنى يۈرگۈزەلەيدۇ.

نۇسخە

ماڭا سەن بولماساڭ جان ھاجەت ئەرمەس،
بېھىشتۇ ھۆرۇ رىزىۋان ھاجەت ئەمەس.

يېشىمى: سەن بولمىساڭ، ماڭا بۇ جاننىڭ كېرىكى يوق؛ جەننەت ۋە ھۆرلەرنىڭمۇ لازىمى يوق.

فىراقىڭدا كۆزۈم ياشى بار ئەركەن،
بەھارۇ ئەبرى نىيسان ھاجەت ئەرمەس.
يېشىمى: پىراقىڭدا كۆز ياشلىرىمنى تۆكۈۋاتقان ئىكەنمەن، باھار ۋە باھار بۇلۇتلىرى دېگەنلەرگە ھاجەت چۈشمەيدۇ.

يۈزۈڭدىن شاملار زۇلفۇڭنى يىغساڭ،
فۇرۇغى ماھى تابان ھاجەت ئەرمەس.
يېشىمى: ئاخشاملىرى يۈزۈڭنى يېپىۋالغان چاچلارنى قايرىساڭ، تولۇن ئاينىڭ نۇرىغا ھاجەت قالمايدۇ.

بويۇڭ سەرۋۇ كۆزۈڭ نەگىس، يۈزۈڭ گۈل،
سەنىڭ قاشىڭدا بوستان ھاجەت ئەرمەس.
يېشىمى: بويۇڭ سەرۋىگە، كۆزۈڭ نەرگىسكە، يۈزۈڭ گۈلگە ئوخشايدۇ، سەن بار يەردە گۈلزارغا ھاجەت قالمايدۇ.

ئەگەر گەشتى لەبى دەريا قىلۇرسەن،
كۆزۈمگە كەلكى، ئۇمان ھاجەت ئەرمەس.
يېشىمى: ئەگەر دەريا بويلىرىنى سەيلە قىلماقچى بولساڭ، (ياش قۇرىمايدىغان) كۆزۈمگە كەل، دەريا بويىغا بېرىش ھاجەت ئەمەس.

رەقىب بىرلە مۇساھىب قىلما بىزنى،
قۇتۇرغان ئىتكە سەگبان ھاجەت ئېرمەس.

يېشىمى: مېنى ئىشىك باقارىڭغا ھەمراھ قىلىمەن دېمەن، چۈنكى، قۇترىغان ئىتقا ئىتباقار لازىم بولمايدۇ.

ئاتايىغە بۇسۇغاڭدىن ئورۇن بەر،
سەرايۇ كاخى ئەيۋان ھاجەت ئەرمەس.
يېشىمى: ئاتايىغا بوسۇغاڭدىن ئورۇن بەر، ئۇنىڭغا ئايۋانلىق قەسىر كېرەك ئەمەس.

نىگارا، سەنسىزىن مەندىن نە ھاسىل،
ئەگەر جان بولماسا، تەندىن نە ھاسىل.
يېشىمى: ئەي نىگار، جانسىز تەننىڭ كېرەكى بولمىغىنىدەك، سەنسىز مېنىڭ نېمە كېرىكىم؟

چۇ گۇلدىن رەنگ ئەمەس بۇلبۇلغا بۇيى،
بەھارۇ باغۇ گۇلشەندىن نە ھاسىل.
يېشىمى: بۇلبۇلغا گۇلنىڭ رەڭگى ئەمەس، ھىدى كېرەك. ئۇنداق بولمىغاندا، باھار، باغ ۋە گۇلشەننىڭ نېمە ئەھمىيىتى؟

جەفايۇ ئىشۋەلەرنى فەن تۇتۇپسەن،
مۇنىڭدەك ئىشۋە پۇرفەندىن نە ھاسىل.
يېشىمى: ناز - كەرەشمىلىرىڭ بىلەن كىشىگە جاپا سېلىشنى ئادەت قىلىۋاپسەن. بۇنداق ناز - خۇلۇق، نەيرەڭۋازلىقنىڭ نېمە پايدىسى؟

كىشىكىم يوقتۇرۇر مېھرى ۋەفاسى،
ئەگەر خورشىددۇر ئاندىن نە ھاسىل.
يېشىمى: ئادەم ھەر قانچە قۇياش بولۇپ كەتسىمۇ، مېھىر - ۋاپاسى بولمىسا، ئۇنىڭ نېمە كېرىكى؟

نۇسخە چۇشۇرگىسى

بۇ تۇرلۇك ھۇسن ئىلە لۇتفىي قولۇڭغا،
ئىنايەت قىلماساڭ، سەندىن نە ھاسىل.
يېشىمى: شۇنچە ھۆسن - جامالىڭ تۇرۇپ، قۇلۇڭ لۇتفىيغا مۇھەممەت قىلمىساڭ، سېنىڭ نېمە كېرىكىڭ؟

جۇلا

تالى مەجنۇن شاخى ئەگىلدى يار ئەگىلمەيدۇر ماڭا،

يا كەلىپ ئالغىن بۇ جاننى يا كۆڭۈل بەرگىن ماڭا.

يېشىمى: ھەتتا مەجنۇن تالىنىڭ شىخىمۇ ئېگىلدى، ئەمما يار تېخىچە ماڭا ئېگىلمەيۋاتىدۇ. (ئى يار)، يا كېلىپ بۇ جاننى ئالغىن، يا كۆڭلۈڭنى بەرگىن.

يار يىراقتا، مەن فىراقتا، ۋەدە يالغان بولماسۇن،

خەلقى ئەلەم بىر بولۇپ، يولدىن چىقارغان بولمىسۇن.

يېشىمى: يار ئۇزاقتا، مەن ئۇنىڭ جۇدالىقىدا؛ ۋەدىمىز ۋەدە بولسۇن، خەلقئالەم بىر بولۇپ، ئازدۇرۇپ كەتكەن بولمىسۇن، دەيمەن.

«ئەسسالام» دەپ ئۆيگە كىرسەم، ئۆيدە يارىم ئولتۇرۇر،

قاشلارى قىيغان قەلەمدەك، كۆزلەرى ئويناپ تۇرۇر.

يېشىمى: «ئەسسالام» دەپ ئۆيگە كىرسەم، ئۆيدە يارىم ئولتۇرۇپتۇ. قاشلىرى ئۇچلىغان قەلەمدەك ئىنچىكە، كۆزلىرى ئويناپ تۇراتتى.

كۆرگەلى كەلدىلەرمۇ كۆيدۈرگەلى كەلدىلەرمۇ؟

كۆيۈپ ئۆچكەن ئوتلارنى ياندۇرغالى كەلدىلەرمۇ؟

يېشىمى: كۆرگىلى كەلدىلىمۇ، كۆيدۈرگىلى كەلدىلىمۇ؟ كۆيۈپ ئۆچكەن ئوتلارنى (جانلىق تىلدا: ئوتلىنى) ياندۇرغىلى كەلدىلىمۇ؟

ئىزدەمەس كۆڭلۈم مەنىڭ يار ئىزدەگەننىڭ يارى بول،

كىم سانى يارىم دەسە، يارىپ شۇنىڭ گۈلزارى بول.

يېشىمى: باشقا يار ئىزدىگەن ئادەمنىڭ يارى بولۇشنى كۆڭلۈم خاھلىمايدۇ. كىم سېنى «يارىم» دېسە، بېرىپ شۇنىڭ گۈلزۇرى بولغىن.

سەنەم

ئاي ئالدىدا، گۈن كەينىدە، ھەسرەت ئىچىمدە،

كۆيۈپ تۇرغان ئوتنى سالدىڭ مەنىڭ ئىچىمگە.

يېشىمى: ئەي ئاي ئالدىمدا، كۈن كەينىمدە تۇرۇپتۇ، سەن مېنىڭ ئىچىمگە كۆيۈپ تۇرغان ئوتنى سېلىۋەتتىڭكى، مەن ھەسرەت ئىچىدە قالدىم.

ئاتلارىنى ھايدايدۇركەن مۇز دابان بىلەن،

بىر ياخشىنى قىينايدۇركەن بىر يامان بىلەن.

يېشىمى: ئاتلارنى ھايدايدىكەن مۇز داۋان بىلەن، بىر ياخشىنى قىينايدىكەن بىر يامان بىلەن.

قارا - قارا قارغالارنىڭ قاناتى بولسام،

ئەگىز - ئەگىز چىنارلارنىڭ شاخىغا قونسام.

يېشىمى: قارا - قارا قاغىلارنىڭ قانىتى بولسام، ئېگىز - ئېگىز چىنارلارنىڭ شېخىغا قونسام.

جان ئالغۇچى ئەزرائىلنىڭ شاگىردى بولسام،

ئاشىقلارغا قەسد قىلغاننىڭ جانىنى ئالسام.

يېشىمى: جان ئالغۇچى ئەزرائىلنىڭ شاگىرتى بولسام، ئاشىقلارغا قەست قىلغان ئادەمنىڭ جېنىنى ئالسام، دەيمەن.

چوڭ سەلىقە

قىزىل - قىزىل ئالمالارىم ئاقىندا كەتتى،

قىزىل تونلۇق مەنىڭ يارىم ئىلىغا كەتتى.

يېشىمى: قىزىل - قىزىل ئالمىلار ئېقىندا ئېقىپ كەتتى. مېنىڭ قىزىل تونلۇق يارىم ئىلىغا كەتتى.

قاراسام ھېچ كۆرۈنمەيدۇ ئىلىنىڭ تاغى،

مۇنداق يامان بولارمۇدۇر كۆيەكنىڭ داغى.

يېشىمى: قارىسام، ئىلىنىڭ تېغى ھېچ كۆرۈنمەيدۇ. كۆيۈكنىڭ دېغى مۇنداقمۇ يامان بولارمۇ؟

قارا - قارا كۆرۈنگەنلەر تاغنىڭ دىرەختى،

يارنى يارغا كۆرسەتمەگەن يولنىڭ يىراغى.

يېشىمى: قارا - قارا كۆرۈنگەنلەر تاغنىڭ دەرىخى. يارنى يارغا كۆرسەتمىگەن يولنىڭ ئۇزاقلىقى.

يوللار يامان، يوللار يامان، يولنى بىلمەسە،

مان يارىمنى ئىزدەگەننى دۇشمەن بىلمەسە.

يېشىمى: يولنى بىلمىسە، «يول يامان، يول يامان» دەپ ئولتۇرىدىغان گەپ. مېنىڭ يارىمنى ئىزدىگىنىمنى دۇشمەن بىلىپ قالمىسا، دەيمەن.

يولدا يەتمەي ئۆلۈپ قالسام، قارغا يەمەمدۇر،

قارغالارمۇ قىيامەتلىك ئاشىق دەمەمدۇر.

يېشىمى: يار ۋىسالىغا يەتمەي تۇرۇپ، يولدا ئۆلۈپ كەتسەم، قاغا يەپ كەتمەسمۇ؟ قاغىلارمۇ ئۆز ئىچىدە قىيامەتلىك ئاشىق بولۇشىدۇ، دېيىشمەمدۇ؟

كىچىك سەلىقە

لەبلىك يادىدا گۈلگۈن مەي ئىچىپ مەستانە بولمىشمەن،
جۇنۇن شەھرىدە رۇسۋالىق بىلە ئەفسانە بولمىشمەن.

يېشىمى: لېۋىڭنى ئەسلەپ، گۈلرەڭ مەي ئىچىپ مەستانە بولدۇم. سەۋدايىلىق شەھىرىدە رەسۋا بولۇپ، سۆز - چۆچەككە قالدىم.

پەرى پەيكەر نىگارى لەيلى يەڭلىغ جىلۋەگەر كۆرگەچ،
ياقامنى چاك ئەتىپ مەجنۇن كەبى دىۋانە بولمىشمەن.

يېشىمى: پەرى سۈپەت نىگارنى لەيلىدەك جىلۋىلىك گۈزەل كۆرگىنىمدە، ياقامنى يىرتىپ مەجنۇندەك ساراڭ بولدۇم.

جەمالىڭ شەمئىغە، ئى گۈل، نەسىم ئەتمەكنى ياغ ئەيلەپ،
باشىڭدىن ئۆيرۈلۈپ بۇلبۇل كەبى پەرۋانە بولمىشمەن.

يېشىمى: ئەي گۈلۈم، جامالىڭ شامىغا سەلكىن شامال بولۇش ئارزۇسىدا، بېشىڭدا بۇلبۇلدەك چۆرگىلەپ، پەرۋانە بولدۇم.

بىراۋ ئىشقىن تەرك ئەيلەپ ئەدىم، يۈزمىڭ جەفا تارتىپ،
گىرىفتارى ستەم، ۋاھكىم بىراۋگە يانە بولمىشمەن.

يېشىمى: بىرسىنىڭ ئىشقىدىن يۈزمىڭ جاپا - مۇشەققەت چېكىپ ئاران ئۈزۈمنى تارتقانىدىم؛ ۋاھ، زۇلۇم - ستەم بىلەن يەنە بىرسىگە گىرىپتار بولدۇم.

كۇلاھى زەرنى باشىڭ ئۈزرە كۆرگەچ، ئوتلۇق ئاھىمدىن،
چەكىپ زەررىن ئەلەم باشىم ئۈزە شاھانە بولمىشمەن.

يېشىمى: بېشىڭدىكى ئالتۇن كۇلاھنى كۆرگەچ، ئوتلۇق ئاھىمدىن بېشىمغا ئالتۇن تۇغ تاقاپ، شاھلارغا ئوخشاش بولدۇم.

جۇنۇن دەشتىدە مەجنۇندەك كىيىكلەر ھەمدەمىم بولمىش،
نەدىنكىم شەھر ئەلىدىن ئەسرۇ كۆپ ئەفسانە بولمىشمەن.

يېشىمى: سەۋدايىلىق باياۋانىدا، مەجنۇنغا ئوخشاشلا كىيىكلەرگە ھەمدەم بولدۇم. نېمە ئۈچۈنكى شەھەر خەلقىنىڭ ناھايىتى كۆپ سۆز - چۆچەكلىرىگە قالدىم.

قەددىم دالۇ كۆزۈم پۇرنەم سىرىشكىمنى ساچىپ ھەريان،
ۋەفا سەيدىن تۇتارغا دامى سەۋەدى دانە بولمىشمەن.

يېشىمى: قەددىم ئېگىلگەن، كۆزۈم نەملىك، ياشلىرىمنى تارام - تارام تۆككەن ھالدا، ۋاپا قۇشىنى تۇتۇش ئۈچۈن، دان بىلەن تۇزاق بولدۇم.

فىگار ئەيلەپ تەنىمنى تىيرى ئىشقىڭ، ئەي قارا كاكۇل،
ساچىڭ سەۋداسىدىن، ۋاھكىم، ئەجايىب شانە بولمىشمەن.

يېشىمى: ئەي قارا كوكۇللىلىق يار، ئىشقىڭ ئوتى تېنىمنى جاراھەتلەندۈردى. تۇۋا، چىچىڭنىڭ سەۋداسىدىن ئاجايىپ بىر تاغاقتا ئوخشاپ قالدىم.

ئىچىمدە تامغا - تامغا داغى ئىشقىڭ نەقدىنى ئاسراپ،
ئىچىدىن چاك - چاك بولغان بۇزۇن ۋىيرانە بولمىشمەن.
يېشىمى: بېسىلغان تامغىلاردەك ئورناپ كەتكەن ئىشقىڭ داغلىرىنى ئىچىمدە مال - دۇنيادەك ساقلاپ، ئىچ ئىچىمدىن چاك كەتكەن ۋەيرانىغا ئوخشاپ قالدىم.

فۇتۇھىي قۇلغا، ئى شاھ، شەكەرىن لەفزىڭ گەزەك قىلغىل،
لەبىڭ يادىمدا گۈلگۈن مەي ئىچىپ مەستانە بولمىشمەن.
يېشىمى: ئەي شاھ، قۇل فۇتۇھىيغا شېرىن سۆزۈڭنى زاكۇسكا قىلىپ بەرگىن. لېۋىڭنى ئەسلەپ، گۈلرەڭ شاراب ئىچىپ، كەيپ بولۇپ قالدىم.

تەنىمدىن چىقغالى يەتتى جۇدالىق جىھەتدىن جانىم،
نىسار ئولغاي ئاڭا جانۇ جەھانىم بەلكى ئىمانىم.
يېشىمى: جۇدالىق تۈپەيلى جېنىم تېنىمدىن چىقىپ كېتەي دەپ قالدى؛ ئۇنىڭغا جېنىم، بايلىقىم، بەلكى ئىمانىم نىسار (چاچقۇ) بولسۇن.

باشىمنى بەندەۋار ئىشىكىڭدە قويدۇم تا تىرىكدۈرمەن،
كى تۇفراقدىن كۆتەرسۈن لۇتق بىرلە تۆكسەمۇ قانىم.
يېشىمى: تىرىكلا بولىدىكەنمەن ئىشىكىڭدە قۇللارچە باش قويۇپ تۇرىمەن؛ قېنىمنى تۆكسەڭمۇ مەيلى ئەمما مەرھەمەت قىلىپ، يەردىن بېشىمنى كۆتۈرۈپ قويغىن.

ساغىنىدىم گۇل يۈزۈڭنى بىردەمى كۆرمەككە مەن مۇشتاق،
فىراقىندا سەھەر بۇلبۇلنى ئۆرتەر ئاھۇ ئەفغانىم.
يېشىمى: گۈل يۈزۈڭنى سېغىندىم، ئۇنى بىردەم كۆرۈشكە ئىنتىزارمەن. ئاڭدا پىراق بىلەن چەككەن ئاھۇ - پىغانىم بۇلبۇلنىمۇ ئۆرتەيدۇ.

بۇ ئىقلىم ئىچرە ئىستەپ كۆرمەدىم سەندەك پەرىۋەشنى،
يۈزۈڭگە تەلمۈرۈپ جان بەرگەلى بىسيار ئەرمانىم.
يېشىمى: بۇ دۇنيادا سەندەك پەرىزات سۈپەت يارنى ئۇچراتمىدىم، يۈزۈڭگە تەلمۈرۈپ تۇرۇپ جان بېرىش - بىردىنبىر ئامىنىمدۇر.

مەلاھەتدە لەبىڭگە قەندۇ شەكەر قاندا تەڭ بولسۇن،
نەزاكەتلىك قولۇڭغا سۇ قۇيالماس خان قىزى، خانىم.

يېشىمى: خېنىم، شېرىنلىكتە لېۋىڭگە قەن - ناۋاتمۇ تەڭلىشەلمەيدۇ؛ نازارەتلىكتە خانىنىڭ قىزىمۇ قولۇڭغا سۇ قويۇپ بېرەلمەيدۇ.

كۆزۈڭ كافىرلىقى يەتمەيدۇرۇركىم سۇرمەدار ئەتتىڭ،
مەنى ئۆلتۇرگەلى مايىل بولۇپ سەن شاھى ئىھسانىم.
يېشىمى: كۆزۈڭنىڭ قارىلىقى يەتمىگەندەك ئۈستىگە يەنە سۈرمە تارتىپسەن؛ شاھلارچە ئىلتىپات قىلىپ، مېنى ئۆلتۈرەي دەپسەن.

كىچىك سەلىقە چۇشۇرگىسى

نەچە مۇددەتدۇرۇركىم مەن ساڭا، ئەي دىلبەرى رەئنا،
بولۇپمەن ۋالىھى شەيدا تۇشۇپسەن شاھى خۇبانىم.
يېشىمى: ئەي گۈزەل رەنا، سەن گۈزەللەر شاھى بولغىنىڭ ئۈچۈن، مەن ساڭا ئۇزۇندىن بۇيان ئەسەسىبىي شەيدا.

پېشرەۋ

دەمە يۈزكىم خوتەن گۈلزاريدۇر بۇ،
دەمە خەت نافەئى تاتاريدۇر بۇ.
يېشىمى: ئۇنى يۈز دېمە، ئۇ خوتەن گۈلزارى؛ ئۇنى يېكى خەت تارتقان مويلاۋ (مېيىق) دېمە، ئۇ تاتار ئىپارى.

كۆزى ئۆلتۇرسە، لەئلى جان باغىشلار،
ئەجايىب مۇددەئا ئىزھاريدۇر بۇ.
يېشىمى: كۆزى ئۆلتۈرسە، لېۋى جان بېغىشلايدۇ. بۇ ئۆز مۇددىئاسىنى ئاجايىپ بىر خىل ئىزھارلاشقۇ!

دەسەم: كۆڭلۇمنى زۇلفۇڭ ئەيلەدى بەند،
دەر: ئەي مىسكىن، ئانىڭ بىر تاريدۇر بۇ.
يېشىمى: «چېچىڭ مېنى باغلىۋالدى» دېسەم، ئۇ: «ئەي بىچارە، بۇ تېخى چېچىمنىڭ بىرلا تېلى» دەيدۇ.

سۆزى گەر ئەسرۇ شىرىندۇر، تاڭ ئەرمەس،
ھەددىسى لەئلى شەكەر باريدۇر بۇ.

يېشىمى: سۆزنىڭ ئىنتايىن شېرىن بولۇشى ئەجەبلىنەرلىك ئەمەس، چۈنكى بۇ ئۇنىڭ شېكەر ياغدۇرغۇچى ياقۇت لېۋىدىن چىققان.

ئوغۇرلار جان زەنەخدانىڭ ئارا خال،
كى بابىل چاھىنىڭ ئەييارىدۇر بۇ.

يېشىمى: زىناقلىرىڭ ئارىسىدىكى خالىڭ جاننى ئوغۇرلايدۇكى، بابىل زىندانىغا چۈشكەن ئەييارمىكىنە بۇ؟!

كۆڭۈل ئۆزلۈكنى بىر ساغەرگە ساتتى،
مەگەر دەيرى فەنا خەممارىدۇر بۇ.

يېشىمى: كۆڭۈل ئۆزلۈكىنى بىر قەدەھ شاراپقا ساتتى، قارىغاندا ئۇ ئۆزلۈكىنى يوقاتقانلار مەيخانىسىنىڭ ئىچەرمىنى ئوخشايدۇ.

نەۋائىيغا، دەسەم قىل ئەي يىگىت، رەھم،
كۈلۈپ دەر: نە ھاياسىز قەرىدۇر بۇل.

يېشىمى: «ئەي يىگىت، نەۋائىيغا رەھىم قىلغىن» دېسەم، ئۇ كۈلۈپ كېتىپ: «قانداق ھاياسىز قېرى بۇ» دەيدۇ.

مەنى بىچارەنى بىخانۇمان ئەت،
ئۆزۈڭ ئىشقىدا ۋۇسۋايى زەمان ئەت.

يېشىمى: مەن بىچارىنى ھەممىدىن مەھرۇم قىل، ئۆزۈڭنىڭ ئىشقىدا رەسۋايى ئالەم قىلغىن.

جىگەر قانىدىن ئەيلەر جۇيبارى،
ئوقۇڭ جانىم ئارا سەرۋى رەۋان ئەت.

يېشىمى: جىگىرىم قانلىرىدىن ئېقىن ھاسىل بولدى؛ كىرپىك ئوقۇڭنى جېنىمدا ئۆسۈۋاتقان سەرۋى دەرىخى قىلغىن.

نىشانە ئەيلەدىم سىينەم ئوقۇڭغا،
ئاڭا پەيۋەستە قاشىڭدىن كامەن ئەت.

يېشىمى: كىرپىك ئوقىڭغا كۆكسۈمنى نىشان قىلىپ بەردىم، ئەمدى ئۇنىڭغا قوشۇما قاشلىرىڭنى كامان قىلغىن.

تىلەر جانىم قۇشى ئەيلەرنى پەرۋاز،
ئانىڭ پەرۋازىنى بىر لامەكان ئەت.

يېشىمى: جېنىم قۇشى پەرۋاز قىلماقچى بولۇۋاتىدۇ، ئۇنىڭ پەرۋازىنى ماكانسىز (سەندىن باشقا يەرگە چۈشەلمەيدىغان) قىلىپ قويغىن.

نىسار ئەيلەي ساڭا جانۇ جەھانىم،
قەبۇل ئەيلە بۇلارنى، قەسدى جان ئەت.

يېشىمى: ساڭا جاھان ۋە جېنىمنى چاچقۇ قىلاي، ئۇنى قوبۇل قىل، جېنىمنىڭ قەستىگە چۈشكىن.

مەنى مەست ئەيلە تاكىم سۇبھى مەھشەر،
كۆزۈڭ پەرتەۋىسىدىن ئەسرۇك نىشان ئەت.

يېشىمى: مېنى كۆز نۇرۇڭ بىلەن تاكى قىيامەتكىچە مەست قىلغىن.

پېشرەۋ چۈشۈرگىسى

زۇھۇرىي بولماسا يادىڭدا بىر دەم،
قىيا باققاندىن ئىلكىڭنى قان ئەت.

يېشىمى: زۇھۇرىي سېنى بىردەم ئېسىمدىن چىقارغىدەك بولسا، شۇ گۇناھى ئۈچۈن قولۇڭنى ئۇنىڭ قېنى بىلەن بويىغىن.

تەئكىد

دەۋزەخنىڭ ئوتىنى دەيدۇر، كۆيۈكنىڭ ئوتىغا يەتمەس،
سەنىڭ ئىشقى فىراقىڭدا باشىمدىن غەم تاغى كەتمەس.

يېشىمى: دوزاخنىڭ ئوتىنى يامان دەيدۇ، ئەمما كۆيۈكنىڭ ئوتىغا يەتمەيدۇ؛ ئىشقىڭنىڭ جۇدالىقىدا، بېشىمدىن غەمنىڭ تېغى نېرى كەتمەيدۇ.

قاشىڭ دەيمۇ، كۆزۈڭ دەيمۇ، سىياقىڭ قىلدى مەستانە،
سەنىڭ ئىشقى فىراقىڭدا يۈرەكىم كۆيدى يىگانە.

يېشىمى: قېشىڭنى دەيمۇ، كۆزۈڭنى دەيمۇ، سېنىڭ پۈتكۈل تۇرۇقۇڭ مېنى مەست قىلدى؛ مۇھەببىتىڭنىڭ جۇدالىقىدا، مېنىڭلا يۈرىكىم كۆيۈۋاتىدۇ.

ئوقۇيمەن خاجە ھافىزنى، خۇدايىم ئايرىماس بىزنى،
خۇدايىم ئايرىسا بىزنى، ئۇنۇتمايمەن قارا كۆزنى.

يېشىمى: خوجا ھاپىز ئەسەرلىرىنى ئوقۇيمەن، خۇدايىم بىزنى ئايرىۋەتمىسۇن؛ خۇدايىم بىزنى ئايرىۋەتسىمۇ، مەن ئۇ قارا كۆزنى ئۇيۇتمايمەن.

داستان

بىرىنچى داستان

نا ئەھلى بىلەن سۆھبەت تۈتما ھەر جايدا،
دۈشمەنلەرگە سىررى ھالىن بىلدۈرۈر...
كۆڭۈلدەكى سىرنى ئايتما نامەردكە،
دۈشمەنلەرگە سەۋغا - سەلام يەتكۈرۈر.

يېشىمى: ھەرقانداق يەرە، نائەھلى ئادەم بىلەن ھەمسۆھبەت بولمىغىنىكى، ئۇ دۈشمەنلەرگە مەخپىيەتلىكىڭنى دەپ قويىدۇ؛ نامەرت ئادەمگە كۆڭۈلدىكى سىرنى ئېيتمىغىنىكى، ئۇنى دۈشمەنلەرگە سوغات قىلىۋېتىدۇ.

مۇھەببەتسىز گۈلدىن ياخشىدۇر يافراق،
بىبەھرى گىياھدىن ياخشىدۇر تۇفراق.
بىئەقىل يولداشتىن ياخشىدۇر تاياق،
كور كىشىگە يۈرەر يولىن بىلدۈرۈر.

يېشىمى: مۇھەببەتسىز گۈلدىن يوپۇرماق ياخشى؛ پايدىسىز ئۆسۈملۈكتىن توپا ياخشى؛ ئەقىلسىز ھەمراھتىن ھاسا - تاياق ياخشىكى، ئۇ ھېچ بولمىسا، ئەما كىشىگە ماڭىدىغان يولنى ئۇقتۇرۇپ بېرىدۇ.

يامانلارنى قويۇپ بولماس رائيغا،
سەنى سالۇر غەم - غۇسسەنىڭ چاھىغا.
مۇھەببەتنىڭ مېھمانى بارسا ئۆيىغە،
كۈچۈك ئىتتەك قاباپ، فىئلىن بىلدۈرۈر.

يېشىمى: يامان ئادەملەرنى ئۆز مەيلىگە قويىۋەتكىلى بولمايدۇ. ئەگەر قويىۋەتسەڭ، سېنى غەم - غۇسسىنىڭ قۇدۇقىغا تاشلايدۇ. ئىشق - مۇھەببەتنىڭ مېھمىنى ئۆيىگە بارسا، ئۇنداق ئادەملەر خۇددى كىچىك ئىت (كۈچۈك) تەك قاۋاپ، ئۆز خۇيىنى بىلدۈرىدۇ.

يۈسۈفبەگ دەر: ئەجەب بولدى زەمانلار،
ئەمدى ساڭا ھەمراھ بولدى مەكانلار.
ئۆز ھالىنى ھەرگىز بىلمەس نادانلار،
بىر ئىش بىلە ھەرنە ھالىن بىلدۈرۈر.

يېشىمى: يۈسۈپ بەگ ئېيتىدۇ: زامانلار ئەجەب بىر خىل بولىۋاتىدۇ، ئەدى ساڭا جاي - ماكانلار ھارام بولدى. نادان ئادەملەر گەرچە بىر ئىشلارنى قىلىپ، تۈرلۈك ئەھۋاللارنى ئۇقتۇرسىمۇ، ئۆزىنىڭ ئەھۋالىنى ھەرگىز بىلمەيدۇ.

ئىككىنچى داستان

رۇخسارىڭنى كۆرۈپ ئاغدى خەيالىم،
ئەي دىلرەبا، قايدا بولۇر مەكانىڭ؟
پەرىمۇ سەن، بەشەرمۇ سەن نىگارىم،
ئايتغىل، جانا، قايدا بولۇر مەكانىڭ؟

يېشىمى: رۇخسارىڭنى كۆرۈپلا، ئەس - يادىم ئاستىن - ئۈستۈن بولدى، ئەي دىلرەبا، قەيەردە تۇرىسەن؟ پەرىمۇ سەن، ياكى ئىنسانمۇ، ئېيتقىنا ئەي جان بىگارىم، قەيەرلىكسەن؟

مەنى سورساڭ، شاھ بەرقۇتنىڭ قىزىمەن،
شەمسى بوستان ئەرۇر مەنىڭ مەكانىم.
ھالىم سورساڭ پەرىزادنىڭ قىزىمەن،
ياقىن يەردە يوقتۇر مەنىڭ مەكانىم.

يېشىمى: مېنى سورىساڭ، شاھ بەرقۇتنىڭ قىزىمەن، «شەمسى بوستان» دېگەن يەر مېنىڭ ماكانىمدۇر؛ ھال - زاتىمنى سورىساڭ، پەرىزاتنىڭ قىزىمەن، مېنىڭ تۇرار جايىم ناھايىتى يىراقتا.

سەنى كۆرسە ئاقىل يولدىن ئاداشار،
جۇملە ئەلەم بەلكى سەنى تالاشار.
مەنزىلىڭگە نەچە گۈندە يول توشار،
قايدا بولۇر، جانا، سەنىڭ مەكانىڭ؟

يېشىمى: سېنى كۆرسە، ئەقىل يولدىن ئادىشىدۇ؛ بەلكى پۈتكۈل ئالەم سېنى تالىشىدۇ. تۇرار جانىڭغا نەچچە كۈندە يېتىپ بارغىلى بولىدۇ، ئەي جان، سېنىڭ ماكىنىڭ زادى قەيەردە؟

ئاشىق بولساڭ كۆيۈپ - يانىپ ئۆچەرسەن،
سەئيى قىلساڭ شىرىن شەربەت ئىچەرسەن.
ئۈچيۈز ئالتمىش مەنزىل، يىلىم كەچەرسەن،
بىلەر بولساڭ شۇنداق جايدۇر مەكانىم.

يېشىمى: ئاشىق بولساڭ كۆيۈپ - يېنىپ ئۆچىسەن، بەل قويىۋەتمەي تىرىشساڭ، شىرىن شەربەت ئىچىسەن؛ يول ئارىسى ئۈچيۈز ئاتمىش مەنزىل كېلىدۇ، بىر يىلدىمۇ يېسىپ بولالمايسەنكى، بىلمەكچى بولساڭ، مېنىڭ ماكانىم شۇنداق جايدا.

قەمەر شاھ دەر: ھىجرانلىقتا ئۆتەرمەن،
فىراقىڭدا پەرۋانەدەك كۆيەرمەن.
ۋەسلىڭ ئۈچۈن جاننى فىدا ئەتەرمەن،
ئەي دىلرەبا، قايدا سەنىڭ مەكانىڭ؟

يېشىمى: قەمەر شاھ ئېيتىدۇ: ھىجرانلىقتا ئۆتۈۋاتىمەن، جۇدالىقىڭدا، پەرۋانىدەك كۆيۈۋاتىمەن؛ ساڭا ئېرىشىش ئۈچۈن، جاننى تىكىمەن، ئەي دىلرەبا، سېنىڭ ماكانىڭ قەيەردە؟

شەمسى جانان پەرىلەرنىڭ بىرىمەن،

بىلىپ ئالغىل، كوھى قافنىڭ پىرىمەن.

مەنمۇ سەنى كۆپتىن ئىزلەپ يۈرىمەن،

شەمسى بوستانىدادۇر مەنىڭ مەكانىم.

يېشىمى: ئىسمىم شەمسى جانان، پەرىلەرنىڭ بىرىمەن، بىلىۋالغىنىلىكى، مەن كوھىقاپنىڭ پىرى؛ ئۇزۇندىن بۇيان مەنمۇ سېنى ئىزلەپ يۈرەتتىم، مېنىڭ ماكانىم شەمسى بوستاندا.

ئۈچىنچى داستان

ئەي يارانلار، مۇسۇلمانلار،

نە بولدى يارىم كەلمەدى.

ئىشق ئوتىدا كۆيدى جانلار،

نە بولدى يارىم كەلمەدى.

يېشىمى: ئەي دوستلار، مۇسۇلمانلار، نېمە ئىش بولدىكىن، يارىم كەلمىدى؛ مۇھەببەت ئوتىدا، جانلار كۆيدى، نېمىشقىدۇر يارىم كەلمىدى.

كەلۇرمەن دەپ ۋەئدە ئەتتى،

كەلۇر مۇددەتىدىن ئۆتتى.

ئەرتەدە چاشگاھغا يەتتى،

نە بولدى يارىم كەلمەدى.

يېشىمى: «كېلىمەن» دەپ ۋەدە قىلغانىدى، كېلىدىغان ۋاقتىدىن ئۆتتى؛ تاڭ ئاتتى، چاي (ئاش) ۋاقتىمۇ بولدى، ھەي، نېمە ئىش بولدىكىن، يارىم كەلمىدى.

يا بىراۋنىڭ فەندىن ئالدى،

يار بىر يامان دەردكە قالدى،

يار بىر غەيرى بىلە بولدى،

نە بولدى يارىم كەلمەدى.

يېشىمى: يا بىراۋنىڭ تورىقىغا چۈشتى، يا بىر يامان دەردكە قالدى؛ يا بىر غەيرى بىلەن بىللە بولدى، نېمە ئىش بولدىكىن يارىم كەلمىدى.

دەردلىك ئىستەرلەر تەببىن،

كۆڭلىدە دائىم مەتلەبىن،

سەنەم دەپ يىغلار غەرىبىن،

نە بولدى يارىم كەلمەدى.

يېشىمى: كېسەل بولغانلار دوختۇرلىرىنى ئىزدەيدۇ، كۆڭلىدە ھەمىشە تەلەپلىرى بولىدۇ؛ غەرىبلەر «سەنەم» دەپ يىغلايدۇ، نېمە ئىش بولدىكىن يارىم كەلمىدى.

گۇل يۈزىنى كۆرگۈم كەلۈر،
بىللەلەشىپ يۈرگۈم كەلۈر،
دائىم دەۋران سۈرگۈل كەلۈر،
نە بولدى يارىم كەلمەدى.
يېشىمى: گۈلدەك يۈزىنى كۆرگۈم كېلىدۇ، قول تۇتۇشۇپ يۈرگۈم كېلىدۇ، ھەمىشە دەۋران سۈرگۈم كېلىدۇ، ھەي، نېمە بولدىكىن يارىم كەلمىدى.

يۈرەك بولدى پارە - پارە،
بۇ دەردلەرگە بارمۇ چارە،
يىغلار غەرىب بۇ بىچارە،
نە بولدى يارىم كەلمەدى.
يېشىمى: يۈرەك پارە - پارە بولدى، بۇ دەردلەرگە چارە بارمۇ؟ بۇ بىچارە غەرىب: «يارىم كەلمىدى، نېمە بولغاندۇ» دەپ يىغلايدۇ.

مەشرەب

بىرىنچى مەشرەب

دىلئارامىغا كۆڭۈلم بولدى بۇلبۇل،
لەبى غۇنچە، يۈزى چۇن خىرمەنى گۇل.
يېشىمى: لېۋى غۇنچە، يۈزى گۈلزاردەك نىگارىم ئۈچۈن، كۆڭلۈم بۇلبۇل بولدى.

شىكەستى بەرمەگىل، جان رىشتەسىدۇر،
باشىڭدا ھەلقە - ھەلقە تارى كاكۇل.
يېشىمى: بېشىڭدىكى بۇدۇر چاچلىرىڭنىڭ بىرەر مويىغىمۇ ئازار بەرمەن، چۈنكى ئۇ جان رىشتىسىدۇر.

سىپاھى چىنۇ ماچىن بىر بولۇپدۇر،
ھۇجۇم ئەيلەپ خەتتى مۇشكىنۇ سۇنبۇل.
يېشىمى: ھىن بىلەن ماچىن قوشۇنى ھۇجۇمدا گىرەلىشىپ كەتكەندەك، ئۇنىڭ ئىپاردەك مىيىقلىرى بىلەن سۇمبۇل چاچلىرى ئارىلىشىپ كېتىپتۇ.

مەنىڭ ئىشقىم سەنىڭ ھۆسنۈڭ نىگارا،
تۈشۈپدۇر لاجەرەم ھۆسنى تەقابۇل.
يېشىمى: ئەي نىگار، مېنىڭ ئىشقىم بىلەن سېنىڭ ھۆسنۈڭ تارا باپ كېلىدۇ.

خۇمارىمەن يەتىپدۇر لەبكە جانىم،
قانى جامۇ قانى ساقىي، قانى مۇل.
يېشىمى: خۇمارىم تۇتۇپ، جېنىم تۇمشۇقۇمغا كېلىپ قالدى، قېنى ساقىي، قېنى قەدەھ، قېنى مەي؟

فىرىب ئەنگىز ئول شوخ تۇركىيلەرنى،
كۆرۈپ رەشك ئەيلەگەي خۇبانى كابۇل.
يېشىمى: كابۇل گۈزەللىرى سېھىرلىك، شوخ تۇرك قىزلىرى كۆرگىنىدە، رەشك قىلىدۇ.

مۇنافىقلارغا بۇ مەيدان ئىچىدە،
تىلىمدۇر زالفىقارۇ ئەقل دۇلدۇل.
يېشىمى: مۇناپىقلارغا بۇ مەيداندا، تىلىم زۇلپىقار قىلىچى، ئەقلىم دۇلدۇلدۇر.

زەلىلىي شېئرىدىن مۇرغى سەھەرخىز،
چەمەندە ئەيلەي فەريادۇ غۇلغۇل.
يېشىمى: سەھەر قۇشلىرى چىمەنلىكتە زەلىلىينىڭ شېئىرىنى ئاڭلاپ، غۇلغۇلا ۋە پەريات كۆتۈرۈشتى.

ئىككىنچى مەشرەب

بىرىنچى ئاھاڭ

ھەم ئېيدۇ مەۋسىمى گۈل، ساقىي، كەتۇر فىيالە،
كىم كۆردى گۈل چاغىدا مەيسىز قەدەھۇ بادە.
يېشىمى: ئەي ساقىي، بۇگۈن ھەم ھېيت ھەم گۈل پەسلى، قېنى قەدەھ كەلتۈر؛ گۈل پەسلىدە، مەيسىز قەدەھنى كىم كۆرۈپتۇ؟

ۋائىز قىلۇر نەسىھەت ئاشىقلارغە تۈنۇ گۈن،
كۆردۈم بۇ گۈن ئانى مەست تەقۋاسى يوق تالادە.
يېشىمى: ئاشىقلارغا تۈنۈگۈن نەسىھەت قىلغان ئۇ تەقۋادار ۋائىزنى بۈگۈن تالادا مەست ھالەتتە كۆردۈم.

تاڭلا بۇگۈن ئىكى گۈن بىل غەمىنەت گۈل ۋەقتى،
ئاشىق ئەسەڭ تەرەب قىل تاپ شەھدانى سادە.

يېشىمى: بۇ دۇنيا قىيامەت كۈنى ۋە بۇگۈن بولۇپ جەمئىي ئىككىلا كۈندۇركى، گۈل ۋاقتىنى غەنىمەت بىل. ئاشىق بولساڭ، ئاددىي شاھدان گۈلنى بولسىمۇ تېپىپ، كۆڭلۈڭنى خۇش قىل.

گۇل كەتتى، ئەي ھەرىفلەر، نە غافىل ئولتۇرۇرسىز،
قىلماي سۇرۇدى نەغمە يارسىزۇ جامى بادە.

يېشىمى: ھەي ئاغىنىلەر، گۈل ۋاقتى ئۆتۈپ كېتىۋاتىدۇ، نېمىشقا نەغمە بىلەن پەيزى قىلماي، يارسىز، مەي تولدۇرۇلغان قەدەھسىز، غەپلەتتە ئولتۇرىسىلەر؟

مەجلىسى سەبۇھىداكىم نە نەرسە خۇش كۆرۈنۈر،
ساقىي ئىزارى ئەكسى جام ئىچرە بولسا بادە.

يېشىمى: تاڭ پەيتىدىكى شاۋاپ سورۇنىدا، ئەڭ گۈزەل كۆرۈنىدىغىنى ساقىينىڭ جامدىكى شارابتا ئەكس ئەتكەن چىھرىسىدۇر.

مۇتىرىبكى چەكسە نەغمە، شاھىدكى سەۋت قىلسا،
ھافىز شۇ تەرزىدە كىم بەزمىئى شاھزاد.

يېشىمى: سازەندە نەغمە چالسا، دىلبەر ناۋا قىلسا، مانا بۇ ھافىز ئۈچۈن شاھزادىلەر بەزمىسىدۇر.

ئىككىنچى ئاھاڭ

ئوتقا سالغىل سەرۋىنى ئول قەددى مەۋزۇن بولماسا،
يەلگە بەرگىل گۈلنى ئول رۇخسارى گۈلگۈن بولماسا.

يېشىمى: سەرۋى دەرەخى ئەگەر ئۆلچەملىك تۈز بولمىسا، ئۇنى ئوتقا سېلىۋەت؛ گۈلنىڭ رەڭگى ئەگەر گۈلگە لايىق بولمىسا، ئۇنى شامالغا سورۇۋەت.

سەرسەرى ئاھىم ئەسەر غەم شامى ھىجران تاغىغا،
ياخشىدۇر تاڭ ئاتقۇنچە بۇ تاغ ھامۇن بولماسا.

يېشىمى: ئاھىم بورىنى غەم تۈنىدە ھىجران تېغىغا ئۇرۇلىدۇ. بۇ تاغ تاڭ ئاتقىچە ئۆرۈلۈپ تۈزلۈڭلىككە ئايلىنىپ كەتمىسە ياخشىغۇ.

تەلبەلىكدىن، ۋاھكى، ھەردەم دەردىم ئەفزۇندۇر مەگەر،
ئول پەرى ئىشقىدا ھەردەم دەردىم ئەفزۇن بولماسا.

يېشىمى: تەلۋىلىك كېسىلىم بارغانسېرى كۆپىيىپ كېتىۋاتىدۇ، ئەگەر ئاشۇ پەرى ئىشقىدا دەردىم كۈندىن - كۈنگە ئېغىرلاشمىسا، مۇنساق بولماس ئىدى.

گەر كۆڭۈل قەتل ئىستەبان سەن ۋەئدە قىلدىڭ تاڭلا دەپ،

ئۆشبۇ دەم ئۆلتۈر بۇ ئىھسان بىرلە مەمۇن بولماسا.

يېشىمى: «ئەتىلىككە ئۆتۈرىمەن» دەپ ۋەدە قىلىۋېدىڭ، ئەگەر بۇ كۆڭۈل بۇ ياخشىلىقىڭدىن خۇش بولمىسا، ھازىرلا ئۆلتۈرۈۋەت.

خىرقە جىنسىن رەھن ئۇچۇن، ئەي شەيخ، ئالماس پىرى دەير،

بادەن بەرمەس تاكى ئۆزلۈك جىنسى مەرھۇن بولماسا.

يېشىمى: ئەي شەيخ، مەيخانا خوجايىنى سوچىلىق پەرىجىسىنى گۆرۈگە ئالمايدۇ، تاكى شەخسىيەت (ئۆزلۈك) گۆرۈگە قويۇلمىغىچە شاراب بەرمەيدۇ.

فانى ئول ۋەسل ئەستەر ئەرسەڭ، بىنەۋالىقدىن نە غەم،

بولماسۇن ھەرگىز مەتائى دۇنيائى دۇن بولماسا.

يېشىمى: «ۋىسالغا يېتىمەن» دېسەڭ ئۆزلۈكۈڭنى يوقات، يوقسۇللۇقتىن غەم قىلما، بۇ پەسكەش دۇنيانىڭ مال - مۈلكى يوقالسا يوقالمامدۇ!

ئەي نەۋائىي، تانما، گەر دەر ئول پەرى مەجنۇن سەنى،

ئاشىق ئولغايمۇ پەرىغە ئولكى مەجنۇن بولماسا.

يېشىمى: ئەي نەۋائىي، ئۇ پەرى سېنى «مەجنۇن» دېسە، «راست دېدىڭ» دېگىن. چۈنكى مەجنۇن بولمىسا ئادەم پەرىگە ئاشىق بولامدۇ؟

3- مۇقام سەگاھ مۇقامى تېكىستلىرى چوڭ نەغمە قىسمى 158 مىسرا، ئۇچۇن داستان 64 مىسرا ۋە ئىككى مەشرەب 42 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 264 مىسرا شېئىردىن تەشكىل تاپقان.

4- چەھارگاھ مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

كۆرۈپ گۈلتەك يۈزۈڭ رەنگىن كۆزدىن يۈز چەمەن بولدى،
ئەقىق ئەرنىڭنى كۆرگەلى كۆزۈم ھالى يەمەن بولدى.
يېشىمى: گۈلدەك يۈزۈڭنى كۆرۈپ، كۆز يېشىمدىن يۈزلەرچە چىمەن بىنا بولدى؛ ھېقىقتەك لېۋىڭنى كۆرگەندىن بېرى كۆزۈم يەمەننىڭ ھالىغا (ئەڭ ئوسال ھالغا) قالدى.

تۈن ئاقشام تولغانۇ سۈنبۈل بىكىن زۈلفۈڭدىن ئاھ ئۇردۇم،
ھەۋانى غالىيە تۈتتى جەھان مۇشكى خوتەن بولدى.
يېشىمى: تۈنۈگۈن ئاخشام تولغىنىپ تۇرغان چىچىڭنى ئەسلەپ ئاھ ئۇرغانىدىم، ھاۋانى ئىس - تۈتەك قاپلاپ، جاھان گوياكى خوتەن ئىپارىدەك قاپقارا بولۇپ كەتتى.

قىلىپ رەئنا قەددىڭ يادىن سەھەردە ئانچە يىغلادىم،
كۆزۈمنىڭ جويبارى ئىچرە سەرۋى نارۋەن بولدى.
يېشىمى: گۈزەل قامىتىڭنى ئەسلەپ، سەھەردە شۇنچىلىك يىغلىدىمكى، كۆزۈم دەرياسىنىڭ بويىدا سەرۋى، نارۋەن دەرەخلىرى كۆكلەپ كەتتى.

مەنىڭتەك گويىيا كۆردى يۈزۈڭنى ئەبرى نەۋروزى،
كۆزىنىڭ ياشىدىن يەر يۈزى ۋەردى ياسۇمەن بولدى.
يېشىمى: باھار بۇلۇتلىرى خۇددى ماڭا ئوخشاشلا يۈزۈڭنى كۆرۈپ قالدى بولغاي، كۆز يېشىدىن ئەتىر گۈل ۋە ياسمانلار كۆكلەپ، يەر يۈزىگە تولدى.

سەبا زۈلفۈڭنى تاغىتتى، مەگەر ھالى خەيالىمدا،
يازىلدى ئەژدىھا بولدى، ئۆرالدى ئەھرەمەن بولدى.
يېشىمى: تاڭ شامىلى چاچلىرىڭنى يەلپۈپ توزغىتقانىدى، ھالىي خىيالىمدا، ئۇنىڭ يېيىلغان تۇرۇقى ماڭا خۇددى ئەجدىھادەك ئۇزۇن، تۇرۇلگەندىكى ھالىتى بولسا، (پاكار، دوغىلاق دىۋە) ئەھرىمەندەك توم - يوغان بولۇپ كۆرۈندى.

كۆرەدۇر گەچ كۆزۈڭ، كۆڭلۈم سەنىڭ زۈلفۈڭغا باغلاندى،
كۆرۈڭ ئول جادۇدىن بۇ ھەم يەنە بىر ئۆزگە فەن بولدى.

يېشىمى: ماڭا بىر نەزەر تاشلىشىڭ بىلەنلا، كۆڭلۈم چېچەككە باغلىنىپ قالدى. قاراڭ، بۇمۇ جادۇگەرلىكتىن ئۆزگىچە بولغان بىر سېھرىگەرلىك بولدى.

ئەگەر شىرىن ئۈچۈن فەرھاد ئىشقى كوھكەن بولسا،
نە تاڭ سەككاكى ھەم، جانا يولۇڭدا جانكەن بولدى.

يېشىمى: ئەي جان، شىرىننىڭ ئىشقى فەرھادنى تاغ كەسكۈچى پەيداكار قىلىپ قويغان بولسا، سەككاكىيمۇ سېنىڭ يولۇڭدا ئۆز جېنىنى كەسكۈچى بولۇپ قالدى، بۇنىڭدىن ئەجەبلەنمە.

تەئەززە

كۆڭلۈم ئۆرتەنسۇن ئەگەر غەيرىڭغە پەرۋا ئەيلەسە،
ھەر كۆڭۈل ھەمكىم سەنىڭ شەۋقۇڭنى پەيدا ئەيلەسە.

يېشىمى: ئەگەر كۆڭلۈم سەندىن باشقىغا مەيل قىلسا، ئۇ ئۆرتەنسۇن؛ باشقا كۆڭۈلدە سېنىڭ ئىشقىڭ پەيدا بولسا، ئۇمۇ ئۆرتەنسۇن.

ھەر كىشى ۋەسلىن تەمەننا ئەيلەسەم، نەۋمىد ئۆلەي،
ھەر كىشى ھەكىم سەنىڭ ۋەسلىڭ تەمەننا ئەيلەسە.

يېشىمى: سەندىن بۆلەك ھەرقانداق ئادەمنىڭ ۋەسلىنى ئارزۇ قىلسام، مۇرادسىز ئۆلەي؛ باشقىلارمۇ سېنىڭ ۋەسلىڭنى ئارزۇ قىلسا، مۇرادسىز ئۆلسۇن.

ئۆزگەلەر ھۆسنىن تەماشا ئەيلەسەم، چىقسۇن كۆزۈم،
ئۆزگە بىر كۆز ھەمكى ھۆسنۈڭنى تەماشا ئەيلەسە.

يېشىمى: باشقىلارنىڭ ھۆسنىنى تاماشا قىلسام، كۆزۈم چىقىپ كەتسۇن؛ باشقا كۆز سېنىڭ ھۆسنۈڭنى تاماشا قىلسا، ئۇمۇ چىقسۇن.

غەير زىكرىن ئاشكارا ئەتسە، لال ئولسۇن تىلىم،
قايسى بىر تىل ھەمكى زىكرىڭ ئاشكارا ئەيلەسە.

يېشىمى: تىلىم سەندىن باشقا بىرسىنىڭ گېپىنى قىلسا، تۇتۇلۇپ قالسۇن؛ باشقا ھەرقانداق بىر تىل سېنىڭ گېپىڭنى قىلسا، ئۇمۇ تۇتۇلسۇن.

رەشكدىن جانىغا ھەر نەگىس كۆزى بىر شۆئلەدۇر،
باغ ئارا ناگاھ خىرام ئول سەرۋى رەئنا ئەيلەسە.

يېشىمى: ئۇ سەرۋى بويلۇق گۈزىلىم باغدا سەير قىلسا، باغدىكى ھەر بىر نەرگىس گۈلىنىڭ كۆزىمۇ كۈندەشلىكىمنى قوزغاپ، جېنىمغا چۈشكەن ئوت بولۇپ تۇيۇلىدۇ.

يوق ئاغىزدىن نۇكتە ئايتۇر مەھۋەشىمدەك بولماغاي،

گەر قۇياش ھەر زەررەسىدىن بىر مەسىھا ئەيلەسە.

يېشىمى: ئەگەر قۇياش ئۆزىنىڭ ھەر بىر زەررىچىسىنى ھايات بېغىشلىغۇچى ئىيساغا ئايلاندۇرغان تەقدىردىمۇ، ئۇ يەنىلا مېنىڭ ئۇ ئويماقتەك كىچىككىنە ئېغىزىدىن بال تېمىتىپ سۆزلەيدىغان گۈزىلىمگە يېتەلمەيدۇ.

ئاقىبەت جانىمغا يەتتى، ئەي خۇشا مۇغىكىم، مەنى،

بىر قەدەھ بىرلە جەرابات ئىچرە رۇسۋا ئەيلەسە.

يېشىمى: ئىشق ئاقىۋەت جېنىمغا تاقالدى. ئەمدى مەيپۇرۇش بىر قەدەھ بىلەن، مېنى مەيخانىدا رەسۋا قىلسا ياخشى بولاتتى.

كەلتۈرۈڭ دەفئى جۇنۇنۇمغە پەرىخان، يوق تەبىب،

كىم ئول ئەنسەبدۇر پەرى ھەر كىمنى شەيدا ئەيلەسە.

يېشىمى: مېنىڭ سارائىلىقىمنى ساقايتالايدىغان دوختۇر يوق. پېرىخۇن چاقىرىڭلار، پەرىگە ئاشىق بولغان ئادەمگە شۇ ئامال قىلىدۇ.

سۇھىدەك ھەر دەمدە گەردۇن قويماغاي ئاسارىنى،

ناگاھ ئەھلى سىدق كۆڭلى مېھرىن ئىفشا ئەيلەسە.

يېشىمى: سادىق كىشىلەر كۆڭۈل مېھرىنى ئاشكارىلىسىلا، پەلەك سۇبھىدەك دائىم ئۇنىڭدىن ھېچبىر نىشانە قويمايدۇ.

دەھر شوخىغا، نەۋائىي، سەيد بولما، نەچەكىم،

گۈن ئىزارى ئۇزرە تۈن زۇلفىن مۇتەررا ئەيلەسە.

يېشىمى: ئەي نەۋائىي، ھەتتا كۈندەك ئاق يۈزى ئۈستىگە تۈندەك قارا چاچلىرىنى يايغان تەقدىردىمۇ، جاھان گۈزىلىنىڭ دامىغا چۈشۈپ قالما.

تەئەززە چۈشۈرگىسى

دەھر شوخىغا، نەۋائىي، سەيد بولما، نەچەكىم،

گۈن ئىزارى ئۇزرە تۈن زۇلفىن مۇتەررا ئەيلەسە.

يېشىمى: ئەي نەۋەئىي، ھەتتا كۈندەك ئاق يۈزى ئۈستىگە تۈندەك قارا چاچلىرىنى يايغان تەقدىردىمۇ، جاھان گۈزىلىنىڭ دامىغا چۈشۈپ قالما.

نۇسخە

ياشۇرۇن دەردىمنى زاھىر قىلدى ئەفغان ئاقىبەت،

ئاسراغان سىررىمنى يايدى سىيلى مىژگان ئاقىبەت.

يېشىمى: ئاھ - زارىم يوشۇرۇن دەردىمنى ئاخىر ئاشكارىلىۋەتتى؛ ساقلاپ كەلگەن سىررىمنى بولسا، كىرپىكىم كەلكۈنى يېيىۋەتتى.

ياشۇرۇپ ئەردىم باغىر چاكىنى، ۋاھكىم، قىلدى فاش،

ھەر تەرەف كۆزدىن تەرەششۇھ ئەيلەگەن قان ئاقىبەت.

يېشىمى: باغرىم چاكلىرىنى يوشۇرۇپ يۈرەتتىم، ۋاي دەرىغ، كۆزۈمدىن سىرغىپ چىققان تارام - تارام قانلار ئۇنى ئاخىر پاش قىلىۋەتتى.

تىغى ھەجرىڭدىن نىھان كۆكسۇم شىكافىن، ئاھكىم،

ئەلگە رەۋشەن ئەيلەدى چاكى گىرىبان ئاقىبەت.

يېشىمى: جۇدالىقىڭ تىغىدىن كۆكسۇمدە ھاسىل بولغان يوشۇرۇن تۆشۈكچىلەر ياقامنىڭ يىرتىلىشى بىلەن ئەلگە ئاشكارا بولۇپ كەتتى.

ۋايكىم، كۆكسۇم شىكافىدىن ئۇلۇسقا بولدى فەھم،

ئىشق ئوتى باغرىمغا قويغان داغى پىنھان ئاقىبەت.

يېشىمى: ۋاي، كۆكسۇمدىكى تۆشۈكلەرنى كۆرگەن كىشىلەر ئۇنىڭ ئەمەلىيەتتە، ئىشق ئوتىنىڭ يۈرىكىمدە پەيدا قىلغان يوشۇرۇن يارىلىرى ئىكەنلىكىنى سېزىۋالدى.

شەۋقىدىن دەم ئۇرمايىن، بىدادىغا خۇرسەند ئەدىم،

ۋاھكى، بولدۇم ھەجرىدىن رۇسۋايى دەۋران ئاقىبەت.

يېشىمى: ئىشتىياقىمدىن سۆز ئاچماي، مەن ھەتتا ئۇنىڭ زۇلمىدىنمۇ خۇشال ئىدىم. ۋاي ئېسىت، جۇدالىقتا ئاخىرى بۇنىڭدىنمۇ مەھرۇم بولۇپ، رەسۋايى ئالەم بولدۇم.

گەر بۇدۇر كافىر كۆزۈ زۇننار زۇلفى، ئەي فەقىھ،

بولغۇدەكمەن دەير ئارا مەستۇ پەرىشان ئاقىبەت.

ئەي قازى ئاخۇنۇم، ئۇنىڭ قارا كۆزى بىلەن زۇننار چېچى مۇشۇنداق مەھلىيا قىلارلىق بولىدىغان بولسا، مەن ئاخىر قاۋاقخانىلاردا، مەست ۋە پەرىشان بولۇپ ئۆتىدىغان ئوخشايمەن.

ئىشق كويىدا جۇنۇنۇمنى مۇنادى ئەيلەدى،

ھەجر تاشىدىن مۇنەققەش جىسمى ئورىيان ئاقىبەت.

يېشىمى: ھىجران تاشلىرىنىڭ زەربىسىدىن گۇل چېكىلگەن يالىڭاچ بەدىنىم ئاقىۋەت ئىشق كوچىسىدا، ساراڭلىقىمنى جاكارلاپ جار سالدى.

دەھر بوستانى ئارا سەركەش نىھالى كۆرمەدۈك،

سايە يەڭلىغ بولماغاي يەر بىرلە تەكسان ئاقىبەت.

يېشىمى: زامان بوستانىدا، نى - نى تىك ئۆسكەن دەرەخلەرنىڭ ئاقۇەت ئۆز سايىسىغا ئوخشاش يەر بىلەن يەكسان بولماي قالغىنىنى كۆرمىدىم.

ئى نەۋائىي، دەۋلەتى باقىي تىلەرسەن ۋەسلىدىن،
ئانى كەسب ئەتمەك فەنا بولماي نە ئىمكان ئاقىبەت.

يېشىمى: ئى نەۋائىي، ئۇنىڭ ۋىسالىدىن مەڭگۈلۈك دۆلەتكە ئېرىشمەكچى بولسەڭ، ئەمما ئۆزلۈكنى يوق قىلماي تۇرۇپ، ئۇنىڭغا ئېرىشىش مۇمكىنمۇ، ئاخىر؟

نۇسخە چۇشۇرگىسى

ئەي نەۋائىي، دەۋلەتى باقىي تىلەرسەن ۋەسلىن،
ئانى كەسب ئەتمەك فەنا بولماي نە ئىمكان ئاقىبەت.

يېشىمى: ئەي نەۋائىي، ئۇنىڭ ۋىسالىدىن مەڭگۈلۈك دۆلەتكە ئېرىشمەكچى بولسەڭ، ئەمما ئۆزلۈكنى يوق قىلماي تۇرۇپ، ئۇنىڭغا ئېرىشىش مۇمكىنمۇ، ئاخىر؟

مۇستەھىراد

تۈن ئاقشام بولدى - يۇ، كەلمەس مەنى شەمئى شەبىستانىم،
بۇ ئەندۇھ ئوتىدىن ھەر دەم كۆيەر پەرۋانەدەك جانىم.

يېشىمى: كەچ بولۇپ كەتتى، ئەمما كېچەمنى يورۇتقۇچى چىرىغىم كەلمىدى. بۇ قايغۇ ئوتىدا، جېنىم ھەر نەپەستە پەرۋانىدەك كۆيۈپ كېتىۋاتىدۇ.

نە غەم كۆرگۈزسە كۆكسۈم پارەسىن چاكى گىرىبانىم،
كۆرۈنمەس بولسا كۆكسۈم يارەسىدىن داغى پىنھانىم.

يېشىمى: ياقامنىڭ يىرتىقىنىڭ تىلىنغان كۆكسۈمنى كۆرسىتىپ قويۇشىدىن غەم قىلمايمەن، لېكىن يۈرىكىمنىڭ يارىسىدىن يوشۇرۇن داغلىرىم كۆرۈنۈپ قالمىسا بولاتتى.

غەمىدىن دۇررى مەكنۇنەدەك سىرىشكىم ئاقتى جەنھۇنەدەك،
مۇزەييەن قىلدى گەردۇنەدەك جەھاننى ئەشكى غەلتانىم.

يېشىمى: ئۇنىڭ غېمىدە، مەرۋايىتتەك ياشلىرىم ئامۇ دەرياسىدەك ئاقتى؛ ياش ئۇنچىلىرىم جاھاننى يۇلتۇزلۇق ئاسماندەك بېزىدى.

فەلەك ھەم تولدى كەۋكەبدىن، قۇياش ھەم تۈشتى ئەشھەبدىن،
كەلىپ تۈشمەس بۇ مەركەبدىن، مەنىڭ خۇرشىدى رەخشانىم.

يېشىمى: پەلەك يۇلتۇزغا تولدى، قۇياشمۇ دۇلدۇلدىن چۈشتى؛ بىراق، مېنىڭ نۇرلۇق قۇياشىم ئاتتىن چۈشكىنى يوق.

جەھاننى زۇلمەت ئەتتى چەھ، بۇ زۇلمەت ئىچرە ئۆلگۈم، ۋاھ،
ماڭا بولساڭ نە خىزرى روھ، نەتىپ ئەي ئابى ھەيۋانىم.
يېشىمى: زۇلمەت (قاراڭغۇلۇق) جاھاننى زىندانغا ئايلاندۇردى، بۇ زۇلمەت ئىچىدە ئۆلىدىغان ئوخشايمەن. ئەي ئابىھاياتىم، مېنى ساڭا باشلايدىغان خىزىر بارمۇ؟

دەمە كۆكتىن قۇياش كەتمىش، فەلەككە تىرەلىك يەتمىش،
ئول ئاي ھەجرىدە يار ئەتمىش فەلەكنى دۇدى ئەفغانىم.
يېشىمى: «كۆكتىن قۇياش كېتىپ، جاھاننى قاراڭغۇلۇق باستى» دەپ قالما، ئۇ ئاينىڭ پىراقىدا چەككەن ئاھىمنىڭ تۈتۈنى جاھاننى قارايتىۋەتتى.

مۇستەھزاھ چۈشۈرگىسى

نەۋائىي كەبى ھىجراندىن بۇ ئاقشام ئۆلدۇم ئەفغاندىن،
غەمىم يوق بولسا يۈز جاندىن، يەتىپ گەر كەلسە جانانىم.
يېشىمى: مەن نەۋائىي بۇ ھىجران ئاخشىمىدا پىغان ئىچىدە ئۆلۈپ كېتىدىغان ئوخشايمەن؛ ئەگەر شۇ تاپتا جانانىم كېلىپ قالسا، بىر ئەمەس يۈز جېنىم بولسىمۇ، بەرسەم مەيلى ئىدى.

جۇلا

گەردۇندىن ئۆتەر نالەيۇ زارىم كەچەلەردە،
بىلمەس نەتەي ئول ماھى ئىزارىم كەچەلەردە.
يېشىمى: كېچىلىرى نالە - زارىم پەلەكتىن ئاشىدۇ. قانداق قىلارمەن، ئۇ ئاي يۈزلۈكۈم بۇنى تېخى بىلمەيدۇ.

زەھرە يارىلۇر، دەردى فىراقىندا كۆڭۈلدىن،
ئاھىكى چىقار ئوق كەبى يارىم كەچەلەردە.
يېشىمى: تۇ نىسپىلىرىدا، جۇدالىقىڭ دەردىدىن يۈرىكىمدىن ئوقتەك ئېتىلىپ چىققان ئاھىم ئۆتنى يېرىۋەتكۈدەك قىلىۋاتىدۇ.

يوقتۇر غەمۇ رەنجۇ ئەلەمۇ قايغۇدىن ئۆزگە،
ھەجرىڭدە مەنىڭ ھەمدەمۇ يارىم كەچەلەردە.

يېشىمى: سەندىن ئايرىلغاندىن بۇيان، كېچىلىرى ماڭا رەنج - غەم، قايغۇ - ئەلەمدىن باشقا ھەمدەم بولىدىغان دوست - يار يوق.

ئاغزى دەمىدۇر شامۇ سەھەر نۇقلۇ شەرابىم،
لەئلى غەمىدۇر دەفئى خۇمارىم كەچەلەردە.
يېشىمى: ئۇنىڭ ئېغىزى ھەققىدىكى پاراڭلار ئەتىگەندىن كەچكىچە ماڭا غىزا ۋە شاراب بولىدۇ، ياقۇت لېۋىنىڭ غېمى كېچىلىرى خۇمارىمنى باسىدۇ.

ھىجران چەرىكى بەسكى ئۇرۇر جانغا شەبىخۇن،
دۇنيانى تۇتار گەردۇ غۇبارىم كەچەلەردە.
يېشىمى: ھىجران لەشلىرى جېنىمغا شۇنداق قاتتىق ھۇجۇم قىلىدۇكى، كۆتۈرۈلگەن چاڭ - توزانلىرىم كېچىلىرى جىمى ئالەمنى قاپلايدۇ.

ياد ئەيلەسەم ئول شوخ قاراقچى قارا كۆزنى،
قالماس نەتەيىن سەبرۇ قەرارىم كەچەلەردە.
يېشىمى: قانداق قىلارمەن، ئۇنىڭ ئاشۇ شوخ قاراقچى قارا كۆزلىرىنى ئەسلىسەم، كېچىلىرى سەۋر - تاقىتىم قالمايدۇ.

زۇلفى غەمىدىن ئۆلسەم ئاتايى بىكىن ئەلگە،
بولغۇسىدۇرۇر يارى مەزارىم كەچەلەردە.
يېشىمى: مەن ئاتايى ئۇنىڭ چاچلىرىنىڭ غېمىدە ئۆلۈپ كەتسەم، مازىرىم كېچىلىرى ئەلگە يار بولغاي.

سەنەم

چىقتى ناگاھ مەھۋەشى رەنگىنى گۇلنار ئەيلەگەچ،
ھەلقە - ھەلقە زۇلفىنى بويىغا زۇننار ئەيلەگەچ.
يېشىمى: تۇساتتىن بىر ئايجامال ئانار گۈلىدەك كۆركەم - گۈزەل كىيىنگەن، بۇدرە چاچلىرىنى بويىغا زۇننار قىلغان ھالدا چىقىپ كەلدى.

ئىككى جادۇ كۆزلەرىگە ئەھلى ئەلەم بەندەدۇر،
ئىسمى ئەئزەم ساچلارى بويىندا تۇرمار ئەيلەگەچ.
يېشىمى: چاچلىرى بويىنغا ئىسمى ئەزەمدەك تۇمار قىلىۋالغان، سېھىر يېغىپ تۇرىدىغان ئىككى كۆزگە جاھان ئەھلى قۇل بولىدۇ.

مەن يەتمەگە بىر نەزەر قىلمادى ئول ماھ پەيكەرى،

خەلقنىڭ بەدناملىرىن، مەندىن يامان ئار ئەيلەگەچ.

يېشىمى: ئۇ ئاي سۈپەت گۈزەل خەلقنىڭ بەدنامىغا قېلىشىنى مەندىنمۇ بەك ئار - نومۇس ھېسابلىغاچ، مەن يېتىمغا نەزەر سېلىپمۇ قويمىدى.

پىستە ئاغزىنىڭ ئىچىدە تىشلەرى دۇردانەدۇر،

سۆزلەرى قەندىن لەزىز، شىرىن گۇفتار ئەيلەگەچ.

يېشىمى: پىستىدەك ئاغزىدىكى چىشلىرى گويا مەرۋايىتقا ئوخشايدۇ؛ ئۇنىڭ سۆزلىرى شېرىنلىكتە قەندىنمۇ لەززەتلىك.

ئاتتى مىژگان ئوقلارىن ئىككى قاراقچى كۆزلەرى،

بولدى بۇ جىسمىم زەئىف، باغرىمنى ئەفگار ئەيلەگەچ.

يېشىمى: ئىككى قاراقچى كۆزى كىرپىك ئوقلىرىنى ئاتقاندى، دەل يۈرىكىمگە تېگىپ يارىدار قىلغاچ، جىسمىم زەئىپلەشتى.

ناگاھان كۆردۈم تۈشۈمدە ئاي يۈزىنىڭ شەۋقىنى،

ئول زەمان يانىمدا يوق، ئۇيقۇمنى بىدار ئەيلەگەچ.

يېشىمى: چۈشۈمدە ئاي يۈزىنىڭ خۇشاللىق يېغىپ تۇرغان ھالىتىنى كۆرگەنىدىم، دەرھال ئويغىنىپ قارىسام، ئۇ يېنىمدا يوق.

نەۋبەتىيكىم يار كويىدا مۇجاۋىر بولدىكىم،

مالىنى ھەم باشىنى، جانىنى ئىسار ئەيلەگەچ.

يېشىمى: نەۋبەتىي يارنىڭ كوچىسىدا ماكان تۇتۇپ، ئۇنىڭغا مال - مۈلكى، بېشى ۋە جېنىنى چاچقۇ قىلدى.

چوڭ سەلىقە

كۆردۈم يۈزۈڭنى دىۋانە بولدۇم،

ئەقلۇ ھۇشۇمدىن بىگانە بولدۇم.

يېشىمى: يۈزۈڭنى كۆردۈم - دە، ئەقىل - ھۇشۇمدىن ئايرىلىپ، ساراڭلا بولدۇم.

تارتىپ جەفايىڭ ئۆلسەم يولۇڭدا،

يانماسمەن ھەرگىز مەردانە بولدۇم.

يېشىمى: جاپايىڭنى تارتىپ ئىشقىڭ يولىدا ئۆلۈپ كەتسەممۇ ھەرگىز يانمايمەنكى، مەن شۇنداق مەردانە بولدۇم.

بولدۇم جەھاندا رۇسۋايى ئەلەم،

ياخشى، يامانغا ئەفسانە بولدۇم.

يېشىمى: جاھاندا رەسۋايى ئەلەم بولدۇم، ياخشى - ياماننىڭ ھەممىسىگە سۆز - چۆچەك بولۇپ بەردىم.

كەۋسەر شەرابى يادىمغە كەلمەس،

لەئلىڭ غەمىدىن مەستانە بولدۇم.

يېشىمى: ياقۇتتەك لېۋىڭ غېمى بىلەن مەست بولغانلىقىم ئۈچۈن، كەۋسەر شارابى يادىمغىمۇ كەلمەيدۇ.

يۇمدۇم كۆزۈمنى سەندىن بۆلەكدىن،

كەچتىم باردىن رىندانە بولدۇم.

يېشىمى: سەندىن باشقىغا قارايدىغان كۆزۈممۇ يوق، ھەممىدىن كەچتىم، مانا شۇنداق باتۇر بولدۇم.

ئىشقىڭ مەيىگە پۇر بولدى جىسمىم،

ھەم ساقيي ھەم مەي، پەيمانە بولدۇم.

يېشىمى: ۋۇجۇدۇم ئىشقىڭ شارابىغا پۈركەندى: شۇ تاپتا ھەم ساقيي، ھەم مەي، ھەم قەدەھ بولدۇم.

بىر قەترە ئەردىم، چۆكتۈم تەڭىزگە،

كىردىم سەدەفكە دۇردانە بولدۇم.

يېشىمى: مەن بىر تامچە ئىدىم، دېڭىزغا چۆكتۈم، سەدەپكە كىردىم - دە، مەرۋايىت ۋانىسىغا ئايلاندىم.

كۆردۈرمەسە ئوت بولماس يىغاچ چوغ،

ئىشق ئوتى بىرلە ھەمخانە بولدۇم.

يېشىمى: ئوت كۆيدۈرمىسە ياغاچ چوغقا ئايلىنالمايدۇ، شۇ تاپتا ئىشق ئوتى بىلەن بىر يەردە بولدۇم.

بولدۇم فەنا مەن تۇفراغ ئىچىدە،

بىر دانە ئەردىم، مىڭ دانە بولدۇم.

يېشىمى: تۇپراق ئىچىگە كۆمۈلدۈم. بىر دانە دان ئىدىم، مىڭ دانە بولدۇم.

ئەۋۋەل ئوتىدا بۇد ئولدى نابۇد،

جان جانغا كىردى، جانانە بولدۇم.

يېشىمى: دەسلەپ ئۇنىڭ ئوتىدا بارلىقىم نابۇت بولدى. كېيىن جان جانغا قوشۇلۇپ كەتتى، جانانغا ئايلاندىم.

تەگدى كۆزۈڭدىن ھەر دەمدە مىلڭ ئوق،
ئەۋۋەل ئەدىم دەشت، گۈلخانە بولدۇم.
يېشىمى: كۆزۈڭدىن ھەر نەپەستە مىڭ ئوق كېلىپ تەگدى، ئىلگىرى دەشت ئىدىم، ئەمدى گۈلخانا بولدۇم.

بىر نەچە يىلدۇر ياردىن جۇدامەن،
بىلمەم ئۆزۈمنى، ئايا، نە بولدۇم.
يېشىمى: ياردىن جۇدا بولغىنىمغا بىر نەچچە يىل بولدى، ھەي، شۇ تاپتا ئۆزەمنىڭ نېمە بولغانلىقىمنىمۇ بىلمەيمەن.

قويماس دەردىلەر مەئمۇرەدە گەنج،
ئاباد ئەدىمەن، ۋىيرانە بولدۇم.
يېشىمى: خەزىنىنى ئاۋات يەردە قويمايدۇ، دېيىشىدۇ، شۇڭا بۇرۇن ئاۋات بولغان بولسام، ئەمدى ۋەيرانە بولدۇم.

گۇمنام، مەي سۇن، كىم بولسا مەيخور،
مەسجىد ئەمەسمەن، مەيخانە بولدۇم.
يېشىمى: ئەي گۇمنام، كىم ئەي ئىچسە، سۇنۇپ بېرىۋەر. مەن ئەمدى مەسجىد ئەمەس، مەيخانا بولدۇم.

كىچىك سەلىقە

يارنىڭ كويىدا مەن دىيۋانە بولدۇم ئاقىبەت،
خەلق ئاراسىدىن چىقىپ بىيگانە بولدۇم ئاقىبەت.
يېشىمى: يارنىڭ كوچىسىدا ئاخىر ساراڭ بولۇپ قالدىم. جامائەتچىلىكتىن ئايرىلىپ قالدىم، ئەلدىن ياتلىشىپ كەتتىم.

كەلمەگەي ئەلمەگە سەندەك مەھۋەشى، ئى نازەنىن،
ئىشتىياقىڭ كەيفىدە مەستانە بولدۇم ئاقىبەت.
يېشىمى: سەندەك بىر گۈزەل دۇنياغا يەنە كەلمىسە كېرەك. ئەي نازىنى، ئىشتىياقىڭ خۇماريدا ئاقىۋەت مەستانە بولدۇم.

ئەلگە ئىشرەت باغىدا خۇرۇملىقۇ دىلشادلىق،
مەن غەرىبىڭ غەم بىلە ھەمخانە بولدۇم ئاقىبەت.

يېشمى: كىشىلەرگە ئىشرەت بېغىدا شات - خۇراملىق يار بولسا، مەن غېرىبىلىك ئاخىرى غەمگە ھەمدەم - ھەمراكان بولدۇم.

بىر زەمان يوقتۇر ماڭا ئارام ئىلە سەبرۇ قەرار،
ئاي يۈزۈڭنىڭ شەمئىغە پەرۋانە بولدۇم ئاقىبەت.
يېشمى: ئاي يۈزۈڭنىڭ چىرىغىغا ئاخىر پەرۋانە بولدۇم، ماڭا ئەمدى بىردەممۇ ئاراملىق يوق، سەۋر - تاقىتىم تۈگىدى.

ئىكى شەھلا كۆزلەرىڭ كۆڭلۈم قۇشىنى قىلدى سەيد،
چۇغز يەڭلىغ مەسكەنى ۋىيرانە بولدۇم ئاقىبەت.
يېشمى: شەھلا كۆزلىرىڭ كۆڭلۈم قۇشىنى ئوۋلاپ كەتتى، مەن ئەمدى ھوقۇشقا ئوخشاش ۋەيرانىغا ماكانلاشتىم.

ئەي يارانلار، يارنىڭ ۋەسلى مەنى قىلدى خۇمار،
مۇتتەسىل ئاستانەئى مەيخانە بولدۇم ئاقىبەت.
يېشمى: ئەي دوستلار، مېنى يار ۋەسلى خۇمار قىلدى. ئاخىرى مەيخانا بوسۇغىسىغا ماكانلاشتىم.

ساقىيا، مەي تۇت ماڭا جامى مۇھەببەت تولدۇرۇپ،
نەۋبەتىيكىم تەشنەلەب رىندانە بولدۇم ئاقىبەت.
يېشمى: ئەي ساقىي، مەن نەۋبەتىي ئاقىۋەت ئىشق ئوتىدا چاڭقىغان بىر باتۇرغا ئايلاندىم. مۇھەببەت قەدىھىنى تولدۇرۇپ ماڭا مەي تۇت!

كىچىك سەلىقە چۇشۇرگىسى

ساقىيا، مەي تۇت ماڭا جامى مۇھەببەت تولدۇرۇپ،
نەۋبەتىيكىم تەشنەلەب رىندانە بولدۇم ئاقىبەت.
يېشمى: ئەي ساقىي، نەۋبەتىي تەشنالىقتىن ئاخىر باتۇرغا ئايلاندى. ئەمدى ئۇنىڭغا مۇھەببەت قەدىھىنى لىق تولدۇرۇپ مەي تۇت!

تەئكىد

سوراپ كۆلبەم سارى كەلدى مەنى ئول شوخ ياد ئەيلەب،
غەمىن كۆڭلۈمنى ھىجران غۇسسەسىندىن ۋاھكى، شاد ئەيلەب.

يېشىمى: ئۇ شوخ مېنى ياد ئېتىپ، كۆلبەمگە يوقلاپ كەلدى. كۆڭلۈمنى جۇدالىقنىڭ غەم - غۇسسىلىرىدىن تازىلاپ، خۇشال قىلدى.

يولىدا مەن كىم ئول بىدادنىڭ دادىمنى تاپماقكىم،
قويۇپ باشنى يۈز مەندەك، تۇرار يولىدا داد ئەيلەب.
يېشىمى: مەندەك يۈزلىگەن كىشىلەر ئۇنىڭ يولىدا باش قويۇپ ئەرز - دادىنى ئېيتىپ تۇرۋاتسا، مەن ئۇ زالىمغا قانداقمۇ دادىمنى يەتكۈزەلەيمەن؟

بولۇپسەن كۆپ چەمەن گۈللارىغا مەغرۇر، ئەي بۇلبۇل،
تەگەر بادى جەزان ئاخىر، نە قىلغۇڭ ئىئتىماد ئەيلەب.
يېشىمى: ئەي بۇلبۇل، چىمەننىڭ گۈللىرى بىلەن كۆپ مەغرۇرلىنىدىكەنسەن، كۈز شامىلى ئاخىر ئۇنى خازان قىلىدۇ، ئۇنىڭغا ئىشىنىپ نېمە قىلىسەن؟

دەرىيغا، تىيرە قىلدىڭ روزگارىم ئاقىبەت، ئەي شوخ،
خەتتىڭ كۆز مەردۇمىدىن ھەل قىلىپ مۇشكىن سەۋدا ئەيلەب.
يېشىمى: ئەي شوخ، كۆز قارچۇقۇڭنىڭ سىياھىدىن قارايغان ئېپارەدەك مېيىقلىرىڭ بىلەن ئاقىۋەت روزىگارىمنى (بارلىقىمنى، دۇنيايىمنى) قارايتىۋەتتىڭ.

بوسۇغاڭغا قوياي باشىمنى دەپ دەرگاھىڭە كەلدىم،
مەنى ياندۇرماغىل ئۇشبۇ ئىشىكدىن بىيمۇراد ئەيلەب.
يېشىمى: بوسۇغاڭغا باش قوياي دەپ دەرگاھىڭغا (ھوزۇرۇڭغا، ئالدىڭغا) كەلدىم، مېنى نائۇمىد قىلىپ، ئىشىكىڭدىن ياندۇرما.

تۇرارغا، ئابىدا، بىر كۆنچى غۇربەت ئالەم ئەھلىدىن،
چىق ئەمدى تەرك ئەتىپ ھىرسۇ ھەۋانى خەيرباد ئەيلەب.
يېشىمى: ئەي ئابىد، بىر غۇربەت بولۇڭدا ماكان تۇتماقچى بولساڭ، ئەمدى ھېرىسمەنلىك ۋە ھاۋايى ھەۋەسنى تەرك ئېتىپ، ئەلەم ئەھلى ئارىسىدىن چىقىپ كەتكىن.

داستان

بىرىنچى داستان

بەھار بولدى گۈل ئاچىلدى،
مەنىڭ كۆڭلۈم ئاچىلماسمۇ.
بۇلبۇل قانى كۆپ ساچىلدى،
مەنىڭ قانىم ساچىلماسمۇ.

يېشىمى: باھار بولدى، گۈل ئېچىلدى، مېنىڭ گۈلۈم ئېچىلماسمۇ؟ بۇلبۇل قېنى كۆپ چېچىلدى، مېنىڭ قېنىم چېچىلماسمۇ؟

ئەمدى مەندىن دەۋلەت كەتتى،
رەقىبلەرغە نەۋبەت يەتتى.
خەبەرىم يوق گۈل ئاچىلدى،
مەنىڭ گۈلۈم ئاچىلماسمۇ.

يېشىمى: ئەمدى مەندىن بەخت - دۆلەت كەتتى، رەقىپلەرگە نۆۋەت كەلدى. ھېچ ئاڭلاپ باقمىغان گۈللەر ئېچىلىپ كەتتى، مېنىڭ گۈلۈم ئېچىلماسمۇ؟

يارىم يۈرگەن باغلار قالدى،
باغ ئىچىندە زاغلار قالدى،
يۈرەكلەردە داغلار قالدى،
يەنە شەراب ئىچىلمەسمۇ.

يېشىمى: يارىم يۈرگەن باغلار قالدى، باغى ئىچىدە قاغا - قۇزغۇنلار قالدى. يۈرەكلەردە داغلار قالدى، يەنە شاراپ ئىچىلمەسمۇ؟

سەنەم دەر: ئۆمرۈم سەيقەلى،
كەلدى مۇھەببەت بۇلبۇلى،
ئاچىلدى باغلارنىڭ گۈلى،
مەنىڭ گۈلۈم ئاچىلماسمۇ.

يېشىمى: سەنەم ئېيتىدۇ: ئۆمرۈمنىڭ شەنىگە مۇھەببەت بۇلبۇلى كەلدى، باغلارنىڭ گۈللىرى ئېچىلدى، ئەمدى مېنىڭ گۈلۈم ئېچىلماسمۇ؟

ئىككىنچى داستان

مۇندى كەتەر بولدۇق زالىم ئاغالار،
ھەرنە كۆرگەنىڭنى بەيان دەگەيسەن.
يالغۇز ھەمراھ قالدى چاھنىڭ ئىچىندە،
ئۆلگەنى يوق، ئەسەن - ئەمان دەگەيسەن.

يېشىمى: زالىم ئاكىلار بۇ يەردىن كېتىدىغان بولدۇقلار. كۆرگەنلىرىڭلارنى سۆزلەپ بەرگەيسىلەر. «يالغۇزلا ھەمراھ قۇدۇقنىڭ ئىچىدە قالدى، ئۇ تىخى ھايات، ئامان - ئېسەن» دېگەيسىلەر.

نە يامان سەۋداغا قالىپدۇر باشىم،
يەگەنىم، - ئىچكەنىم - زەھردۇر ئاشىم،

كۆزۈمنى ئويدىلار ئۆز قارىنداشىم،

ئۆلفەتداشى يىلان - چايان دەگەيسەن.

يېشىمى: بېشىم قانداق يامان سەۋدالىققا قالغان - ھە! يېگىنىم - ئىچكىنىم زەھەر بولىۋاتىدۇ؛ كۆزۈمنى ئۆز قېرىنداشلىرىم ئويدى؛ «ئۇنىڭغا يىلان - چايانلار ئۈلەپتلىك قىلىۋاتىدۇ» دېگەيسىلەر.

بىزلەر ئۈچۈن ھەممەت كەمەر باغلاغان،

فىراقىمدا سىينەلەرىن داغلاغان،

كەلمەدى دەپ يولغا قاراپ زارلاغان،

شاھ خۇسرەۋ ئاتامغا سەلام دەگەيسەن.

يېشىمى: مەن ئۈچۈن ھەممەت كەمەرىنى باغلىغان، جۇدالىق ئوتۇمدا يۈرەكلىرىنى داغلىغان، «كەلمىدى» دەپ يولۇغا زارىقىپ قارىغان شاھ خۇسرەۋ ۋە ئاتامغا «سالام» دېگەيسىلەر.

توقۇز ئاي، توقۇز گۈن قورساق كۆتۈرگەن،

پەرۋىش ئەيلەب كەمالىمغا يەتكۈرگەن،

كەچەلەرى ئۇخلاماي، ئاق سۈت ئەمدۈرگەن،

مېھرىبانىم ئانامغا سەلام دەگەيسەن.

يېشىمى: توققۇز ئاي، توققۇز كۈن مېنى قۇرساق كۆتۈرگەن؛ پەرۋىش قىلىپ، كامالىتىمگە يەتكۈزگەن؛ كېچىلىرى ئۇخلىماي، ئاق سۈتىنى ئېمىتكەن مېھرىبان ئانامغا «سالام» دېگەيسىلەر.

نە يامان سەۋداغا قالىپدۇر باشىم،

يەگەنىم - ئىچكەنىم - زەھەردۇر ئاشىم،

كۆزۈمنى ئويدىلار ئۆز قارىنداشىم،

ئۆلفەتداشى يىلان - چايان دەگەيسەن.

يېشىمى: بېشىم قانداق يامان سەۋدالىققا قالغان - ھە! يېگىنىم - ئىچكىنىم زەھەر بولىۋاتىدۇ؛ كۆزۈمنى ئۆز قېرىنداشلىرىم ئويدى؛ «ئۇنىڭغا يىلان - چايانلار ئۈلپەتلىك قىلىۋاتىدۇ» دېگەيسىلەر.

بىزلەر ئۈچۈن ھەممەت كەمەر باغلاغان،

فىراقىمدا سىينەلەردىن داغلاغان،

كەلمەدى دەپ يولغا قاراپ زارلاغان،

شاھ خۇسرەۋ ئاتامغا سەلام دەگەيسەن.

يېشىمى: مەن ئۈچۈن ھەممت كەمەرىنى باغلىغان، خۇدالىق ئويۇمدا يۈرەكلىرىنى داغلىغان، «كەلمىدى» دەپ يولۇمغا زارىقىپ قارىغان شاھ خۇسرەۋ ئاتامغا «سالام» دېگەيسىلەر.

توقۇز ئاي، توقۇز گۈن قوساق كۆتۈرگەن،

پەرۋىش ئەيلەب كامالىمغا يەتكۈرگەن،

كەچەلەرى ئۇخلاماي، ئاق سۈت ئەمدۈرگەن،
مېھرىبانىم ئاناامغا سەلام دەگەيسەن.

يېشىمى: توققۇز ئاي، توققۇز كۈن ماڭا قورساق كۆتۈرگەن؛ پەرۋىش قىلىپ، كامالەتكە يەتكۈزگەن؛ كېچىلىرى ئۇخلىماي، ئاق سۈتىنى ئېمىتكەن مېھرىبان ئانامغا «سالام» دېگەيسىلەر.

يۈرەكىمدىن كەتمەس ھەرگىز فىراقى،
مۇرادقا يەتمەيىن ئۆچتى چىراقى،
ئەمدى ھەمراھلاردىن كەتمەس سوراقى،
گۈلجەمىلە سىڭلىمغا سەلام دەگەيسەن.

يېشىمى: يۈرىكىمدىن جۇدالىق سېغىنىسى ھەرگىز كەتمەس؛ مۇرادىغا يەتمەي چىرىغى ئۆچتى، ئەمدى ھەمراھلارغا سوراق تۈگىمەيدۇ؛ سىڭلىم گۈلجەمىلىگە «سالام» دېگەيسىلەر.

ئۆتتى يەئقۇب ئوغلى داغدا يۈرەكى،
كۆزۈم ئويۇلغان بىلەن يوقتۇر كەرەكى،
ئاخىر دەمدە ھەمراھجانىنىڭ تىلەكى،
ھەقدىن سورار گەۋھەرى ئىمان دەگەيسەن.

يېشىمى: مەن ياقۇپ ئوغلىنىڭ يۈرىكى داغ ئىچىدە ئۆتتى؛ كۆزۈم ئويۇلغان بولسىمۇ كېرەك يوق؛ «ھەمراھجانىنىڭ ئاخىرقى تىنىقتىكى تىكى ئالالاھتىن ئىمان گۆھىرىنى تىلەشتىنلا ئىبارەتتۇر» دەڭلار.

ئۈچىنچى داستان

تەتۈر فەلەكنىڭ دەردىدىن،
يۈرەكىمدە داغلار قالدى.
بۇلبۇل كەتتى گۈلزارىمدىن،
چەمەنزارلى باغلار قالدى.

يېشىمى: تەتۈر فەلەكنىڭ دەردىدىن، يۈرىكىمدە داغلار قالدى. گۈلزارىمدىن بۇلبۇللار ئۇچۇپ كەتتى، چىمەنزار باغلار ئەمدى ئۆتمۈش بولۇپ قالدى.

مۇندا قالدى ۋەتەن جايىم،
خەزان بولدى چاھار باغىم،
يارىم بىلەن ئۆتكەن چاغىم،
قەدىيم گۈزەل جايلار قالدى.

يېشىمى: ۋەتەن - يۇرتۇم قالدى؛ تۆت پەسىللىك بېغىم غازاڭ بولدى؛ يارىم بىلەن ئۆتكەن چاغلار، قەدەم ئىزىمىز بار قەدىيمى گۈزەل جايلار ئەمدى ئۆتمۈش بولۇپ قالدى.

ئاسان قىلغىل مۇشكىلىمنى،
ياقىن قىلغىل مەزىلىمنى.
ئۇچۇردۇمەن بۇلبۇلۇمنى،
باغىم ئىچرە زاغلار قالدى.
يېشىمى: مۇشكۇلۇمنى ئاسان قىلغىن، كۆزلىگەن مەنزىلىمنى يېقىن قىلغىن؛ بۇلبۇلۇمنى ئۇچۇرۇپ قويدۇم، ئەمدى بېغىمدا قارغا - قۇزغۇنلار قالدى.

باغبان ئانا مېھرىبانىم،
مەندىن ئۆتتى بۇ دەۋرانىم.
يۈرەكىمدە كۆپ ئەرمانىم،
خۇشمۇ ئەسىل چاغلار قالدى.
يېشىمى: باغۋەن كەبى پەرۋىشكار مېھرىبان ئانا، ئەمدى مېنىڭ دەۋرىم ئۆتۈپ كەتتى، يۈرىكىمدە جىق ئارمانلىرىم قالدى، ھەي ... ، شۇنداق ئېسىل چاغلار ئەمدى ئۆتمۇش بولۇپ قالدى - دە !

مەشرەب

بىرىنچى مەشرەب

شۈكرى لىللاھ، ھالەتىم زاھىر بولۇپدۇر يارغا،
ئەمدى يار ئالدىدا ئۆزنى كۆرسەتەي ئەغيارغا.
يېشىمى: ئالالاھغا شۈكۈر، ئەھۋالىم يارغا ئايان بولۇپتۇ، ئەمدى يار ئالدىدا تۇرۇپ رەقىبلەرگە ئۆزۈمنى بىر كۆرسىتەي.

سەير ئۈچۈن كىرسە گۈلىستان ئىچرە ئول سەرۋى رەۋان،
بەندە ئولسۇن سەرۋى ئازاد ئول قەددى رەفتارغا.
يېشىمى: ئۇ سەرۋى بويلۇق گۈزەل يار سەيلە قىلغىلى گۈلىستانغا كىرگىنىدە، گۈزەل سەرۋى دەرىخى ئۇنىڭ كېلىشكەن بوي - تۇرۇقىغا قۇل بولسۇن.

ناز ئىلە تا ئاتلانىپ شەھر ئىچرە سالدى رۇستاخىز،
جان بىلەن بەردىم كۆڭۈل ئول دىلبەرى ئەييارغا.
يېشىمى: ناز - كەرەشمە بىلەن شۇنداق ئاتلىنىپ چىقىۋىدى، شەھەردە سۈرەن - چۇقان چىقىپ كەتتى، مەن ئۇ ھەييارغا جان بىلەن كۆڭلۈمنى بېرىۋەتتىم.

دوستلار، ئەيب ئەتمەڭىز قان يىغلاسام مەن زارنى،
بەس كەلە ئالمام نەتەي بۇ دىيدەئى خۇنبارغا.

يېشمى: ئەي دوستلار، قان يىغلىسام، مەن بىچارىنى ئەيىپكە بۇيرۇماڭلار، نېمە ئۇچۇنكى كۆزلىرىمدىن قان تۆكۈشنى توختىتالمايۋاتىمەن.

ئەي سەئىد، ئول ياردىن تاپدىڭ مۇردىڭنى تەمام،
بارچەسى بولدى مۇيەسسەر، شۇكرى بىرۇ بارغا.

يېشمى: ئەي سەئىدىي، ياردىن ھەممە مۇرادىڭنى تاپتىڭ، جىمىي تىلەكلىرىڭگە مۇيەسسەر بولدۇڭ، ئەمدى، بىر ۋە بار بولغان ئاللاھغا تەشەككۇر ئېيت!

ئىككىنچى ئاھاڭ

قىلسا مۇشكىن چىنىدىن ئۆترۈكى كاكۇل سىندۇرۇر،
لالەكىم دىل خۇن قىلۇر، بازارى سۇنبۇل سىندۇرۇر.

يېشمى: ئىپار ھىدلىق جىڭگىلەك چاچلىرىنى كۆرسەتسە، لالىنىڭ باغرىنى قان قىلىپ، سۇنبۇلنىڭ بازىرىنى كاساتلاشتۇرىدۇ.

ئول خىرامان سەرۋى گۇلنار قىلسا گەر مەيلى چامەن،
سەرۋ ئاياغىغا يىقىلىپكىم ۋەلې گۇل سىندۇرۇر.

يېشمى: ئۇ گۈلىيۈزلۈك يار ئەگەر گۈزەل سەرۋىدەك لەرزان مېڭىپ، چىمەنزارلىققا كىرىدىغان بولسا، گۈزەل سەرۋى دەرىخى ئۇنىڭ ئايىغىغا يىقىلىدۇ، ھەتتا گۈلمۇ خىجالەتچىلىكتە قالىدۇ.

ئەبرويى جانى خەيالى بولدى كۆزۈمدىن يىراق،
سىيلەرى كەلدى بۇ يولغا ئەمدىكىم بۇل سىندۇرۇر.

يېشمى: جانانىنىڭ گۈزەل قاشلىرىنىڭ ئوي - خىيالى كەللامدىن يىراقلىشىۋېدى، ئۇنىڭ ئورنىغا كۆز يولۇمغا سەل كەلدى، ئەمدى بۇ مېنى سۇندۇرىدىغان بولدى.

ئۈچىنچى ئاھاڭ

تەگسە گۈلنىڭ پەردەسىغە سۆھبەتىدىن تازە نەم،
غەم تىكەنىدىن دىلى مەجرۇھ بۇلبۇل سىندۇرۇر.

يېشمى: بۇلبۇلنىڭ سۆھبىتىدىن گۈلنىڭ يۈزىدە ئىسسىق ياش پەيدا بولسا، غەم تىكەنلىرى مىسكىن بۇلبۇلنىڭ دىلىنى سۇندۇرىدۇ.

ھافىزا، بۇ سىررى ۋەھدەتنى قولۇڭدىن بەرمەگىل،
تا خىيالى زۆھدى تەقۋانى تەۋەككۇل سىندۇرۇر.

يېشىمى: ئەي ھافىز، بۇ ۋەھدەت (ئاللاھنىڭ بىرلىكى ۋە بارلىقى) سىرىنى (ھېكمىتىنى) قولدىن بەرمە، ئاللاھقا تەۋەككۇل قىلىش تەقۋادار زاھىدنىڭ يالىنى سۇندۇرىدۇ.

ئىككىنچى مەشرەپ

بىرىنچى ئاھاڭ

گۈل يۈزۈڭنى ئارزۇلاپ، يۈز - كۆزنى گۈلزار ئەيلەدى،
شەكەر ئەرنىڭنى تىلەپ جان، تەننى ئەفگار ئەيلەدى.
يېشىمى: گۈل سىنىڭ يۈزۈڭنىڭ ئارزۇسىدا، يۈز - كۆزىنى گۈلزار قىلدى؛ جان سىنىڭ شېكەر لېۋىڭنىڭ تىلىكىدە، تېنىنى مەجرۇھ قىلدى.

ئايمۇدۇر ياخۇد يۈزۈڭ خۇرشىدى تابان، ئەي سەنەم،
بار ئانىڭتەك شۇئلەسى كۆزلەرنى پەيكار ئەيلەدى.
يېشىمى: ئەي گۈزەل يار، يۈزۈڭنىڭ نۇرى كۆزلەرنى قاماشتۇردى، يۈزۈڭ ئايمۇ ياكى تاۋلىنىپ تۇرغان قۇياشمۇ؟

ئىلەتتى ئاغزىڭدىن ئوغۇرلاپ پىستە تارلىقنى، ئاڭا،
تۈز سۈيىن قۇيدىلار ئانچە، ئاندىن ئىقرار ئەيلەدى.
يېشىمى: پىستە كىچىكلىكنى سىنىڭ ئېغىزىڭدىن ئوغۇرلىغان ئىكەن، ئۇنىڭغا بىر مۇنچە تۇز سۈيىنى قۇيغاندىن كېيىن، ئاندىن بۇنى ئىقرار قىلدى.

ئەي مەسىھادەم بەگىم، بىر دەم بىلە بەرگىل شىفا،
شىيۋە بىرلە كۆزلەرىڭ جانىمنى بىمار ئەيلەدى.
يېشىمى: ئەي تىنىقلىرى ھايات بېغىشلىغۇچى خېنىم، سىنىڭ خۇلقۇڭ بىلەن كۆزلىرىنىڭ مېنى كېسەلچان قىلدى، «سۈف!» قىلىپ بىر دەم سېلىش بىلەن شىپالىق بەرگىن.

ئىككىنچى ئاھاڭ

زاھىدىكىم كۆردى زۇلفۇڭ كۇفرىن، ئىماندىن كەچىپ،
بوينىدا تەسبىھنى بەلگە زۇننار ئەيلەدى.
يېشىمى: قاپقارا چاچلىرىڭنى كۆرگەن زاھىت ئىماندىن كېچىپ، بوينىدىكى تەسۋىسىنى بېلىگە باغلاپ، زۇننار قىلدى.

كۆڭلۈم ئەمگەنمەس بەلى سەن نەچە ئاچىغ سۆزلەسەڭ،

چۈن يارتىغدا ئوغان گۈل قۇڭشەسىن خار ئەيلەدى.

يېشىمى: ھەر قانچە ئاچچىق سۆزلىسەڭمۇ، سېنىڭدىن كۆڭلۈم رەنجىمەيدۇ، چۈنكى ئاللاھ ئەزەلدىنلا گۈل تۈۋىدە تىكەن ياراتقان - دە.

ئىشق ئىشىن سەككاكىي ئەۋۋەل بىلمەيىن ئاسان كۆرۈپ،

ئاخىرى ئۆز جانىنىڭ ئىشىنى دۇشۋار ئەيلەدى.

يېشىمى: سەككاكىي ئىشق - مۇھەببەت ئىشىنى باشتا ئاسان چاغلاپ، ئاخىرىدا ئۆز جېنىنى مۇشكۈل ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويدى.

4- مۇقام چەھارگاھ مۇقامى تېكىستلىرى بولسا، چوڭ نەغمە قىسمى 148 مىسرا، ئۈچ داستان 54 مىسرا ۋە ئىككى مەشرەب 34 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 236 مىسرا شېئىردىن تەركىب تاپقان.

5- پەنجگاھ مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

جۇنۇن دەشتىدە بىزنى بىر گۇرۇھ ئاۋارەلەر دەرلەر،
مۇغىيلان خار - خارىدىن ئاياغى يارەلەر دەرلەر.
يېشىمى: كىشىلەر بىزنى «يانتاق تىكەنلىرىدىن ئايىغى يارىلانغان، جۇنۇن (مەجنۇنلۇق، ساراڭلىق) چۆلىدە يۈرىدىغان بىر توپ سەرگەردانلار» دەيدۇ.

بەلا ياغسا باشىمىزغا دەم ئالماي دەۋرى گەردۇندىن،
زىرا بەرگەن قەزاغا ئاشىقى بىچارەلەر دەرلەر.
يېشىمى: ئايلانغۇچى پەلەكتىن بېشىمىزغا توختىماي بالايىئاپەت ياغسا: «قازاغا رازىلىق بەرگەن (تەقدىرگە بويۇن سۇنغان) بىچارە ئاشىقلار» دەيدۇ.

كۆرۈپ مەيخانە ئىشكىدە غەزەلخانۇ گىرىبان چاك،
مۇغانىنىڭ قىزىغە ئاشىق ياقا سەد پارەلەر دەرلەر.
يېشىمى: مەيخانە ئىشىكى ئالدىدا، ياقىلىرىمىز يىرتىلغان ھالدا غەزەل ئوقۇۋاتقانلىقىمىزنى كۆرگەنلەر: «مەيپۇرۇشنىڭ قىزىغا ئاشىق بولغان يىرتىق ياقىلار (ۋەيرانىلار)» دەيدۇ.

فەتىلە ساچلاررىمىزنى، كۆرۈبان قاشلارىمىزنى،
قارا گۆن باشىدا بىر نەچە بەختى قەرەلەر دەرلەر.
يېشىمى: چىگىشلەشكەن چاچلىرىمىزنى، كېرىلەشكەن قاشلىرىمىزنى كۆرگەنلەر بىزنى «بېشىغا قارا كۈن چۈشكەن بىر نەچچە بەختى قارالار» دەيدۇ.

سەرۇ سامانىمىزنى سورماغىل بىز بىنەۋالارنىڭ،
فەلەك گەردىشلەرىدىن گۆنلەرى دۇشۋارەلەر دەرلەر.
يېشىمى: بىز بىچارىلەرنىڭ ھال - كۈنىمىزنى سورىمايلا قوي، بىزنى «پەلەكنىڭ تەتۈرلىكىدىن كۈنى دىشۋارچىلىقتا قالغانلار» دەيدۇ.

سارىغ چېھرە بىلەن كاھى يۈزۈمگە گەر باقىپ ھەم دەم،
كى گۆلرۇخلار فىراقىدا خەزان رۇخسارەلەر دەرلەر.

يېشىمى: سامانىدەك سىرىق يۈزۈمگە بىر قاراپلا: «گۈلىيۈزلۈكلەرنىڭ پىراقىدا چىرايى سارغايغانلاردىن ئىكەن» دەيدۇ.

قاچانكىم ئاقبۇرۇت ئابىد قاشىغا بارغۇمىز، بىزنى-

قارا قاشلار قاشىدا دەر - بەدەر ئاۋارەلەر دەرلەر.

يېشىمى: قاچانكى ئاقبۇرۇت موللامنىڭ قېشىغا بېرىپ قالساق، بىزنى «قارا قاشلار كويىدا ئىشىكمۇ ئىشىك يۈرگەن سەرگەردانلار» دەيدۇ.

كۆرۈپ ئەئزايىمىزنى زەخمىلىك ئەھلى تەمەشا كىم،

پەرىلەر كويىدا ئاۋارەئى سەنگسارەلەر دەرلەر.

يېشىمى: زەخمىلىك ئەزايىبەدىنىمىزنى كۆرگەن تاماشىچىلار، بىزنى «پەرىلەر كوچىسىدا چالما - كېسەك قىلىنغان سەرگەردانلار» دەيدۇ.

گەر ئىھسان قىلماسا دەرۋىشلەرگە ئەھلى نىئمەتلەر،

گەۋھەر خىرمەنلەرىنى تۆدەئى سەنگخارەرلەر دەرلەر.

يېشىمى: ئەگەر نېمەت ئىگىلىرى دەرۋىشلەرگە خەير - ساخاۋەت قىلمىسا، ئۇلارنىڭ گۆھەردىن دۆۋىلەنگەن خامانلىرىنى «تاش دۆۋىسى» دەپ ھېسابلىسا بولىدۇ.

باشىمىزدا كۆرۈپ نەشئە، قولىمىزدا كۆرۈپ ساغەر،

قۇتۇلغان يۈز جەھان غەمدىن نەچە مەيخارەلەر دەرلەر.

يېشىمى: رۇخسارىمىزدىكى خۇش كەيپنى، قولىمىزدىكى قەدەھنى كۆرگەنلەر بىزنى «يۈز جاھانلىق غەمدىن قۇتۇلغان مەيخورلار» دەيدۇ.

ئەرۇر مەشھۇرىي ئانداغ قەۋمدىن زەخمەلەرىن كۆرگەچ،

زەمانە تاشلارىدىن نەچە كۆكسى پارەلەر دەرلەر.

يېشىمى: مەشھۇرىي شۇنداق قەۋمدىنكى، ئۇنىڭ جاراھەتلىرىنى كۆرگەنلەر «بۇ كىشى زامان تاشلىرى زەربىسىدىن باغرى پارە - پارە بولغانلاردىن ئىكەن» دەيدۇ.

تەئەززە

سۇبھى دەمدە ئاچتى خەممارى ئىشىك مەيخانەغە،

بۇق - بۇق ئاۋازى سۇراھى جان بەرۇر مەستانەغە.

يېشىمى: بىر مەيپۇرۇش تاڭ پەيتىدە، مەيخانىنىڭ ئىشىكىنى ئاچتى، ئىدىشتىن تۆكۈلگەن مەينىڭ بۇقۇلدىغان ئاۋازىنى ئاڭلىغان مەستانىلەرگە قان كىردى.

مەن يىراقدىن بەزمەغە كەلدىمكى ئاخىرراقدا،

ساقىيا، قوپ، مەينى پۇر ئەيلەكى بۇ پەيمانەغە.

يېشىمى: مەن بەزمىگە يىراقتىن ئەڭ ئاخىردا كەلدىم. ئەي ساقىي، قوپ، بۇ قەدەھكە مەينى لىق تولدۇرغىن.

مەجنۇن ئولدۇم لەيلىنىڭ ئىشقىدا بۇ ئالەم ئارا،

ئاقىلا، قىلما نەسىھەت مەن كەبى دىيۋانەغە.

يېشىمى: ئەھ ئاقىل، مەندەك سەۋدايىغا كۆپ نەسىھەت قىلمان. مەن مۇشۇ زاماندا، لەيلى ئىشقىدا ئۆزتەنگەن مەجنۇننىڭ دەل ئۆزى بولدۇم.

چەۋرۇلۇپ شەمئى جەمالى مەئشۇقىغا ئاشىقى،

ئىشقىدە كۆيمەكنىكىم ئۆرگەتتى بۇ پەرۋانەغە.

يېشىمى: بىر ئاشىق، مەشۇقى جامالىنىڭ چىراغى ئەتراپىدا پىرقىراپ يۈرۈپ، ئىشق ئوتىدا كۆيۈشنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى پەرۋانىغا ئۆگەتتى.

سىينە زەنگارىنى تەقۋا سەيقەلىدەك پاك قىل،

پاكلىق بىرلە قارا ئايىنەدە جانانەغە.

يېشىمى: دىل كىرىنى (دېتىنى) تەقۋالىق ئېكىكىنى سۈرۈپ پاكلا - دە، جانانغا پاكلىق ئەينىكى بىلەن قارا.

توقدۇرۇر دۇشنام سەيیادى ئەزەلكى جانىمە،

كەلدىلەر مۇرغى ھەۋا ئالەمغە بەھرى دانەغە.

يېشىمى: ئەگەر ھەۋەس قۇشى بۇ دۇنيا دانلىرىدىن بەھرە ئېلىش ئۈچۈن كەلمىگەن بولسا ئىدى، ئەزەل ئوۋچىسى جېنىمغا دەشنام بەرمىگەن بولاتتى.

تەۋبە قىل زۇھدى رىيائىيغا بۇرۇنراق، ھافىزا،

بەسكى ئاچماسدا ئىشىكنى بۇ كەچە مەيخانەغە.

يېشىمى: ئەي ھافىز، بۇ كېچە مەيخانا ئىشىكى ئېچىلىشتىن بۇرۇنراق ئۆزۈڭنىڭ ساختا تەقۋادارلىقىڭغا توۋا قىلىۋال.

تەئەززە چۇشۇرگىسى

تەۋبە قىل زۇھدى رىيائىيغا بۇرۇنراق، ھافىزا،

بەسكى ئاچماسدا ئىشىكنى بۇ كەچە مەيخانەغە.

يېشىمى: ئەي ھافىز، بۇ كېچە مەيخانا ئىشىكى ئېچىلىشتىن بۇرۇنراق ئۆزۈڭنىڭ ساختا تەقۋادارلىقىڭغا توۋا قىلىۋال.

بىرىنچى نۇسخە

ئۆلگۈچە بەندەڭ بولاي، ئەي شاھى خۇبانىم ساڭا،
تا تىرىكدۇرمەن فىدا ئەيلەي تەنۇ جانىم ساڭا.

يېشىمى: ئەي گۈزەللەر شاھى دىلبىرىم، ئۆلگىچە قۇلۇڭ بولاي. تىرىكلا بولىدىكەنمەن، جان - تېنىمنى ساڭا پىدا قىلاي.

ئەي نىگارا، كاشكى كۆرسەم جەمالىڭ ئەكسىنى،
كۆيدۇمۇ فانۇسدەك شەمئى سەبىستانىم ساڭا.

يېشىمى: ئەي نىگار، سەن قاراڭغۇ كېچەمنى يورۇتقۇچى شامسەن، مەن ئىشقىڭدا كۆيۈۋاتقان پانۇسمەن؛ ھېچ بولمىسا، جامالىڭنىڭ شولىسىنى بولسىمۇ كۆرسەمچۇ.

رەھم قىلغىل مەن يەتىم بىچارەگە، ئەي نازەنىن،
ھەسرەتىڭدە زەئفەراندەك بولدى رۇخسارىم ماڭا.

يېشىمى: ئەي نازىنىن، ھەسرىتىڭدە چىرايىم زەپىراندەك سارغايدى، مەن يېتىم بىچارىگە رەھىم قىلغىن.

مۇنچە كۆيدۈرمەك بەدۇركىم ئاشىقى بىچارەنى،
كىممۇ ئايتغاي ئەرزى ئەھالىمنى جانانىم، ساڭا.

يېشىمى: ئەي جانانىم، بىر بىچارە ئاشىقنى مۇنچىۋالا كۆيدۈرگىنىڭ نېسىمى؟ مېنىڭ بۇ ئەھۋالىمنىڭ بايانىنى ساڭا كىممۇ يەتكۈزەر؟

دىلبەرا، سەندى زامان ئايرىلماقىم دۇشۋاردۇر،
تا قىيامەت يىغلاسام يەتكەيمۇ ئەفغانىم ساڭا.

يېشىمى: ئەي دىلبەر، سەندىن بىردەم ئايرىلىشمۇ ماڭا بەسى مۈشكۈل؛ تاكى قىيامەتكىچە يىغلىسا، ئاندىن مېنىڭ نالە - پىغانلىرىم ساڭا يېتەرمۇ؟

كەچە - كۈندۈز يارنىڭ كويىدا ئىچتىم بادائى،
زاھىدا مەنئ ئەتمەگىلكىم باغۇ بوستانىم ساڭا.

يېشىمى: يارنىڭ كوچىسىدا كېچە - كۈندۈز مەي ئىچتىم. ئەي زاھىت، باغ - بوستانىمنى ساڭا بېرەي، مېنى توسمىغىن.

يارنىڭ ۋەسلى جەمالىنى تىلەيدۇر نەۋبەتىي،
رەھم قىل، يا رەب، قەبۇل بولغايكى ئىمانىم ساڭا.

يېشىمى: نەۋبەتىي يار جامالىنى كۆرۈشنى تىلەيدۇ. ئەي پەرۋەردىگار، رەھىم قىلغىن، ئىمانىم دەرگاھىڭدا قوبۇل بولسۇن.

بىرىنچى نۇسخە چۈشۈرگىسى

يارنىڭ ۋەسلى جەمالىنى تىلەيدۇر نەۋبەتىي،
رەھم قىل، يا رەب، قەبۇل بولغايكى ئىمانىم ساڭا.
يېشىمى: نەۋبەتىي يار جامالىنى كۆرۈشنى تىلەيدۇ. ئەي پەرۋەردىگار، رەھىم قىلغىن، ئىمانىم دەرگاھىڭدا قوبۇل بولسۇن.

ئىككىنچى نۇسخە

گۈل ياقا چاك ئەيلەدى، رۇخسارى ئالىڭنى كۆرۈپ،
سەرۋى ئەرئەر تىترەدى، نازۇك نىھالىڭنى كۆرۈپ.
يېشىمى: گۈل ھال رەڭ يۈزۈڭنى كۆرۈپ ياقىسىنى يىرتتى، تاغ سەرۋىسى نازۇك بويۇڭنى كۆرۈپ تىترەپ كەتتى.

ياڭى ئاي قان يىغلادى، ئەرمەس شەفەق چەرخ ئۈزرە كىم،
قامەتىن خەم ئەيلەبان، مۇشكىن ھىلالىڭنى كۆرۈپ.
يېشىمى: يېڭى چىققان ئاي سېنىڭ ئىپار ھىدلىق ئەگىم قاشلىرڭنى كۆرۈپ، قامىتىنى ئېگىپ قان يىغلىدىكى، كۆكتىكى شەپەق ئەمەس، ئۇ قاندۇر.

سەير ئەتىپ كۆڭلۈم قۇشى باغلاندى زۇلفۇڭ دامىغا،
دانە تەڭلىغكىم لەبىڭ ئۈستىدە خالىڭنى كۆرۈپ.
يېشىمى: كۆڭلۈم قۇشى لېۋىڭ ئۈستىدىكى دان كەبى خالىڭنى كۆرۈپ ئۇچۇپ كەلدى - دە، چېچىڭنىڭ دامىغا چۈشۈپ قالدى.

خىزر سۈيى بىرلە ئىسا باشۇنۇپ بولدى خەجىل،
ئائىلىڭ ئىچرە ناگەھان شىرىن زۇلالىڭنى كۆرۈپ.
يېشىمى: ياقۇتتەك لەۋلىرىڭ ئىچىدىكى لەززەتلىك سۇنى كۆرۈش بىلەنلا، ھاياتلىق بەخش ئۈتكۈچى ئىسامۇ، خىزىر سۈيى ئابىھاياتمۇ خىجىل بولۇپ يوشۇرۇنىۋالدى.

بىر نەفەس جان تۇرماسۇن تەندە، سەنى گەر كۆرمەسەم،
خىزرى ئۆمرىدۇر ماڭا ئۆلسەم جەمالىڭنى كۆرۈپ.
يېشىمى: ئەگەر سېنى كۆپمەيدىغان ئىش بولسا، جېنىم تېنىمدە بىر تەپەسمۇ تۇرمىسۇن. سېنى كۆرۈپ ئۆلگىنىم مېنىڭ خىزىر ئۆمرىنى كۆرگىنىمدۇر.

جەننەتۇل فىردەۋس ئارا سەن بولماساڭ، ئەي مەھجەبىن،

تاڭ ئەمەسدۇر كەچسەم ئاندىن چۇن ۋىسالىڭنى كۆرۈپ.

يېشىمى: ئەي ئاي يۈزلۈكۈم، ئەگەر جەننەت بېغىدا سەن بولمىساڭ، ۋىسالىڭغا يېتىش ئۈچۈن، جەننەتتىن ۋاز كەچسەم ئەجەب ئەمەس.

ئەي كۆڭۈل، كويىدا بولدۇڭ نەچە يىلدىن ناتەۋان،

رەھمىسى كەلمەسمۇ بىر، ئازۇردە ھالىڭنى كۆرۈپ.

يېشىمى: ئەي كۆڭۈل، ئۇنىڭ كوچىسىدا نەچچە يىلدىن بىرى ناتىۋان بولۇپ ياتتىڭ، بۇ ئازاپلىق ھالىڭنى كۆرگىنىدە، ئۇنىڭ بىر رەھمىسى كەلمەسمۇ؟

ئەھلى دۇنيانىڭ ئىپەك تونىنى قىلما ئارزۇ،

ئەي فەقىر، شۈكر ئەت، چۈبۇلغان ئەسكى شالىڭنى كۆرۈپ.

يېشىمى: ئەي يوقسۇل، كىيىمىڭ يىرتىق بولسىمۇ، شۈكۈر قىل، دۇنيا ئەھلىنىڭ يىپەك تونىنى ئارزۇلاپ كەتمە.

مەھزۇنا، مەي ئىستەسەڭ سىندۇر كۆڭۈلنى، بول گەدا،

دەير پىيرى مەي بەرۇر، سۇنغان سوفالىڭنى كۆرۈپ.

يېشىمى: ئەي مەھزۇن، مەي ئىزلىسەڭ، كۆڭلۈڭنى ئۆلتۈرۈپ قەلەندەر بول؛ مەيخانا ساھىبى سېنىڭ سۇنغان ساپال قاچاڭنى كۆرۈپ، مەي بېرىدۇ.

ئىككىنچى نۇسخە چۇشۇرگىسى

مەھزۇنا، مەي ئىستەسەڭ سىندۇر كۆڭۈلنى، بول گەدا،

دەير پىيرى مەي بەرۇر، سۇنغان سوفالىڭنى كۆرۈپ.

يېشىمى: ئەي مەھزۇن، مەي ئىزلىسەڭ، كۆڭلۈڭنى ئۆلتۈرۈپ قەلەندەر بول؛ مەيخانا ساھىبى سېنىڭ سۇنغان ساپال قاچاڭنى كۆرۈپ، مەي بېرىدۇ.

مۇستەھزاد

ئارەزىڭنى باغ ئارا چۇن كۆردى، ھەيران بولدى گۈل،

بەگىسىز قىلدى نەدىنكىم، بەس، پەرىشان بولدى گۈل.

يېشىمى: باغدىكى گۈل جامالىڭنى كۆرۈپ ھەيران قالدى. پەرىشان بولغانلىقىدىن ئۇنىڭ يوپۇرماقلىرى تۆكۈلۈپ كەتتى.

بادەدىن گۈل گۈل كۆرۈپ ئول يۈزنى، ئانىڭ ھەجرىدىن،

چاك - چاك ئولغان كۆڭۈلدەك تەھ - بەتەھ قان بولدى گۈل.

يېشىمى: گۈل، مەينىڭ تەسىرىدىن گۈلدەك قىزارغان يۈزنى كۆرۈپ، ئۇنىڭ پىراقىدا، تىلىنغان يۈرەكتەك قاتمۇ - قات قانغا ئايلاندى.

گۈلئۇزارىم كىشۋەرى ھۆسن ئىچرى بولدى پادىشاھ،

راست ئانداغكىم چەمەن مۈلكىدە سۇلتان بولدى گۈل.

يېشىمى: خۇددى گۈل چىمەنلىك پادىشاھلىقىدا سۇلتان بولغىنىدەك، گۈل يۈزلۈكۈم ھۆسن - جامال مەملىكىتىدە پادىشاھ بولدى.

سەير باغ ئەيلەردە دەرۋان چەشمى زەخمى دەفئىغە،

ھەر تەرەفدىن چابۇكۇم دەۋرىدە قالغان بولدى گۈل.

يېشىمى: گۈزىلىم باغنى سەيلە قىلغاندا، دەۋرىنىڭ كۆز تېگىپ قالمىسۇن دەپ، گۈللەر ئۇنىڭ ئەتراپىنى ئوراپ قالغان بولدى.

لەئلى كامىمدۇر قاشىغا كەلسە ئول گۈل خىرمەنى،

مەي تىلەر كۆڭلۈم چۇ بەزمىدە فەراۋان بولدى گۈل.

يېشىمى: ئۇ گۈلزارىم قېشىمغا كەلسە، ياقۇت لىۋىدىن خۇددى مەيگە تەشنا كۆڭلۈم بەزمىدە مەيەە قانغاندەك قېنىپ بەھرىمەن بولسام دەيمەن.

كەچە - گۈندۈز قىلما گۈلبانگىڭنى، بەس، ئەي ئەندەلىب،

كىم ساڭا بەش گۈن بۇ گۈلشەن ئىچرە مېھمان بولدى گۈل.

يېشىمى: ئەي بۇلبۇل، كېچەك - كۈندۈز سايراۋەرمە، ئەمدى بولدى قىل، چۈنكى بۇ گۈلشەندىكى گۈللەر ساڭا بەش كۈنلۈك مېھماندۇر.

گۈل چاغى يارى سەفەر ئەيلەپ، نەۋائىي جانىغا،

ھەر بىرى بىر تازە قانلىغ داغى ھىجران بولدى گۈل.

يېشىمى: گۈل پەسلىدە يارى سەپەرگە كەتتى - دە، جۇدالىق نەۋائىينىڭ جېنىغا يېقىدىن گۈلدەك قانلىق داغلارنى سالدى.

جۇلا

خىلئەتى جانغا مۇنەققەش ئولدى جانان سۇرەتى،

بولدى جانان سۇرەتى بۇ جىسم ئارا جان سۇرەتى.

يېشىمى: جانانىنىڭ سۈرىتى ۋۇجۇدۇمغا نەقىشلەندى، بەلكى ئۇ جىسمىمغا جان بولدى.

جاننى جانانغا نىسار ئەتتىم، پەرىمۇ، ھۇرمۇ،

قالمادى، ئەي دوستلاركىم، مەندىن ئىنسان سۈرەتى.

يېشىمى: ئۇ جانان مەيلى پەرى بولسۇن ياكى ھۆر بولسۇن، مەن جېنىمنى ئۇنىڭغا بېغىشلىۋەتتىم. ئەي دوستلار، ئەمدى مەندە ئىنسان سىياقى قالمىدى.

ئىزدەبان كەزدىم جەھاننى تاپمادىم سالىپ سوراغ،

زارنى سەرگەشتە ئەيلەپ قىلدى ھەيران سۈرەتى.

يېشىمى: ئىزدەپ سوراپ، جاھاننى كېزىپمۇ ئۇنى تاپالمىدىم. ئۇنىڭ سىماسى مەن بىچارىنى ھەيران ۋە سەرگەردان قىلىۋەتتى.

ئوتغا تۇشكەن قىل كەبى جانىمنى ئەتتى پىچ - پىچ،

ھەلقە - ھەلقە ئەيلەدى زۇلفى پەرىشان سۈرەتى.

يېشىمى: ھالقا - ھالقا بۇدۇر چاچلىرى يېيىلىپ تۇرغان سىماسى كۆز ئالدىمدا گەۋدىلىنىپ، جېنىمنى ئوتقا چۈشكەن قىلدەك پۈچىلىۋەتتى.

خەنجەررى ھىجران ھۇجۇمى ئەيلەدى باغرىمنى چاك،

بىر قىيا باقماق بىلە ئول غۇنچە خەندان سۈرەتى.

يېشىمى: قىزىلگۈلنىڭ غۇنچىسىغا ئوخشايدىغان ئۇ گۈزەل يار قىياغىنا بىر باققاندى، جۇدالىق خەنجىرى ھۇجۇم قىلىپ، باغرىمنى تىلىۋەتتى.

تىيرە كۆڭلۈمنى مۇنەۋۋەر ئەيلەسە، يوقدۇر ئەجەب،

ەنييرى ئەئزەم بولۇپ خۇرشىدى رەخشان سۈرەتى.

يېشىمى: ئۇنىڭ تاۋلىنىپ تۇرغان قۇياشتەك گۈزەل نۇرلۇق سىماسى قاراڭغۇ دىلىمنى «لاپپىدە» يورۇتىۋەتسە، ئەجەب ئەمەس.

تەلبە راي ئەتتى كۆڭۈل يادى بىەل مەجنۇن كەبى،

ئەيلەدى ئالەم ئەلىدىن بىزنى پىنھان سۈرەتى.

يېشىمى: ئۇنىڭ خىيالى مېنى مەجنۇندەك تەلۋىگە ئايلاندۇرۇپ، ھەممە خەلقتىن ئايرىۋەتتى.

رەھم ئەتىپ مەن تەلبەگە قىلسا ئۆزىنى ئاشكار،

زاھىر ئولغاي ئول پەرىدىن لۇتفۇ ئىھسان سۈرەتى.

يېشىمى: رەھىم قىلىپ، مەن تەلۋىگە جامالىنى بىر كۆرسەتسە، شۇنداقلا ئۇ پەرىدىن مەرھەمەت ۋە ئېھسانىنىڭ سۈرىتى نامايان بولغان بولىدۇ.

ئۆلگۈنچە قىلسام تەلەب ۋەسلى مۇيەسسەرمۇ ئىكىن،

ئەسلىنى تاپماق بەسى مۇشكىلكى ئاسان سۈرەتى.

يېشىمى: ئاخىرقى ئۆمرۈمگىچە تىرىشسام ۋەسلىگە يېتەلىشىم مۇمكىنمىكىن. ئۇنىڭ سىماسىنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرۈش ئاسان، لېكىن ئۆزىنى تېپىش ناھايىتى مۇشكۈل.

دانە - دانە ئەيلەسەم ئەشكىمنى چۈن ئەبرى بەھار،
كۆزدىن ئاقغان سۇ بولادۇر لەئلى رۇمان سۈرەتى.
يېشىمى: كۆزۈمدىن خۇددى باھار بۇلۇتىدىن يامغۇر قويۇلغاندەك تۆكۈلگەن تارام - تارام ياش تامچىلىرى ئانارنىڭ دانىلىرىغا ئوخشاش قىزىل چۈشىدۇ.

ئايتىپ - ئايتىپ يىغلاساڭ، مەسئۇد، يوقدۇر ھەمدەمىڭ،
بىدەۋا دەردىڭغە بولماي سىھھەت ئىمكان سۈرەتى.
يېشىمى: ئەي مەسئۇد، قانچە قاخشاپ يىغلىغىنىڭ بىلەن يېنىڭدا ھەمنەپەس ئۇلپىتىڭ بولمىسا، بۇ ساقايماس دەردىڭنى داۋالاشنىڭ ئىمكانىيىتىمۇ بولمايدۇ.

خۇلا چۈشۈرگىسى

ئايتىپ - ئايتىپ يىغلاساڭ، مەسئۇد، يوقدۇر ھەمدەمىڭ،
بىدەۋا دەردىڭغە بولماي سىھھەت ئىمكان سۈرەتى.
يېشىمى: ئەي مەسئۇد، قانچە قاخشاپ يىغلىغىنىڭ بىلەن يېنىڭدا ھەمنەپەس ئۇلپىتىڭ بولمىسا، بۇ ساقايماس دەردىڭنى داۋالاشنىڭ ئىمكانىيىتىمۇ بولمايدۇ.

سەنەم

ئەگىز - ئەگىز تاغ باشىدا چىراق كۆيەدۇر،
چىراق ئەمەس يارنىڭ ئوتى يۈرەك كۆيەدۇر.
يېشىمى: ئېگىز تاغنىڭ چوققىسىدا چىراغ كۆيۈۋاتىدۇ، ياق، چىراغ ئەمەس، يارنىڭ ئوتى بىلەن تولغان يۈرەك كۆيۈۋاتىدۇ.

ئەگىز - ئەگىز تاغ باشىدىن سارىلدىم تۆزگە،
قىزىلگۈنىڭ غۇنچەسىدەك ئەگىلدىم سىزگە.
يېشىمى: ئېگىز تاغنىڭ چوققىسىدىن تۆۋەندىكى تۈزلەڭلىككە سىرىلدىم. سىزگە قىزىل گۈلنىڭ غۇنچىسىدەك ئېگىلدىم.

قىزىلگۈلنىڭ غۇنچەسىدەك كۆرۈنگەن يارىم،
قىزىق تەنۇر ئاتەشىدەك كۆيۈنگەن يارىم.
يېشىمى: قىزىلگۈلنىڭ غۇنچىسىدەك كۆرۈنگەن كېلىشكەن يارىم، قىزىق تونۇرنىڭ ئوتىدەك كۆيۈنگەن كۆيۈمچان يارىم.

چوڭ سەلىقە

جانا، يۈزۈڭنى كۆرگەلى كەلدىم،
شەكەر لەبىڭنى سۆيگەلى كەلدىم.
يېشىمى: ئەي جان، جامالىڭنى كۆرگىلى، شېكەر لېۋىڭگە سۆيگىلى كەلدىم.

ئەي خاجەئى ھۆسن، بەندەڭ بولايىن،
قۇلدەك ئىشىكدە تۇرغالى كەلدىم.
يېشىمى: ئەي ھۆسن - جامال، خوجىسى ساڭا قۇل بولاي، ئىشىكتە قۇلدەك تۇراي، دەپ كەلدىم.

ئۈچرادى ناگاھ ئەھلى مۇھەببەت،
قىيمەن بەھانى ئالغالى كەلدىم.
يېشىمى: توساتتىن مۇھەببەتنى بىلىدىغان يار ئۇچراپ قالدى، ئاشىقلار ئىچىدە ئەڭ يۇقىرى باھانى ئالغىلى كەلدىم.

مەشرەبكە تەگسە بىر كاسەئى دەرۋان،
بەش كۈن جەھاندا تۇرغالى كەلدىم.
يېشىمى: مەشرەبكە دەۋرنىڭ بىر قەدەھ شارابى تەگسە كۇپايە، بۇ جاھاندا بەش كۈن تۇرغىلى كەلدىم.

كىچىك سەلىقە

بىرىنچى ئاھاڭ

يولدا بىر مەھۋەشنى كۆردۈم ئۆزگەچە رەفتارى بار،
باشىدا گۈلگۈن جەلاسى، ئۆشنىدە زۇننارى بار.
يېشىمى: يولدا شۇنداق بىر ئايجامالنى كۆردۈمكى، ئۇ بېشىغا گۈل رەڭلىك قالپاق كىيگەن، بوينىغا زۇننار ئاسقان ھالدا چىرايلىق مېڭىپ كېتىۋاتاتتى.

قەتلىئام ئەيلەرگە چىقمىش يانىغا باغلاپ قىلىچ،
ئەڭنىگە كىيگەن غەزەبدىن چەكمەنى گۈلنارى بار.
يېشىمى: ئۇ غەزەپتىن پۇتكەن قىزىل چەكمەن كىيىپ، يېنىغا قىلىچ ئاسقىنىغا قارىغاندا، قەتلىئام قىلغىلى چىققان ئوخشايدۇ.

دەم بەدەم ئۆرتەپ ۋۇجۇدۇم خىرمەنىن كۈل قىلغالى،

ھەي - ھەي، ئول قاتىلنىڭ ئىكى ئاتەشىن رۇخسارى بار.

يېشىمى: ۋاي - ۋاي، ئۇ قاتىلنىڭ ئوتلۇق ئىككى مەڭزى ۋۇجۇدۇم خامىنى دەممۇدەم ئۆرتەپ كۈل قىلىۋېتىدىغاندەك قىلىدۇ.

شوخلۇقدىن ئويناشىپ جان ئالسا ھەر دەم كۆزلەرى،

غەم ئەمەستۇر جان بەرۇردە لەئلى شەكەر بارى بار.

يېشىمى: ئويناپ تۇرغان كۆزلىرى شوخلۇق قىلىپ جانىنى ئالسا، نېمە غەم، جان بېرىدىغانغا شېكەر تۆكۈلۈپ تۇرىدىغان لەۋلىرى بارغۇ.

بۇسە ئىستەپ كۆزلەرىم سۇرسەم ئاياغىن سۇنمادى،

دەدى ئول بىرەھم كافىر ئىشۋە بىرلە: «نەرى بار».

يېشىمى: «سۆيەي، كۆزۈمگە سۈرتەي» دېسەم، ئايىغىنى سۇنۇپمۇ بەرمىدى. ئۇ رەھىمسىز قارا كۆز يار ناز قىلىپ: «نېرى بار!» دېدى.

ئەي مۇسۇلمانلار، ھەزەر ئەيلەپ قاچىڭلار ھەر تەرەف،

دىنىنى غارەت قىلغالى كۆپرەك بۇ گۇن ئازارى بار.

يېشىمى: ئەي مۇسۇلمانلار، ھەزەر ئەيلەپ، تەرەپ - تەرەپكە قېچىپ كېتىڭلار، بۇگۈن ئۇ نازىنىن دىنىنى بۇلاش ئۈچۈن، جازا يۈرۈشى قىلغۇدەك.

ئۆلسە مەندەك ئاجىزۇ مەھزۇن گەدا، پەرۋاسى يوق،

بىر قولىدا جامى مەي، بىر ئىلكىدە سەتارى بار.

يېشىمى: بىر قولىدا مەي قەدەھى، يەنە بىر قولىدا ساتارى تۇرۇپتۇ، مەندەك بىچارە ھەسرەتلىك گاداي ئۆلۈپ قالسىمۇ، پەرۋا قىلمايدۇ.

ئىككىنچى ئاھاڭ

ئەرزىمنى ئايتاي بادى سەباغا،

بىزدىن دۇئالار ئول دىلرەباغا.

يېشىمى: ئەي تاڭ شەمىلى، ساڭا ئەرزىمنى بايان قىلاي، مەندىن ئۇ دىلرەباغا سالام دېگىن.

كۆزلەرى چوپان، سەرۋى خىرامان،

زۇلفى پەرىشان، قاشى قارارغا.

يېشىمى: ئۇ كۆزلىرى چولپان، گۈزەل سەرۋى، چاچلىرى بوستان، قارا قاش يارغا تىلەك - دۇئايىمنى يەتكۈز.

ئۆچدى كۆزۈمدىن ئول پەرى ياڭلىغ،

تاشلادى كەتتى تۇرلۇك بەلاغا.

يېشىمى: ئۇ پەرى سۈپەت يار كۆزۈمدىن ئۇچۇپلا كەتتى، مېنى تۈرلۈك بالاغا تاشلاپ قويۇپ كەتتى.

دەردى فىراقىڭ ئەيلەدى بىمار،

قايدا بارايىن ئەمدى دەۋاغا.

يېشىمى: پىراقىڭنىڭ دەردى مېنى كېسەل قىلىۋەتتى، بۇنىڭغا شىپالىق ئىزدەپ ئەمدى نەگىمۇ باراي؟

ھەجرىڭدە تىنماي قىلدىم فىغانلار،

يەتتى بۇ نالەم ئەرزۇ سەماغا.

يېشىمى: ھىجران ئازابىدا تىنماي نالە قىلدىم، مېنىڭ دات - پىغانلىرىم ئاسمان - زېمىننى قاپلىدى.

قىلغىل تەرەھھۇم، ئەي يارى جانىم،

لايىق ئەمەسمەن جەبرۇ جەفاغا.

يېشىمى: ئەي جېنىم يارىم، ماڭا رەھىم قىلغىن، مۇنچىۋالا جەۋر جاپىنى مەن كۆتۈرەلمەيمەن.

يول بەرمەدىلەر ماڭا رەقىبلەر،

چىقدىم باش ئالىپ ئۇل كەربالارغا.

يېشىمى: رەقىبلەر ساڭا ئېرىشىشىمگە يول قويمىدى، شۇڭا ئەل - جامائەتتىن ئايرىلىپ، بېشىمنى ئېلىپلا كەربالا چۆلگە چىقىپ كەتتىم.

دەردۇ غەم ئىچرە سارغاردى يۈزۈم،

تاپشۇرۇپ ئاخىر قادىر خۇداغا.

يېشىمى: دەرد ۋە غەم تۈپەيلىدىن چىرايىم سارغايدى، ئاخىرى (ئۆزەمنى ۋە ئىشلىرىمنى) قۇدرەتلىك خۇداغا تاپشۇردۇم - ئاللاھغا تەۋەككۇل قىلدىم.

دىلخەستە مەشرەب قىلماسمۇ فەرياد،

جەللاد كۆزلەرى ئالسا ئاراغا.

يېشىمى: يارنىڭ جان ئالغۇچى كۆزلىرى ئىسكەنجىگە ئېلىۋالسا، بىچارە مەشرەب پەرياد قىلماي قانداق قىلىدۇ؟

ئۇچىنچى ئاھاڭ

نەرگىسىنىڭ جادۇسىدىن ھەر دەم يۈرەك قاندۇر ماڭا،

سۈنبۈلۈك سەۋداسىدىن خاتىر پەرىشاندۇر ماڭا.

يېشــــمى: جــادۇ كۆزلـــىرىڭ تۆپەيلـــىدىن يۈرىكـــىم ھەمـــشە قــان، ســۈنبۇل چاچلـىرىڭنــىڭ سەۋداسـىدىن كۆڭـلۈم پەرىشـاندۇر.

ئـىشقدىن بىـر زىـندەگانلىغ ئاڭلادىم، دۇشۋار ئەمـش،

ئەمدى بىـر سائەت جۇدا بولـماق نە ئـىمكاندۇر ماڭا.

يېشـمى: ئۇنـىڭ ئــشقى تۆپەيلــىدىن ھاياتـىمنــىڭ مۇشـكۇل ئــەھۋالغا چۈشـۈپ قالغانلـىقــىنى بـىلـدىم، ئەمدى ئۇنـىڭدىن بىـر سائەتمۇ ئايرىلـىشـىم مۇمكـىن ئەمەس.

نالە قـىلـسام ئەردى رەھمى قـىلغاي ئەردىڭ، ۋاھ، قەنى،

كـىم فـىراقـىڭ زەئـفىدىن بىـر چـىقماغان جاندۇر ماڭا.

يېشـمى: نالە قـىلالـىغان بولسام، رەھـىم قـىلار ئـىدىڭ، ۋاھ، قېـنى شۇ نالـە؟ پـىراقـىڭدا شۇ قـەدەر زەئىپلىشـىپ كەتتـىمكى، تېنـىمدە چـىقمىغان بىـرلا جان قالدى.

نە قـىلاي گۈلشەن تـەماشاسـىنى، ئەي گۈلچـىھرە كـىم،

باغى رىزۋان ئولسا سەنسىز، بەيتۇل ئەھزاندۇر ماڭا.

يېشـمى: ئەي گۈل يۈزلۈك يار، گۈلشەننى تاماشا قـىلـىپ نىـمە قـىلاي؟ سـەن بولمىـساڭ، جەننـەت بېغـىمۇ ماڭا غەم - غۇسسە ماكانـىدۇر.

ئەبر ئەمـەس ھەم دەم دۇرەفشان، ئەي ئايازى، كويـىدا،

ھالى زارىـمنى كۆرۈپ ئەفلاك گـىريانـىدۇر ماڭا.

يېشـمى: ئەي ئايازىي، تـوتـىماي ئۆنچە - مەرۋايـىت تۆكـۈۋاتقـىنى بولـۇت ئەمـەس، بـەلكى مېنـىڭ ئۇنـىڭ كوچـىسـىدا خارۇزار يۈرگەن ھالـىتـىنى كۆرۈپ، يـىغلاۋاتقان پەلەكتۇر.

تۆتـىنچى ئاھاڭ

ئەي زۇھۇرى ئافتابـىڭدىن تۇشۇپ ئەئيان ئارا،

زەررە يەڭـلـىغ ھەر تەرەف جان ئەۋرۇلۇر تابىدان ئارا.

يېشـمى: ئەي، جامالـىڭ قۇياشـنىڭ نۇرى مەۋجۇتلۇق ئالـمىگە چۈشـتى، جـانلار ئۇنـىڭ ئەتراپـىدا زەررىچـىلـەردەك چۆگـىلـىدى.

ئەيلەدىڭ بارى ئەمانەتكە ئەمىن ئادەمنىـكىم،

بۇ جـىھەتدىنـدۇر زۇھۇرىي كامىـلـىڭ ئـىنسان ئارا.

يېشـمى: سەن پۈتكـۈل ئامانـەتنى ئـىشەنچلـىك ئادەمگـە تاپشۇردۇڭ، شـۇڭا ئـىنسـاندا سېنـىڭ مۆكەممەل قـىياپـىتـىڭ نامايەن بولدى.

گەر تەجەللـىئى جەمالـىڭدىن چەمەندە بولماسا،

نە دۇر ئەفغان قىلغالى بۇلبۇلغا ھەم بوستان ئارا.

يېشىمى: ئەگەر جامالىڭنىڭ نۇرلىرى چىمەندە جىلۋە قىلمىسا، بۇبۇل نېمە دەپ بوستاندا نالە - پىغان قىلىدۇ؟

جۇملە ئەشيادۇر نىھالى ئىئتىدالىڭغا تانۇق،

كىمكى ئارىفدۇر ئاڭا بۇ راستدۇر، يالغان ئارا.

يېشىمى: پۈتكۈل شەيئىلەر سىنىڭ كېلىشكەن قامىتىڭدىن گۇۋاھلىق بېرىپ تۇرۇپتۇ. كىمكى ھەقنى تونۇسا، بۇ ھەقىقەتنى ھەرقانداق ئەھۋالدا (ھەتتا يالغان نەرسىلەر ئارىسىدا قالغاندىمۇ) ھېس قىلالايدۇ.

تا سەنىڭ سەۋايى زۇلفۇڭ تۈشكەلى ھەر باشغا،

يۈز تۈمەن غەۋغا تۈشۈپدۇر جۇملە ئىنسۇ جان ئارا.

يېشىمى: ھەر بىر كاللىغا سىنىڭ چاچلىرىڭنىڭ سەۋداسى چۈشكەندىن بېرى، پۈتكۈل جانلىقلار ۋە ئىنسانلار ئارىسىدا، يۈز تۈمەن خىل غوۋغا پەيدا بولدى.

ئول بەلى ھۆكمىدە بولدى جانىما يۈز مىڭ بەلا،

دەردۇ غەم مەھزۇن كۆڭۈلگە، مېھرى ئىشقىڭ جان ئارا.

يېشىمى: غەمكىن كۆڭۈلنىڭ نېسۋىسى دەرد ۋە غېمىڭ بولدى، مېھرى مۇھەببىتىڭ جان ئىچىدىن ئورۇن ئالدى، جېنىمغا يۈز مىڭ ئاپەت بولىدىغان بۇ ئىشقا «شۇنداق، ئەلھۆكمۇلىللاھ» دېمەيمۇ بولمىدى. ياكى ئىشق ئوتۇڭ دىلىمغا ھەسرەت ۋە غەم، جېنىمغا يۈز مىڭ ئاپەت جەم قىلغان بولسىمۇ، «شۇنداق، ئەلھۆكمۇلىللاھ» دېمەي بولمىدى.

مەزھەربي، بولغىل قەنائەت كۆنجىدا، ۋەيرانە تۇت،

زاھىر ئولغاي گەنجلەر شايەد ساڭا ۋەيران ئارا.

يېشىمى: ئەي مەزھەربي، خارابىگە ماكانلاش، قانائەت بۇرجەكلىرىدىن ئورۇن ئال، بەلكىم خارابىلار ئارىسىدىن ساڭا خەزىنىلەر ئۇچراپمۇ قالار.

بەشىنچى ئاھاڭ

ئەي سەبا، بەرگىل خەبەر، ئول شاھسەۋارىم كەلدىمۇ؟

لۇتف ئەتىپ ھالىم سورارغا ھەمدىيارىم كەلدىمۇ؟

يېشىمى: ئەي تاڭ شامىلى، خەۋەر بەرگىنە، مېنىڭ ئۇ چەۋەندازىم كەلدىمۇ، شەپقەت قىلىپ ھالىنى سوراشقا يۇرتدىشىم كەلدىمۇ؟

كەلسە يارىم ھەر زەمان غەمكىن كۆڭۈل تاپغاي ئارام،

خەستە كۆڭلۈم شاد ئەتىپ، ئول نەۋ بەھارىم كەلدىمۇ؟

يېشىمى: يارىم قاچانلار كەلسە، غەمكىن كۆڭۈل ئارام تاپاتتى. خەستە كۆڭلۈمنى خۇشال قىلىشقا شۇ باش باھارىم كەلدىمۇ؟

كەلسە ناگاھ بولغۇسى گويا ماڭا فەسلى بەھار،
ئاچىلىپ چۈن لالە ئەھمەر گۈلئۈزارىم كەلدىمۇ؟
يېشىمى: ئۇ كەلگەن ھامان، گويا ماڭا باھار پەسلى يېتىپ كەلگەندەك بولىدۇ؛ گۈل يۈزلۈك يارىم قىزىل لالىدەك ئېچىلىپ كەلدىمۇ؟

فۇرقەتىدە ئۆرتەنىپ، جىسمىم زەئىف ئولدى، نەتەي،
بولغۇسىدۇر دەردىمە دەرمان، يارىم كەلدىمۇ؟
يېشىمى: قانداق قىلارمەن، ئۇنىڭ پىراقىدا كۆيۈپ، جىسمىم زەئىپلىشىپ كەتتى؛ بۇ دەردىمگە دەرمان بولىدىغان (كېسىلىمگە شىپا بولىدىغان) يارىم كەلدىمۇ؟

ۋاسىل ئولسام ھەر زەمان شىرىن لەبىدىن نۇش ئەتىپ،
كامى دىل ھاسىل ئەتىبان زورگارىم كەلدىمۇ؟
يېشىمى: ئۇنىڭ ۋىسالىغا يەتكەن زامان، شېرىن لەۋلىرىدىن شوراپ سۆيسەم دەيمەن، مۇرادىمنى ھاسىل قىلىپ، ئۇ دەۋر - زامانىم كەلدىمۇ؟

كەيف قىلدىكىم مەنى ئىشقۇ مۇھەببەت بادەسى،
تۇتىئى شىرىن زەبان، كۆزى خۇمارىم كەلدىمۇ.
يېشىمى: ئىشق - مۇھەببەت شارابى مېنى مەست قىلدى، شاھ تۇتىدەك شېرىن سۆزلۈكۈم، خۇمار كۆزلۈكۈم كەلدىمۇ؟

كىچىك سەلىقە چۇشۇرگىسى

سىدق بىرلە جۇستىجۇ قىل يارنى، ئەي نەۋبەتىي،
قالمادى سەبرۇ تەھەممۇل، ئول نىگارىم كەلدىمۇ؟
يېشىمى: «ئەي نەۋبەتىي، يارنى چىن دىلىڭ بىلەن ئىزدە» دەيدۇ. بىراق، سەۋر - تاقەت قالمىدى، قاراپ بېقىڭلار، ئۇ گۈزىلىم كېلىپ قالدىمۇ - يا؟

پىشرەۋ

بولدى يۈزۈڭدىن ئەلەم مۇنەۋۋەر،
قەنى سەنىڭتەك روھى مۇسەۋۋەر.
يېشىمى: يۈزۈڭنىڭ نۇرىدىن ئالەم يورىدى، سېنىڭدەك مەنىۋىيىتى گۈزەل يەنە تېپىلارمۇ!

سەۋدى بۇ جانىم كۆز بىرلە ئاغزىڭ،
ئانداغكى تۈتى بادامۇ شەكەر.
يېشىمى: خۇددى شاتۈتى بادام بىلەن شېكەرنى ياخشى كۆرگەندەك، مېنىڭ بۇ جېنىم كۆزۈڭ بىلەن ئاغزىڭنى ياخشى كۆرۈپ قالدى.

زۇلفۇڭ بىلە يۈز كەچەيۈگۈندۈز،
لەئلىڭ بىلە سۆز قەندى مۇكەررەر.
يېشىمى: چېچىڭ كېچىگە، يۈزۈڭ كۈنگە ئوخشايدۇ؛ لېۋىڭ بىلەن سۆزلىرىڭ بەئەينى قەنتكە ئوخشايدۇ.

مەن تەشنەلەرگە لەئلىڭ شەرابىن،
بەرگىل، سورايىم چۈن ئابى كەۋسەر.
يېشىمى: خۇددى كەۋسەر سۈيىنى تەلەپ قىلغاندەك، مەن تەشناغا لېۋىڭ شارابىنى بېرىشىڭنى تىلەيمەن.

گەر شانە قىلساڭ زۇلفۇڭ خەيالىن،
مۇشك ئىلە بولغاي ئالەم مۇئەتتەر.
يېشىمى: ئەگەر چاچلىرىڭنى تارىغىدەك بولساڭ، دۇنيا ئىپار بىلەن ئەتىر پۇرىقىغا تولۇپ كېتىدۇ.

ئاتساڭ كەبۇتەر تەنىنە ئوقنى،
ئاتقاي مۇئەللەق ئول دەم كەبۇتەر.
يېشىمى: كىرپىك ئوقۇڭنى كەپتەرگە ئاتساڭ، كەپتەر شۇئان مۇللاق ئېتىپ چۈشىدۇ.

پىشرەۋ چۇشۇرگىسى

نە تۇرفە هافىز كۆيسە هەمىشە،
ئوت ئەرۇر ئاهى، سىينە چۇ مىژمەر.
يېشىمى: ئاجايىپكى، هافىزنىڭ ئاهى ئوت، كۆكسى ئىسقدان، ئۇ هەمىشە كۆيۈپ تۇرىدۇ.

تەئكىد

شەهسەۋارىم هەر قاچان جەۋلان قىلۇر،
مەهۋ ئولۇپ بىلمان ئۆزۈمنى، هەق بىلۇر.

يېشىمى: جەۋەندازلارنىڭ شاھى ھەرقاچان جەۋلان قىلىپ چىققىنىدا، ئۆزۈمنى يوقىتىپ قويىمەن، قالغىنىنى ئاللاھ بىلىدۇ.

ئاڭا ھەر كۆزكىم تۈشەر، كىرفىكلەرى،
خەستە كۆڭلۈمگە تېكەندەك سانچىلۇر.
يېشىمى: ئۇنىڭ ھەر قېتىم كۆز تاشلىغىنىمدا، كىرپىكلىرى جاراھەتلىك يۈرىكىمگە تىكەندەك سانچىلىدۇ.

ئاچىلۇر كۆڭلۈم سەمەندى سەيرىدىن،
غۇنچە يەڭلىغكىم سەبادىن ئاچىلۇر.
يېشىمى: تاڭ شامىلى بىلەن غۇنچە ئېچىلغاندەك، ئۇ سەيلىگە ئات سېلىپ چىقسا، كۆڭلۈم ئېچىلىپ كېتىدۇ.

ئايرىلۇر گويا قۇياشدىن بىر شىھاب،
ئاتى نەئلىدىن ھەر ئوتكىم ئايرىلۇر.
يېشىمى: ئېتىنىڭ تاقىسىدىن چىققان ئۇچقۇنلار گويىاكى قۇياشتىن ئايرىلغان يۇلتۇزغا ئوخشايدۇ.

ئاھ تارتاردا مەگەر جان پىچ ئۇرار،
ئوى ئاتاردا ھەر قاچىنكىم قايرىلۇر.
يېشىمى: ئوقيا ئوقىنى ئاتقاندا پۈكلىنىپ كەتكەندەك، ھەر ئاھ تارتقىنىمدا جېنىم پۈچىلىنىدۇ.

تەۋسەنى گەردۈننى مەركەب قىلماكىم،
يەر بىلەن راكىبنى ئاخىر تەڭ قىلۇر.
يېشىمى: پەلەكنى ئات قىلىپ مىنمە، چۈنكى ئۇ ئاخىرى مىنگۈچىسىنى يەر بىلەن يەكسان قىلىدۇ. يەنى پەلەك تۇسۇن ئېتىنى مىنىۋالغىنىڭ بىلەنمۇ ئاخىر يەر بىلەن يەكسان (تەڭ) بولىسەن.

تىز ئەتەر تىغىڭ نەۋائىي ئىشقىنى،
گەرچە ئوت ئۆچەر، ئەگەر سۇ ساچىلۇر.
يېشىمى: گەرچە ئادەتتە سۇ چېچىلسا ئوت ئۆچىدىغان ئىش بولسىمۇ، ئەمما سېنىڭ تىغىڭ نەۋائىينىڭ ئىشقىنى تېخىمۇ كۈچەيتىدۇ.

داستان

بىرىنچى داستان

قايسى گۈلشەننىڭ يۈزۈڭدەك بىر گۈلى رەئناسى بار،
قايسى گۈلنىڭ بىر مەنىڭدەك بۇلبۇلى شەيداسى بار.
يېشمى: قايسى گۈلشەننىڭ يۈزۈڭدەك چىرايلىق گۈلى بار، قايسى گۈلنىڭ مېنىڭدەك ئاشىق بۇلبۇلى بار.

هۇر بىرلە جەننەتۇل مەئۋانى كۆڭلۈم نەيلەسۇن،
يارنىڭ كويىدا يۈز مىڭ جەننەتۇل مەئۋاسى بار.
يېشمى: كۆڭلۈم هۆر بىلەن جەننەت سارىيىنى تىلەپ نېمە قىلسۇن؟ يارنىڭ كوچىسىدا يۈزمىڭلىغان جەننەت قەسرى بار.

لەئلىدىن خەتتى بۇدۇر هەر دەم تىرىكلىككە نىشان،
خۇش نىشاندۇركى ئىكى قاشىدىن تۇغراسى بار.
يېشمى: ياقۇت لەۋلىرى ئۈستىدىكى مىيىقلىرى هاياتلىق بەلگىسىدۇر. ئۇ شۇنداق ئېسىل بىر بەلگەدۇركى، ئۈستىگە ئىككى قېشى بىلەن زىننەت بېرىلگەن.

بىر سۇچۇك سۆز بىرلە ئۆلگەن جىسمىمە بەردىڭ هەيات،
لەئلى جانبەخشىڭدە گوياكىم مەسىھ ئەنفاسى بار.
يېشمى: ئۆلگەن جىسمىمغا بىرلا شېرىن سۆز بىلەن هاياتلىق بەردىڭ؛ جان بەخش ئەتكۈچى ياقۇت لېۋىڭدە ئىيسانىڭ هېكمەتلىك نەپەسلىرى بار.

يۈزى ئۈزرە كالۇلۇ زۇلفىن پەرىشان كۆرگەلى،
ئەي سەئىد، ئاشۇفتە كۆڭلۈمنىڭ ئەجەب سەۋداسى بار.
يېشمى: ئەي سەئىد، ئۇنىڭ گۈزەل كوكۇلا چاچلىرىنى كۆتگەندىن بېرى، پەرىشان كۆڭلۈمنىڭ سەۋداسى ئاجايىپ ئۆرلەيدىغان بولۇپ قالدى.

ئىككىنچى داستان

ئەي سەنىڭ جادۇ كۆزۈڭ سەر فىتنەئى ئاخىر زەمان،
لەبلەرىڭدۇر خەستە كۆڭلۈمگە هەياتى جاۋىدان.
يېشمى: ئەي، سېنىڭ جادۇ كۆزۈڭ ئاخىر زامان پىتنىلىرىنىڭ مەنبەسى، لەۋلىرىڭ بىمار كۆڭلۈمنىڭ هاياتلىق بۇلىقى.

ئەي قۇياش يۈزلۈك سەنە، هالىم كۆرۈپ رەهم ئەيلەكىم،
يەتتى كۆككە هەر نەفەس هەجرىڭدە فەريادۇ فىغان.

يېشىمى: جۇدالىقىڭ تۈپەيلىدىن ھەر نەپەستە چەككەن پەرياد - پىغانلىرىم كۆككە يەتتى؛ ئەي قۇياش يۈزلۈك گۈزەل، مېنىڭ بۇ ھالىمنى كۆرۈپ، رەھىم قىلغىن.

ئەل ئاراسىدا نەچە سىررىمنى پىنھان ساقلادىم،
بۇ سارىغ يۈز ئاشكارا ئەيلەدى سىررى نىھان.

يېشىمى: ئەل ئىچىدە سىرىمنى قانچە يوشۇرۇپ باققان بولساممۇ، سارغايغان بۇ چىرايىم يوشۇرۇن سىرىمنى ئاشكارىلىۋەتتى.

گەر خەيالىڭ بولسا مېھمان كۆڭلۈم ئۆيۈندە دەمى،
ئەيلەگەي يۈز سارى ھەر دەم كۆزلەرىم گەۋھەر فىشان.

يېشىمى: ئەگەر خىيالىڭ كۆڭلۈم ئۆيىدە بىر دەم مېھمان بولسىلا، كۆزلىرىم يۈزۈم ئۈستىگە توختاۋسىز گۆھەر چاچىدۇ.

دەدىم: «ئەي جان، دەردىمە ۋەسلىڭ بىلەن بىر چارە قىل»،
كۈلۈپ ئايتۇر: «ئەي ھۇسەينىي، تۈتما مەندى بۇ گۇمان».

يېشىمى: «ئەي جېنىم، ۋىسالىڭ بىلەن دەردىمگە بىر يەتسەڭچۇ» دېسەم، ئۇ كۈلۈپ: «ئەي ھۇسەينىي، ماندى مۇنداق ئۈمىدنى كۈتمە» دەيدۇ.

ئۈچىنچى داستان

نازلىق دىلبەر، بىر سۆزۈم بار ئايتايىن،
چەرخى فەلەك، كۆر، نە جەفا ئەيلەدى.
بىراۋگە كىيگۈزۈپ تاجى خۇسرەۋىن،
بىراۋنى ئەل ئىچرە گەدا ئەيلەدى.

يېشىمى: نازلىق دىلبەر، بىر گېپىم بار ئېيتاي. قارىغىنا، پەلەكنىڭ چاقى قانداق جاپا سالدى - ھە: بىراۋغا بۈيۈك پادىشاھلىق تاجىنى كىيدۈرسە، بىراۋنى ئەل ئىچىدە گاداي قىلدى.

فەرھادو شىرىن بىلەن ۋامىقۇ ئۇزرا،
ئۇلارنىڭ باشىدا مىڭ تۈرلى سەۋدا.
بارچەنى ئۆلتۈرگەن ۋەفاسىز دۇنيا،
ئاخىرى بارچەنى فەنا ئەيلەدى.

يېشىمى: پەرھات - شىرىن، ۋامىق - ئۇزرالارنىڭ بېشىدا مىڭ تۈرلۈك خاپىلىق بار؛ ھەممىنى ئۆلتۈرگەن ۋاپاسىز دۇنيا، ئاخىر ئۇ ھەممىنى گۇمران قىلدى.

ھەزرەتى داۋۇدنىڭ ئوغلى سۇلايمان،
بىلقىشنىڭ ھەجرىندە يىغلادى چەندان.

يەئقۇب ئوغلى ئۇچۇن دىيدەسى گىريان،
يۇسۇفى كەنئاندىن جۇدا ئەيلەدى.

يېشىمى: ھەرزىتى داۋۇتنىڭ ئوغلى سۇلايمان بىلقىسنىڭ جۇدالىقىدا كۆپ يىغلىدى؛ ياقۇپ ئەلەيھىسسالام ئوغلى كەنئانلىق يۇسۇپتىن جۇدا بولغىنىدا، كۆز يېشى قىلدى.

لەيلايۇ مەجنۇن دەرلەر، ئالەمگە ئۇستاد،
جەھاننىڭ غەمىدىن بولمادى ئازاد.
نازلىق دىلبەر، ئىشىت، بۇ چەرخى ناشاد،
بۇ غەرىب جانىمغا جەفا ئەيلەدى.

يېشىمى: «لەيلى - مەجنۇن» ئېيتىدۇ: ئەلەمگە ئۇستاز بولغانلارمۇ جاھاننىڭ غېمىدىن خالاس تاپمىغان؛ نازلىق دىلبەر، قۇلاق سال، بۇ خاپىغان پەلەك غېرىپ جېنىمغا جاپا سالدى.

تۆتىنچى داستان

ئىزدەدىم كۆڭلۈمنى جانان گۈلشەنىدە جان بىلە،
نەچە ئاختارسام كەتىپتۇر بۇ كۆڭلۈ جانان بىلە.

يېشىمى: كۆڭلۈمنى جانانىڭ گۈلشىنىدە جان - جەھلىم بىلەن ئىزدىدىم، قانچە ئاختۇرسامىمۇ تېپىلمىدى، بۇ كۆڭۈل جانان بىلەن كېتىپ قاپتۇ.

ئاھ، نەيلەي، جان بىلە قالدى بەدەن، كەتتى كۆڭۈل،
كىم قالىپدۇر بۇ جەھاندا مەن كەبى ئارمەن بىلە.

يېشىمى: ئاھ، قانداق قىلاي، جان بىلەن تەن قالدى - يۇ، كۆڭۈل كەتتى. بۇ جاھاندا مەندەك ئارمىندا قالغان كىم بار؟

خەنجەرى ھىجران ۋۇجۇدۇمنى قىلىپدۇر زەخمناك،
كۆز يولىدىن جارى ئەيلەپ قاننى يۈپمەن جان بىلە.

يېشىمى: ھىجران خەنجىرى ۋۇجۇدۇمنى يارىدار قىلغاچقا، كۆزلىرىمدىن قانلىق ياشلىرىمنى ئېقىتىپ، قاننى قان بىلەن يۇيۇۋاتىمەن.

ئىشق ۋادىسىدا پۇيە ئەيلەدىم چۇ گەردى باد،
رەشكدىن ھەردەم ئۆچەشتىم چەرخى سەرگەردان بىلە.

يېشىمى: ئىشق ۋادىسىدا خۇددى قۇيۇندەك چۆرگىلەپ يۈردەم؛ كۈندەشلىكتىن بېشى ئايلانغان پەلەك بىلەن دائىم ئېلىشتىم.

تىيرى بارانى مەلامەتكە ھەدەف بولدى باشىم،
باشنى باشقرماق بەسى مۇشكىلكى بۇ باران بىلە.

يېشىمى: بېشىم مالامەتنىڭ ئوق يامغۇرىغا نىشان بولدى. بۇ يامغۇردا باشنى باشقۇرۇش ناھايىتى قىيىن.

غەرق ئەتىپدۇر پەيكەرىمنى، ئاھىم، گىردابى غەم،
كىم سەلامەت قالغۇسى ئالەمدە بۇ تۇفان بىلە.
يېشىمى: ئاھ، غەمنىڭ قاينىمى ۋۇجۇدۇمنى غەرق قىلدى، بۇ توپان بالاسى بىلەن جاھاندا كىممۇ ساق قالار؟

زۇلىق قۇللابىغا بۇ جانۇ كۆڭۇل بولدى ئەسىر،
تەلبە قۇشتەك تەلپىنۇر ھەر دەم نەۋا ئەفغان بىلە.
يېشىمى: يۈرىكىم بىلەن جىنىم چىچىنىڭ قىسقۇچىغا ئىلىنىپ قالدى. شۇڭا جىنىم ھەمىشە مۇڭلۇق نالە قىلىدۇ، يۈرىكىم تەلۋە قۇشتەك تەلپۈنىدۇ.

زار مەجنۇنغا ۋىسالى بولسا مۇمكىن، نە ئەجەب،
مەرھەبا قىلسا نىگارى لۇتق ئىلە، ئىھسان بىلە.
يېشىمى: مەندەك زار مەجنۇنغا يار ۋەسلىگە ئېرىشىش مۇمكىن بولۇپ قالسا ۋە نىگارى «خۇش كېلىپسەن» دەپ، رەھىم - شەپقەت بىلەن قارشى ئالسىمۇ ئەجەب ئەمەس.

بەشىنچى داستان

مۇغەننى چەك مەقامى «راك»نى بەزم ئىچرە مەستانە،
ساچىپ ئەربابى مەئنا لەفزىدىن مەجلىسغە دۇردانە.
يېشىمى: ئەي سازەندە، بەزمىدە دانالار سۆزىدىن ئۈنچىلەرنى چېچىپ «راك» مۇقامىنى زوق - شوق بىلەن ياڭرات.

سەنى ياد ئەيلەبان مۇڭلۇغ كۆڭۈللەر ئەسرۇ مەھزۇندۇر،
كى سەن ھەم ياد ئەتىپ تۈز « چەببەياد»نىڭ، بولما بىگانە.
يېشىمى: سېنى ياد ئېتىپ مۇڭلۇق كۆڭۈللەر ناھايىتى غەمكىن بولدى؛ سەنمۇ سازىڭنى «چەببەياد» مۇقامىغا تۈز، ئۇنداق ياتلىشىپ كەتمە.

چىقىپ قايا نەفەس چىقماقغا بائىس بىلمەسەڭ نەدۇر،
تەرەننۇم قىل «سەگاھ» ئاھەنگى بىرلە نەغمە رىندانە.
يېشىمى: نەپەس ئېلىشتىن مەقسەت نېمە؟ بۇنى بىلمىسەڭ، «سەگاھ» مۇقامى ئاھاڭى بىلەن نەغمە قىلىپ، مەردانىلىق بىلەن كۈيلە.

كۆڭۈل چۈن مۇزتەرىبدۇر، تۆرت مەزھەبدىن نەدۇر مەقسەد،

ئىشتىكىل «چەھارگاھ»نى فەھم قىلغىل سىررى مەيخانە.

يېشىمى: «تۆت مەزھەپتىن مەقسەت نېمە بولغىيدى؟» دەپ كۆڭۈل ئىزتىراپلىققا چۈمۈلگەندە، «چەھارگاھ» (تۆت ئاھاڭ؛ تۆت زامان؛ تۆت مەيدان) مۇقامىنى ئاڭلاپ، مەيخانا سىرلىرىنى چۈشەنگىن.

كۆڭۈل مۈلكىنى شاھەنشاھى ئىشقىڭ چۈن مەقام ئەتتى،

ئاچىپ يۈز پەنجگاھ نەققارەسىن ئۆرغىلكى قەرزانە.

يېشىمى: كۆڭۈل مەملىكىتىگە ئىشقىڭ خاقانى ئورۇنلاشتى. ئەمدى پەيزىڭ بىلەن، «پەنجگاھ» ناغرىسىنى دانالارچە سالغىن.

ئەرۇر ئىشق ئەھلى كۆپ مەھزۇن باقىپ پەرگارى لەئلىگە،

چەكىپ «ئوششاق» ناخۇن برلە قىلغىل راست دىۋانە.

يېشىمى: ئاشىقلار چىرايلىق لېۋىڭنى كۆرگەندىن بۇيان، ناھايىتى قايغۇلۇق. ناخۇنۇڭ بىلەن «ئۇششاق» مۇقامىنى چېكىپ، ئۇلارنى راسا سەۋدايى قىلغۇەت.

زىلەيخايى جۇنۇن لەشكەر چەكىپ ئەيلەر سەياسەت كۆپ،

«باياد» ئاھەنگىدىن تاشلارمۇسەن كۆڭلۈمنى زىندانە.

يېشىمى: جۇنۇن زىلەيخاسى لەشكەر تارتىپ، ماڭا كۆپ ھەيۋە - قەھر قىلىدۇ؛ ئەمدى سەن «بايات» مۇقامىنىڭ مۇڭ - زارى بىلەن كۆڭلۈمنى زىندانغا تاشلىماقچىمۇ؟

بۇ بەزم ئەھلىگە غەفلەت لەشكەرى يەغما تەرەننۇمدۇر،

كەرەك «نەشئاۋەرەك» تىغى بىلە جەۋلانى مەردانە.

يېشىمى: بۇ بەزمىدىكىلەرگە غەپلەت لەشكىرى ھۇجۇم قىلسا، «نەشئاۋەرەك» (مۇشاۋەرەك) تىغىنى كۆتىرىپ، مەردانە جەۋلان قىلىش كېرەك.

تەكەللۇم ئىستەبان شىرىن لەبىڭدىن بىنەۋا بولغاچ،

كۆيەرمىز بىر «نەۋا» ئۈمىدىدە بىز جەمئىي پەرۋانە.

يېشىمى: شىرىن لېۋىڭدىن بىرەر جۈملە ئاڭلاش ئۈمىدىدە بىچارە بولۇپ قالغان ۋاقتىمىزدا، ھەممىمىز پەرۋانە بولۇپ، بىر «ناۋا» ئاررۇسىدا كۆيىمىز.

دەسۇن كۆڭلۈم مەقامى ئەجز ئارا «ئۆزھال»ىنى، ناقىس،

«ئەجەم» برلە «ئىراق» ئەھلى بۇ سىرنى بىلمەسۇن يانە.

يېشىمى: ناقىسىڭ دىلى ئاجىزلىق ئورنىدا تۇرۇپ، «ئۆزھال»ىنى ئېيتسۇن، لېكىن، «ئەجەم» بىلەن «ئىراق» ئەھلى بۇ سىرنى بىلىپ قالمىسۇن.

مەشرەب

بـىرـىنچى مـەشرەب

گوياكى كۆڭۈل سەرھەدى باغى ئەلەمـمدۇر،
ئاشـقمەنۇ دۇنيانى سۇ ئالسا نە غەمـمدۇر.
يېشـمى: دىلـىم گوياكى دەر - ئەلەمـنىڭ بېغـمدۇر. مـەن بـىر ئاشـىق، دۇنيـانى سـۇ باسقـىنـىـدىن پەرۋايـىم يەلەك.

بەرقـلـىكى فەلەككە چەكەدۇر شۇئلەئى ئاھىم،
فەريادى قـيامەتدە نـىشانى ئەلەمـمدۇر.
يېشـمى: پەلەكتە چېقـۋاتقان چاقچاق ئاھـمـىنـىڭ يالقۇنـىدۇر. ئۇ قـيامەت كۈنى بۇ دۇنيادا تارتقان دەرد - ئەلەملـىرىمـنىڭ بەلگـىسى بولىدۇ.

يول باشلاغۇچى، كەئبە تەۋافـغا ھاجەت،
ھەر خارۇ خەسى دەشتى سەۋدادى ھەرەمـمدۇر.
يېشـمى: كەبە تاۋىپـغا ۋە يول باشـلـغۇچـغا ئېھتـياجـىم يـوق، باياۋانـدىـكى ھـەر بـىر تـىكەن ۋە خەس - خەشەكلەر مېنىڭ ھەرىمـمدىن نـىشاندۇر.

زىرۇ زەربەرى خالۇ خەتتـىڭ بىرلە مۇزەييەن،
رۇخسارۇ قاشـىڭ سۇرەتى لەۋھى قەلەمـمدۇر.
يېشـمى: ئاستى خال، ئۈستى مـىيـقلـىرىنـىڭ بـىلەن زىـنـنەتلەنگەن جامالـىڭ ۋە قېشـىڭ مېـنـىڭ «لەۋھى قەلەم»ىمـنـىڭ سۈرىتـىدۇر.

زۇننارىنى بوينۇمغا سالىپ قىلدى بەرەھمەن،
ئەي تەلەب ۋەلـلـىي، نە ئاجايىپ سەنەمـمدۇر.
يېشـمى: ئەي تەلۋە زەلـلـىي، ئۇ شۇ قەدەر ئاجايىپ سەنەم (بۇت)كى، زۇننارىنى بوينۇمغا سېلىپ، مېنى بەرەھمەن (بۇتپەرەس) قىلـىۋەتتى.

ساڭا يۈز شۇكرق، يا رەب، بىزگە ئادىل پادىشاھ قىلـدىڭ،
فەقىر، مـىسكىـنغە ئول ئابدۇرەشـىد بانىي پەناھ قىلدىڭ.
يېشــمى: ئــەي پەرۋەردىــگار، ســاڭا يــۈز قېتــىم شــۈكرى، بــىزگە ئادىــل پادىــشاھ بەردىــڭ، ئابدۇررەشىدخاننى بىز پەقىر - مىسكىنلەرگە باشپاناھ قىلدىڭ.

نەفسىي، كەچە گۈندۈز شۈكرى قىل تەڭرى تەئەددۇسغا،
كى شاھىڭ ھەققىدە قىلماي دۇئا، قاتىغ گۇناھ قىلدىڭ.
يېشـمى: ئەي نەفسىي، مۇقەددەس تەڭرىگە كېچە - كۈندۈز تەشەككۈر ئېيت، شاھىڭ ھەققىدە دۇئا قىلمىساڭ، قاتتىق گۇناھ قىلغان بولىسەن.

ھەق يولىدا جان كەچىپ بىر جۇستىجۇيى قىلمادىم،

تەۋبە سۆيىدىن تەنىمنى شۇستىشۇيى قىلمادىم.

يېشىمى: ھەق يولىدا جان تىكىپ ئىزدىنەلمىدىم، تىوۋا سۈيى بىلەن تېنىمنى يۇيۇپ پاكلىيالمىدىم.

ۋاھ، نەچۇك مەقبۇل بولغاي بۇ نەمازىمكىم مەنىڭ،

چۈنكى خۇنامى جىگەر بىرلە ۋۇزۇيى قىلمادىم.

يېشىمى: ئاھ، بۇ نامىزىم قانداقمۇ قوبۇل بولسۇن، چۈنكى سۇ ئورنىدا جىگەر قېنىم بىلەن تاھارەت ئالالمىدىم.

ئۆتدى ئۆمرۈم دۇنيانىڭ مەسلەھەتىدىن، ۋادەرىغ!

ئاخىرەت ئەسبابىدىن بىر تار مۇيى قىلمادىم.

يېشىمى: ۋاي ئېست، ئۆمرۈم بۇ دۇنيانىڭ ئىشلىرى بىلەنلا ئۆتۈپ كەتتى، ئاخىرەت ئۈچۈن، قىلچىلىكمۇ تەييارلىق قىلالمىدىم.

كەچەلەر خەسە كۆڭۈل غەمكىن ئۆلۈم قورقۇنچىدىن،

كۆز ياشىم بىرلە يۈزۈمگە ئابرويى قىلمادىم.

يېشىمى: جاراھەتلەنگەن كۆڭلۈم كېچىلىرى ئۆلۈم ۋەھىمىسىدىن غەمگە چۆمۈش بىلەن ئۆتتى، كۆز ياشلىرىم بىلەن ئىبادەت قىلىپ، يۈزۈمنى يورۇق (ئۆزەمنى ئابرويلۇق) قىلالمىدىم.

ئەي رەشىدىي، سەن ئۆزۈڭنى بىھۇدە ئاشىق دەمە،

ئىشقىنىڭ مەيدانىدا بىر ھايى - ھۇيى قىلمادىم.

يېشىمى: ئەي رەشىدىي، سەن ئۆزۈڭنى ھېچ نېمىدىن ھېچ نېمە يوقلا ئاشىق دەۋالما، چۈنكى ئىشق مەيدانىدا بىرەر قېتىم «ھاي - ھۇي» دېگۈدەك ئىش قىلىپ باقمىدىڭ.

ئىككىنچى مەشرەب

يانە ياز بولدىيۇ تاپتى بوستان نەشۋۇ نەما،

ئەي نەسىمى روھپەرۋەر، خەيرى مەقدەم، بەرھەبا.

يېشىمى: يەنە ياز كەلدى، بوستاندا ھاياتلىق ئويغاندى؛ ئەي جان بېغىشلىغۇچى باھار شامىلى، قۇتلۇق قەدىمىڭگە مەرھابا.

ئەمدى خۇشتۇر ماھپەيكەلەر بىلە گۈلگەشتىكىم،

باغى رىزۋانتەك چەمەن بولدى لەتىفۇ جانفىزا.

يېشىمى: بۇ ئاي يۈزلۈكلەر بىلەن گۈل سەيلى قىلىدىغان ئېسىل پەيت؛ چىمەنلەر جەننەتتەك گۈزەل، ھاياتبەخشلىك پەيزىگە چۆمدى.

ئۈشمۈنىڭتەك فەسلدە مەن ۋەسلى دىلبەردىن يىراق،
ئەسرۇ زۇلم ئولغاي، ئىلاھا، تۈتماسۇن تەڭرى رەۋا.

يېشىمى: مۇشۇنداق پەسىلدە مەن دىلبەرنىڭ ۋىسالىدىن يىراقتا قالدىم. ئەي، ئاللاھ، مۇنچىۋالا قاتتىق زۇلۇمنى ماڭا راۋا كۆرمە.

گەرچە بار ئەردى بۇرۇن ئەندەك غۇبارى خاتىرىم،
شۈكر لىللاھكىم، مۇيەسسەر بولدى ئەنۋائى سەفا.

يېشىمى: بۇرۇن گەرچە دىلىمدا ئاز - پاز غۇبار بولسىمۇ، ئاللاھقا شۈركۈركى، شۇ ئاندا مەن پۈتۈنلەي پاكلىققا مۇيەسسەر بولدۇم.

خاھ ئۆلتۈر، خاھ تىرگۈز، ئىختىيار ئىلكىڭدەدۇر،
ئول سەنىڭ نازۇ ئىتابىڭغا مەنىڭ جانىم فىدا.

يېشىمى: سېنىڭ ناز - كەرەشمەڭ ۋە قەھر - غەزىپىڭگە جېنىم پىدا بولسۇن، مەيلى ئۆلتۈر ياكى تىرىلدۈر ئىختىيار ئۆزەڭدە.

5- مۇقام پەنجگاھ مۇقامى تېكىستلىرى چوڭ نەغمە قىسمى 216 مىسرا، بەش داستان 92 مىسرا ۋە ئىككى مەشرەب 34 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 342 مىسرا شېئىردىن تەركىب تاپقان.

6- ئۆزھال مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

جۇنۇن ۋادىسىغا مايىل كۆرەرمەن جانى زارىمنى،
تىلەرمەن بىر يولى بۇزماق بۇزۇلغان روزگارىمنى.
يېشىمى: بۇ قىينالغان جېنىم مەجنۇنلۇق ۋادىسىغا يۈزلەنگەندەك قىلىدۇ. بۇزۇلغان بۇ تىرىكچىلىكىمنىڭ بىر يولىلا ۋەيران بولۇشىنى تىلەيمەن.

فەلەك بىدادىدىن گەرچە مەنى خاكى غۇبار ئولدۇم،
تىلەرمەن تاپماغايلار تۇتىيالىققا غۇبارىمنى.
يېشىمى: بۇ زالىم پەلەك تۈپەيلى توپا - توزانغا ئايلاندىم، بولسا، كىشىلەر تۇتىيالىق ئۈچۈن، غۇبارىمنىمۇ تاپالمىسا دەيمەن.

شەك ئەرمەس پەرتەۋى تۈشكەچ ئۆيى ھەم، رەختى ھەم كۆيمەك،
چۇ گورىستان گەدايى سەزمەگەچ شەمئى مەزارىمنى.
يېشىمى: گۆرىستان گادىمى مەزىرىمنىڭ چىرىغىنى كۆرۈپ قالمىسا دەيمەن. چۈنكى ئۇچقۇن چۈشۈپ كەتسە، ئۆي - بىساتلارنىڭ كۆيۈشى شەكسىز.

دەمەڭ قاي سارى ئەزم ئەتكۈڭ، ماڭا يوق ئىختىيار ئاخىر،
قەزا ئىلكىگە بەرمىشمەن ئىنانى ئىختىيارىمنى.
يېشىمى: «نەگە بارىسەن» دەپ سورىماڭلار، ئىختىيار ئۆزەمدە ئەمەس - دە. ئىختىيارلىق تىزگىنىنى تەقدىرنىڭ قولىغا تاپشۇرغانمەن.

تۆگەندى ئەشكى گۈلگۈن، ئەمدى قالمىش زەئفەرانىي يۈز،
فەلەك زۇلمى بەدەل قىلدى خەزان بىرلە بەھارىمنى.
قان - ياشلىرىم تۈگەپ، زەپىران يۈزۈملا قالدى؛ پەلەك زالمى باھارىمنى غازاڭغا ئايلاندۇردى.

دىيارىم ئەھلى بىرلە ياردىن باشىمغا يۈز مىھنەت،
نە تاڭ باشىم ئالىپ كەتسەم، قويۇپ يارۇ دىيارىمنى.
يېشىمى: يۇرتداشلىرىم بىلەن ياردىمدىن بېشىمغا يۈزلەپ جاپا - مۇشەققەتلەر كەلدى. شۇڭا يارىمنى ۋە دىيارىمنى تاشلاپ، يۇرتتىن بېشىمنى ئېلىپلا چىقىپ كەتسەم، قانداق بولاركىن - تاڭ.

ھەياتىم بادەسىدىن سەرگەرانمەن ئەسرۇ، ئەي ساقىي،
قەدەھقە زەھرى قاتىل قۇي، داغى دەفئ ئەت خۇمارىمنى.
يېشىمى: ھاياتىمنىڭ شارابىدىن بېشىم بەكلا ئايلىنىپ قالدى. ئەي ساقىي، قەدەھكە ئۆتكۈر زەھەر قويۇپ بەر، خۇمارىم چىقسۇن.

يامان ھالىمغا باغرى ئاغرىغاي، ھەر كىمسەكىم كۆرگەچ،
باغىر پەرگالەسىدىن قانغا بۇلغانغان ئۇزارىمنى.
يېشىمى: پارە - پارە بولغان باغرىمنىڭ قېنى بىلەن بۇلغانغان يۈزۈمنى كۆرگەن ھەرقانداق كىشى ئەھۋالىمنىڭ ئوساللىقىغا ئىچ ئاغرىتماي قالمايدۇ.

جەھان تەركىنى قىلماي چۇنكى تىنماق مۇمكىن ئەرمەستۇر،
نەۋائىي قىل مەنى ئازاد ئۆرتەپ يوقۇ بارىمنى.
يېشىمى: ئى نەۋائىي، بار - قويۇمنى ئۆرتەپ كۆيدۈرۈپ، مېنى بىراقلا ئازاد قىلغىن. چۈنكى تەركىدۇنيا قىلمىغىچە تىنغىلىمۇ بولمايدىكەن ئەمەسمۇ!

تەئەززە

ئەي گەدايىتىڭنىڭ گەدايى بارچە ئەھلى تەختۇ تاج،
كىم گەدايىڭدۇر ئاڭا يوق تەخت ئىلە تاج ئېھتىياج.
يېشىمى: ئەي يار، جىمى تەخت ۋە تاج ئىگىلىرى سېنىڭ گادىيىڭنىڭ گادىيى. كىم گادىيىڭ بولسا، ئۇ خەت بىلەن تاجغا مۇھتاج ئەمەس.

كۆزلەرىڭ گەر خۇرم ئۇچۇن قىلسا ئىتاب ئەرمەس ئەجەب،
بار مۇئەييەنكىم، بولۇر بىمارلار نازۇك مىزاج.
يېشىمى: ئەگەر كۆزلىرىڭ مېنى جازالاش ئۈچۈن غەزەپلىنىپ ئالايسا، ئەجەبلىنەرلىك ئەمەس. چۈنكى بىمارلارنىڭ مىجەزى نازۇك بولىدىغانلىقى ھەممىگە ئايان.

گەر سەنەۋبەر تۈزمەمىش سەرۋىڭ خىلافى كۆڭلىدە،
بەل چىنارئىلكى بىلە نەيۈچۈن ئۇرار يۈزىگە كاج.
يېشىمى: ئەگەر سەنەۋبەر دەرىخى كۆڭلىدە قەددىڭ سەرۋىسىگە ناقايىللىق بىلدۈرمىگەن بولسا، شامال نېمە ئۈچۈن چىنارنىڭ قولى بىلەن ئۇنىڭ كاچىتىغا ئۇرىدۇ؟

ئەيكى، كۆڭلۈمنى بۇزۇپ دەرسەن خەيالىمنى چىقار،
ھىچكىم ۋىرانەدىن گەنج ئىستەمەس ھەرگىز خىراج.

يېشىمى: ئەي يار، كۆڭلۈمنى بۇزۇپ بولۇپ، «مېنى خىيالىڭدىن چىقىرىۋەت» دەيسەن. ھېچكىم ۋەيرانىدىن خەزىنە ئىستىمەيدۇ، باج تەلەپ قىلمايدۇ - غۇ.

سەن جەفا قىلغاچ كۆڭۈل جان بىرلە تەركىم تۇتىلار،
بولسا شاھ زالىم، ئەل ئىچرە زۇلمغا ئەرمىش رەۋاج.

يېشىمى: پادىشاھ ئالىم بولسا، ئەل ئىچىدە زۇلۇم ئەۋج ئېلىپ كەتكىنىدەك، سەن جاپا سېلىۋەرگەچكە، كۆڭۈلمۇ، جانمۇ مەندىن بىزار بولدى.

ھەجرىدىن داد ئىستەدىم، دەدىڭ سەبۇر ئول، ۋايكىم،
تازە داغىغا يەنە ئوت بىرلە ئەيلەرسەن ئىلاج.

يېشىمى: پىراقىڭ دەستىدىن دادلىسام، «سەرۋ قىل» دەيسەن. ۋاي جان، سەن يېڭى جاراھەتنى يەنە ئوت بىلەن داغلاپ داۋالايسەنغۇ، ئاخىر.

چۇن فەنا گەردى ياپار نە سۇد تەختى جاھىڭا،
كۆكنىڭ ئەنجۇمدىن مۇكەللەل ئەتلەسىن قىلساڭ دۇۋاج.

يېشىمى: سەلتەنەت تەختىڭدىن نېمە پايدا، ئۇنى پەلەكنىڭ يۇلتۇز گۆللۈك ئەتلەسلىرى بىلەن زىننەتلىگىنىڭ بىلەنمۇ، بەربىر ئۇنى گۇمرانلىق چاڭ - توزانلىرى بېسىپ كېتىدۇ.

تا گەدايىڭدۇر نەۋائىي، تەخت ئىلە تاج ئىستەمەس،
ئەي، گەدايىڭنىڭ گەدايى بارچە ئەھلى تەختۇ تاج.

يېشىمى: نەۋائىي سېنىڭ گادىيىڭ بولالىسىلا تەخت ۋە تاج ئارزۇ قىلمايدۇ، چۈنكى جىمى تەخت ۋە تاج ئىگىلىرى سېنىڭ گادىيىڭنىڭ گادىيى - دە.

ناز بىلە يۈزۈمغە ئول بىر شاھى خۇبان ئۇردى كاج،
تاپدى نەقشى پەنجەسىدىن ئاي كەبى يۈزۈم رەۋاج.

يېشىمى: ئۇ گۈزەللەر شاھى نازۇكەرەشمە بىلەن يۈزۈمگە بىر كاچات ئۇرغانىدى، پەنجىسىنىڭ ئىزى يۈزۈمگە ئايدەك نەقىشلىنىپ قالدى.

بەرق قىلماقغا خۇدا ھەر كىمگە دەۋلەت بەرمەدى،
ۋاھكى، شايىستە ئەمەس بىبەختلەر بەرقىغە داج.

يېشىمى: چاقماق چېقىشقا لازىملىق مال - دۆلەتنى خۇدا ھەركىمگە نېسىپ قىلىۋەرمىگەن، بەختسىزلەرنىڭ چاقمىقىغا قاراڭغۇلۇق ھاجەت ئەمەس.

ئول جەھاندە خارلىقدىن يۈزى زەردەك سارغارۇر،
ئاھىدىن باشدا ئەلەملەر، ئىشقىدىن باشىدا تاج.

يېشىمى: جاھاندا خارلىقتىن يۈزى زەردەك (ئالتۇندەك) سارغايغانلارنىڭ تارتقان ئاھى بېشىمغا تۇغ، ئىشقى تاج بولىدۇ.

بەسكى كۆلبەم شۇئلەئى ئاھىم بىلە رەۋشەن ئەرۇر،
ئاي چىراغىغا قاچانكىم كەلتۈرۈپمەن ئېھتىياج.
يېشىمى: ھىجرام ئاھىمنىڭ نۇرى بىلەن دائىم يورۇپ تۇرىدۇكى، شۇ كۆپايە، ئاي نۇرىغا قاچان مېنىڭ ھاجىتىم چۈشكەن؟

ئول مۇزەللەف سەبرە خەت كىشۋەر گۇشايى ھۆسن ئەرۇر،
خەتتىغە كەلمىش خوتەندىن، زۇلفىغا چىندىن خەراج.
يېشىمى: مىيىقى ئەمدى خەت تارتقان ئۇ سۈنبۇل چاچ ھۆسن دۇنياسىنىڭ جاھانگىرىدۇر، ئۇنىڭ مىيىقىغا خوتەندىن، چېچىغا چىندىن باج - تارتۇق كېلىدۇ.

تەئەززە چۈشۈرگىسى

ھۆسنىنىڭ ئاۋازەسى، مەشھۇرىي، يەتتى چەرخغە،
ئافتاب ھەم ماھتاب ئالەم ئارادا بەردى باج.
يېشىمى: ئەي مەشھۇرىي، ئۇنىڭ ھۆسنىنىڭ شۆھرىتى كۆككە يەتتى، ئەلەمدە ئاي بىلەن قۇياشمۇ ئۇنىڭغا باج تۆلەۋاتىدۇ.

نۇسخە

بارمۇدۇر ئالەمدە مەندەك بىر غەرىبىي ناتەۋان،
ۋەسل ئۈمىدى بىرلە ھەجر ئەندۇھىدىن ئازۇردە جان.
يېشىمى: بۇ جاھاندا ۋىسال ئۈمىدى بىلەن ھىجران قايغۇسى تۈپەيلىدىن جېنى مەندەك ئازار يېگەن يەنە بىر غېرىب ناتىۋان بارمىدۇ؟

ژالە ياغلىغ ياندۇرۇپ باشىمغا گەردۇن لالەدەك،
سەنگى بارانى بەلائ ئوريان تەنىمنى قىلدى قان.
يېشىمى: پەلەك بېشىمغا بالا تاشلىرىنى ياندۇرۇپ، يالىڭاچ تېنىمنى لالىدەك قىزىل قانغا بويىدى.

سەبر تۇخمىن كۆڭلۈم ئىچرە ئانچە ئەكتىم، ئۈنمەدى،
نە ئۈچۈنكىم ھەر زامان غەم قۇشلارىغا بولدى دان.
يېشىمى: كۆڭلۈم ئېكىنىغا سەۋر - تاقەت ئۇرۇقىنى ھەر قانچە ئەكسەممۇ ئۈنمىدى، چۈنكى بۇ ئۇرۇقلار ھەمىشە غەم قۇشلىرىغا دان بولۇپ كەتكەنىدى.

ھەجر خەيلى زۇلم قىلدى بىنىھايەت، ۋايكىم،
بىر زەمان بەرمەي ئەمان، يۈز قەتلە دەدىم: ئەل ئەمان.
يېشىمى: ۋاي داد، ھىجران لەشكىرى شۇ قەدەر زۇلۇم سالدىكى، يۈز قېتىم «ئەل ئامان - پەنديات» دەپ ۋارقىرىغان بولساممۇ، بىر نەپەس ئامانلىق بەرمىدى.

ئىشق دەشتىدە ئاقارغان ئۇستىخانىم كۆرگەن ئەل،
سەرسەرى ھىجران ئارا دەرلەر قۇيۇن بىرلە سامان.
يېشىمى: ئىشق باياۋانىدا ئاقىرىپ كەتكەن ئۇستىخىنىمنى كۆرگەن كىشىلەر ئۇنى «ھىجران شۇۋىرغانلىرىدىكى قۇيۇن بىلەن سامان» دەپ قالىدۇ.

كۆكەچ - ئوق دەيرى فەنادا مەھرەم ئولدۇڭ دەپ ماڭا،
زاھىدا، تەئن ئەيلەمە، مەندىن ساڭا يوقتۇر زىيان.
يېشىمى: ئەي زاھىد، مېنى پانىيلىق مەيخانىسىدا كۆرۈپلا «ماڭا ھەمزىرىك بولدۇڭ - غۇ» دەپ تەنە قىلما، مەندىن ساڭا زىيان يەتمەيدۇ.

سەلتەنەت دەپ فەقر ئەلىندىن ئۆزنى پىھان تۇتماكىم،
تەڭ بولۇر شاھۇ گەدا تۇفراق ئارا بىرگۈن نىھان.
يېشىمى: سەلتەنەتنى دەپ پېقىر - مىسكىنلەردىن ئۆزەڭنى قاچۇرما، چۈنكى شاھ بىلەن گاداي ھامان بىر كۈنى تۇپراق ئاستىدا تەڭ بولىدۇ.

ئۆلگۈدەكدۇرمەن خۇمارىم رەنقىدىن، ئەي پىرى دەير،
رەھم ئەتىپ ئاغىمغا قەترە مەي تامىز چىقماسدا جان.
يېشىمى: ئەي مەيخانا خوجايىنى، مەن بۇ خۇمارىم ئازابىدىن ئۆلۈپ كېتىدىغان ئوخشايمەن، رەھىم قىلىپ جان چىماستا ئاغزىمغا بىر تامچە مەي تاپىغۇزۇپ قويغىن.

ناسىھا، مەھزۇنغا كىم خەۋفۇ رەجادىن دەمە سۆز،
ھەجر دەۋزەخدىن ياماندۇر، ۋەسلىسىز بغى جىنان.
يېشىمى: ئەي نەسىھەتچى، مەن مەھزۇنغا ئۈمىد ۋە قورقۇنچ دېگەنلەردىن گەپ ئاچما، ۋىسالسىز جەننەت مەن ئۈچۈن ھىجران دوزىخىدىنمۇ ئوسالدۇر.

نۇسخە چۈشۈرگىسى

ناسىھا، مەھزۇنغا كىم خەۋفۇ رەجادىن دەمە سۆز،
ھەجر دەۋزەخدىن ياماندۇر ۋەسلىسىز باغى جىنان.
يېشىمى: ئەي نەسىھەتچى، مەن مەھزۇنغا ئۈمىد ۋە قورقۇنچ دېگەنلەردىن گەپ ئېچىپ ئولتۇرما، ۋىسالسىز جەننەت مەن ئۈچۈن ھىجران دوزىخىدىنمۇ ئوسالدۇر.

جۇلا

ئاق ئالما قىزارغاندەك،
قىزىل يۈزلۈكۈم يارىم.
ناۋات بىلەن يۇغارغاندەك،
شىرىن سۆزلۈكۈم يارىم.
يېشىمى: يۈزلىرى قىزارغان ئالمىدەك رەڭدار يارىم؛ گەپ - سۆزلىرى ناۋات بىلەن يۇغۇرغاندەك تاتلىق يارىم.

ئانار گۈلىدەك يارىم،
خىنە گۈلىدەك يارىم.
بىرىڭ گۈل، بىرىڭ غۇنچە.
تاللاپ ئۈزگۈدەك يارىم.
يېشىمى: ئانار گۈلىدەك يارىم، خىنە گۈلىدەك يارىم؛ بىرسى گۈل، بىرسى غۇنچە بولسا، تاللاپ تۇرۇپ ئۈزگىدەك ياردىم.

ئاپئاق ئۇپادەك يارىم،
شىشە قۇتىدەك يارىم.
ئاچىغى كەلىپ قالسا،
چاقغاق ئوتىدەك يارىم.
يېشىمى: ئاپئاق ئۇپىدەك يارىم، شىشە قۇتىدەك يارىم؛ ئاچچىقى كېلىپ قالسا، چاقىاق ئوتىدەك يارىم.

بارارسەن دەگەن يارىم،
يانارسەن دەگەن يارىم.
سەن مەنىڭدىن ئايرىلساڭ،
ئۆلۈرسەن دەگەن يارىم.
يېشىمى: بارىسەن دېگەن يارىم، كېلىسەن دېگەن يارىم؛ سەن مېنىڭدىن ئايرىلساڭ، ئۆلىسەن دېگەن يارىم.

ئاخشامى قاراڭغۇدا،
نەدىن كەلۈرسەن يارىم.
جەھاندا ئارزۇلاپ سۆيسەم،
ئەلەمدە قويۇرسەن يارىم.

يېشىمى: ئاخشىمى قاراڭغۇدا، نەدىن كېلىۋاتىسەن يارىم؟ جاھاندا ئارزۇلاپ سۆيىسەم، ئەلەمدە قويىسەن يارىم.

سەنەم

سەن - سەن مەنى خەراب قىلدىڭ مەنى سەن،
ئوتلارغا سالىپ كەباب قىلدىڭ مەنى سەن.
يېشىمى: سەن مېنى خاراپ قىلدىڭ، مۇھەببەت ئوتىغا سېلىپ، كاۋاپ قىلدىڭ.

سەن - سەن مەنى سەن ئۆلتۈرەيى دەمە سەن،
باشىمغا ھەر بەلانى كەلتۈرەيىن دەمە سەن.
يېشىمى: سەن مېنى «ئۆلتۈرەي، بېشىڭغا ھەر بالانى كەلتۈرەي» دېمە.

دەريادا بالىق يىلاننى قوۋلاپ كەلەدۇر،
ئات ئالدىدا، قوي كەينىدە مەلەپ كەلەدۇر.
يېشىمى: دەريادا بېلىق يىلاننى قوغلاپ كېلىدۇ. ئات ئالدىدا ئويناقشىپ، قوي كەينىدە مەرەپ كېلىدۇ.

تۆنلەر كەچەسى توخىلار فەرياد ئەتەدۇر،
ھەيۋان جانىدا ئاللاھنى شول ياد ئەتەدۇر.
يېشىمى: تۈن كېچىلەردە توخۇلار چىللايدۇ. شۇ ھايۋان جېنىدا، ئاللاھنى ياد ئېتىدۇ.

چوڭ سەلىقە

ئاللاھ يارەي، خەيالىڭىز ئەنجاندچە بۆكمۇ،
كىچىكلىكتە ئويناپ ئەدۈك، ئەمدى يول يوقتۇ؟
يېشىمى: ئەي يار، ئانجانچە مۆكمۆكلەك ئويناشنى خاھلامسىز؟ كىچىكىمىزدە ئويناپتتۇق، ھازىر ئويىنىساق بولمامدۇ؟

ئاللاھ يارەي، خەيالىڭنى بىلىپ بولمايدۇر،
سەنلەر يۈرگەن كوچالاردا يۈرۈپ بولمايدۇر.
يېشىمى: ئەي يار، ئوي - خىيالىڭنى ھېچ بىلگىلى بولمايدۇغۇ. سىلەر يۈرگەن كوچىلاردا يۈرگىلى بولمايدۇ.

ئاللاھ يارەي، خەيالىمنى ھەر يان باشلارسەن،

كۆز قىرىڭدا قاراپ قويۇپ، ئوتقا تاشلارسەن.

يېشىمى: ئەي يار، خىيالىمنى ھەر تەرەپكە باشلايسەن؛ كۆز قىرىڭدا قاراپ قويۇپ، ئىشق ئوتىغا تاللايسەن.

ئاللاھ يارەي، بۇ مەھەللىدە ئۆزۈك ئوينايسەن،

كىرپىكىڭنى ئوقيا قىلىپ بەتلەپ قويامسەن.

يېشىمى: ئەي يار، بۇ مەھەللىدە ئۆزۈڭلا ئوينامسەن؟ كىرپىكىڭنى ئوقيا قىلىپ بەتلەپ قويامسەن، بولمىسا، نېمە ئۈچۈن قارىساڭلا ماڭا سانچىلىدۇ؟

كىچىك سەلىقە

بىرىنچى ئاھاڭ

دىلرەبا ھۆسنىنى كۆرگەن بارمىكىن؟

ۋەسلىغە يەتمەسدىن ئۆلەن بارمىكىن؟

يېشىمى: دىلرەبانىڭ ھۆسنىنى كۆرگەن بارمىكىن، ۋەسلىگە يېتەلمەي، ئۆلگەن بارمىكىن؟

بىر كۆرۈپ يۈز قاتلا سەجدە قىلماسام،

كۆرمەيىن جاننى بەرگەن بارمىكىن؟

يېشىمى: مېنىڭدەك «ھەر بىر قېتىم كۆرگىنىمدە، يۈز قېتىم سەجدە قىلمىسام ھېساب ئەمەس» دەپ يۈرۈپمۇ، كۆرەلمەي تۇرۇپ جېنىنى بەرگەن بارمىكىن؟

بىۋە مەن، قىلما ماڭا جەبرۇ ستەم،

بىۋەفا دەردىدىن ئۆلەن بارمىكىن؟

يېشىمى: ئاجىز بىچارىمەن، كۆپ جەبىر - جاپا قىلما. بىۋاپانىڭ دەردىدىن مېنىڭدەك ئۆلۈپ كەتكەن بارمىكىن؟

ھەسرەتىمگە تاغۇ تۈزلەر يىغلاغاي،

مەن كەبى ھەيرەتدە يۈرگەن بارمىكىن ؟!

يېشىمى: چەككەن ھەسرىتىمگە تاغ - دالالار يىغلايدۇ، مەندەك نېمە قىلارىنى بىلمەي يۈرگەن ئادەم بارمىدۇ؟

ۋەسلىغە يەتمەسلىكىمنى ئاڭلادىم،

ھەجرىدە چۆللەرنى كەزگەن بارمىكىن؟

يېشىمى: ۋىسالىغا يېتەلمەسلىكىمنى ئۇقتۇم، مەندەك مۇشۇنداق جۇدالىق چۆللىرىنى كېزىپ يۈرگەن ئادەم يەنە بارمىدۇ؟

داد ئەتەر مەشرەب خوتەن سەھراسىدا،
بىر زەمان دادىغا يەتكەن بارمىكىن.
يېشىمى: مەشرەب خوتەن سەھراسىدا داد - پەياد قىلىدۇ، ئۇنىڭ دادىغا بىر دەم يېتىپ قويىدىغان ئىنسان بارمىدۇ؟

ئىككىنچى ئاھاڭ

تاپىلماس ھۆسن مۈلكىندە ساڭا تەڭ بىر قەمەر مەنزەر،
نە مەنزەر مەنزەرى شاھىد، نە شاھىد شاھىدى دىلبەر.
يېشىمى: ھۆسن مەملىكىتىدە ساڭا تەڭ كېلەلەيدىغان بىر ئاي جامال تېپىلمايدۇ. ئۇ قانداق جامال؟ گۈزەل جامال؛ قانداق گۈزەل؟ كۆڭۈلنى مەپتۇن قىلىدىغان گۈزەل.

بۇگۈن يۈسۈف جەمالىنى قىلىپتۇر ھەق ساڭا بەخشىش،
نە بەخشىش بەخشىشى دەۋلەت، نە دەۋلەت دەۋلەتى مەفخەر.
يېشىمى: بۈگۈن ئاللاھ ساڭا يۈسۈپنىڭ گۈزەللىكىنى بېغىشلاپتۇ؛ بۇ قانداق بېغىشلاش؟ دۆلەت بېغىشلاش؛ قانداق دۆلەت؟ پەخىرلىنەرلىك دۆلەت.

سۆزۈڭ دۇررۇ جەۋاھىردۇر كۆڭۈللەر گەنجىنە لايىق،
نە لايىق لايقى خۇسرەۋ، نە خۇسرەۋ خۇسرەۋى كىشۋەر.
يېشىمى: سۆزۈڭ كۆڭۈل خەزىنىسىگە لايىق ئۈنچە - ياقۇتتۇر؛ قانداق لايىق؟ شاھلارغا يارىشىدەك لايىق؛ قانداق شاھقا؟ مەملىكەت شاھىغا.

شەكەردىن تادلىدۇر خۇلقۇڭ، كەرەمدىن خاتىرىڭ مەتلەب،
نە مەتلەب مەتلەبى مەئدەن، نە مەئدەن مەئدەنى جەۋھەر.
يېشىمى: خۇلقۇڭ شېكەردىن تاتلىق، كۆڭلۈڭ تەلەپ قىلغاندىمۇ بەكرەك سېخىي؛ قانداق سېخىي؟ كاندەك سېخىي؛ قانداق كان؟ جاۋاھىر كېنى.

زىھى دەۋلەتلى ئاشىقكىم، سەنىڭ بىرلە قىلۇر ئىشرەت،
نە ئىشرەت ئىشرەتى جەننەت، نە جەننەت جەننەتى كەۋسەر.
يېشىمى: ئاپىرىن! سېنىڭ بىلەن ئىشرەت قىلغۇچى نېمە دېگەن دۆلەتمەن ئاشىق - ھە؟! ئۇ قدناق ئىشرەت؟ جەننەت ئىشرىتى؛ قايسى جەننەت؟ كەۋسەر ئېقىپ تۇرىدىغان جەننەت.

بۇ ھۆسنۈڭ شەۋقى زەۋقىندە كۆڭۈل تۇتىلارى تاپتى،
نە تاپتى تاپتى خۇش لەززەت، نە لەززەت لەززەتى شەكەر.

يېشىمى: ھۆسنۈڭنىڭ زوقى ئىشتىياقىدىن كۆڭۈل تۈتىلىرى ئۆز نېسىۋىلىرىنى تاپتى؛ نېمە تاپتى؟ ئاجايىپ لەززەت تاپتى؛ ئۇ قانداق لەززەت؟ شېكەرنىڭ لەززىتى.

كىچىك سەلىقە چۈشۈرگىسى

جەمالىڭ نەقشىنە سەيفى سەرايى باغلادى سۈرەت،
نە سۈرەت سۈرەتى ھۆسنا، نە ھۆسنا ھۆسنايى جانپەرۋەر.

يېشىمى: سەيفىي سەرايىي كۆركەم جامالىڭنى سۈرەتلەپ چىقتى. قانداق سۈرەت؟ گۈزەل سۈرەت؛ قانداق گۈزەل؟ جاننى ياشارتىدىغان گۈزەل.

پېشرەۋ

يۈسۈپ بەگىم مەندىن سەلام-
نامە گۈلئەسەلخان ئايىمغا.
قەلەمقاشلىق، بويى زىلۋا،
خۇيى - خۇلقى مۇلايىمغا.

يېشىمى: قەلەمقاشلىق بويى زىلۋا، خۇي - خۇلقى مۇلايىم گۈلئەسەلخان ئايىمغا مەن يۈسۈپ بېگىمدىن سالام!

قىزىل مەخمەلدۇر چادىرىڭىز،
ئەسىمدىن كەتمەس خاتىرىڭىز،
ئالدىڭىزدا بولسام چاكىرىڭىز،
قامچاڭ تەگسۇن ساچباغىمغا.

يېشىمى: ئۆي - چېدىرىڭىز قىزىل مەخمەلدىن ئىدى، سىمايىڭىز كۆز ئالدىمدىن كەتمەيدۇ. قامچىڭىز چاچ بېغىمغا تېگىدىغان ئىش بولسىمۇ، ئالدىڭىزدا چاكىرىڭىز بولسام دەيمەن.

ئەۋۋەلدە دوست بولۇرسىز،
ئاخىرىدا سۇست بولۇرسىز،
مەگەر سۆيسەم مەست بولۇرسىز،
بۆيۈك تەگسە دىماغىمغا.

يېشىمى: باشتا «ماقۇل» دەپ دوست بولىسىز، كېيىندىن جىم بولۇۋالىسىز؛ بۇي - پۇرىقىڭىز دىمىغىمغا ئۇرۇلغىنىدا، سۆيسەم مەست بولۇپ قالىسىز.

نىگاھ ئەيلەپ بىر باقمادىڭىز،
مەنى كۆزىڭگە ئىلمادىڭىز،

چارچاپ كەتسەم بىلمەدىڭىز،
تاشلار پاتتى ئاياغىمغا.
يېشىمى: نەزەر سېلىپ بىر قارىمىدىڭىز، مېنى كۆزىڭىزگە ئىلمىدىڭىز؛ ئايىغىمغا تاشلار پېتىپ، چارچاپ كەتتىم، بىراق بۇلارنى سىز بىلمىدىڭىز.

زۆھرە كەلۇر يانە - يانە،
خاللارى بار دانە - دانە.
خاھ ئاشنا بول، خاھ بىگانە،
بار، تاپشۇردۇم خۇدايىمغا.
يېشىمى: چوڭ - چوڭ مەڭلىرى بار زۆھرە يانمۇ يان مېڭىپ كېلىۋاتىدۇ؛ ئاشنا بولامسەن ياكى يات - بىگانە بولامسەن ئىختىيارىڭ، سېنى ئاللاھقا تاپشۇردۇم، بايباي!

پېشرەۋ چۇشۇرگىسى

زۆھرە كەلۇر يانە - يانە،
خاللارى بار دانە - دانە.
خاھ ئاشنا بول، خاھ بىگانە،
بار، تاپشۇردۇم خۇدايىمغا.
يېشىمى: چوڭ - چوڭ مەڭلىرى بار زۆھرە يانمۇ يان مېڭىپ كېلىۋاتىدۇ؛ ئاشنا بولامسەن ياكى يات - بىگانە بولامسەن ئىختىيارىڭ، سېنى ئاللاھقا تاپشۇردۇم، بايباي!

تەئكىد

ئاتىڭ رەيھان، ئۆزۈڭ رەيھان، ئاتىڭنى كىم كەلىپ قويغان،
ساڭا ئاشىق بولۇپ قالسۇن جانىدىن بىر يولى تويغان.
يېشىمى: ئىسمىڭ رەيھان، ئۆزۈڭمۇ بەجايىكى رەيھان گۇلىنىڭ دەل ئۆزى. ئىسمىڭنى كىم كېلىپ قويغان؟ ساڭا جېنىدىن بىراقلا تويغان بىرسى ئاشىق بولۇپ قالسۇن.

كەچەسى ئۇيقۇدا ياتسام ئاتىڭنى قامچىلاپ ئۆتتۇڭ،
گەپىڭمۇ يوق، ھۆزۈڭمۇ يوق، يۈرەككە ئوت سالىپ ئۆتتۇڭ.
يېشىمى: كېچىسى ئۇيقۇدا ياتسام، ئېتىڭنى قامچىلاپ ئۆتتۇڭ؛ گېپىڭمۇ يوق، سۆزۈڭمۇ يوق، يۈرەككە ئوت سېلىپ ئۆتتۇڭ.

قىزىلگۇلۇم، قىزىلگۇلۇم، ئەجەب ۋاقتىتا خەزان بولدۇڭ،
مەنى مەيخانىغا تاشلاپ، ئۆزۈڭ يولغا رەۋان بولدۇڭ.

يېشىمى: ھەي، قىزىلگۈلۈم يارىم، ئەجەبمۇ بىر چاغدا غازاڭ بولۇپ كەتتىڭ؛ مېنى مەيخانىغا تاشلاپ قويۇپ، ئۆزۈڭ كېتىپ كەلدىڭ.

تەرەكسىز ھويلىغا كىرسەم باشىمدىن ئافتاب ئۆتتى،
بويۇڭدىن ئۆرگۈلەي يارىم سەنىڭ قەدرىڭ ماڭا ئۆتتى.
يېشىمى: تېرەكسىز ھويلىغا كىرسەم، بېشىمدىن كۈن چىقىپ، ئاپتاپ ئۆتۈپ كەتتى؛ بويۇڭدىن ئۆرگۈلەي يارىم، ماڭا سېنىڭ قەدرىڭ ئۆتۈلدى.

داستان

بىرىنچى داستان

چەمەنلەرنىڭ ئىچىندە نازاڭ چەمەن بار،
بايان قىلغىل، ئاناجان، گۈلنى كىم تۈزدى؟
بۇ جانىمنى قىينىماي، ئەيلەگىل ئىزھار،
ئەيان قىلغىل، ئاناجان، گۈلنى كىم تۈزدى؟
يېشىمى: بۇ گۈل دەستىنىڭ تىزىلىشىدا بىر خىل نازاكەت بار، بايان قىلغان ئانىجان، بۇ گۈلدەستىنى كىم تىزدى؟ جېنىمنى قىينىماي ئوچۇقلىغىن، ئايان قىلغىن ئانىجان، گۈلنى زادى كىم تىزدى؟

نە چەمەندۇر، بالا مەندىن سورارسەن،
بارىن ئۆزۈم تۈزدۈم، بەيان ئەيلەيىن.
گۈندە يۈزمىڭ خەيالدا چەمەن تۈرەرمەن،
قايسى بىرىن بالام ساڭا بەيان ئەيلەيىن.
يېشىمى: قايسى گۈلدەستىنىڭ تىزىلىشىنى سورايدىغانسەن بالام، مەن ئېيتاي، ھەممىسىنى مەن ئۆزۈم تىزدىم؛ بىر كۈندە مىڭ خىيال بىلەن گۈل تىزىپ باقىمەن، بالام، ساڭا قايسى بىرىنى بايان قىلاي؟

ھىچ قاچاندا تۈزمەس ئەدىڭ بۇنداق چەمەننى،
راستىن دەگىل ئاناجان، قىيناما جاننى،
ئۆلمەسەم يەتكۈزەرمەن مۇرادقا سەنى،
بەيان قىلغىل، ئاناجان، گۈلنى كىم تۈزدى؟
يېشىمى: ھېچقاچاندا گۈلدەستىنى مۇنداق تىزمايتتىڭ، راستىنى ئېيقىن جېنىم ئانا، جېنىمنى قىينىمىغىن. ئۆلمىسەم، سېنى مۇرادىڭغا يەتكۈزىمەن، بايان قىلغىن ئانىجان، گۈلنى كىم تىزدى؟

ھەر سابادا ئاچـلۇر قـىزمـىزى گۈللار،
گۈللار ئۈزرە سايراشۇر خۇشھال بۇلـبۇللار،
بـىر نـاتـەۋان مۇسافـىر، غەرىـب ئوغـلۇم بار،
ئوغلۇم تۆزدى بۇ گۈلنى بايان ئەيلەيىن.

يېشىمى: ھەر ئەتىـگەنده، قىزىل گۈللەر ئېچىلىدۇ، گۈللەرنىڭ ئۈستىده بۇلبۇللار سايرىشىدۇ؛ «غەرىب» ئىسىملىك بىر ناتىۋان ئوغلۇم بار، ساڭا دېسەم، بۇ گۈلدەستىنى ئاشۇ ئوغلۇم تىزدى.

سەنەم ئەيتۇر: كۆرسەت غەرىب جانىمنى،
فىدا قىلاي ئاڭ يوقۇ بارىمنى،
رەھىم ئەيلە قىيناماي خەستە جانىمنى،
بەيان قىلغىل، ئانا جان گۈلنى كىم تۆزدى؟

يېشىمى: سەنەم ئېيتىدۇ: «جېنىم غەرىبنى ماڭا كۆرسەتكىن، مەن ئۇنىڭغا بارلىقىمنى پىدا قىلاي؛ بىمار جېنىمنى قىينىماي، رەھىم قىلغىن ئانىجان، گۈلنى كىم تىزدى؟»

سەنىڭ ئۈچۈن ئاھۇ فىغان ئەتەرلەر،
گۈنده يىغلاپ ئۆز ھالىدىن كەتەرلەر،
ئاخىر دەمدە مۇرادىمغا يەتەرلەر،
غەرىب تۆزدى بۇ گۈلنى، بەيان ئەيلەيىن.

يېشىمى: سېنىڭ ئۈچۈن ئاھۇ پىغان چېكىدۇ، كۈنده يىغلاپ ئۆز ھالىدىن كېتىدۇ، ئاخىر دەمدە مۇرادىغا يېتىدۇ؛ مەن ئېيتاي بالام، بۇ گۈلدەستىنى غەرىب تىزدى.

ئىككىنچى داستان

غەمدىن قۇتۇلالماغان مېھنەتلىك باشىم،
گۈلدە يۈزمىڭ ھىجرانلار كەلدى بەيلەيىن.
قەرارى يوق شۇم فەلەكنىڭ گەردىشى،
تۆگەمەس سەۋدالارغا سالدى نەيلەيىن.

يېشىمى: غەمدىن قۇتۇلالماغان جاپاكەش بېشىمغا بىر كۈنده يۈزمىڭ ھىجرانلار كەلدى، قانداق قىلاي؟ تۈگىمەيدىغان شۇم پەلەكنىڭ گەردىشى تۈگىمەس سەۋدالارغا سالدى، قانداق قىلاي؟

ھەر زەمانە باشىمغا تۈشتى سەۋدالار،
يەتىشتۈردى جانىمغا يۈزمىڭ بەلالار،
كۆزلەرىمدىن ئاقتىلار قانۇ دەريالار،
تەركى جەھانە ئەتىپ كەلدى نەيلەيىن.

يېشىمى: ھەر زامان ـ ھەر ئاندا بېشىمغا سەۋدالار چۈشتى، ئۇ جېنىمغا يۈز مىڭ بالايىئاپەتلەر كەلتۈردى، كۆزلىرىمدىن قان دەريا بولۇپ ئاقتى، كاللام تەركىدۇنيا قىلىپ كەلدى، قانداق قىلاي؟

بۇلبۇل بولۇپ گۈلىستانىڭ كەزمەدىم،
باغبان بولۇپ ئالمالارىڭ ئۈزمەدىم،
يار - يار دەپ شەكەر لەبىڭ سۆيمەدىم،
كۆڭلۈمدە ئەرمانلار قالدى نەيلەيىن.

يېشمى: بۇلبۇل بولۇپ گۈلىستانىڭنى كېزەلمىدىم، باغۋەن بولۇپ ئالمىلىرىڭنى ئۈزەلمىدىم، «يارىم - ئامرىقىم» دەپ شېكەر لېۋىڭدىن سۆيەلمىدىم، يۈرەكتە ئارمانلىرىم قالدى، قانداق قىلاي؟

غەرىب ئەيتۇر: «قۇل» دەيدۇرلار ئاتىمنى،
فەلەك رەۋا كۆرمەدى كۆڭۈل شادىمنى،
ھەق مۇيەسسەر ئەتمەدى شۇل مۇرادىمنى،
ياخشى گۈنلەر يامان بولدى نەيلەيىن.

يېشمى: غەرىب ئايتىدۇ: «كىشىلەر مېنى «قۇل» دەپ ئاتايدۇ، كۆڭۈل شاتلىقىمنى پەلەك راۋا كۆرمىدى؛ ئاللاھ شۇ مۇرادىمغا ئېرىشتۈرمىدى، ياخشى كەنلەر مانا شۇنداق يامان بولدى، قانداق قىلاي؟

ئۈچىنچى داستان

ئىكى پەرى كەلۇر يانە،
ئەجەب سەيلانە، سەيلانى،
ئاشقىلارنىڭ جانىن ئالىپ،
كەلۇر سەيلانە، سەيلانە.

يېشمى: ئىككى پەرى يانمۇ يان مېڭىشىپ، ئاشىقلارنىڭ جېنىنى ئېلىپ، ئاجايىپ پەيزى سەيلە قىلىپ كېلىۋاتىدۇ.

ئىكى پەرى ھەمدەم بولۇپ،
بىر - بىرىگە مەھرەم بولۇپ،
قىيا باقىپ، قولىن سالىپ،
كەلۇر سەيلانە، سەيلانە.

يېشمى: ئىككى پەرى بىر - بىرىگە ھەمدەم بولۇشۇپ، ئۆزئارا سىرداشىپ، قىيا بېقىپ، قوللىرىنى سېلىشىپ، سەيلە قىلىپ كېلىۋاتىدۇ.

بىرى گۈلدۇر، بىر غۇنچە،
قاچان بولغاي سەنەم قىزچە،
تەماشاغا كەلۇر بارچە،

ئەجەپ سەيلانە، سەيلانە.

يېشىمى: بىرسى گۈل، يەنە بىرسى بەجايىكى غۇنچىنىڭ ئۆزى؛ ھېچكىم سەنەم قىزغا يېتىشەلمەيدۇ؛ ئۇلارنىڭ سەيلىسى شۇ قەدەر پەيزىكى، ھەممە ئادەم كۆرگىلى كېلىدۇ.

غەرىب نەيلەي شۇل يارنى،
ئىزھار ئەتەي ئەھۋالىنى،
يار كۆرسەتسە جەمالىنى،
ئەجەب سەيلانە، سەيلانە.

يېشىمى: غەرىب ئېيتىدۇ: «يارىمنىڭ ئەھۋالىنى شۇنچىلىك ئىزھار قىلاي؛ يار جامالىنى كۆرسەتسە، ئۇنىڭ بىلەن سەيلىنى تېخىمۇ پەيزى قىلاي».

تۆتىنچى داستان

بارساڭ ئەگەر شاھى خۇرشىد يانىغا،
ئەزىزىڭ، مېھرىبانىڭ كەلدى دەگەيسەن.
كۆيۈپ - يانىپ يىراغلىقنىڭ ئوتىغا،
شۇل ھالى پەرىشانىڭ كەلدى دەگەيسەن.

يېشىمى: ئەگەر شاھ خۇرشىدنىڭ يېنىغا بېرىپ قالساڭ، ئەزىزىڭ، مېھرىبانىڭ كەلدى دېگەيسەن؛ يىراقلىقنىڭ ئوتىدا كۆيۈپ - پىشقان ئاشۇ ھالى پەرىشانىڭ كەلدى دېگەيسەن.

ئاغالارى يۈسۈفنى چاھغا تاشلادى،
ئوغلى ئۈچۈن يەئقۇب قانلار يىغلادى،
قادىر ئاللاھ يۈسۈفكە بەناھ ئەيلەدى،
ئامان - ئەسەن كارۋانىڭ كەلدى دەگەيسەن.

يېشىمى: يۈسۈپنى ئاكىلىرى قۇدۇققا تاشلىدى، ياقۇپ ئۇ ئوغلى ئۈچۈن قان - قان يىغلىدى، قۇدرەتلىك ئاللاھ يۈسۈپكە پاناھ بولدى، كارۋانىڭ ئامان - ئېسەن كەلدى، دېگەيسەن.

سىينەسىغە ئول مىسكىن ئاشىق تاش ئۇرۇپ،
پەرۋانەدەك ئىشق ئوتىغا باش ئۇرۇپ،
شۇم فەلەكدىن بىھىساب جەفالار كۆرۈپ،
ئول كۆزلەرى گىريانىڭ كەلدى دەگەيسەن.

يېشىمى: ئىشق ئوتىغا پەرۋانىدەك ئۆزىنى ئۇرۇپ، شۇم پەلەكتىن ھېسابسىز جاپالارنى كۆرۈپ، كۆزلىرىدىن توختىماي ياش ئاققۇزۇپ يۈرگەن، يۈرىكى ئازاپتا چۈپىلانغان ئۇ مىسكىن ئاشىقىڭ كەلدى دېگەيسەن.

ھەر گىز قۇتۇلالمادىم بەلادىن قاچىپ،

چۆللەر كەزدىم نەچە يىل، جانىمدىن كەچىپ،
ئەمدى كۆلفەت - مېھنەتنىڭ شارابىن ئىچىپ،
شۇل چاكى گىرىبانىڭ كەلدى دەگەيسەن.
يېشىمى: بالايىئاپەتتىن ھەرگىز قېچىپ قۇتۇلالمىدىم، جېنىمدىن كېچىپ، نەچچە يىل چۆللەرنى كېزىپ يۈردۈم، ئەمدى جاپا - كۈلپەتنىڭ شارابىنى ئىچسەممۇ مەيلى دەپ، شۇ يىرتىق ياقا قايتىپ كەلدى دېگەيسەن.

سەنەۋبەر دەر: قۇلاق سال، ئوغلۇڭ دادىغا،
بىر سۆزۈم بار ئايتايىن كۆڭلۈڭ شادىغا،
كۆيۈپ - يانىپ نەچە يىل ئىشقىنىڭ ئوتىغا،
ئەزىزىڭ، مېھرىبانىڭ كەلدى دەگەيسەن.
يېشىمى: سەنەۋبەر ئېيتىدۇ: «ئوغلۇڭنىڭ دادىغا قۇلاق سالغىن، كۆڭلۈڭ شاغلىقى ئۈچۈن، بىر سۆزۈم بار ئېيتاي: نەچچە يىللار ئىشق ئوتۇڭدا كۆيۈپ پىشقان ئەزىزىڭ، مېھرىبانىڭ كەلدى دېگەيسەن».

بەشىنچى داستان

قادىر ئاللاھ، ئۆلەر بولدۇم بۇ غەمدە،
مەن نەيلەيىن تۇرار مەكان بولماسا،
شۇم فەلەكدىن يەتكەن قايغۇ - ئەلەمدە،
مەن نەيلەيىن بىر مېھرىبان بولماسا،
يېشىمى: قۇدرەتلىك ئاللاھ، مەن بۇ غەمدە ئۆلىدىغان بولدۇم، تۇرار جايىم بولمىسا، مەن قانداق قىلىمەن؟ شۇم پەلەكتىن قايغۇ - ئەلەم كېلىۋاتقان ئەھۋالدا، بىر مېھرىبانىم بولمىسا، مەن قانداق قىلىمەن؟

ۋاھكى، كۆڭلۈم بولدى جانانغا بەندە،
قىينالادۇر ئەزىز جانىم بۇ تەندە،
بۇ چۆللەردە ئازىپ بولدۇم شەرمەندە،
يەتەلمەسمەن يارغا ئىمكان بولماسا.
يېشىمى: ۋاھ، كۆڭلۈم جانانغا قۇل بولدى، ئەزىز جېنىم بۇ تەندە قىينىلىۋاتىدۇ، بۇ چۆللەردە ئېزىپ كېتىپ، شەرمەندە بولدۇم، ئىمكان بولمىسا، يار ۋىسالىغا يېتەلمەسمەن.

ئىزلەپ يۈرۈر ھەمراھ گۈلىيۈزلۈك يارىن،
ئاختارىپ كەزەرلەر دۇنيانىڭ بارىن،
ھىجران ئالدى ئۇنىڭ سەبرۇ قەرارىن،
مەن نەيلەيىن ئارامى جان بولماسا.

يېشىمى: ھەمراھجان گۈلیۈزلۈك يارىنى ئىزلەپ، جاھاننىڭ ھەممە يېرىنى ئاختۇرۇپ كېزىپ يۈرىدۇ، جۇدالىق ئۇنىڭ سەۋر - تاقىتىنى تۈگەتتى، جانغا ئارام بولمىسا، مەن قانداق قىلىمەن؟

مەشرەب

بىرىنچى مەشرەب

قەنى يارىم، قەنى، يارىم، چەھار باغ بولدى گۈلئەنداز،
قەنى يارىم، قەنى يارىم، سالاي يولىغا پايەنداز.
يېشىمى: چارباغ (تۆت پەسىللىك، پەسىل ئايرىمىسى بويىچە گۈللەپ تۇرىغان باغ) گۈلگە پۈرگەندى، يولىغا پاياندار سالاي، يارىم قېنى؟

قەنى يارىم، قەنى يارىم، بۇلاقلاردا يۈزىن يۇۋسا،
قەنى يارىم، قەنى يارىم، بۇ يەر ئويىنارغا كۆپتۇر ساز.
يېشىمى: قېنى يارىم، بۇلاقلاردا يۈزىنى يۇيۇۋالسا بولاتتى. بۇ يەر كۆڭۈل ئېچىپ ئويناشقا باپ ئېسىل جاي.

قەنى يارىم، قەنى يارىم، چەمەنلەردىن ئالىپ تاقسا،
قەنى يارىم، قەنى يارىم، قولىغا ئالسالار بىر ساز.
يېشىمى: قېنى يارىم، گۈللەردىن ئۈزۈپ تاقسا، قولىغا ساز ئالسا بولاتتى - غۇ، قېنى ئۇ؟

قەنى يارىم، قەنى يارىم، مەنىڭ بىرلە شەراب ئىچسە،
قەنى يارىم، قەنى يارىم، كۆڭۈل شاد ئەيلەسەك بىرئاز.
يېشىمى: يارىم مېنىڭ بىلەن بىللە شاراپ ئىچسە، بىر ئاز كۆڭۈل ئاچساق بولاتتى، قېنى ئۇ؟

قالىپ يارىم، قالىپ ئىشرەت، كەتەر بولدۇم چەكىپ ھەسرەت،
بۇ ئالەمدە غەمۇ غۇربەت بىلە فەرھاد ئۆزى ھەمراز.
يېشىمى: يارىم قېلىپ، ئەيش - ئىشرەتمۇ قېلىپ، مەن ھەسرەت بىلەن كېتىدىغان بولدۇم؛ بۇ دۇنيادا يالغۇز فەرھادلا غەم ۋە غۇربەتچىلىك بىلەن سىرداش بولۇپ ئۆتىدىغان بولدى.

قەددۇ خەتتىڭ بىلە كۆزۈ يۈزۈڭ، ئەي سەرۋى سىيمىن تەن،
بىرى سەرۋى، بىرى رەيھان، بىرى نەرگىس، بىرى گۈلشەن.
يېشىمى: ئەي كۈمۈش تەنلىك سەرۋىدەك يار، سېنىڭ بويۇڭ سەرۋى، مېيىقلىرىڭ رەيھان، كۆزۈڭ نەرگىس، يۈزۈڭ گۈلشەندۇر.

ھەدىسۇ لەئلۇ جەمالىڭدىن ئەرۇر ھەر دەم،

تىلىم گويا، سۆزۈم رەنگىن، كۆڭۈل خۇررەم، كۆزۈم رەۋشەن.

يېشىمى: سۆزۈڭ، لېۋىڭ، يۈرۈشۈڭ ۋە جامالىڭ تۈپەيلىدىن تىلىم بۇلبۇلگويادەك سۆزمەن، سۆزۈم يېقىملىق، كۆڭلۈم خۇشال، كۆزۈم روشەندۇر.

مەنى مەدھۇشۇ مىسكىن نەيلەي ئول شوخى بەلا بىرلە،

مەن ئەسرۇ بىدىلۇ بىخۇد، ئول ئەسرۇ پۇر دىلۇ پۇر فەن.

يېشىمى: مەن خۇدىنى يوقاتقان بىچارە ئۇ بالا كەلتۈرگۈچى شوخ بىلەن قانداقمۇ قىلارمەن؟ مەن تولىمۇ بىخۇد ئاشىق، ئۇ ناھايىتى جۈرئەتلىك ۋە ھىيلىگەر.

فەلەك جەۋرۇ جەفاسىدىن، ئول ئاي دەردۇ بەلاسىدىن،

چەكەرمەن نالەيۇ ئەفغان، قىلۇرمەن گىريەيۇ شىۋەن.

يېشىمى: پەلەكنىڭ جەبىر - جاپاسىدىن ۋە ئۇ گۈزەلنىڭ بالاسىدىن نالە - ئەپغان چېكىمەن، زارلىنىپ ياش تۆكىمەن.

بەلايى ئىشقۇ يالغۇزلۇق داغى ھىجرانۇ غۇربەتتە،

ئاتىم مەجنۇن، كىشىم مىھنەت، ئىشىم زارى، يەرىم گۇلخەن.

يېشىمى: ئىشق بالاسى ۋە يالغۇزلۇقتا، يەنە تېخى ھىجران ھەم غۇربەتچىلىكتە، ئېتىم مەجنۇن، كىملىكىم جاپا - مۇشەققەت، ئىشىم زارلاش، ياتىدىغان يېرىم كۈل دۆۋىسى (گۆلەخ) بولدى.

ئوقۇڭ بىرلە خەيالىڭ، دەررىڭۇ مىرىڭغا بابۇردەك،

تەنىم مەنزىل، ۋۇزۇم مەسكەن، كۆكسۈم مەئۋا، كۆڭۈل مەخزەن.

يېشىمى: كىرپىك ئوقۇڭ بىلەن خىيالىڭغا، دەردىڭ بىلەن مېھرىڭگە بابۇرنىڭ تېنى مەنزىل، كۆزى تۇرالغۇ، كۆكسى ۋەتەن، كۆڭلى خەزىنە بولدى.

ئىككىنچى مەشرەب

بىرىنچى ئاھاڭ

يارنىڭ چار باغىدىن بىر دەستە گۈل كەلتۈرمىشەم،

بادەئى ئىشقى مۇھەببەت كاسە مۇل كەلتۈرمىشەم.

يېشىمى: مۇھەببەت جامىدىكى شارابنى ئىچىشىم بىلەن تەڭلا، كۆزلىرىمدىن تارام - تارام ياش تۆكۈلۈپ كەتتى.

جەزبە ئەيلەپ بادەئى ئىشقى مۇھەببەت كەيفىدە،

سەجدەئى شۇكرانەغە باشىمنى قۇل كەلتۈرمىشەم.

يېشىمى: ئىشق - مۇھەببەت شارابىنىڭ كەيپىدە تەسىرلىنىپ، تەشەككۈر سەجدىسىگە ئىخلاس بىلەن يېشىمنى قويدۇم.

خانۇ مانىم يارنىڭ ھەققىدە ئىيسار ئەيلەسەم،
ئىلتىماسىم ياردىن قىلغاي قەبۇل، كەلتۈرمىشەم.
يېشىمى: بارلىقىمنى يارغا بېغىشلىسام دېگەن ئۈمىدتە، ئۇنىڭ قوبۇل قىلىشىنى سوراپ كەلدىم.

شۈكر لىللاھ، نەۋبەتىي بولدۇڭ نەبىغە ئۈممەتى،
بىل غەنىمەت فۇرسەتى، خەتمى رەسۇل كەلتۈرمىشەم.
يېشىمى: ئەي نەۋبەتىي، نەبىي (مۇھەممەد پەيغەمبەر)گە ئۈممەت بولغانلىقىڭ ئۈچۈن ئاللاھقا شۈكۈر قىل، پۇرسەتنى غەنىيمەت بىلىپ رەسۇل ھەققىدە خەتمە - قۇرئان ئوقۇ.

ئىككىنچى ئاھاڭ

ئەرزىمنى ئايتاي ئەي يارى دىلخاھ،
ئوتۇڭدا كۆيدۇم ۋەللاھۇ بىللاھ.
يېشىمى: ئەي سۆيۈملۈك يار، باياناتىمنى ئاڭلا: ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، سېنىڭ ئوتۇڭدا كۆيۈۋاتىمەن.

سەۋدايى زۇلفۇڭ، غەم بىرلە ئىشقىڭ،
شۈكرى خۇداغا، بولدىلار ھەمراھ.
يېشىمى: خۇداغا شۈكۈركى، چېچىڭنىڭ سەۋداسى، غەم ۋە ئىشقىڭ ئۈچى ماڭا ھەمراھ بولىۋاتىدۇ.

يەتى فەلەكنى كۆرتەگەي ئاھىم،
ئىشقىڭدا ئۇرسام ناگاھ بىر ئاھ.
يېشىمى: مۇھەببەت - ئىشقىڭدىن ناۋادا بىر ئاھ ئۇرسام، ئاھىم يەتتە ئاسماننى ئۆرتەيدۇ.

بولۇر ۋەبالىم ئىشقىڭدا ئۆلسەم،
ھالىمنى سورغىل سەن گاھى بىگاھ.
يېشىمى: ئەگەر ئىشقىڭدا ئۆلۈپ كەتسەم ئۇۋۇالىم بولۇپ قالمىسۇن، ئانچە - مۇنچە ھالىمنى سوراپ قوي.

كىرمە رەقىبلەر سۆزىگە ھەر گىز،
سۆزۈم ئىشتىكىل ئەرمەسمۇ بەدخاھ.
يېشىمى: سۆزۈمنى ئاڭلا، رەقىبلەرنىڭ سۆزىگە كىرمە، ئۇلار ئاداۋەتخور ئەمەسمۇ؟

ئۆلدى ۋەفائىي ھەجرىڭدە، ئەي شوخ،
بولغىل ئانىڭكى ھالىدىن ئاگاھ.
يېشىمى: ئەي شوخ، ۋەفائىي جۇدالىقىڭدا ئۆلدى، ئۇنىڭ ھالىدىن خەۋەر تاپ.

ئۈچىنچى ئاھاڭ

ئول نە قىزدۇر، ھۆرى رىزۋان ھەم بەرابەر كەلمەگەي،
ئول نە قەددۇر، سەرۋى لەرزان ھەم بەرابەر كەلمەگەي.
يېشىمى: ئۇ قانداق گۈزەل قىز - ھە! ھۆر - رىزرانلارمۇ ئۇنىڭغا تەڭ كېلەلمەيدۇ؛ ئۇ نېمە دېگەن گۈزەل قامەت - ھە! گۈزەل سەرۋىمۇ ئۇنىڭ ئالدىدا ھېچنېمە ئەمەس.

كاكۈلىگە مۇشكى خوتەن ھەم بەرابەر كەلمەگەي،
ئول نەل لەبدۇر، لەئلى يەمەن ھەم بەرابەر كەلمەگەي.
يېشىمى: خۇشپۇراق چېچى خوتەن ئىپارىنىمۇ سۇندۇرىدۇ؛ قىزىل لېۋى يەمەن ياقۇتىنىمۇ يېڭىپ قويىدۇ.

ئول نە يۈزدۇركىم، قىزىلگۈل ھەم بەرابەر كەلمەگەي،
ئول نە ساچدۇر، باغدا سۇنبۇل ھەم بەرابەر كەلمەگەي.
يېشىمى: قىزىل نۇرانە يۈزى ئالدىدا قىزىلگۈلمۇ تەڭدىشى ئەمەس، ئۇزۇن چېچىغا باغدىكى سۇنبۇلمۇ تەڭ كېلەلمەس.

ئول نە دەندانىدۇر، ئاڭا گەۋھەر بەرابەر كەلمەگەي،
ئول نە سۆزدۇر، سۆز ئارا شەكەر بەرابەر كەلمەگەي.
يېشىمى: ئۇنىڭ چىشىغا گۆھەرمۇ تەڭ كېلەلمەيدۇ؛ ئۇنىڭ تاتلىق سۆزىگە شېكەرمۇ بەس كېلەلمەيدۇ.

6- مۇقام ئۆزھال مۇقامى تېكىستلىرى چوڭ نەغمە قىسمى 154 مىسرا، بەش داستان 88 مىسرا ۋە ئىككى مەشرەب 52 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 294 مىسرا شېئىردىن تەشكىل تاپقان.

7- ئەجەم مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىقە

جەھاندا گەرچە بولغاي كۆپ شاھى خەيلۇ ھەشەم پەيدا،
ۋەلې بولغايمۇ سەندەك خۇسرەۋىي ساھىب كەرەم پەيدا.
يېشىمى: گەرچە جاھاندا كۆپلىگەن مەرتىۋىلىك شاھلار ئۆتكەن بولسىمۇ، لېكىن سەندەك خۇسرەۋ سۈپەت، مەردانە شاھ دۇنياغا كەلگەن ئەمەس.

سەلامەت بولغى، تاپسۇن دەۋلەتىڭدە خەلق ئاسايىش،
كى ساھىب دەۋلەتى سەندەك بولۇر ئالەمدە كەم پەيدا.
يېشىمى: سالامەت بول، دۆلىتىڭدە خەلق ئاسايىشلىق تاپسۇنكى، جاھاندا سەندەك دۆلەت ئىگىسى كەم تېپىلىدۇ.

ۋەفايۇ مېھر قانۇنىنى ئانداق تۈزكى، دەۋرۈڭدە،
نەشاتۇ ئەيش بولسۇن، بولماسۇن ئەندۇھۇ غەم پەيدا.
يېشىمى: ۋاپادارلىق ۋە مېھىر - مۇھەببەت قانۇنىنى شۇنداق تۈزكى، سېنىڭ دەۋرىڭدە ھايات شاتلىقتا ئۆتسۇن، غەم - ئەندىشە پەيدا بولمىسۇن.

چەكىپ خۇنابەلەر ھاسىل قىلىپمەن داغى ئىشقىڭنى،
گەدا قىلغان كەبى خۇنى جىگەر بىرلە دىرھەم پەيدا.
يېشىمى: تىلەمچى - گاداي يۈرەك قېنى سەرپىياتى بىلەن پۇل تاپقاندەك، مەنمۇ قانلىق ياش تۆكۈش بەدىلىگە ئىشقىڭنى ھاسىل قىلدىم.

قۇياش يەڭلىغ يۈزۈڭگە، ۋاھ، نەچۈك مەن تىك باقاي جانا،
ياڭى ئايدەك قاشىڭدىن قامەتىمغا بولدى خەم پەيدا.
يېشىمى: ئەي جان، يېڭى چىققان ئايدەك ئەگمە قېشىڭنىڭ مۇھەببىتىدىن قامىتىم ئېگىلدى (ھەمىشە ئېگىلىپ سالامدىلا تۇردىغان بولۇپ قالدىم). ھالبۇكى، قۇياشتەك يۈزۈڭگە قانداقمۇ تىك تۇرۇپ قارىيالايمەن؟

قەددىڭۇ زۇلفۇ ئاغزىڭ ھەرفىدىن ھەرلەھزە دەم ئۇرسام،
بولۇر جانۇ تەنۇ كۆڭلۈمگە ھەر ياندىن ئەلەم پەيدا.

يېشىمى: قامىتىڭ، چېچىڭ ۋە ئاغزىڭنى ھەرقاچان تەرىپلىسەم، جېنىمغا، تېنىمگە ۋە دىلىمغا تەرەپ - تەرەپتىن ئاغرىق كىرىپ كېتىدۇ.

يەتىپ كەلسەڭ ئايازىي باشغا سىھھەت ئولماسمۇ،
تىرىلمەككە، ئۆلۈك بولسا، مەسىھ روھى دەم پەيدا.
يېشىمى: ئىيسا پەيغەمبەرنىڭ نەپەسى (دېمى) كەلتۈرۈلسە ئۆلۈك تىرىلگەندەك، سەن يېتىپ كەلسەڭ، ئايازىي تىرىلىپ ساغلام بولۇپ قالماسمۇ؟

تەئەززە

سەۋەنگىل، ئەي كۆڭۈل، ئاخىركى جىسمىڭ ئىچرە جان كەلدى،
قۇۋان، ئەي جانى مەھزۇنكىم، ھەياتى جاۋىندان كەلدى.
يېشىمى: ئەي كۆڭۈل سۆيۈنگىن، ئاخىرى ۋۇجۇدۇڭغا جان كىردى؛ ئەي غەمكىن جېنىم، قۇۋانغىن، مەڭگۈلۈك ھايات كەلدى.

سەفەردىن ئول پەرى يەتتى، مەنى مەھزۇننى شاد ئەتتى،
كۆڭۈلدىن ئەسكى غەم كەتتى، تەن ئىچرە تازە جان كەلدى.
يېشىمى: ئۇ پەرى سەپەردىن قايتىپ، مەن غەمكىننى خۇشال قىلدى؛ كۆڭۈلدىن كونا غەم - قايغۇلار كېتىپ، تېنىمگە يېڭىدىن جان كىردى.

خىرەد، يىغ بۇ مەسافىڭنى، تەھەممۇل، قوي گەزافىڭنى،
ۋەرەئ، تەرك ئەيلە لافىڭنى كى ئاشۇبى جەھان كەلدى.
يېشىمى: ئەي ئەقىل، لەشكىرىڭنى يىغىۋال؛ ئەي تاقەت، بىمەنە گەپلىرىڭنى قوي؛ ئەي پەرھىزكارلىق، لاپ ئۇرۇشنى تاشلا، جاھاننى ھاياجانلاندۇرغۇچى يار كەلدى.

دەمىكىم ئاندىن ئايرىلدىم، كۆڭۈلنى ھەمرەھى قىلدىم،
بۈگۈن كەلدى كۆڭۈل، بىلدىمكى، ئول نا مېھرىبان كەلدى.
يېشىمى: ئۇنىڭدىن ئايرىلغان چاغدا، كۆڭلۈمنى ئۇنىڭغا ھەمراھ قىلىپ ئۇزاتقانىدىم؛ بۈگۈن كۆڭلۈم قايتىپ كەلدى، بۇنىڭدىن ئاشۇ نا مېھرىبانىنىڭ كەلگەنلىكىنى بىلدىم.

كەلىپدۇر ياشۇرۇن ئول شاھ، مەنى مەجنۇن ئەمەس ئاگاھ،
پەرى ئەرمەس ئەسە ئول، ۋاھ، نەچۇك كۆزدىن نىھان كەلدى.
يېشىمى: ئۇ شاھ يوشۇرۇنچە كەپتۇ، مەن مەجنۇن خەۋەرسىز قاپتىمەن؛ ئۇ پەرى بولمىسا، نېمىشقا كۆزگە كۆرۈنمەيلا كېلىپ قالدۇ؟

فالەك باقتى فىغانىمغا، ئەجەل رەھم ئەتتى جانىمغا،

خەزانىلىغ بوستانىمغا گۈلى باغى جىنان كەلدى.

يېشىمى: پەلەك داد - پىغانىمغا نەزەر ئاغدۇردى، ئەجەل جېنىمغا رەھىم قىلدى؛ خازان بولغان گۈلىستانىمغا جەننەت بېغىنىڭ گۈلى كەلدى.

مۇغەننىي بىر نەۋائى تۈز، نەۋائىي، نەغمەئى كۆرگۈز،

ئاياقچى، تامسا تۇت توقۇز كى، دارايى زەمان كەلدى.

يېشىمى: سازەندە، بىر كۈيگە سازىڭنى تۈز، نەۋائىي، نەغمەڭنى باشلا؛ ساقىي، قەدەھتىن بىر تامچە مەي تامسا، ئۈستىلەپ توققۇز قەدەھ تۇت، چۈنكى زامانىمىزنىڭ دۆلەتمەن خوجىسى كەلدى.

سەھەر خۇرشىدى شاھى تاغ ئۇزە زەررىن ئەلەم چەكتى،

داغى پەرتەۋ ساچىپ گەردۇن ئارا تۇرلۇك رەقەم چەكتى.

يېشىمى: سەھەردە قۇياش پادىشاھ تاغ ئۈستىگە ئالتۇن رەڭلىك تۇغىنى تىكتى، يەنە تېخى نۇرىدىن كۆك سەھىپىسىگە تۇرلۇك سىزىقلارنى سىزدى.

فەنا فەرراشى ئەيلەپ سۇبھىنىڭ سىيمىن پەرۇ بالىن،

مۇرەسسەئ تارى مىژگانىنى جارۇبى ھەرەم چەكتى.

يېشىمى: ئۇزلۇكىنى يوقاتقانلار خىزمەتچىسى تاڭنىڭ كۇمۇش پەي - قاناتلىرىنى پەپلىدى، زىننەتلەك پىرپىكلىرىنى ھەرەمنىڭ سۇپۇرگىسى قىلدى.

كىر ۋائىز كەئبەدە ھەر دەم سەمەد زىكرىن بەيان ئەيلەپ،

بەرەھمەن دەيرى تەختى ئۇزرە ئەسرارى سەنەم چەكتى.

يېشىمى: ۋائىز كەبەتۇللاھدا ئاللاھ زىكرىنى ھەر دەم ياڭراتتى. بەرەھمەن بۇتخانا تەختىدە (سەنەم)نىڭ سىرلىرىنى بايان قىلدى.

باش ئالىپ كەئبەدىن شەيخى ھەرەم، دەير ئىستەدى ئول دەم،

كى ئول بۇت زۇلفى ئەنبەربار ناگاھ پىچۇ خەم چەكتى.

يېشىمى: ئەنبەر بۇيلۇق چېچى بار ئۇ سەنەم (بۇت) چېچىنى بۇدرە قىلدۇرغان ھامان، ھەرەم شەيخى كەبىدىن باش ئېلىپ چىقىپ، بۇتخانا ئىزدەشكە باشلىدى.

ھەقىقەت ئەھلى تەئرىق ئەتمەيىن فەھم ئەيلەگەي بىردەك،

مۇغەننى ئەرغۇنۇن تارىنى نەچە زىرۇ بەم چەكتى.

يېشىمى: سازەندىنىڭ ئەرغەنۇن تارلىرىنى نىمە ئۇچۇن گاھ زىل، گاھ بوم ئاۋازدا ياڭرىتىدىغانلىقىنىڭ سەۋەبىنى تەرىپلىمىسەمۇ، ھەقىقەت ئەھلى بىردەك پەملىيەلەيدۇ.

كىشىكىم كويىدا كۆل ياستانىپ، قان ئىچمەك ئىستەر، ۋاھ،

فەرىندۇن بەل سۇلەيمان تەختى ئۇزرە جامى جەم چەكتى.

يېشىمى: كىشى يارنىڭ كوچىسىدا كۆلگە مىلىنىپ يېتىپ قان يۇتسىمۇ، بۇنى فەرىدۇن، بەلكى سۇلايمان تەختىدە ئولتۇرۇپ، جەمشىد قەدىھىدە مەي ئىچكەندىن ئارتۇق ھېسابلايدۇ.

خۇشا، ئول رىندكىم ئۆمرى ئاساسىن يوقلۇغىن بىلگەچ،
تەرەب جامىن تەرەننۇم زەۋقى بىرلە دەم بەدەم چەكتى.
يېشىمى: ئۇ پەرۋاسىز ئىچەرمەن ئۆز ئۆمرىنىڭ ۋاپاسىزلىقىنى بىلگەچكە، شاتلىق قەدىھىنى كۈيلەرنىڭ زوقى بىلەن ئارقىمۇ - ئارقا كۆتۈردى - خوشە!

جەفا تىغىنى دەۋران تىفلى، ئەي ئەھباب، بىلمەيكىم،
نە تەنھا شىرى نەرگە ئۆردى فىل، ئۆزىگە ھەم چەكتى.
يېشىمى: ئەي دوستلار، دەۋر گۆرەكلىرى نادانلىقتىن شىردەك، پىلدەك مەتلەرگە جاپا تىغىنى ئۆردىكى، ئەمەلىيەتتە ئۇلار ئۆزىگىمۇ تىغ ئۇرغان بولدى.

تەئەززە چۈشۈرگىسى

دىيارى نەزم ئارا شاھلىغ نەۋائىي گەرچە كۆپ سۈردى،
گەدا ئەرشىيمۇ ھەم سۆز مۈلكىدە يىللار قەدەم چەكتى.
يېشىمى: نەۋائىي شېئىرىيەت دۇنياسىغا شاھ بولۇپ ئۇزۇن دەۋران سۈردى؛ گادا ئەرشىيمۇ سۆز مەملىكىتىدە يىللار كېزىپ باقتى.

نۇسخە

دەرىغا، شورۇ شەر بولدى جەھاندا ھەر قايان پەيدا،
چۇ قىلدى چەرخى كەجرەۋ فىتنەئى ئاخىر زەمان پەيدا.
يېشىمى: ۋاي ئېسىت، بۇ تەتۈر پەلەك ئاخىر زامان پىتنىلىرىنى پەيدا قىلغاچقا، جاھاننىڭ ھەممە يېرى غەلۋە - غوۋغاغا تولۇپ كەتتى.

چىراغى ئەمنىيەتنى تىيرە قىلدى سەرسەرى فىتنە،
بۇ گۈن دارۇلقەزا ئىچرە نە ئەمنۇ نە ئەمان پەيدا.
يېشىمى: پىتنە بورانلىرى تىنچ - ئامانلىق چىرىغىنى ئۆچۈرىۋەتتى، شۇڭا بۇگۈنكى كۈندە، دۇنيانىڭ ھېچقانداق يېرىدە ئامانلىق قالمىدى.

ھەزەر قىل، بولما غافىل، ئەي سۇلەيمانى زەمان، ھەردەم،
بولۇپ ئالدىڭدا گەر خەسم ئولما مۇرى ناتەۋان پەيدا.

يېشىمى: ئەي زامانىنىڭ سۇلايمانى، ئالدىڭدا دۈشمىنىڭ بىر ئاجىز چۈمۈلە بولغان تەقدىردىمۇ، ئۇنىڭدىن دائىم ئېھتىيات قىل، ھەرگىز غاپىل بولما.

ئەگەر باردۇر مۇرەۋۋەت دەھر ئەلى راھىدا، ئەي ئەھباب،
نەدىن بىر ياخشىنىڭ قەسدىدە بولدى يۈز يامان پەيدا.

يېشىمى: ئەي دوستلار، ئەگەر دۇنيا ئەھلىنىڭ تۇتقان يولىدا مەردانىلىق بولىدىغان بولسا، نېمىشقا بىر ياخشىنىڭ قەستىگە يۈز يامان چۈشۈۋالىدۇ؟

رىزالىق بىرلە قوي - بىر - بىرىگە دۈشمەنلىكنى، ئەي نادان،
قىلىپ تەقدىرغە تەدبىر بولمامىش سۇدۇ زىيان پەيدا.

يېشىمى: ئەي نادان، ئۆزئارا دۈشمەنلىشىشنى رازى - رىزالىق بىلەن تاشلىغىنىكى، تەقدىرگە تەدبىر ئارقىلىق تاقابىل تۇرۇش بىلەن ھېچبىر نەتىجە چىققان ئەمەس.

جەفا تاشىن باشىغا ياندۇرۇپ نابۇد ئەتەر گەردۇن،
ۋەفا ئەھلى جەھان بەزمىدە بولسا نەگەھان پەيدا.

يېشىمى: جاھان بەزمىسىدە قاچانكى ۋاپادارلار پەيدا بولسا، پەلەك ئۇلارنىڭ باشلىرىغا جاپا تاشلىرىنى ياندۇرۇپ، نابۇت قىلىدۇ.

قالىپدۇر ياخشىلاردىن ياخشى ئات باقىي جەھان ئىچرە،
يامانلىق ئەيلەگەنلەردىن نە نامۇ نىشان پەيدا.

يېشىمى: جاھاندا ياخشىلاردىن ياخشى نام - ئاتاق مەڭگۈ قالىدۇ، يامانلىق قىلغانلاردىن بولسا، ھېچبىر نام - نىشانە قالمايدۇ.

قەزا جەللادى ھەر گۈن يۈز تۈمەن جاننى ھەلاك ئەيلەر،
نە ئول زاھىر، ئانىڭ ئىلكىدە نە تىغۇ نە قان پەيدا.

يېشىمى: قازا جاللاتى كۆزلەرگە كۆرۈنمەيدۇ؛ قولىدا تىغمۇ، قانمۇ يوق، لېكىن ئۇ ھەر كۈنى يۈز تۈمەن جاننى ھالاك قىلىدۇ.

نۇسخە چۈشۈرگىسى

جەھان باغى گۈلىنى ھەق ۋەفاسىز ئەكتى، ئەي مەھزۇن،
ساڭا ھىچ سۇد يوقتۇر، قىلما بۇلبۇلدەك فىغان پەيدا.

يېشىمى: ئەي مەھزۇن، ئاللاھ بۇ جاھان بېغىنىڭ گۈلىنى ۋاپاسىز قىلىپ تېرىغان، ئۇنىڭدىن ساڭا ھېچ پايدا يوق، شۇڭا بۇلبۇلدەك نالە قىلما.

مۇستەھزاد

ئىستەدىم ئالەمدە سەندەك شاھسەۋارى تاپمادىم،
دەھر ئارا بىر مۇشفىقى ھەمدەرد يارى تاپمادىم.

يېشىمى: شۇنچە ئىزدەپمۇ، ئالەمدە سەندەك چەۋەندازنى تاپالمىدىم؛ دۇنيادا سېنىڭدەك دەرتىنى تەڭ تارتقۇچى شەپقەتچان بىر يارنى تاپالمىدىم.

بولماغاي ئالەمدە سەندەك مەھۋەشى، ئەي نازەنىن،
غۇنچەئى خەندان لەبىڭدەك لالەزارى ئاپمادىم.

يېشىمى: سەندەك بىر ئايجامال ئەمدى ئالەمگە كەلمەيدۇ. ئەي نازىنى، قىزىلگۈلنىڭ غۇنچىسىدەك لېۋىڭگە ئوخشاش گۈزەل گۈل ئېچىلغان لالىزارلىقنىمۇ ئۇچراتمىدىم.

نە ئىلاج ئەيلەي، مەنىڭ ۋابەستەدۇر كۆڭلۈم ساڭا،
مېھرى تابانلىغ يۈزۈڭدەك گۈلئۈزارى تاپمادىم.

يېشىمى: ئىلاجىم نېمە، كۆڭلۈم ساڭا باغلىنىغلىق؛ نۇرلۇق قۇياش مىسال يۈزۈڭدەك نۇرانە گۈزەل رۇخسارنى ھېچ كۆرمىگەنمەن.

رەھم ئەيلەپ سائەتى ئۆزۈڭغە ۋاسىل قىل مەنى،
دىلبەرىم، كۆيۈڭدىن ئارتۇغراق دىيارى تاپمادىم.

يېشىمى: دىلبىرىم، سېنىڭ كوچاڭنى بېسىپ چۈشكىدەك بىر دىيارنى تاپالمىدىم، رەھىم قىلىپ، مېنى بىر دەمگە بولسىمۇ ۋەسلىڭگە يەتكۈز.

كەچە - گۈندۈز نەۋبەتىي كويۈڭدا بولدى مۇبتەلا،
بۇ جەھاندا سەندىن ئۆزگە غەمگۇزارى تاپمادىم.

يېشىمى: مەن نەۋبەتىي كېچە - كۈندۈز كوچاڭغا مۇبتىلا بولدۇم. چۈنكى، جاھاندا سەندىن باشقا ماڭا بىر غەمگۈزار يوقكەن.

جۇلا

دەردىغا، چەرخ جانىغا ئەجەپ جەۋرۇ جەفا قىلدى،
غەمۇ ھەسرەت بىلە ئول يارۇ جانىمدىن جۇدا قىلدى.

يېشىمى: ۋاي ئېسىت، پەلەك جېنىمغا ئەجەپمۇ جەبىر - جاپا سالدى، مېنى غەم ۋە ھەسرەت ئىچىدە قويۇپ، ئۇ يار - جېنىمدىن جۇدا قىلدى.

خۇدايا، دوستۇ تۇغقاندىن جۇدا بولغان پەرىشانمەن،

كى دۈشمەن دەستىدە ھالىم زەبۇنۇ مۇبتەلا قىلدى.

يېشمى: ئى ئاللاھ، مەن دوست ۋە تۇغقىنىدىن جۇدا بولغان پەرىشانمەن، دۈشمەننىڭ دەستىدە ھالىم بىچارىلىككە مۇپتىلا بولدى.

ئايا يارىم، يىراق ئەتتى فەلەك سەندىن بۇ مەھزۇننى،

كى دۈشمەن مۇددەئاسىن ھاسىل ئەتتى، ھەم سەفا قىلدى.

يېشمى: ئەي يارىم، پەلەك بۇ مەھزۇننى سەندىن يىراق قىلدىكى، دۈشمەننىڭ مۇددىئاسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇپ بەردى ۋە ئۇنى خۇشال قىلدى.

جەيالى ۋەسلىدۇر جانۇ دىلىمدە مۇددەئايى ھەم،

ئەگەر يەتكۈزسە بىزلەرنى فەلەك بىزگە ۋەفا قىلدى.

يېشمى: جان - دىلىم بىلەن ئۇنىڭ ۋىسالىغا يېتىشنى ئويلايمەن، مۇددىئايىممۇ شۇ. ئەگەر پەلەك بۇ مۇددىئايىمغا يەتكۈزسە، ماڭا ۋاپا قىلغان بولىدۇ.

ئايا بادى سەبا، ئايتقىن خەبەر ئول يارى جانىمغا،

ئەسىرۇ ناتەۋان گۈلشاھ جانىنى فىدا قىلدى.

يېشمى: ئى سەھەر شامىلى، بۇ جېنىم يارىمغا خەۋەر يەتكۈزگىنكى، ئەسىر ۋە ناتىۋان گۈلشاھ ئۇنىڭغا جېنىنى پىدا قىلدى.

سەنەم

كۆردۈم يۈزىنى، قالدىم بەلاغا،

ئىشقىدە يۈزمىڭ جەبرۇ جەفاغا.

يېشمى: چىرايىنى كۆردۈم - يۇ، بالاغا قالدىم، مۇھەببىتىدە يۈز مىڭ جەبىر - جاپاغا قالدىم.

قىينالدى جانىم، تەڭ بولدى ھالىم،

ئاھۇ فىغانىم يەتتى سەماغا.

يېشمى: جېنىم قىينالدى، ئەھۋالىم ئوسال لاشتى. ئاچچ - پىغانىم كۆككە يەتتى.

ئەفسۇس نەدامەت، بولدى قىيامەت،

ئەجەبمۇ كۆيدۈم كۆڭلى قاراغا.

يېشمى: نادانلىقىم ئۈچۈن ئەپسۇس، گويا ماڭا قىيامەت بولدى. كۆڭلى قارىغا ئەجەبمۇ كۆيۈپتىكەنمەن.

زارىم ئىشىتسۇن، ھالىمنى سورسۇن،

بىر رەھمى قىلسۇن مەن بىنەۋاغا.

يېشىمى: ئاھ - زارىمنى ئاڭلىسۇن، ھالىمنى سورىسۇن؛ مەن بىچارىغا بىر رەھىم قىلسۇن.

ئەرزىم ئىشتمەس، ھالىمغا يەتمەس،
ھەركىم ياماندۇر، قويدۇم خۇداغا.
يېشىمى: ئەرزىمنى ئاڭلىمىغان، ھالىمغا يەتمىگەن ئەسكىنىڭ قىلمىشى ئۈچۈن، ئاللاھ ئۆزى بىر نېمە دەپ قويار دەيمەن.

چوڭ سەلىقە

گۇلەمخاننىڭ قوش پوپۇكى يەرگە تەگەمدۇر،
ئونبەش ياشقا كىرمەي تۇرۇپ ئەگەر تەگەمدۇر.
يېشىمى: گۇلەمخاننىڭ قوش پۆپۈكى يەرگە تېگەمدۇ، ئونبەش ياشقا كىرمەي تۇرۇپ ئەگەر تېگەمدۇ؟

گۇلەمخاننىڭ تۇغقان يەرى ئويمانبۇلاقتۇر،
گۇلەمخانى زورلاپ ئالغان ئەنگە چولاقتۇر.
يېشىمى: گۇلەمخاننىڭ تۇغۇلغان يېرى ئويمانبۇلاقتۇر، گۇلەمخانى زورلاپ ئالغان ئەڭگە چولاقتۇر.

گۇلەمخاننىڭ قوش پوپۇكى يەرگە سۆرۇلدى،
يۆرەكدەكى زەرداب سۇلار قانغا ئۆيرۇلدى.
يېشىمى: گۇلەمخاننىڭ قوش پۆپۈكى يەرگە سۆرەلدى، يۈرەكتىكى زەرداب سۇلار قانغا ئۆرۇلدى.

ئالتە - يەتە كەپۇتەرلەرىڭ قوندى تەرەككە،
تاۋار توندا ئالتۇن تۇگمە پاتتى يۆرەككە.
يېشىمى: ئەلتە - يەتتە كەپتەرلىرىڭ قوندى تېرەككە، تاۋار توندا ئالتۇن تۈگمە پاتتى يۈرەككە.

چىقىپ باقسام گۇلەمخانىم تويۇڭ كەلەدۇر،
ساڭامىكىن، ماڭامىكىن تەقدىر بىلەدۇر.
يېشىمى: چىقىپ باقسام، گۇلەمخېنىم تويۇڭ كېلىۋېتىپتۇ، ساڭىمىكىن، ماڭىمىكىن تەقدىر بىلىدۇ.

كىچىك سەلىقە

بىرىنچى ئاھاڭ

سەھەر خاۋەر شاھى چەرخ ئۇزرەكىم خەيلى ھەشەم چەكتى،
شۇئائى خەت بىلە كوھسار ئۇزە ئالتۇن ئەلەم چەكتى.
يېشىمى: تاڭ سەھەردە، شەرق شاھى كۆكنى بويلاپ قوشۇن تارتىپ، نۇر سىزىقلىرى بىلەن بېزەلگەن ئالتۇن تۇغىنى تاغ ئۇستىگە تىكتى.

قەزا فەرراشى چەكتى سۇبھىنىڭ سىيمىن سۇپۇرگۇسىن،
مۇزەھھەب پەرلەرىن ئانداقكى تاۋۇسى ھەرەم چەكتى.
يېشىمى: گويا ھەرەم تورى ئالتۇن پەيلىك قۇيرۇقىنى يايغاندەك، تەقدىر خىزمەتچىسى تاڭنىڭ كۈمۈش سۇپۇرگىسىنى زېمىنگە يايدى.

كىتابەئى سۇنئ كىلكى سۇرەئى «ۋەش - شەمس» تەفسىرىن،
فەلەك تاقى ھەۋاشىسىدە زەر ھەلدىن رەقەم چەكتى.
يېشىمى: تەقدىر قەلىمى پەلەك گۈمبىزىنىڭ قىرغاقلىرىغا «قۇياش» سۈرىسىنىڭ شەرھىسىنى ئالتۇن ھەل بىلەن يازدى.

مۇئەززىن كەئبە تاقى ئۇزرە گۇلبانگى سەمەد ئۇردى،
بەرەھمەن دەير ئەيۋانىدا ئاھەنگى سەنەم چەكتى.
يېشىمى: مۇئەززىن كەبە مۇنارىسىدا ئەزان ساداسىنى ياڭراتتى، بەرەھمەن بۇتخانا ئايۋىنىدا سەنەم (بۇت) كۈيىنى سازلىدى.

ياقا چاك ئەتتى گاھى سۇبھ ئول ماتەمغە كىم، ئاشىق،
بۇ مۇھلىك شامى ھەجران ئىچرە يۈز خۇنابى غەم چەكتى.
يېشىمى: بۇ ھالامەت ھەجران قاراڭغۇلۇقىدا ئاشىقلار غەم - غۇسسىدىن نۇرغۇن قان يۇتتى؛ سۇبھى ئۇ ماتەم ئۈچۈن، بەزىدە ياقىسىنى يىرتتى.

ئىككىنچى ئاھاڭ

زەمانى كۈلدى ئول غافىلغاكىم دەۋران، سىتەم تىغىن،
ئاڭا ئۇرماغنى ئاڭلاپ ئۆزگەگە تىغى ستەم چەكتى.
يېشىمى: دەۋر ئۇ غاپىلغا بىر پەس كۈلۈپ قارىدى، چۈنكى ئەسلىدە پەلەك زۇلۇم تىغىنى ئۇنىڭغا ئۇرىدىغانلىقىنى بىلىپ قېلىپ، ئۇ باشقىلارغا زۇلۇم تىغى كۆتەرگەندى.

خۇشا، ئولكىم مۇنۇڭدەك چاغ ۋەفاسىز ئۇمرنى ئاڭلاپ،
سەبۇھىيى جامنى ئەھباب بىرلە دەم بەدەم چەكتى.

يېشىمى: مۇشۇنداق چاغدا، ئۆمۈرنىڭ ۋاپاسىزلىقىنى بىلىپ، دوستلار بىلەن بىللە تاڭ سەھەر ئولتۇرۇشنىڭ قەدىھىنى دەمۇدەم كۆتۈرۈش نېمە دېگەن پەيزى - ھە!

مەئانى ئەھلى گاھى نۆكتە ئۈزرە قىيلۇ قال ئەتتى،
مۇغەننى خەيلى نەغمە ئۈزرە گاھى زىرۇ بەم چەكتى.
يېشىمى: گاھىدا دانالار چوڭقۇر، نازۇك پىكىرلەر ئۈستىدە بەس - مۇنازىرىگە چۈشتى؛ گاھىدا سازەندىلەر نەغمە قىلىپ، تۈرلۈك كۈي ياڭراتتى.

ئەگەر كۆڭلىدە بىر گۇل ھەجرىدىن خارى فىراق ئولسا،
بەھانە يىغلاماقغا بىر نەچە جامى كەرەم چەكتى.
يېشىمى: ئەگەر كىشىنىڭ يۈرىكىگە بىر گۈلنىڭ پىراق تىكىنى سانچىلسا، ئۇ يىغلاشقا باھانە ئىزدەپ ئېھسان شارابىدىن بىر نەچچىنى ئوشۇق ئىچىدۇ.

ئۈچىنچى ئاھاڭ

ۋەگەر خۇد ۋەسل ئىقبالى مۇيەسسەر بولسا بىر سائەت،
فەدىرۇن تەختى ئۈزرە بەزم تۈزدى جامى جەم چەكتى.
يېشىمى: ئىنسان ئەگەر يارنىڭ ۋىسالىغا يېتىش ئارزۇسىغا بىر دەم مۇيەسسەر بولسىلا، ئۆزىنى پەرىدۇن تەختىدە بەزمە تۈزۈپ، جەمشىد قەدىھىدە شاراب ئىچكەندەك ھېس قىلىدۇ.

بولۇپ مەتلۇب رۇخسارىغا مەھۋى جامدىن سەرمەست،
يۈزىن تۇفراقغا قويدى، باشىنى ئالىلغا خەم چەكتى.
يېشىمى: ئاشىق يارنىڭ رۇخسارىنى كۆرگىنىدە، شاراپتىن غەرق مەست بولغاندەك ئۆزىنى يوقىتىپ، بېشىنى ئېگىدۇ ۋە يۈزىنى تۇپراققا قويىدۇ.

نە دەۋلەتدۇركى بۇ ھالەتدە ئانداق باردى ئۆزدىنكىم،
بەقا ئىقلىمىدىن رەختىنى تا مۇلكى ئەدەم چەكتى.
يېشىمى: مۇشۇ ھالەتتە ئۆزىدىن كېتىش نېمە دېگەن ئۇلۇغ دۆلەتكى، ئۇ ئۆزىنىڭ بارلىقىنى ھاياتلىق ئىقلىمىدىن يۆتكەپ، ماماتلىق مەملىكىتىگە تاپشۇرىۋەتسە، كاشكى.

كىچىك سەلىقە چۈشۈرگىسى

نەۋائىي، شايەد ئول رەھرەۋغە بۇ دەۋلەت نەسىب ئولغاي،
كىم ئول دەشتى فەنا قەتئ ئەتكەلى يىللار قەدەم چەكتى.

يېشىمى: نەۋائىي، ئۆزلۈكىنى يوقىتىش دەشتىنى بېسىپ ئۆتۈش ئۈچۈن، يىللار سەرپ قىلغان شۇ يولۇچىغا بۇ دۆلەت نېسىپ بولسا، ئەجەب ئەمەس.

تەئكىد

ئەيدى بەھار ئەييامىدۇر، ساقىي، لەبا - لەب جام تۇت،
ئەيشۇ تەرەب دەۋرانىدۇر جامى مەيى گۇلفام تۇت.
يېشىمى: ئەي ساقىي، باھار بايرىمى كۈنلىرى كەلدى، بۇ ئەيش - ئىشرەت، شاتلىق دەۋرىدۇر. قېنى، گۈلرەڭلىك شارابقا لىق تولغان قەدەھىڭنى كەلتۈر.

جەمشىد فەر شاھى جەھان چۈن قىلدى ئەزمى گۇلىستان،
جەمئىييەتى ۋاقتى زەمان خۇشتۇر بىغايەت، جام تۇت.
يېشىمى: جاھاننىڭ جەمشىد سۈپەتلىك شاھى گۈلىستان سەيلىسىگە چىقتى، بۇ پۈتكۈل جەمئىيەتنىڭ چەكسىز خۇشاللىقىغا چۆمىلىدىغان پەيتى، شۇڭا قەدەھ كەلتۈر.

مەئلۇم ئەمەس دەۋران ئىشى چۈن مۇنقەلىبدۇر گەردىشى،
ھەرگىز بىلۇرمۇ دەپ كىشى بۇ دەۋرنى مادام تۇت.
يېشىمى: پەلەكنىڭ ئىشلىرىنى بىلگىلى بولمايدۇ، چۈنكى ئۇنىڭ گەردىشى تەتۈر ئورنىتىلغان؛ «بۇنىڭ سەۋەبىنى بىلىدىغان كىشى بارمىدۇ؟» دەپ سوراپ ئاۋارە بولماي، مۇشۇ نۆۋەت (دو)نى چىڭ تۇت.

بۇدەمكى باردۇر فۇرسەتىڭ، ئەھباب ئىلە جەمئىييەتىڭ،
لۇتف ئىلە بەزمۇ ئىشرەتىڭ ئەھلىنى شىرىن كام تۇت.
يېشىمى: دوستلىرىڭنىڭ ۋە جامائەتچىلىكىڭ بولغان مۇشۇ دەم غەنىمەتتۇركى، مەرھەمەت قىلىپ، بەزمە - ئىشرەتىڭ بىلەن ئۇلارنى خۇشال قىل.

قوي دەھر سۇبھى خۇررەمىن، فىكر ئەتمە شامى ماتەمىن،
سۇخسار ئىلە زۇلفى غەمىن ئىشق ئىچرە سۇبھۇ شام تۇت.
يېشىمى: دۇنيانىڭ ئەتىگەنلىك شاتلىقىنى قوي، كېچىلىك ماتەمىنىمۇ ئويلا» يۇرمە، ئاشىقلىقتا ئەتىگەندىن كەچكىچە يارنىڭ جامالى بىلەن چېچىنىلا ئويلىشىڭ كېرەك.

تارتىپ ئەلايىقدىن ئەتەك، ئەۋارەلىقدىن ئۈزنى چەك،
فەقر ئىچرە قالغان قافەدەك ساكىن بولۇپ ئارام تۇت.
يېشىمى: كىشىلەر بىلەن بولغان ئالاقىلاردىن قولۇڭنى ئۈزۈپ، دۇنيانىڭ ئاۋارىچىلىقىدىن ئۆزەڭنى تارت؛ پېقىرلىقتا قالغان «قاق تېغى»دەك ۋەزمىنلىكتە مەزمۇت تۇرۇپ ئارام ئال.

ھەر كىمكى ئىستەر نامۇ نەڭ، غەمدىن قۇتۇلماس ھېچ رەنگ،
ئۆزنى خەلاس ئەيلەي دەسەڭ، بەس، تەركى نەڭۇ نام تۇت.
يېشىمى: كىمكى نام - شۆھرەت كويىدا يۈرسە، ھېچ ۋاقىت غەمدىن قۇتۇلالمايدۇ؛ دۇنيانىڭ غېمىدىن، ئاۋارىچىلىقىدىن قۇتۇلاي دېسەڭ، نام - شۆھرەت قوغلاشما.

كۆڭلۈم قۇشىدۇر بۇلبۇلۇڭ، ئاچقىل ئۇزارى گۈل - گۈلۈڭ،
بۇ شېيۋە بىرلە سۇنبۇلۇڭ دامىغا ئەيلەپ رام تۇت.
يېشىمى: كۆڭۈل قۇشۇم سېنىڭ بۇلبۇلۇڭدۇر، گۈلدەك چىرايىڭنى ئاچقىن - دە، ناز - كەرەشمە بىلەن ئۇنى چېچىڭنىڭ تورىغا چۈشۈرۈپ تۇتىۋال.

شاھەنشاھى فەرخۇندە فەر ئابدۇررەشىدى نامۇەر،
ھەق لۇتق ئەتىپ فەتھى زەفەر تا مۇلكى مىسرۇ شام تۇت.
يېشىمى: ئەي شاھلارنىڭ شاھى، سائادەتمەن ۋە شۆھرەتلىك ئابدۇررەشىدخان، ئاللاھ ساڭا نۇسرەت ئاتا قىلسۇن، پادىشاھلىقىڭ تاكى مىسىر ۋە شام (بۈگۈنكى سۈرىيە، ئىراق قاتارلىق ئىسلام دۆلەتلىرى)غىچە يەتسۇن.

ئەيلەپ زىيادە ھىشمەتىن، ئەفزۇن قىلىپ جەمئىييەتىن،
يار رەبكى ئۇمرۇ دەۋلەتىن كۆپ يىلۇ كۆپ ئەييام تۇت.
يېشىمى: ئەي پەرۋەردىگار، ئۇنىڭ شان - شەۋكىتىنى تېخىمۇ ئاشۇرۇپ، جەمئىيىتىنى تېخىمۇ كۈچەيتكەيسەن؛ ئۆمۈر ۋە دۆلىتىنى كۆپ يىللار، ئۇزاق زامانلارغىچە داۋاملاشتۇرغايسەن.

گاھى ئايازى سارىغا باقغىل سارىغ رۇخسارىغا،
ياخشى - يامانىنىڭ بارىغا لۇتفۇ كەرەمنى ئام تۇت.
يېشىمى: بەزىدە ئايازىي تەرەپكە، ئۇنىڭ سارغايغان رۇخسارىغا قاراپ قوي؛ ياخشى - يامانىنىڭ ھەممىسىگە ئىلتىپات ۋە مەرھەمىتىڭنى ئوخشاشلا ئايىما.

داستان

بىرىنچى داستان

يەرۇ كۆكنى ياراتقان خالىقى جەببار،
ھېچ بەندەڭنى مەنىڭدەك ھەيران ئەيلەمە.
دەشتلەر ئارا قىلماغىل مەنى ئىنتىزار،
رەھىم ئەيلەگىل، كۆزۈمنى گىريان ئەيلەمە.
يېشىمى: يەر - ئاسمانلارنى ياراتقان ئۇلۇغ ئاللاھ، ھېچ بەندەڭنى مېنىڭدەك تەڭلىكتە قويما؛ چۆللەر ئارا مېنى ئىنتىزار قىلما، مېنى يىغلاتما، ماڭا رەھىم قىلغىن.

يارنى ئىستەپ يىراقتىن كەلدىم بۇ يانە،
يولدىن ئازغان بەندەڭمەن، ئىگەم سۇبھانە،
بۇ چەللەردە ئەيلەگىل يولنى ئەيانە،
ئۇشبۇ ئۇمرۇم باغىنى خەزان ئەيلەمە.

يېشىمى: بۇ تەرەپلەرگە يىراقتىن يارىمنى ئىزدەپ كەلدىم؛ ئىگەم ئاللاھ، مەن بىر يىلدىن ئازغان قۇلۇڭمەن، بۇ چۆللەردە يولۇمنى ئوچۇق قىلغىن، بۇ ئۆمرۈمنىڭ بېغىنى غازاڭغا كۆمۈۋەتمە.

ئاتى مېھرىلىقادۇر، ئۆزىدۇر پەرى،
خەيالىمدىن كەتمەگەي شەھدۇ شەكەرى،
قەمەر يۈزلۈك، شىرىن سۆز، رەئنا دىلبەرى،
دىلرابىڭنىڭ باغرىنى بىريان ئەيلەمە.

يېشىمى: ئىسمى مېھرىلىقا، ئۆزى پەرى، شېرىن لېۋى خىيالىمدىن كەتمەيدۇ؛ ئى ئاي يۈزلۈك، شېرىن سۆزلۈك گۈزەل، مەن دىلدارىڭنىڭ باغرىنى ئۇنداق كاۋاپ قىلىۋەتمە.

كەچە - كۈندۈز يىغلادى ناتەۋان دىلدار،
يوقتۇر ماڭا بۇ يەردە بىر يارى غەمخار،
شەفقەتىڭدىن بىنەۋا بەندەڭ ئۈمىدۋار،
ھېچ غەرىبنى مەنىڭدەك ۋىران ئەيلەمە.

يېشىمى: مەن بىچارە دىلدارىڭ كېچە - كۈندۈز يىغلىدىم؛ بۇ يەردە ماڭا غەمداش بولىدىغان بىرەر دوست يوق. ئى ئاللاھ، مەن شەپقىتىڭدىن ئۈمىدۋار، ھېچ مۇساپىرنى مەندەك ۋەيران قىلما.

غەرىبلىقتا دەشتلەر كەزدىم فىيادە،
قەفەس ئىچرە قالمىشىدۇر ئىرادە،
ئەلەملەرىم بولدى ھەددىدىن زىيادە،
مەن غەرىبنى كۆپ سەرگەردان ئەيلەمە.

يېشىمى: مۇساپىرچىلىقتا چۆللەرنى پىيادە كەزدىم، ئاللاھنىڭ ئىرادىسى بىلەن قەپەز ئىچىدە قالغاندەك بولدۇم؛ دەرت - ئەلەملىرىم ھەددىدىن ئېشىپ كەتتى، مەن مۇساپىرنى ئەمدى كۆپ سەرگەردان قىلما.

ئىككىنچى داستان

قارا كۆز بىرلە بىر غەمزە قىلىپ يۈزمىڭ جەفا قىلما،
كەرەشمە بىرلە ئالەمنى مەنىڭتەك مۇبتەلا قىلما.

يېشىمى: قارا كۆزۈڭ بىلەن بىرلا كۆز تاشلاپ، ماڭا يۈز مىڭ جاپا قىلما، نازىڭ بىلەن ئالەمنى ئۆزۈڭگە ماڭا ئوخشاش مۇپتىلا قىلما.

مەنىڭ بۇ خەستە جانىمغا سەنىڭ دەردىڭ ئەرۇر مەرھەم،
قىيامەتغە تەگىن ھەرگىز بۇ دەردىمگە دەۋا قىلما.
يېشىمى: سېنىڭ دەردىڭ مېنىڭ زەئىپ جېنىمغا مەلھەم، شۇڭا، بۇ دەردىمگە تا قىيامەتكىچە ھەرگىز داۋا قىلما.

مەنى، ئەي ئاي، قۇرقارمەن، قىلىپ دۇنيادا سەرگەشتە،
ئېشىكىڭ تۇفراقىن كۆزگە تاپىلماس تۇتىيا قىلما.
يېشىمى: ئەي ئاي، مېنى دۇنيادا سەرگەردان قىلىپ قويۇپ، ئىشىكىڭنىڭ توپىسىنى تېپىلماس تۇتىيا قىلىۋېلىشىڭدىن ئەنسىرەيمەن.

فىراقىڭ بوتەسى ئىچرە تەنىمنى سىزغارۇر ھەر دەم،
يۈزۈمنى ئالتۇن ئەتكەلى غەمىڭنى كىميا قىلما.
يېشىمى: پىراقىڭ ئوچىقى تېنىمنى دائىم ئېرىتىپ كەلدى، يۈزۈمنى ئالتۇنغا ئايلاندۇرىمەن دەپ، غېمىڭنى كىميا قىلما.

ئاخىر بىگانە تەپ گىريان ئېشىكىڭدىن قوۋا بولساڭ،
كۆلەر يۈز كۆرگۈزۈپ ئەۋۋەل، كىشىنى ئاشنا قىلما.
يېشىمى: ئاخىر يات كۆرۈپ ئىشىكىڭدىن يىغلىتىپ قوغلىۋېتىدىغان ئادەم، باشتا ئۇچۇق چىراي بىلەن كۈلۈمسىرەپ، كىشىنى نېمىشقا ئاشنا قىلاتتىڭ؟

باغىر قان ئەيلەدىڭ جەۋرۇ جەفا بىرلەكى، سۇلتانىم،
كۆزۈم ياشى بىلە ھەر دەم يۈزۈمدە مەجەرا قىلما.
يېشىمى: ئەي سۇلتانىم، جەبىر - جاپالىرىڭ بىلەن باغرىمنى قان قىلدىڭ، ئەمدى كۆز يېشىم بىلەن يۈزۈمدە توختىماس ئېقىن ھاسىل قىلما.

ئەي سەككاكىي، بۇ شاھ قابقىن غەنىمەت تۇت، چۇ زۇلفىڭغا،
ئازاقىن باغلاغان قۇشسەن، ئۇچارغا ھېچ ھەۋا قىلما.
يېشىمى: ئەي سەككاكىي، بۇ شاھنىڭ ئىشىكىنى غەنىمەت بىل، ئۇنىڭ چېچىغا ئايىغىڭ باغلانغان قۇشسەن، ئۇچىمەن دەپ ھەۋەس قىلما.

ئۈچىنچى داستان

فەلەكنىڭ گەردىشى بىرلە ئۇشۇل ياردىن جۇدا بولدۇم،
يۈرەكنىڭ ئاتەشى بىرلە ۋەفادارىدىن جۇدا بولدۇم.

يېشىمى: پەلەكنىڭ تەتۈر چۆرگىلىشى بىلەن ئاشۇ ياردىم ئايرىلىپ قالدىم؛ يۈرەكتە ئوت بار تۇرۇغلۇق ۋاپادارىمدىن ئايرىلىپ قالدىم.

نەتەي، يارنىڭ ئاتى ئۆچتى، باغىمدىن بۇلبۇلۇم كۆچتى،
باشىمغا دەرد - ئەلەم تۇشتى، شۇ دىلداردىن جۇدا بولدۇم.
يېشىمى: قانداق قىلارمەن، يارنىڭ نامى ئۆچتى، بېغىمدىن بۇلبۇلۇم كۆچتى؛ بېشىمغا دەرد - ئەلەم چۈشتى، شۇ دىلكەش ياردىن ئايرىلىپ قالدىم.

نىگارىم ئىشقىدا نالان، چەكەرمەن دائىما ئەفغان،
رەقىبلەر قىلدى سەرگەردان، شۇ گۈلناردىن جۇدا بولدۇم.
يېشىمى: يارىمنىڭ مۇھەببىتىدە يۈرەك نالە قىلىدۇ، ھەمىشە پىغان چېكىپلا يۈرىمەن؛ رەقىبلەر مېنى سەرگەردان قىلدى، ئاشۇ ئانار گۈلىدەك ياردىن ئايرىلىپ قالدىم.

ئاتى گۈلرۇق پەرى زادە، مەنىڭ فەررۇخى شاھرادە،
چەكىپ مىھنەت بۇ دۇنيادا، شۇ غەمخاردىن جۇدا بولدۇم.
يېشىمى: ئۇنىڭ ئىسمى گۈلرۇخ، زاتى پەرىدۇر؛ مېنىڭ ئېتىم بولسا، شاھزادە فەررۇخ، مەن بۇ دۇنيادا بەك جاپا چەكتىم، شۇ غەمگۇزارىمدىن ئايرىلىپ قالدىم.

مەشرەب

بىرىنچى مەشرەب

ياز فەسلى، يار ۋەسلى، دوستلارنىڭ سۆھبەتى،
شېئر بەھسى، ئىشق دەردى، بادەنىڭ كەيفىييەتى.
يېشىمى: ياز پەسلى، يار ۋەسلى، دوستلار سۆھبىتى، مۇشائىرە، ئىشقنىڭ دەردى، مەينىڭ تەسىرى.

ياز فەسلىدە چاغىر ئىچمەكنىڭ ئۆزگە ھالى بار،
كىمگە بۇ نەشئە مۇيەسسەر بولسا باردۇر دەۋلەتى.
يېشىمى: ياز پەسلىدە مەي ئىچىشنىڭ ئۆزگىچە پەيزى باركى، بۇ خۇشاللىقكا كىم مۇيەسسەر بولسا، ئۇ دۆلەتمەندۇر.

ئىشق دەردىدىن چەكىپ ھەر كىمكى تاپسا ۋەسلى بار،
ئول زەمان بولغاي ئونۇت يۈز يىلغى ھىجران سىددەتى.
يېشىمى: كىمكى ئىشق جاپاسىنى چېكىپ، ئاخىر يارنىڭ ۋىسالىغا يەتسە، بۇ چاغدا يۈز يىللىق ھىجران ئازابى بولسىمۇ، ئۇنتۇلۇپ كېتىدۇ.

دوستلارنىڭ سۆھبەتىدە نە خۇش ئولغاي بەھسى شېئر،
تا بىلىنگەي ھەر كىشىنىڭ تەبئى بىرلە ھالەتى.
يېشىمى: دوستلار سۆھبىتى ئىچىدە مۇشائىرە شۇنداق پەيزى بولىدۇكى، ئۇنىڭدا ھەر بىر ئادەمنىڭ تەبىئىتى ۋە ئىچكى تۇيغۇسى مەلۇم بولىدۇ.

گەر بۇ ئۈچ ئىشنى مۇۋاپىق تاپساڭ ئول ئۈچ ۋاقت ئىلە،
مۇندىن ئارتۇق ئولماغاي، بابۇر، جەھاننىڭ ئىشرەتى.
يېشىمى: ئەگەر بۇ ئۈچ ئىشنى جاي - جايىدا ۋە ۋاقتى - ۋاقتىدا بىجىرەلىسەڭ، ئەۋ بابۇر، جاھاندا بۇنى بىسىپ چۈشىدىغان پەيزى ياشام بولمايدۇ - جۇمۇ!

ئىككىنچى مەشرەب

نە خۇش گۇندۇز، مۇساھىبلەر، كىشى جانىغا يەتسە،
چەكىپ جەبرۇ جەفالارنى كۆزى مەستانىغا يەتسە.
يېشىمى: دوستلار، كىشى جانىغا ئېرىشسە، جەبىر - جاپالار بەدىلىگە كۆزى مەشۇقىغا تويسا، بۇ كۈن نېمە دېگەن گۈزەل - ھە!

چەكىپ رەنجۇ مۇشەققەتلەر، كى ئىشق يولىدا كۆلفەتلەر،
كۆرۈپ يۈزمىڭ مەلامەتلەر، كۆڭۈل ئارامىغا يەتسە.
يېشىمى: مۇھەببەت يولىدا جاپا - مۇشەققەتلەر چېكىپ، يۈز مىڭ خىل ئەيىپلەشلەرنى ئاڭلاپ، ئاخىرىدا، كۆڭۈل ئارمىغا يەتسە.

فەلەك ئۇرسا ئاڭ شەبخۇن، يىقىلسا باشىمغا گەردۇن،
بولۇپ دەردۇ غەمى ئەفزۇن، يەنە دەرمانىغا يەتسە.
يېشىمى: پەلەك ئۇنىڭغا كېچىلىك ھۇجۇم قوزغىسا، ئاسمان ئۇنىڭ بېشىغا كۆمۈرۈلۈپ چۈشسە، ھەتتا دەرد - غېمى ناھايىتى كۆپ بولۇپ كەتسىمۇ، ئاخىرىدا، يار ئۇنىڭ دەردىگە دەرمان بولسا.

دىلۇ جانى جەراب بولسا، كۆيۈپ باغرى كەباب بولسا،
يەنە ھەر كۈن ئەزاب بولسا نە ئەرمان يارىغا يەتسە.
يېشىمى: باغرى كاۋاپتەك كۆيسە، يۈرىكى ۋە جېنى خاراپ بولسا، ھەر كۈنى ئۇنىڭغا ئۇستىلەپ ئازاپ بولسىمۇ، يار ۋەسلىگە يەتسە، يەنە نېمە ئارمىنى قالىدۇ؟

يۇسۇفدۇر بىر گۈزەل بەرنا، زىلەيخادۇر قەددى زىبا،
بولۇپ بۇلبۇل ئۆزى شەيدا، گۇلى خەندانىغا يەتسە.

يېشىمى: يۈسۈپ بىر سۇباتلىق يىگىت، زىلەيخا كىلىشكەن قىز، ئۇلار ئۆزى شەيدا بولغان گۈلنىڭ ۋىسالىغا يەتكەن بۇلبۇلدەك مۇرادىغا يەتكەي!

ئۈچىنچى مەشرەب

مەن لەبا - لەب خەندەدۇرمەن لەئلى خەندانىن كۆرۈپ،
دەردىگە ئاشفتە مەن زۇلفى پەرىشانىن كۆرۈپ.

يېشىمى: مەن ئۇنىڭ ياقۇت لىۋىدىكى كۈلكىنى كۆرگەندە چەكسىز خوشاللىقتا چۆمۈمەن؛ يېيىلغان چاچلىرىنى كۆرگىنىمدە بولسا، ئۇنىڭغا تېخىمۇ مەپتۇن بولىمەن.

ھەيرەت ئىلە رۇھى قۇدسى سۇرەتى قىلدىم خەيال،
نەقشى زىيباسى بىلە سەرۋى خىرامانىن كۆرۈپ.

يېشىمى: ئۇنىڭ گۈزەل ھۆسنى بىلەن نازلىق مېڭىشىنى كۆرگىنىمدە ھەيرەتكە چۆمۈپ، ئۇنى بىرەر مۇقەددەس روھنىڭ سىماسىمىكىن دەپ ئويلاپ قالىمەن.

ھۆسنىكىم ئول ئايدادۇر، مەڭزىگە كىمنى مەڭز ئەتەي،
گۇندۇز ئۆزنى كەچە كۆردى، رويى رەخشانىن كۆرۈپ.

يېشىمى: ھۆسن شۇ ئايدا تۇرسا، ئۇنىڭ مەڭزىگە كىمنىڭ ماڭزىنى تەڭ قىلاي؟ ئۇنىڭ نۇرلۇق يۈزىنى كۆرگەن يورۇق كۈندۈز ئۆزىنى كېچە ھېسابلىدى.

ئۆز ۋۇجۇدۇم خىرمەنىنى كۆرمىشەم كۈل خىرمەنى،
جان ھەۋاسىدا دۇرەخشان خەتتى رەيھانىن كۆرۈپ.

يېشىمى: جېنىم ئاررۇ قىلغان ئاشۇ لىۋىڭدىكى يېڭى خەت تارتقان نۇرانە مېيىقىنى كۆرگىنىمدە، پۈتۈن ۋۇجۇدۇم كۆيۈپ كۈل دۆۋىسىگە ئايلانغاندەك بولىمەن.

بۇ چەمەننىڭ مۇرغى رەنگىن نەغمەسى مەشھۇرىيدۇر،
قالغۇسى ئەلھانىدىن بۇلبۇللار ئەلمانىن كۆرۈپ.

يېشىمى: مەھشۇرىي بۇ چىمەنزارلىقنىڭ ئەڭ چىرايلىق نەغمىچى قۇشىدۇر، بۇلبۇللار ئۇنىڭ يېقىملىق ناۋاسىنى ئاڭلىنىدا سايراشتىن قالىدۇ.

7- مۇقام ئەجەم مۇقامى تېكىستلىرى چوڭ نەغمە قىسمى 152 مىسرا، ئۈچ داستان 42 مىسرا ۋە ئۈچ مەشرەب 30 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 224 مىسرا شېئىردىن تەركىب تاپقان.

8- ئۇششاق مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

يولىندا تۇفراغ ئولدۇم، ئەي سابا، يەتسەڭ غۇبارىمغا،
قۇيۇن بول، داغى ئەلتىپ سەدەقە قىلغىل گۇلئۇزارىمغا.
يېشىمى: ئەي تاڭ شامىلى، ئۇنىڭ يولىدىكى تۇپراقتا ئايلاندىم، ئۇستۇمگە يېتىپ كەلگىنىڭدە، قۇيۇنغا ئايلانغىن - دە، چاڭ - تۇزانلىرىمنى گۇل يۈزلۈكۈمگە سەدىقە قىلغىن.

گەر ئۆلسەم ئول مەلەك سىيما پەرى ھەجرىندە، ئايلانغاي،
پەرى بىرلە مەلەك پەرۋانەدەك شەمئى مەزارىمغا.
يېشىمى: ئەگەر ئۇ مالائىكە سۈپەت پەرىنىڭ پىراقىدا ئۆلۈپ كەتسەم، مالائىكىلەر بىلەن پەرىلەر مازىرىمنىڭ شامىنى پەرۋانىدەك ئايلانغاي.

فىراقى تىيرى بارانىنكى چەكتىم، قۇشقا ئوخشاتقاي،
كى بۆلمىشلەر يۈكىن باققان كىشى جىسمى فىگارىمغا.
يېشىمى: ھىجرانلىقنىڭ ئوق يامغۇرىغا ئۇچرىدىم، يارىلانغان جىسمىمنى كۆرگەنلەر مېنى قۇشقائوخشىتىپ، دان چىچىپ بېرىدۇ.

قۇياش يەڭلىغ يۈزۈڭ ھەجرىندە ئەرمەس يارۇماق مۇمكىن،
گەر ئولسا يۈز قۇياش تالىئ قارارغان زورگارىمغا.
يېشىمى: ئەگەر قۇياشتەك يۈزۈڭدىن ئايرىلىپ قالسام، ئاسمانغا يۈز قۇياش چىققان تەقدىردىمۇ، مېنىڭ قاراڭغۇلىشىپ كەتكەن روزغارىمنى يورۇتالمايدۇ.

يىگىتلەر ئىشقىنى گەر ئىختىيار ئەتمەي دەسە، قويماس،
يىگىتلىك بىرلە ئاشىق شىيۋەلىك ئۆز ئىختىيارىمغا.
يېشىمى: ياشلارچە ئىشقتىن ئۆزۈمنى تارتاي دېسەم، ياشلىق بىلەن ئاشىقلىقنىڭ ئادىتى ئۆز ئىختىيارىمغا قويمايدۇ.

جۇنۇن ۋادىسىدا قالۇر سەبا يۈز دەستى پويىمدىن،
ئاڭا يەتمان، نە ئىلدام سەير ئىكىن چابۇكسەۋارىمغا.

يېشىمى: جۇن ۋادىسىدا ماڭا تاڭ شامىلىمۇ يېتىشەلمەيدۇ، لېكىن مەن شۇ تاپتا مەن ئۇ چاۋەندازىمغا يېتىشەلمەيۋاتىمەن، ئۇ نېمداق تېز ماڭىدىغاندۇ - ھە؟!

سەنى، ئەي مۇغبەچە، مەخمۇرلۇقدىن ئاسراسۇن تەڭرى،
ئەگەر بىر جامى مەي بىرلە ئىلاج ئەتسەڭ خۇمارىمغا.

يېشىمى: ئەي، مەيخانا خىزمەتچىسى يىگىت، ئەگەر بىر جام شاراب بىلەن مېنىڭ خۇمارىمنى چىقىرىپ قويساڭ، ئاللاھ سېنى مەست بولۇپ قېلىشتىن ساقلىسۇن.

فەنا مەيخانەسىنىڭ مەيفۇرۇشىغا فىدا جانىم،
كى مەي ئىھسان قىلۇر ھالەتدە باقماس يوقۇ بارىمغا.

يېشىمى: ئۆزلۈكىدىن يوقاتقانلار مەيخانىسىنىڭ مەيپۇرۇشىغا جېنىم پىدا بولسۇنكى، ئۇ ماڭا شاراب ئىلتىپات قىلىدىغان چاغدا، بايلىقىمنىڭ بار - يوقلۇقىغا قارىمايدۇ.

ۋەفا ئوتىغا مەن كۆيدۇم، ۋەلې تاپقاي نەۋائىيدەك،
مۇھەببەت رىشتەسى باققان كىشى ھەربىر مەزارىمغا.

يېشىمى: ۋاپادارلىق ئوتىدا كۆيۈپ كۈل بولغان بولساممۇ، لېكىن مازىرىمغا ھەر قارىغان ئادەم ئۇ يەردىن نەۋائىيدەك مۇھەببەت رىشتىسىنى تاپالايدۇ.

ئايا بادى ساب، ئەرزىمنى يەتكۇر گۈلئۇزارىمغا،

تەرەھھۇم ئەيلەگەي شايەد مەنىڭ ئەرزى نىيازىمغا.

يېشىمى: ئەي تاڭ شامىلى، گۈل يۈزلۈكۈمگە ئەرزىمنى يەتكۈزگىن، بەلكى ئۇ ماڭا رەھىم قىلىپ دادىمغا يەتسە ئەجەپ ئەمەس.

كى ئەي ئىشق ئەھلى، مەن ئۆلگۇم، كەلۇر فەرھاد ئىلە مەجنۇن،
ياراتماي قويغاسىز جارۇپ ئەتىپ مەيلى مەزارىمغا.

يېشىمى: ئەي مۇھەببەت ئەھلى، مەن ئۆلۈپ كەتسەم، فەرھاد بىلەن مەجنۇن ئېسىل سۈپۈرگە كۆتۈرگەن ھالدا، تۇپراق بېشىمغا كېلىدۇ.

فەلەك قەددى بولۇپ نۇنى، كۆيۈپ ئانداغ شەفەقگۇنى،
فىغانىم دەردىدىن ئوت ئالغان ئاھۇ نالە - زارىمغا.

يېشىمى: پىغانىمنىڭ دەردىدىن ئوت ئالغان ئاھ ۋە نالە - زارىمنىڭ ئالدىدا، پەلەكنىڭ قەددى «ن» ھەرپىدەك پۈكۈلىدۇ، شەپەق كۆيىدۇ.

ھەربىر جان پەردەسى بولغاي، سىياھ كۆز مەدمۇمى، نامە،
يازارغا سۇنسا كۆڭلۈم قول ئول ئايدىن شەرھى زارىمغا.

يېشىمى: كۆڭلۈم ئاھ - زارىمنى ئىزھار قىلىپ ئۇ ئايغا خەت يازماقچى بولۇپ تەرەددۇتلەنسە، جېنىمنىڭ پەردىسى يىپەك، كۆزۈمنىڭ قارىسى سىياھ بولىدۇ.

مۇقەممەرۋەشغە تالىب بۇ كۆڭۈل، جاندۇر دىرھەم نەقدى،
مەلاھەت نۇتقىدا ئالغاي ئۇتۇپ دەپ نەردبازىمغا.

يېشىمى: قىمارۋازىم گۈزەللىكى ۋە شېرىن سۆزى بىلەن ئۇتۇۋالغاي دەپ، بۇ كۆڭۈل جېنىمنى دەسمايە قىلىپ، ئۇ ئاي جامالغا ئۆزىنى تىكتى.

جەمالىڭ لالەزارى يادىدىن گۈلگۈن سىرىشكىمدۇر،
تۇتۇپ تۇفانى قان مەۋجى ئاقىزماقنى جىھازىمغا.

يېشىمى: گۈزەل جامالىڭنى خىيال قىلسام، قانلىق كۆز يېشىم تۇپان بولۇپ، بارلىق روزغارىمنى ئېقىتىپ كەتمەكچى بولىدۇ.

ئۆزەڭنى سەئۋەئى بىبالۇ پەر قىلغايسەن، ئەي مىسكىن،
دەسەڭكىم، سىينەم ئۈستۈن يەر تۇتاي ئول شاھبازىمغا.

يېشىمى: ئەي مىسكىن، «ئوڭدا يېتىپ بېرەي، ئۇ لاچىنىم ئۈۋۈالىۋالسۇن» دېسەڭ، ئۆزەڭنى سەئۋە قۇشنىڭ تۈكمۇ چىقمىغان باچكىسىدەك قىلغايسەن.

تەئەززە

باغ ئىچرە ساڭا ساچتى گۈل ئاقۇ قىزىل يافراق،
شاھ باشىغە ئانداقكىم ئەل ئاقۇ قىزىل يارماق.

يېشىمى: خەلق شاھلارنىڭ بېشىغا تەڭگە - تىللا چاچقانغا ئوخشاش، باغدا گۈللەر ساڭا رەڭمۇرەڭ يوپۇرماقلارنى چاچتى.

نە يارلىغ ئولغايكىم، ھەر كەچە تاڭ ئاتقۇنچە،
سەن ئەيش ئىلە ئۇيقۇدا، مەن رەنج بىلەن ئويغاق.

يېشىمى: بۇ قانداق دوستلۇق، ھەر كېچىسى تاڭ ئاتقىچە سەن راھەتلىنىپ ئۇخلايسەن، مەن دەرد - ئەلەم بىلەن ئويغاق ئۆتىمەن.

كۆز مەردۇمى كويۇڭنىڭ گەردىن تىلەبان باردى،
قانىكى ئاقار، ئانى قان تارتتىمۇ يا تۇپراق.

يېشىمى: كۆزۈمنىڭ قارىچۇقى كوچاڭنىڭ توزىڭىنى ئارزۇلاپ باردى، ئەگەر قان ئاقسا، ئۇنى قان قىساسى تۇتقان ياكى تۇپراق ئۆزىگە تارتقان.

كۆرگەچ ئانى ھەيرەتدىن ئىلكىمنىكى تىشلەر مەن،

بارماقغا باتـپدۇر تـش، تـلنى كـەسىبان تـرناق.

يېشـمى: ئۆنى كۆرگەنـدە، ھەيرانلـىقتا قولـۇمنى چـىشلـگەنـدىم، چـىشـىم بارمـىقـمغا پېتـىپ كېتـىپتۇ، تـىرنـىقـىم تـىلـمنى كېـسىۋېتـىپتۇ.

جان نـەقدىن ئـەجەل بـىرلە ھەجرىڭ ئـىكى بۆلمـىشلـەر،

ئاندىقكى، تاپـپ سۆدى ئايـىرغاي ئـىكى ئورتاق.

يېشـمى: خۇددى ئـىككى شېرىك سودىگەر تاپقان پايدىسىنى تەڭ بۆلۈشكەنـدەك، پىراقىڭ بـىلـەن ئەجەل ئـىككـىسى جان دەسمايەمنى تەڭ بۆلۈشـۋاپتۇ.

كويۇڭ كـەرەك، ئۇچماق يوق، ئۇچماق ئـىلـە كويۇڭدا،

ئول نـەۋئى تـەفاۋۇتدۇركـىم، تامۇق ئـىلـە ئۇچماق.

يېشـمى: ماڭا جـەنـنـەت ئـەمـەس، كوچاڭ كېرەك؛ كوچاڭ بـىلـەن جـەنـنـەتـنىـڭ پـەرقى جـەنـنـەت بـىلـەن دوزاخـنـىڭ پـەرقـىدەكـتۇر.

ھەم دەھر بـەقاسـىزدۇر، ھەم ئۆمـر ۋەفاسـىزدۇر،

خۇشـتۇر نـەفـەسى ئۆزنى ئـەھباب ئـىلـە خۇش تۇتماق.

يېشـمى: دۇنـيا دېگـەن باقـىي ئـەمـەس، ئۆمـۈرمۇ ۋاپاسـىز، بـىردەم بولـسـىمۇ، دوسـتـلار بـىلـەن خۇشـال ئۆتكـەن ياخشى.

يـەتمـەكلـىك ئـەرۇر مۇشـكـل مـەقسـەدغە، نـەدىنـكـىم بار،

كۆز خـىيـرەيۇ تۈن تـىيـرە، ئات ئاقساقۇ يول بورتاق.

يېشـــمى: مـەقـسـەتكە يېتـىش شۇنـىڭ ئۈچـۈن قـىيـنكى، كـۆز خـىـرەلەشكەن، تـۈن قـاراڭغۇ، ئـات ئاقساق، يول ئېگـىز - پەس.

تـەئەززە چۈشۈرگـىسى

دەپسـەنكى، نـەۋائـىيـنى كـەلگـۈم داغى ئۆلتۈرگـۈم،

ئول ئۆلـدى بۇ ھەسرەتدىن، كەل تـەڭرى ئۈچـۈن پاتراق.

يېشـمى: «ئـەمدى كـەلـسـەم نـەۋائـىـنى ئۆلـتۈرـىمـەن» دەپـسـەن، ئـۇ مۇشـۇ ھەسرەتتـىن ئۆلـدى، خـۇدا ھەققى تېزرەك كـەلـگـىن.

نۇسخە

سـەرۋى رەۋانـدەك چـىقسا ئول شـەھر ئـىچرە غەۋغا بولغۇسى،

بـىر غـەمـزەسـىـنـدىن ھەر زامان يۈز فـتـنە پەيدا بولغۇسى.

يېشىمى: ئۇ سەرۋىدەك گۈزەل نازلىق مېڭىپ چىقسا، شەھەرگە غەۋغا تېرىيدۇ؛ بىر قېتىم قاش ئېتىپ قويسىلا، يۈز پىتنە پەيدا بولىدۇ.

ئول نازەنىن قەد جان بىكىن قايدا بولۇر بولسا رەۋان،
كۆلەنگەسى شەمشاد يا سەرۋى دىئارا بولغۇسى.
يېشىمى: ئۇ نازىنىننىڭ قەددى - قامەتى قان كەبى: ئۇ قانداق جايدا بولسا، كۆلەڭگىسى شەمشادقا ياكى گۈزەل سەرۋى دەرىخىگە ئايلىنىدۇ.

يۈزىنىڭ ئۈزرە زۈلفىنى مەششاتەكىم شانە قىلۇر،
بازارى ھۆسنىندە ئانىڭ يۈز تۈرلى غەۋغا بولغۇسى.
يېشىمى: يۈزىگە چۈشكەن چېچىنى پەردازچىسى تاراپ قويسا، ئۇنىڭ توغرىسىدا، ھۆسىن بازىدا يۈز تۈرلۈك غەۋغا قوزغىلىدۇ.

جادۇ كۆزى دەۋرىندە خۇد كافىر بەسى بولدى، ۋەلې،
لەئلى لەبىن ئەھدىن كۆرۈپ، بارچەسى تەرسا بولغۇسى.
يېشىمى: سېھىرگەر كۆزىنىڭ ئەتراپىنى چۆرگۈلەپ كېتەلمەي، سېپى ئۆزىدىن كاپىر بولۇپ كەتتى، ئەمما ھېقىقەتەك لېۋىدىن چىققان ۋەدىسىنى ئاڭلىسا، ھەممىسى تەرسا بولۇپ كېتىدۇ.

بەرناغا تەگسە ھالى ئىشق، ئول پىيرى كامىل كۆرۈنۈر،
ھەم پىيرغە ئول ھالىدىن يەتىشسە، بەرنا بولغۇسى.
يېشىمى: ئەگەر ھالىي ئىشق ياش يىگىتكە تېگىش بولسا، ئۇنى كامالەتكە يەتكەن پىر قىلىۋېتىدۇ؛ ئەگەر پىرىكامىل بۇ خىل ئەھۋالغا يولۇقسا، ئۇ يىگىتكە ئايلىنىدۇ.

تاپمادى ۋەسلى گەۋھەرىن مەۋجۇنى بەلادە مۇبتەلا،
بولۇپ، كۆزۈمىنىڭ ياشىدىن ھەر قەترە دەريا بولغۇسى.
يېشىمى: بالا گىردابىغا چۈشۈپ قالغانلىقىم ئۈچۈن ۋىسال گۆھىرىنى تېپىش مۇمكىن بولمىدى، ئەمدى كۆز يېشىمنىڭ ھەربىر تامچىسىدىن بىر دەريا بولغۇسى.

ھافىز بولۇپدۇر فەرد ئۇسۇل دىلدارنىڭ يولىنداكىم،
جانلارغا ھەزرەتدىن نىدا بىر يولى فەردا بولغۇسى.
يېشىمى: ھافىز پەقەت ئۇ دىلدارنىڭلا يولىنى تۇتتى، جانلارغا ھەزرەتنىڭ ھۇزۇرىدىن تاڭلا كۈنى بىراقلا نىدا كەلسە كېرەك.

ئىشق سررىن ھەجر ئەسىرى ناتەۋانلاردىن سوراڭ،
ئەيش ئىلە ئىشرەت تەربقىن كامرانلاردىن سوراڭ.
يېشىمى: ئىشق - مۇھەببەتنىڭ سىررىنى ھىجرانلىقتا ئەسىر بولغان ناتىۋاتلاردىن سوراڭ؛ ئەيش - ئىشرەتنىڭ يول - يوسۇنىنى بولسا، مۇرادىغا يەتكەن كىشىلەردىن سوراڭ.

بىزگە جۆز مېھرۇ ۋەفا ئايىنى بولمايدۇر نەسىپ،
بىۋەفالىغ رەسمىنى نامېھرىبانلاردىن سوراڭ.

يېشىمى: بىزگە مېھىر - ۋاپا ئادىتىدىن باشقىسى نېسىپ بولماپتىكەن. ۋاپاسىزلىق ئادىتىنى ۋاپاسىزلاردىن سوراڭ.

بىزنى دەۋران مېھنەتىدىن ئاجىز ئەتمىش ھەم قەرى،
ھۆسن ئىلە قۇۋۋەتنى رەئنا نەۋجەۋانلاردىن سوراڭ.

يېشىمى: دەۋرنىڭ جاپا - مۇشەققەتلىرى بىزنى ئاجىز - قېرىلارغا ئايلاندۇرۇپ قويدى. ھۆسىن بىلەن كۈچ - قۇۋۋەتنى ياش گۈزەللەردىن سوراڭ.

بىدىل ئەل دىلجويلۇق يا دىلشىكەنلىك رسمىنى،
فەھم قىلماسلار، بۇ ئىشنى دىلسىتانلاردىن سوراڭ.

يېشىمى: شەيدا ئاشىقلار يا كۆڭۈل ئېلىشنى بىلمەيدۇ يا دىل رەنجىتىشنى ئۇقمايدۇ؛ بۇنداق ئىشلارنى كۆڭۈل ئوۋلاپ كۆنۈپ كەتكەنلەردىن سوراڭ.

نىك نام ئەل ئىشق ئارا بەدناملىغلار شىۋەسىن،
ياخشى بىلمەسلەر، ئانى بىزدەك يامانلاردىن سوراڭ.

يېشىمى: «ياخشى» دەپ نامى بار كىشىلەر ئىشق - مۇھەببەت يولىدا يۈرۈپ، بەدناملىغ قالغانلارنىڭ ئادىتىنى بىلمەيدۇ. ئۇنى بىزدەك يامانلاردىن سوراڭ.

فەقرلىق زەۋقىنى سورماڭ شەۋكەتۇ جاھ ئەھلىدىن،
ئول سۇئۇبەت لەززەتىن بىخانومانلاردىن سوراڭ.

يېشىمى: يوقسۇللۇقنىڭ زوقىنى شان - شەۋكەتلىك ۋە مەرتىۋىلىك كىشىلەردىن سورىماڭ، بۇنداق قىيىنچىلىقنىڭ لەززىتىنى ئۆي - ماكانسىزلاردىن سوراڭ.

ئەجز تۇفراغىدا ئىشق ئەھلىغە ئۆلگەن ھۆكم بار،
قەتل ھۆكمى ئەيلەمەكنى قەھرىمانلاردىن سوراڭ.

يېشىمى: ئاشىقلار ئاجىزلىق تۇپرىقىدا ئۆلتۈرۈلۈشكە ھۆكۈم قىلىنغان؛ ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىشنى قەھرىمانلاردىن سوراڭ.

بىلمەدى مەقسۇد گەنجىنىڭ نىشانىن ئەھلى رەسم،
كى سورارسىز ئانى بىنامۇ نىشانلاردىن سوراڭ.

يېشىمى: مەقسەت خەزىنىسىنىڭ ئالامەت - بەلگىسىنى ئابرويلۇق، مەرتىۋىلىك كىشىلەر بىلمەيدۇكى، ئەگەر سورىماقچى بولسىڭىز، بۇنى نام - نىشانسىزلاردىن سوراڭ.

نۇسخە چۇشۇرگىسى

چۈن نەۋائىي ئىشق سەھراسىندا يىتتى، دوستلار،
ئانى ئول ياندىن يەتىشكەن كارۋانلاردىن سوراڭ.

يېشىمى: ئەي دوستلار، نەۋائىي ئىشق چۆلىدە يىتىپ كەتتى. ئەمدى ئۇنىڭ دېرىكىنى ئاشۇ تەرەپتىن كەلگەن كارۋانلاردىن سوراڭلار.

يارىم ساقىي

لەئلىدىن چۈنكى تەككەللۇمدا تامار ئابى ھەيات،
ساۋۇغ ئاھىمدىن ئەرۇر باغلانسا مۇز ھەببى نەبات.

يېشىمى: ئۇ گەپ قىلسا، ئېغىزىدىن بەجايىكى تىرىكلىك سۈيى تامىدۇ؛ شۇڭا سوغۇق ئاھلىرىم تۆپەيلىدىن ئۇ مۇزلىسا، ناۋات كۇمىلچىغا ئايلىنىدۇ.

ئول پەرى كۆزدىن ئۇچار، كۆز داغى شەۋقىدىن ئۇچار،
ۋاھكى، مەن ئۇچقالى ھەم يوقتۇرۇر ئىگىنىمدە قانات.

يېشىمى: ئۇ پەرى كۆزۈمدىن ئۇچۇۋاتىدۇ، كۆزۈممۇ ئۇنىڭ ئىشتىياقىدىن ئۇچقىلى تۇردى؛ ئەپسۇسكى مەن ئۇچاي دېسەم، قانىتىم يوق.

ئا يارىم ساقىي، ئا يارىم، يارەي، جەنىنەتلەر باقىي،
يېشىمى: ئا يارىم، يارەي سەنىڭغىنا دەردىڭ يامان.

زۇلفۇڭ ئاللىدا بىنەفشە سۇدا كۆرگەچ ئەكسىنى،
قويمادى يانە باشىن يۇققارى قىلماقغا ئۇيات.

يېشىمى: بىنەپشە گۈلى سۇدا ئۆز ئەكسىنى كۆرگەندە، چېچىڭنىڭ گۈزەللىكى ئالدىدا، ئۆزىنىڭ ھېچنېمە ئەمەسلىكىنى ھېس قىلىپ، ئۇياتتىن بېشىنى كۆتۈرەلمەي قالدى.

باربان ھەر نەچە پات كەلسە، كۆرۈنۈپ ماڭا كەچ،
كەلبان ھەرنەچە كەچ بارسا، كۆرۈنۇر ماڭا پات.

يېشىمى: ئۇ كېتىپ ھەرقانچە تېز كەلسىمۇ، ماڭا كېچىكىپ كەلگەندەك تۇيۇلىدۇ؛ ئۇ كېلىپ ھەرقانچە كەچ قايتسىمۇ، يەنىلا تېز قايتىپ كەتكەندەك بىلىنىدۇ.

سىررى ئىشقىڭنى دەي ئالمان يازا ھەم ئالمانكىم،
تىلى ئىكى قەلەمۇ كۆڭلى قارا كەلدى دۇۋات.

يېشىمى: ئىشقىڭنىڭ سىرىنى ئېيتالمايمەن ھەم يازالمايمەن. چۈنكى قەلەمنىڭ تىلى ئىككى، دۈۋەتنىڭ كۆڭلى قارا كېلىپ قالدى.

ئا يارىم ساقىي، ئا يارىم، يارەي، جەننەتلەر باقىي،
ئا يارىم، يارەي، سەنىڭغىنا دەردىڭ يامان.

مەن تىلەپ ھۆسن، ۋەلى شاھ تىلەپ ئەسلۇ نەسەب،
ماڭا لولى بىلە ھىندۇ، ئاڭا قوڭراتۇ قىيات.
يېشىمى: مەن ھۆسن تىلەيمەن، لېكىن شاھ ئەسلى نەسەبنى تىلەيدۇ؛ شۇنىڭ ئۈچۈن ماڭا دولان بىلەن ھىندۇ، ئۇنىڭغا قوڭرات بىلەن قىيات (قەدىمىي تۈرك قەۋملىرى) كېرەك.

ساقىيا، ھۇش كەرەكمەس ماڭا ھىجران دەمىدە،
بادە تۇتۇ، دارۇيى بىھۇشنى ۋەلي بادەغە قات.
يېشىمى: ئەي ساقىي، ھىجران پەيتىدە، ماڭا ھۇشنىڭ لازىمى يوق، شۇڭا شاراب تۇتقىن - دە، لېكىن ئۇنىڭغا ھۇشسىزلاندۇرۇش دورىسىنى قاتقىن.

تىلەدىم يار، ھەيات ئەيلەي ئاڭا سەرف دەدىم،
ۋاھكى، ئول داغى ۋەفا قىلمادى ئانداغكى ھايات.
يېشىمى: يارنى تىلىدىم، ئۇنىڭغا «ھاياتىمنى بېغىشلاي» دېدىم؛ مېنىڭ ئەپسۇس، ئۆمۈر ۋاپا قىلمىغىنىدەك، يارمۇ ۋاپا قىلمىدى.

ئەي نەۋائىي، تىلەسەڭ سېلى فەنادىن مەخلەس،
فەقر دەشتىدە كەرەك تاغدەك ئارامۇ سەبات.
يېشىمى: ئەي نەۋائىي، ئۆزلۈكىدىن يوقىتىش سېلىدىن چىقىش يولى تىلىسەڭ، يوقسۇللۇق دەشتىدە، تاغدەك ئېغىر - بېسىق ۋە چىداملىق بول.

ئا يارىم ساقىي، ئا يارىم، يارەي، جەننەتلەر باقىي،
ئا يارىم، يارەي، سەنىڭغىنا دەردىڭ يامان.

يارىم ساقى چۇشۇرگىسى

ئايارىم ساقىي، ئا يارىم، يارەي، جەننەتلەر باقىي،
ئايارىم، يارەي، سەنىڭغىنا دەردىڭ يامان.
يېشىمى: ئېھ، دوستۇم ساقىي،جەننەتلەرمەڭگۈلۈك؛ سېنىڭلادەردىڭ يامان ئەمائۇنى كۆرگۈلۈك.

مۇستەهزاد

ھېچ كىشىنى قويماغىل، يا رەب،غەمى ھىجران بىلە،
يۇسۇفى كەنئانغائوخشا مىهنەتى زىندان بىلە.
يېشىمى: ئەي پەرۋەردىگار، ھېچكىمنى جۇدالىق غېمىگەمۇپتىلاقىلما، كەنئانلىق يۇسۇپكەئوخشاش زىندان ئازابىغىمۇگىرىپتارقىلما.

كۆرسەلەر گەر خانۇ شاھلەر بەلكى سۇلتانى زەمان،
قىلغۇدەكدۇر خىزمەتىڭنى، ئەي پەرىۋەش، جان بىلە.
يېشىمى: ئەي پەرىدەك گۈزەل، ئەگەر سېنى خان - شاھلار، ھەتتا زامانىنىڭ سۇلتانى كۆرسىمۇ، «جان» دەپ خىزمىتىڭنى قىلغۇدەك.

كۆرمەدىم لەئلى لەبىڭنى يا تىشىڭدەك گەۋھەرى،
قانچە ئاختاردىم جەھاننى بەھر ئىلەيۇ كان بىلە.
يېشىمى: جاھانىنىڭ دېڭىزلىرىنى ئاختۇردۇم، كانلىرىنى قازدىم، ئەمما، لېۋىڭدەك ياقۇتنى، چىشىڭدەك گۆھەرنى ئۇچراتمىدىم.

بىرگىنە كۆرمەي يۈزۈڭنى دەھر ئارادا تويغۇنچە،
كەتكۇدەكمەن ئاقىبەت بۇ ئاررزۇ ئەرمان بىلە.
يېشىمى: بۇ دۇنيادا چىرايىڭنى بىر قېتىممۇ قانغىچە كۆرەلمەي، ئاقىۋەتتە شۇ ئاررزۇ - ئارمان بىلەن ئالەمدىن كەتكۇدەكمەن.

ئول گۈلى جەننەت فىراقىدا، قەلەندەر، سۇبھۇ شام،
ئۆتكۇدەكمەن بۇلبۇل ئوخشا نالەيۇ ئەفغان بىلە.
يېشىمى: مەن قەلەندەر، ئۇ جەننەت گۈلىنىڭ پىراقىدا، بۇلبۇلغا ئوخشاش ئەتىگەندىن كەچكىچە نالە - پىغان چېكىپلا ئۆتكۇدەكمەن.

جۇلا

قىرق گۈن بولدى، ئەي يارىم، ۋەسلىڭدىن جۇدادۇرمەن،
ۋەسلىڭدىن جۇدا بولغاچ غەمگە مۇبتەلادۇرمەن.
يېشىمى: ئى يارىم، ۋىسالىڭدىن جۇدا بولغىلى قىرىق كۈن بولدى، سېنى كۆرەلمىگەچ غەم - قايغۇغا گىرىپتار بولدۇم.

زۇھرانىڭ فىراقىدا دەر - بەدەر گەدا دۇرمەن،

كۆل بولدى مەنىڭ جىسمىم، بىر يولى ئەدادۇرمەن.

يېشىمى: زۇھرانىڭ جۇدالىقى دەردىدە، ئىشىكمۇ ئىشىك تىلەمچىلىك قىلىپ يۈرىمەن؛ ۋۇجۇدۇم كۆيۈپ كۈل بولدى، بىر يولىلا تۈگىشىپ كېتىدىغان ئوخشايمەن.

ئاي يۈزۈڭنى بىر كۆرسەم، باشلارىڭدىن ئۆرگۈلسەم،

ئۆلسەم ئەرمانىم يوقتۇر، ئاياغىڭدا جان بەرسەم.

يېشىمى: ئاي يۈزۈڭنى بىر كۆرسەم، ئەتراپىڭدا پەرۋانە بولسام؛ ئايىغىڭدا جان بەرسەم، ھېچ ئارمىنىم يوق.

بۇ تاغلار ئەگىز تاغلار، ئاشىق يولىنى باغلار،

بوش قالدى چاھار باغلار، تاھىر ئۆلسە كىم يىغلار.

يېشىمى: بۇ ئېگىز تاغلار ئاشىقنىڭ يولىنى توسىدۇ؛ تۆت پەسىللىك باغلار بوش قالدى، تاھىر ئۆلۈپ كەتسە كىم يىغلار؟

بۇ تاغلار ئەگىز تاغلار، مەئشۇق يولىنى باغلار،

بوش قالسا چاھار باغلار، تاھىرغا زۆھرا يىغلار.

يېشىمى: بۇ ئېگىز تاغلار مەشۇقنىڭ يولىنى توسىدۇ؛ تۆت پەسىللىك باغلار بوش قالسا، تاھىرغا زۆھرا يىغلايدۇ.

سەنەم

جانىمدا ئەلىف يەڭلىغ ئول سەرۋى مەكان ئەتمىش،

جىم نۇقتەسىدەك داغىن جانىمدا نىھان ئەتمىش.

يېشىمى: ئۇ سەرۋى بويلۇق گۈزەل جېنىمنىڭ ئىچىگە ئېلىپتەك ماكانلاشتى؛ قايغۇ - ئەلەملىرىنى جېنىمنىغا «ج» ھەرپىنىڭ چېكىتىگە ئوخشاش يوشۇردى.

جانىمنى ھەدەف ئەيلەپ، كىرپىكلەرى سەف ئەيلەپ،

غەمزە ئوقىن ئاتماقغا قاشىنى كەمان ئەتمىش.

يېشىمى: كىرپىكلىرىنى سەپكە تىزغۇزۇپ، جېنىمنى نىشانغا ئېلىپ، غەمزە ئوقىنى ئېتىش ئۈچۈن قېشىنى يا (كامان) قىلدى.

مەن بىدىلىي ھەيرانغا ھەم كۆزلەرى گىريانغا،

چىرماشماق ئۈچۈن جانغا زۇلفىنى يىلان ئەتمىش.

يېشىمى: نېمە قىلىشنى بىلەلمەي، ياش تۆكۈۋاتقان مەن بىچارىنىڭ جېنىغا چىرمىشىش ئۈچۈن، چېچىنى يىلان قىلدى.

ئول دىلبەرى مەھۋەشكە غەمزە بىلە دىلكەشكە،
چېھرەم ئۇزە قان ياشىم ھالىمنى بەيان ئەتمىش.
يېشىمى: يۈزۈمدىكى قانلىق يېشىم ئۇ ئاي يۈزلۈك گۈزەل دىلكەشكە ئەھۋالىمنى بايان قىلدى.

يارىم ماڭا سۆز قاتىپ، غەمزە بىلەن قاش ئاتىپ،
ئشق ئوتىدا سارغارتىپ، چېھرەمنى سامان ئەتمىش.
يېشىمى: يارىم ماڭا گەپ ئېتىپ، غەمزە بىلەن قاش ئېتىپ كۆيدۈرىۋالدى، ئىشق ئوتىدا چىرايىمنى ساماندەك سارغايتتى.

ئىشقىڭدا كەتەر باشىم، لەئلىڭ غەمى يولداشىم،
ئول شوخ قاراقاشىم مەندىن نە گۇمان ئەتمىش.
يېشىمى: ئىشقىڭدا بېشىم كېتىدۇ، لېۋىڭنىڭ غېمى ماڭا ھەمراھ بولۇپ ئۆتىدۇ؛ ئەي شوخ قاراقاش گۈزىلىم، مەندىن نېمانچە گۇمانلىنىدىغانسەن؟

ئشق ئوتىدا داغلايدۇر، زۇلفى بىلەن باغلايدۇر،
ئۆلتۈرگەلى چاغلايدۇر، بۇ قۇل نە زىيان ئەتمىش.
يېشىمى: ئۇ ئىشق ئوتىدا يۈرىكىمنى داغلايدۇ؛ چاچلىرى بىلەن باغلاپ، مېنى ئۆلتۈرمەكچى بولىۋاتىدۇ؛ مەندەك بىر قۇلدىن ئۇنىڭغا زادى نېمە زىيان يەتكەندۇ؟

دىلخەستە ۋەفائىينى ئول كۆزلەرى مەستانە،
باغرىنى كەباب ئەيلەپ، كۆڭلىن تولا قان ئەتمىش.
يېشىمى: ئۇ خۇمار كۆزلۈك يار، باغرى ئېزىلگەن ۋافائىينىڭ جىگىرىنى كاۋاپ قىلىپ، يۈرىكىنى لىق قان قىلىۋەتتى.

چوك سەلىقە

كۆرسەت جەمالىڭ مەستانەلەرگە،
ئىقىڭدا كۆيگەن پەرۋانەلەرگە.
يېشىمى: ئىشق ئوتۇڭدا پەرۋانىدەك كۆيگەن مەندەك مەستانىگە جامالىڭنى كۆرسەت.

يوق ماڭا تاقەت قىلسام قەنائەت،
غەمزە قىلۇرسەن بىگانەلەرگە.
يېشىمى: ياتلارغا غەمزە قىلساڭ، مەندە ئۇنىڭغا قانائەت قىلىپ تۇرغىدەك تاقەت يوق.

مەندىن دۇئايى سەندىن ئجابەت،
جانىم تەسەددۇق جانانەلەرگە.

يېشىمى: تىلەك مەندىن، يەتكۈزمەك سەندىن؛ جانانغا جېنىم تەسەددۇق.

ئەي زۇلمى قاتىغ، رەھىم ئەيلەمەيسەن،

قىلغىل نەزارە بىچارەلەرگە.

يېشىمى: ئەي زۇلمى قاتتىق يار، مەن بىچارىگە رەھىم قىلمىساڭمۇ، نەزەر سېلىپ قويغىن.

پەردەنى ئاچغىل ئايدەك يۈزۈڭدىن،

كۆرسەت جەمالىڭ دىۋانەلەرگە.

يېشىمى: ئايدەك يۈزۈڭدىن چۈمپەردىنى ئېچىپ، مەن مەجنۇنغا جامالىڭنى كۆرسەت.

مەشرەپ غەرىبىڭ، بەندەم دەگەيسەن،

باشىنى قويدى ئاستانەلەرگە.

يېشىمى: غېرىب مەشرىبىڭ بوسۇغاڭغا بېشىنى قويدى، ئۇنى «قۇلۇم» دېگەيسەن.

كىچىك سەلىقە

بىرىنچى ئاھاڭ

سەنى لەيلىئى رەئنادەك ئەجايىب دىلرەبا دەرلەر،

مەنى مەجنۇنى ھەيرانەدەك كويۇڭدا بىر گەدا دەرلەر.

يېشىمى: سېنى دىلنى مەپتۇن قىلغۇچى لەيلىدەك ئاجايىپ بىر دىلرەبا دېيىشىدۇ؛ مېنى تېڭىرقاپ قالغان مەجنۇندەك كوچاڭدا يۈرگەن بىر تىلەمچى دېيىشىدۇ.

ئەجەبدۇر، ئەي شاھى خۇبان، كەچە - گۈندۈز ئىشىكىڭدە،

ھەمىشە مەن نەۋا قىلسام: «داغى سەن بىنەۋا»دەرلەر.

يېشىمى: ئەي گۈزەللەر شاھى، مەن ئىشىكىڭدە كېچە - كۈندۈز نالە - ناۋا قىلىۋاتسام، ئەجەبا، كىشىلەر مېنى «سەن تېخى نالە - ناۋا قىلمىدىڭ» دېيىشىدۇ - يا؟

باقىبان ئەل سارى، جانا، يۈزۈڭدىن بىر نىقاب ئالساڭ،

زۇخۇڭنى چۈن مەھى ئەنۋەر، تەجەللىئى خۇدا دەرلەر.

يېشىمى: ئەي جان، ئەلگە يۈزلىنىپ تۇرۇپ، يۈزۈڭدىن چۈمپەردەڭنى بىر ئاچساڭ، رۇخسارىڭنى «بەجايىكى نۇرلۇق ئاي، ئاللاھ مەرھەمىتىنىڭ جىلۋىسى» دېيىشىدۇ.

تەبەسسۇم ئەيلەبان ناگاھ نەزەر قىلساڭ گورىستانغا،

قوپۇپ گوردىن بارى مۇردەھەمە «ۋا ھەسرەتا!» دەرلەر.

يېشىمى: ئەي جان، ئەلگە يۈزلىنىپ تۇرۇپ، يۈزۈڭدىن چۈمپەردەڭنى بىر ئاچساڭ، رۇخسارىڭنى «بەجايىكى نۇرلۇق ئاي، ئاللاھ مەرھەمىتىنىڭ جىلۋىسى» دېيىشىدۇ.

تەبەسسۇم ئەيلەبان ناگاھ نەزەر قىلساڭ گورىستانغا،
قوپۇپ گوردىن بارى مۇردەھەمە «ۋا ھەسراتا!» دەرلەر.

يېشىمى: گۆرىستانغا قاراپ شۇنداققىنا بىر تەبەسسۇم قىلىپ قويىدىغان بولساڭ، بارلىق مۇدرىلار گۆرلىرىدىن قوپۇپ، «ۋاي ئېسىت، ئەجەپ گۈزەلكىن - ھە!» دەپ قېلىشىدۇ.

كۆرۈبان بەئزى ئاشقلاركى ھەلقە - ھەلقە زۇلفۇڭنى،
ئەزەلدىن بىزگە سالغان بۇ ھەمە زەنجىرى پا دەرلەر.

يېشىمى: ئاشىقلار ھالقا - ھالقا بولۇپ تۇرىدىغان بۇدرە چېچىڭنى كۆرگىنىدە، «بۇنىڭ ھەممىسى ئەزەلدىن پېشانىمىزغا پۈتۈلۈپ، پۇتىمىزغا سېلىنغان كىشەن» دېيىشىدۇ.

يۈرۈپ سورۇم تەببىلەردىن: «نەدۇر بۇ دەردىمەن دەرمان؟»
تەبىب ئايتۇركى:«ئەي نادان، بۇ دەردى بىدەۋا» دەرلەر.

يېشىمى: تېۋىپلارنى ئىزدەپ، ئۇلاردىن:«بۇ دەردىمنىڭ دەۋاسى نېمە؟»دەپ سورىسام، بىر تېۋىپ: «ئەي نادان، بۇ داۋاسىز دەرد دېيىلىدۇ» دېدى.

ئىتىڭنىڭ خاكى پايىغا زەلىلى يۈزىنى سۈردى،
نىدا كەلدىكى قەسرىڭدىن:«كۆزۈڭ سۈر، تۇتيا دەرلەر».

يېشىمى: زەلىلىي ئىتىڭنىڭ پۇتىدىكى توپىنى يۈزىگە سۈرگەنىدى، قەسرىڭدىن: «كۆزۈڭگە سۈرگىن، ئۇنى ‹تۇتيا› دەيدۇ» دېگەن سادا كەلدى.

ئىككىنچى ئاھاڭ

ئەي رەفىق سەن ساقلاغىل كۆڭلۈڭدە بىر ئەسرارى بار،
ياردىن قىلغىل ھەزەر، يانىدا بىر ئەغيارى بار.

يېشىمى: ئەي دوست، كۆڭلۈڭدىكى سىرىڭنى چىڭ ساقلا، ھەتتا يارىڭدىنمۇ ھەزەر قىل، ئەگەر ئۇنىڭ يېنىدا بىرەر بىگانە بولۇپ قالسا.

دەمەگىل دەپ سەن ئاڭا سىررىڭنى قىلساڭ ئاشكار،
ئول ھەم ئايتۇر دەمە دەپ، ئانىڭمۇ ھەم بىر يارى بار.

يېشىمى: يارىڭغا «باشقىلارغا دېمە» دەپ، سىرىڭنى ئېيتساڭ، ئۇنىڭمۇ بىر دوستى بولۇپ قالسا، «دىمە» دەپ، ئېيتىپ قويىدۇ.

گۈندۈز قىلساڭ سۆخەن، بول ھەر تەرەفدىن باخەبەر،

كەچەلەر ئاھستە بول، يانىڭدا بىر بىدارىي بار.

يېشىمى: كۆندۈزى گەپ قىلساڭ، دەسلەپ ئەتراپقا باق؛ كېچىدە گەپ قىلساڭ، ئېغىزنى قۇلاققا ياق: ئەگەر يېنىڭدا بىرەر ئويغاق بولۇپ قالسا.

خەندە قىلغان بىرلە ھەركىم سەن ئاڭا بولسا فىرىب،
گۈل ئاچىلغان بىرلە ئانىڭ يانىدا بىر خارى بار.

يېشىمى: بىراۋ ساڭا قاراپ كۈلۈپلا قويسا، ئۇنىڭغا ئالدىنىپ قالما؛ ھەزەر قىلكى ئېچىلغان گۈلۈنىڭ يېنىدا تىكىنى بولىدۇ.

گۈل ئۇچۇن بۇلبۇل ھەمىشە جاننى ئيسار ئەتەر،
ئاقىبەت بۇلبۇلنىڭ ھەم بىر خاردىن ئازارى بار.

يېشىمى: بۇلبۇل گۈل ئۇچۇن دائىم جېنىنى پىدا قىلسىمۇ، ئاقىۋەتتە بۇلبۇلغىمۇ بىرەر تىكەندىن ئازار يەتمەي قالمايدۇ.

دانىشىڭغا بولما مەغرۇر، ئەي فۇلان ئىبنى فۇلان،
بۇ جەھان سەھنىدە سەندەك يۈز تۈمەن ھۇشيارىي بار.

يېشىمى: ئەي پالانىنىڭ ئوغلى پالانى، بىلىمىڭ ۋە ئەقلىڭگە مەغرۇرلانما، بۇ جاھانىنىڭ سەھنىسىدە سەندەك يۈز تۈمەن ئەقىللىق بار.

سەن كۆڭۈلدىن ھەر زامان باتىل خەيالىڭنى چىقار،
خەيرىيەت ئەندىشە قىلغىل، ساھىبى ئەسرارى بار.

يېشىمى: كۆڭلۈڭنى بۇزۇق خىياللاردىن ھەمىشە تازىلاپ تۇرغىن، ياخشىلىق قىلىشنى، پۈتكۈل سىر - ئەسرارلارنىڭ ساھىبى بارلىقىنى ئويلا.

كىچىك سەلىقە چۇشۇرگىسى

ئەي زۇمۇررەد، بىر خۇدادىن ئۆزگەنى تۇتما ئۇمىد،
ھەقدىن ئۆزگە قايدا بارساڭ بىر بۇزۇق دىيۋارى بار.

يېشىمى: ئەي زۇمۇررەد، بىر ئاللاھتىن باشقا ھېچكىمدىن ئۇمىد كۈتمە، ھەقتەئالادىن باشقا نەگىلا بارساڭ، بىر ۋايرانىلىقتۇر.

پىشرەۋ

ئەي گۈلۈم، ئەي سۈنبۈلۈم، ئەي سەۋسەنىم، ئەي ئەنبەرىم،
ئەي مەنىم نۇقلىم يەنە ھەببىم، نەباتۇ شەكەرىم.

يېشمى: ئەي مېنىڭ گۈلۈم، سۈمبۈلۈم سەۋسىنىم، ئەي مېنىڭ ئىپار - ئەنبىرىم، مېغىزىم، ناۋات - شېكىرىم.

ئەي تەبىبىم، ئەي ھەبىبىم، ئەي جانىم، ئەي ھەمدەمىم،
ئەي رەفىيقىم، ئەي شەفىيقىم، ئەي بەگىم، ئەي دىلبەرىم.
يېشمى: تېۋىپىم، دوستۇم، جېنىم، ھەمدىمىم، يارىم، شەپقەتچىم، بېگىم، دىلبىرىم.

ئەي بەھارىم، ئەي نىگارىم، ئەي شىكارىم، شاھىدىم،
ئەي ھەرىيفىم، ئەي زەرىيفىم، ئەي شەرىيفىم، سەرۋەرىم.
يېشمى: ئەي باھارىم، نىگارىم، شىكارىم، گۇۋاھچىم، شېرىكىم، ئەقىللىقىم - زېرىكىم، شەرىپىم، يولباشچىم.

ئەي گۈلىستانىم، گۈلۈم، سەرۋى گۈلئەندامىم مەنىم،
ساغەرىم، شەمئى شەبىستانىم، مەلائىك مەنزەرىم.
يېشمى: ئەي گۈلىستانىم، مېنىڭ سەرۋى قامەتلىك گۈزىلىم، شارابىم، تۈندىكى چىراغىم، پەرىشتە سۈپەتلىكىم.

ئەي رەياھىن، راھىمۇ روھى رەۋانىم لۇتف ئىلە،
سەرفەرازىم، سەركەشىم، شوخۇ سەئادەت ئەختەرىم.
يېشمى: ئەي رەيھىنىم، يولۇم، روھلۇق جېنىم، مەرھەمەتلىكىم، ئۇلۇغۋارىم، غورۇرۇم، شوخ يارىم، بەخت يۇلتۇزۇم.

ئەي مەنىم خۇرشىدۇ ماھىم، ئەي چىراغىم، فايىزىم،
شوخى چەشىم ئەلتافى شاھىم، ئەي مۇبارەك پەيكەرىم.
يېشمى: ئەي مېنىڭ قۇياشىم، ئېيىم، چىرىغىم، پەيزىم، كۆزلىرى شوخ، مەرھەمەتلىك شاھىم، ئەي مۇبارەك گۈزىلىم.

پىشرەۋ چۇشۇرگىسى

ئىشقىڭ ئالدى ئەقلۇھۇشۇم، كۆڭلۈمى بەغمالادى،
سۆيلە ئاخىر، ئەي نەسىمى، جانۇ دىلدىن بىھتەرىم.
يېشمى: ئەي جان - دىلدىنمۇ ئەزىز سۆيگىنىم، ئىشقىڭ نەسىمىنىڭ ئەقىل - ھۇشىنى يوقىتىپ، كۆڭلىنى تالان - تاراج قىلدى، سۆزلىسەڭچۇ، ئاخىر.

تەئكىد

سەنەمنى دەردىنى دەفتەر قىلىپ خەتكە بىتىپ بولماس،
ئانى ئەسرارىنى بىغەھەملەرگە شەرھ ئەتىپ بولماس.
يېشىمى: سەنەمنىڭ دەردىنى يېزىپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ؛ ئۇنىڭ سىرلىرىنى نادانلارغا چۈشەندۈرۈپ بولغىلى بولمايدۇ.

جۇدالىق خەنجەرى بىرلە يۈرەكىم چاك - چاك بولدى،
يۈرەك زەخمىن ئاچىپ بىدەردلەرغە كۆرسەتىپ بولماس.
يېشىمى: جۇدالىق خەنجىرى يۈرىكىمنى تىلىم - تىلىم قىلىۋەتتى؛ يۈرەكتىكى بۇ جاراھەتلەرنى دەردسىزلەرگە كۆرسەتكىلى بولمايدۇ.

فەلەكنى ئەختەرىن قىلسا بولۇر دەرلەر ھىسابىنى،
يۈرەكىم زەخمىنى ھەرگىز ھىسابىنى بىلىپ بولماس.
يېشىمى: «كۆكتىكى يۇلتۇزلارنىڭ ھېسابىنى بىلىش مۇمكىن» دېيىشىدۇ، لېكىن يۈرىكىمدىكى يارا - جاراھەتلەرنىڭ سانىنى ھېسابلىغىلى بولمايدۇ.

ئەلەم تارتىپ، يۈرەك كۆيمەي، قارا كۆزدىن تۆكۈلمەس ياش،
قازاننى ئاستىغا ئوت ياقماغۇنچە قايناتىپ بولماس.
يېشىمى: قازاننىڭ ئاستىغا ئوت ياقمىغىچە ئۇنى قايناتقىلى بولمايدۇ؛ دەرد - ئەلەم تارتىپ يۈرەك ئۆرتەنمىگىچە، قارا كۆزدىن ياش تۆكەلمەيدۇ.

ھۇۋەيدا، ھەر ئىشىكىم بىمۇشەققەت بولماغاي ھاسىل،
مۇشەققەت تارتماغۇنچە يار ۋەسلىغە يەتىپ بولماس.
يېشىمى: ئەي ھۇۋەيدا، ھەرقانداق بىر ئىش جاپا - مۇشەققەتسىز ۋۇجۇدقا چىقمايدۇكى، مۇشەققەت تارتمىغىچە يار ۋەسلىگە يەتكىلى بولمايدۇ.

داستان

بىرىنچى داستان

كەل غەرىبجان، سەير ئەتەلى بىزلەر بۇ باغدا،
گۈللار كۆرسۇن بۇلبۇللارنىڭ تەماشاسىنى.
سەنىڭ ئۈچۇن ئەزىز جانىم بولسۇن سەدەقە،
كۆرگىل، سەنەم شەيدانىڭ تەماشاسىنى.
يېشىمى: كەل غەرىبجان، بىز بۇ باغدا سەيلە قىلايلى، گۈللەر بۇلبۇللارنىڭ تاماشاسىنى كۆرسۇن؛ سېنىڭ ئۈچۈن ئەزىز جېنىم سەدىقە بولسۇن، شەيدا ئاشىق سەنەمنىڭ تاماشاسىنى كۆرگىن.

ئول خۇدايىم ياراتتى جەننەتۇر رىزۋان،
بۇ دۇنيادا نىئمەتلەر بەردى مىڭ ئەلۋان.
لەيلى ئۇچۇن نەچە يىل يۈردى سەرگەردان،
مەجنۇن كۆرسۇن لەيلانىڭ تەماشاسىنى.

يېشىمى: ئۇ ئاللاھ هۆرلەر قەنىتتىنى ياراتتى، بۇ دۇنيادا ئىنسانلارغا مىڭ تۈرلۈك نىمەت بەردى؛ لەي ئۇچۇن نەچچە يىل سەرگەردان بولغان مەجنۇن ئەمدى لەيلىنىڭ تاماشاسىنى كۆرسۇن.

ئىشق ئوتى ئاشىقلارنى ئەيلەدى بەرباد،
ئاشىق - مەئشۇق ئوت ئىچرە قىلدى مىڭ فەرياد،
بىستۇن تاغلارىنى قازدى ئول فەرھاد،
شىرىن كۆرسۇن فەرھادنىڭ تەماشاسىنى.

يېشىمى: ئىشق ئوتى ئاشىقلارنى بەربات قىلدى، ئاشىق - مەشۇقلار ئىشق ئوت ئىچىدە مىڭ پەرياد قىلدى؛ ئۇ فەرھاد بىستۇن تاغلىرىنى قازغان ئىدى، ئەمدى شىرىن فەرھادنىڭ تاماشاسىنى كۆرسۇن.

ئول خۇدايىم ھەر كىمگە سالدى بىر سەۋدا،
مۇھەببەتنىڭ بازارىدا تۈمەنمىڭ غەۋغا.
ئون ئىككى يىل ئاقتىلار دەريادا ئۈزرا،
ۋامىق كۆرسۇن ئۈزرانىڭ تەماشاسىنى.

يېشىمى: ئۇ خۇدايىم ھەركىمنىڭ بېشىغا بىر سەۋدا سالدى، ئىشق - مۇھەببەتنىڭ بازىرىدا تۈمەنمىڭ غوۋغا بار؛ ئۈزرا دەريادا ئون ئىككى يىل ئاققىندى، ئەمدى ۋامىق ئۈزرانىڭ تاماشاسىنى كۆرسۇن.

غەرىب - سەنەم قوشۇلدىلار باغدا جەمئ بولۇپ،
يۈرەكلەرى پارە - پارە، كۆزى نەم بولۇپ،
ئىكى ئاشىق بىر - بىرىگە يار ھەمدەم بولۇپ،
تاھىر كۆرسۇن زۆھرانىڭ تەماشاسىنى.

يېشىمى: غەرىب - سەنەم باغدا جەم بولۇپ بىر - بىرىگە قوشۇلدى، يۈرەكلىرى پارە- پارە، كۆزلىرى نەملەشكەن بۇ ئىككى ئاشىق بىر - بىرىگە يار ھەمدەم بولۇشتى. ئەمدى تاھىر زۆھرانىڭ تاماشاسىنى كۆرسۇن.

ئىككىنچى داستان

ئەي كۆكۈل، يارنىڭ ۋەفاسى قالدىمۇ؟
قىلماغان جانغا جەفاسى قالدىمۇ؟

يېشىمى: ئەي كۆڭۈل، يارنىڭ ۋاپاسى، جانغا سالمىغان جاپاسى يەنە قالدىمۇ؟

ئاتماغان سىنەمگە ئول پەيۋەستە قاش،
مىژگان ئوقى - قاشى ياسى قالدىمۇ؟
يېشىمى: ئۇ قوشۇلما قاشنىڭ يۈرىكىمگە ئاتمىغان كىرپىك ئوقى، قېشىنىڭ ياسى قالدىمۇ؟

پارە بولغان كۆكسۈمە پەيكانىدىن،
قىلغاغان يارنىڭ دەۋاسى قالدىمۇ؟
يېشىمى: پارە - پارە بولغان يۈرىكىمگە يارنىڭ كىرپىك ئوقى بىلەن قىلمىغان داۋاسى قالدىمۇ؟

ئۆرتەنىپ ھەجرىدە كۈل بولماق بىلە،
جانۇ كۆڭلۈمنىڭ سەفاسى قالدىمۇ؟
يېشىمى: يارنىڭ جۇدالىقىدا ئۆرتىنىپ، كۆيۈپ كۈل بولغان جان - دىلىمنىڭ ساپاسى قالدىمۇ؟

جان فىدا قىلدىڭ دەر ئەردىڭ، ئەي كۆڭۈل،
بولماغان جانان فىداسى قالدىمۇ؟
يېشىمى: ئەي كۆڭۈل، «جېنىڭنى پىدا قىلىۋەتتىڭ» دەيتتىڭ، ئۇنىڭدىن باشقا زادى جانانغا پىدا قىلمىغان نەرسەممۇ قالدىمۇ؟

يار كويىدا قەلەندەر بولغالى،
مەندىن ئۆزگە بىنەۋاسى قالدىمۇ؟
يېشىمى: يارنىڭ كوچىسىدا قەلەندەر بولۇشقا مەندىن باشقا يوقسۇلى قالدىمۇ؟

يار ھەجرىدە نىيازىي ئۆرتەنىپ،
تارتماغان جەبرۇ جەفاسى قالدىمۇ؟
يېشىمى: يارنىڭ جۇدالىقىدا ئۆرتەنگەن نىيازىينىڭ تارتمىغان جەبىر - جاپاسى يەنە قالدىمۇ؟

چۇشۇرگە:
ئەي كۆڭۈل، يارنىڭ ۋەفاسى قالدىمۇ؟
قىلماغان جانغا جەفاسى قالدىمۇ؟
يېشىمى: ئەي كۆڭۈل، يارنىڭ ۋاپاسى، جانغا سالمىغان جاپاسى يەنە قالدىمۇ؟

ئۈچىنچى داستان

ئۈستى قارلىق ئاپئاق تاغلار،

ئەھۋالىمنى كۆردۈڭلارمۇ؟
دۈشمەنلەرگە بەندە بولۇپ،
قالغانىمنى كۆردۈڭلارمۇ؟
يېشىمى: ئۈستى ئاپئاق قار بىلەن پۈركەنگەن تاغلار، ئەھۋالىمنى كۆردۈڭلارمۇ؟ دۈشمەنلەرگە قۇل بولۇپ قالغانلىقىمنى كۆردۈڭلارمۇ؟

نەزەر ئەيلەك كۆز ياشىمغا،
ھېچكىم كەلمەيدۇر قاشىمغا.
قامچى ياغىپ بۇ باشىمغا،
تۇرغانىمنى كۆردۈڭلارمۇ؟
يېشىمى: كۆز يېشىمغا نەزەر سېلىڭ، ھېچكىم قېشىمغا كەلمەيدۇ؛ بېشىمغا قامچا يېغىپ تۇرغانلىقىمنى كۆردۈڭلارمۇ؟

قىرىق يىگىتىم بارچە قالىپ،
ئۆزۈمنى مەن غەمگە سالىپ،
ئەھمەد بەگنى بىللە ئالىپ،
كەلگەنىمنى كۆردۈڭلارمۇ؟
يېشىمى: قىرىق يىگىتىمنىڭ ھەممىسىنى قالدۇرۇپ، ئۆزۈمنى غەم - ئەندىشىگە سېلىپ، ئەھمەد بەگنى بىللە ئېلىپ كەلگەنلىكىمنى كۆردۈڭلارمۇ؟

بەندە بولدۇم، شۇل ئىرادە،
قالدىم تۇمەن مىڭ بەلادە.
دۈشمەن ئاتلىق، مەن پىيادە،
يۈرگەنىمنى كۆردۈڭلارمۇ؟
يېشىمى: ئاللاھ ئىرادىسى بىلەن قۇل بولۇپ قالدىم، تۈمەنمىڭ بالا - قازاغا يولۇقتۇم؛ دۈشمەن ئاتلىق، مەن پىيادە كېتىۋاتقىنىمنى كۆردۈڭلارمۇ؟

يۈسۈف بەگ دەر: سىينەم داغلاپ،
ئەرمانىم كۆپ، مۇندا يىغلاپ،
ئات ئالدىدا قولۇم باغلاپ،
ماڭغانىمنى كۆردۈڭلارمۇ؟
يېشىمى: يۈسۈپ بەگ ئېيتىدۇكى: «يۈرىكىم كاۋاپتەك داغلانماقتا، ئارزۇيۇم كۆپ، ئەمما مەن بۇ يەردە يىغلاپلا يۈرىمەن؛ ئاتلىق دۈشمەنىنىڭ ئالدىدا، قولۇم باغلاقلىق كېتىۋاتقىنىمنى كۆردۈڭلارمۇ؟»

تۆتىنچى داستان

فەلەك ئاشۇبىدىن كىم مەن كەبى زارۇ نىزار ئولغاي،
جەھان زۇلمى، ئۇلۇس بىدادىدىن بىئىئتىبار ئولغاي.
يېشىمى: پەلەكنىڭ غەۋغاسىدىن، جاھاننىڭ زۇلمىدىن، كىشلەرنىڭ ئادالەتسىزلىكىدىن كىممۇ مەندەك خار - زار بولسۇن؟

زىھى ئازادەئىيمەن ئىشق ئارا مەجنۇن ئەمەس ھەمراھ،
نە مەندە خانۇمانۇ نە ماڭا يارۇ دىيار ئولغاي.
يېشىمى: نېمە دېگەن ئازاد ئادەممەنكى، ئاشىقلىقتا مەجنۇنمۇ ماڭا تەڭلىشەلمەيدۇ، مەندە نە ئۆي - جاي، نە يار، ياكى دىيار بولسۇن؟

جەھان ئەھلىدىن ئەتمەك مۇددەئا مېھرۇ ۋەفا رەسمىن،
دەمەكتۇر مېھرى زەھرىدىن ھەياتىم ئۈستۈۋار ئولغاي.
يېشىمى: جاھان ئەھلىدىن مېھىر - ۋاپا كۈتۈش، «ھاياتىم مۇھەببەت زەھرى بىلەن مۇستەھكەملەنسۇن» دېگەنلىكتۇر.

فەنا دەشتى سارى تۈشمىش سەبۇربي، دوستلار زىنھار،
دەمەڭكىم ئىختىيار ئەتمىش، ئاڭا نە ئىختىيار ئولغاي.
يېشىمى: دوستلار، سەبۇرىينى ھەرگىزمۇ زاھىدلىق چۆلىگە قاراپ مېڭىشنى ئۆزى خاھلاپتۇ، دەپ قالماڭلار، ئۇنىڭدا نەدە ئىختىيارلىق بولسۇنكى!

مەشرەب

بىرىنچى مەشرەب

بىرىنچى ئاھاڭ

سەنسىز دەمى ئەي شوخ جەھان، كۆزلەرى جادۇ،
ھەر ئاھىم ئەرۇر چەرخى بايابانىدا ئاھۇ.
يېشىمى: ئەي جاھاننىڭ شوخى، جادۇ كۆزلۈكۈم، سەنسىز تارتقان ھەربىر ئاھىم پەلەك باياۋانىدىكى كېيىككە ئوخشايدۇ.

مەن سەرۋى قەدد ئارزۇسىنى ئەيلەپ چەكەدۇرمەن،
قۇمرى نە ئۈچۈن چەككۈسى سەرۋ ئۈستىدە گۇگۇ.
يېشىمى: مەنغۇ سەرۋى قامەتكە ئېرىشىش ئارزۇسىدا نالە - پەريات چېكىۋاتىمەن، پاختەك ئۆزى سەرۋى دەرىخىنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرۇپمۇ، يەنە نېمە ئۈچۈن «گۇگۇ - گۇ» دەپ پىغان چېكىدىغاندۇ؟

دانالار ئىلە ئۆتكەرۈ ئۆمرۈڭنى خۇش ئۆتكەر،
قىلغۇسى دىماغىڭنى مۇئەتتەر گۈلى خۇشبۇ.
يېشىمى: دانالار بىلەن ئۆتكىدىغان ئۆمرۈڭنى خۇشال ئۆتكۈزگىنىكى، خۇشبۇي گۈلنىڭ ھىدى دىمىقىڭنى خۇش بۇي قىلغۇسى.

يۈزىنى ئاچىپ، قىلغۇسى يەلدايىنى گۈندۈز،
سۈنبۇل ساچار ئافاقغا ئاچسا خەمى گىيسۇ.
يېشىمى: ئۇ گۈزەل يۈزىنى ئاچسا، يەلدا كېچىسىنى كۈندۈزگە ئايلاندۇرىدۇ؛ ئەگەر چېچىنىڭ تۇگۇچلىرىنى يەشسە، جاھاننى سۇمبۇل ھىدىغا پۈركىيدۇ.

مەشھۇربي، جەفا بىر - بىرىگە سۇھبەتى ناجىنس،
دەۋزەى ئىچىدە كۆيگۈسى خۇشخۇ ئىلە بەدخۇد.
يېشىمى: مەشھۇربي، نىجىسلار بىلەن ھەمسۆھبەت بولۇش خۇددى دوزاختا خۇشخۇي بىلەن بەدخۇي بىللە كۆيگەندەك بىر - بىرىگە جاپا سالغانلىقتۇر.

ئىككىنچى ئاھاڭ

ئەي نۇر دىلودىيدە، دىيدارىڭا مۇشتاقمەن،
ۋاي يارى پىسەندىيدە، دىيارىڭا مۇشتاقمەن.
يېشىمى: ئەي كۆڭلۈم ۋە كۆزۈمنىڭ نۇرى، دىدارىڭغا ئىنتىزارمەن، ئەي ئارزۇلۇق يار، دىدارىڭغا تەقەززامەن.

ئەي ماھى پەرى پەيكەر، ۋاي ھۇرى مەلەك مەنزەر،
ئەي لەئلى لەبى شەكەر، دىيدارىڭا مۇشتاقمەن.
يېشىمى: ئەي پەرى سۈرەتلىك ئاي يۈزلۈكۈم، ئەي مالائىكە سۈپەتلىكىم، ئەي لېۋى شېكەردىن شېرىن يار، دىدارىڭغا ئىنتىزارمەن.

ئەي دىلبەرى دىلدارىم، سەنسەن ئەبەدىي جانىم،
ۋاي يارى ۋەفادارىم، دىيدارىڭا مۇشتاقمەن.
يېشىمى: ئەي كۆڭۈلنى تارتقۇچى دىلدارىم، سەن مېنىڭ مەڭگۈلۈك ھاياتىم، ۋاي، ۋاپادارىم يارىم، دىدارىڭغا ئىنتىزارمەن.

ئەي دىلبەرى سىيمىن تەن، سەن جانۇ نەسىمىي تەن،
ئەي سەرۋى گۈلى گۈلشەن، دىيدارىڭا مۇشتاقمەن.

يېشىمى: ئەي كۆمۈش تەنلىك، ئەي سەرۋى قامەتلىك، گۈلشەندىكى گۈل، نەسىمىنىڭ تېنىگە جان بولغان دىلبەر، دىدارىڭغا ئىنتىزارمەن.

ئۈچىنچى ئاھاڭ

كىمكى ئول گۈلچېھرەنى ئۆزىگە مېھمان ئەيلەدى،
ئۆزىنى ئىسكەندەرۇ جەمشىدى دەۋران ئەيلەدى.
يېشىمى: كىمكى ئۇ گۈل چېھرىلىكنى ئۆزىگە مېھمان قىلالىسا، ئۆزىنى دەۋرنىڭ ئىسكەندەرى ۋە جەمشىدى دەپ بىلسە بولىدۇ.

تا كەمەندى زۇلفى ئىلە كۆڭلۈم قۇشىنى قىلدى سەيد،
يۈرەكىمنى ئۆرتەدى، باغرىمنى بىريان ئەيلەدى.
يېشىمى: ئۇ كۆڭلۈم قۇشىنى چېچىنىڭ تورىغا ئىلىندۇرۇپ مېنى ئوۋلىۋالغاندىن بېرى، يۈرىكىمنى ئۆرتەپ، باغرىمنى كاۋاپ قىلىۋەتتى.

فۇرقەتۇ ھىجرانىغا ئول دىلبەرى سىيمىن بەدەن،
كۆزلەرىمنى ياشىنى لەئلى بەدەخشان ئەيلەدى.
يېشىمى: ئۇ كۈمۈش تەنلىك دىلبەر پىراق ۋە جۇدالىق ئارقىلىق، كۆز يېشىمنى بەدەخشاننىڭ ياقۇتىدەك قانغا ئايلاندۇرىۋەتتى.

ئول خۇداۋەندىكى باردۇر خالىقى كەۋنۇ مەكان،
تىشلارىنى گەۋھەرۇ لەئلىنى مەرجان ئەيلەدى.
يېشىمى: كائىناتنى ياراتقان ئاللاھ ئۇنىڭ چىشلىرىنى گۆھەردىن، لىۋىنى مارجاندىن قىلىپ يارىتىپتۇ.

ئۆزىنى قىلدى جەھاندا تۇرفە بىر شۆھرەتنەما،
تا سەنىڭ ۋەسفىڭ قەلەندەر ئەلگە داستان ئەيلەدى.
يېشىمى: قەلەندەر سېنى تەرىپلەپ ئەلگە داستان قىلىۋەتكەندىن بۇيان، دۇنيادىكى ئاجايىپ بىر شۆھرەتنەما (شۆھرەت كۆرسەتكۈچ) بولۇپ قالدى.

ئىككىنچى مەشرەپ

بىرىنچى ئاھاڭ

ۋۇجۇدۇم كاھىنى كۆل قىلدى تابى بەرقى رۇخسارى،

ساۋۇرسا دۇدى ئاھىمنى ھەۋايى شۇئلە دىيدارى.

يېشىمى: ئۇنىڭ دىدارىنىڭ يالقۇنى ئاھىم تۈتۈنىنى ھاۋاغا سورىغان بولسا، رۇخسارىدىن چاقنىغان چاقماق ئوتى ۋۇجۇدۇم سامىنىنى كۈل قىلدى.

ئەگەر شەۋقۇم تەزەرۋى رەنگلەر كۆرگۈزسە تاڭ كۆرمە،
كى رەنگىن جىلۋەلەر كۆرگۈزدىكىم تاۋۇس رەفتارى.

يېشىمى: ئەگەر ئىشتىياقىمنىڭ قىرغاۋۇلى جىلۋە قىلسا ئەجەبلەنمە، چۈنكى توزمۇ ئۆزىنىڭ چىرايلىق يۈرۈشلىرى بىلەن جىلۋە قىلىدۇ- غۇ.

ئەگەر كۆزۈم مەنىڭ گۈل رەنگى بولسا، ھەيرەتى يوقدۇر،
سالىپدۇر جىلۋە ئەكسىن گۈلئۇزارى، جامە گۈلنارى.

يېشىمى: ئەگەر كۆزۈم گل رەڭگىدە كۆرۈنسە، ئۇنىڭغا ھەيران قېلىشنىڭ ھاجىتى يوق. چۈنكى كۆزۈمدە گلۈدەك جامالىنىڭ، گۈلرەڭلىك كىيىمىنىڭ ئەكسى جىلۋىلەنگەندۇر.

بار ئەسھابى نەزەر سۇرەتكە بولماسلار نەزەر بەندىكىم،
تاۋۇق باشىدا بار تاجى، چەبىن باشىدا دەستارى.

يېشىمى: توخۇنىڭ بېشىدا تاجىسى، چىۋىننىڭ بېشىدا سەللىسى بولىدۇ، لېكىن يىراقنى كۆرەر زاتلار شەكىلگە، تاشقى كۆرۈنۈشكىلا قاراپ ئىش كۆرمەيدۇ.

نەۋائىيدىن كەيىن مەشھۇري شىئرىنى ئوقۇماس كىم،
بۇ بازار ئىچكى باردۇر ھەر مەتائىغا خەريدارى.

يېشىمى: كىشىلەر نەۋائىينىڭكىدىن كېيىن مەشھۇري شېئىرلىرىنى ئوقىماي قالارمۇ؟ بۇ بازاردا ھەر قانداق مالنىڭ ئۆزىگە لايىق خېرىدارى بار - دە.

ئىككىنچى ئاھاڭ

ئەرزىمنى ئايتاي، شاھىم ئىشىتكىل،
مىسكىن گەدامەن، دادىمغا يەتكىل.

يېشىمى: شاھىم ئەرزىمنى ئاڭلا، مەندەك مىسكىن گادايىنىڭ دادىغە يەت.

قىلساڭ يىراقراق مۇندا ئۆزۈڭدىن،
ۋەسلىڭ سارىغا ئاندا ياۋۇتكىل.

يېشىمى: بۇرۇندا ئۆزۈڭدىن يىراقلاشتۇرغان بولساڭمۇ، ئەمدى ۋەسلىڭگە يېقىنلاشتۇر.

سەندىن ئايىرغان دۇنيايى مەككار،
كۆڭلۈمنى ئاندىن ئەمدى ساۋۇتكىل.

يېشىمى: مەككار دۇنيا مېنى سەندىن ئايرىۋەتكەندى، شۇڭا ئەمدى ئۇنىڭدىن كۆڭلۈمنى سوۇغۇتقىن.

سەندىن بۆلەكنى ھەرگىز دەمەسمەن،
ۋەللاھۇ، بىللاھ سۆزۈمگە بىتكىل.
يېشىمى: سەندىن ئۆزگىنى ھەرگىز سۆيمەيمەن، ئاللاھ بىلەن قەسەمكى، سۆزۈمگە ئىشەنگىن.

مېھمانىڭ ئولدى بۇ تۈن ھۇۋەيدا،
كۆڭلىنى ئاۋلاپ ياخشى كۈزەتكىل.
يېشىمى: بۇ كېچە ھۇۋەيدا سېنىڭ مېھمىنىڭ بولدى، ئۇنىڭ كۆڭلىنى ئوۋلاپ، ياخشى كۈتىۋالغىن.

8- مۇقام ئۇشىشاق مۇقامى تېكىستلىرى چوڭ نەغمە قىسمى 202 مىسرا، تۆرت داستان 62 مىسرا، ئىككى مەشرەپ 48 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 312 مىسرا شېئىردىن تەشكىل تاپقان.

9- بايات مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

نەچۇك شاد ئولماين قىلساڭ نىشانە جانى فىگارىمنى،
سورار يۈز تىل بىلە پەيكانلارىڭ ھالىنىزارىمنى.
يېشىمى: ئەيگا جېنىمنى قارىغا ئالساڭ، نېمىشقا شادلانمايكى، كىرپىك ئوقلىرىڭ رەپرەپ ئەھۋالىمنى يۈز خىل تىل ۋە شەكلى بىلەن سوراپ تۇرىدۇ - غۇ.

ئۆيۈم تىيرە ئەمەس چۈن بىسمىلى تىغى نىگاھىڭمەن،
چەراغان قىلغۇسىدۇر ئاھۇلار كۆزى مەزارىمنى.
يېشىمى: مېنى كۆزۈڭنىڭ تىغى بىلەن قەتلى قىلغىنىڭ ئۈچۈن، ئۆيۈم يورۇق. كېيىكلەرنىڭ كۆزى مازىمنى چىراغ بولۇپ يورۇتقاي.

ئاچىلۇر تۇفراغىمدىن تا قىيامەت لالەئى ھەسرەت،
خەزان ئولسا بەھارى ئۆمر كۆرمەي گۈلئىزارىمنى.
يېشىمى: ئۆمۈر باھارىم گۈل يۈزلۈكۈمنى كۆرمەي خازان بولسا، قەبرەمدىن ئۈنگەن ھەسرەت لالىسى تاكى قىيامەتكىچە ئېچىلىپ تۇرىدۇ.

زىبەس ئەشكى فۇرۇغ ئەفشان ساچىپ ھىجران تۈنى كۆرگەچ،
كى دەرلەر ئىكى مەشئەل ئىكى چەشمى ئىنتىزارىمنى.
يېشىمى: ھىجران تۈنىدە تارام - تارام ياش تۆكۈپ يىغلاۋاتقىنىمنى كۆرگەنلەر، يارغا ئىنتىزار بولغان ئىككى كۆزۈمنى «ئىككى مەشئەلمىكىن» دەپ قالىدۇ.

نەچۇك ئارام ئىستەرسىز مەنى ئاۋارەدىن، ئۇل شوخ،
قاچان قويىدى مەنىڭ بىرلەكى ئارامۇ قەرارىمنى.
يېشىمى: ئۇ شوخ تىنچ - ئاراملىقىمنى قويمىغان تۇرسا، مەن سەرگەرداندىن يەنە قانداقمۇ ئاراملىق ئىستەيسىلەر؟

تىكىپدۇرلار ماڭا خەيمە ھەۋا ئۆزرە ھۇباب ئاسا،
كى مەن بىلەمەيدۇرمەن بۇ رەنگ ھەۋا بىرلە تۇرارىمنى.

يېشىمى: كۆك ئۈستىگە مەن ئۇچۇن كۆپۈكتەك لەيلىمە چېدىر تىكىپتۇ، بىراق مەن بۇ خىل ئاتموسفېرادا قانداق تۇرۇشۇمنى بىلمەيمەن.

ئىكى شەھلا كۆزۈڭ نەشئە بەرۇرده ئىكى مەيخانە،
نىگاھى ئىلە مەستانە، ئۇشات جامى خۇمارىمنى.
يېشىمى: ئىككى شەھلا كۆزۈڭ ماڭا ئىككى مەيخانىنىڭ ھۇزۇرىنى بېرىدۇ، بىرلا قارىشىڭ بىلەن مەست قىلىپ، قەدەھكە بولغان خۇمارىمنى باسقىن.

ساۋۇر ئۆزنى بۇرۇنراق ئۇز ھەۋادا ئىختىيار ئەيلە،
ساۋۇرسا بىر گۈنى سەلكىن دەمى قويماي غۇبارىمنى.
يېشىمى: ئۆزۈڭنى بورۇنراق سورۇپ، ھاۋادا ئەركىن - ئازات ئۇچ؛ كۈنلەردىن بىر كۈنى سالقىن شامال توزانلىرىمنى قويماي سورىۋەتسە دەيمەن.

ھەياتى جاۋىدان تاپماس كىشى ئابىھەيات ئىچسە،
فەنا زۇلماتىدا كۆر خىزردەك مەشھۇرىي زارىمنى.
يېشىمى: بىچارە مەشھۇرىينى خىزىردەك پانىيلىق قاراڭغۇلۇقىدىن تاپقىن. چۈنكى ئابىھايات ئىچكەن بىلەنمۇ، ئىنسان مەڭگۈلۈك ھاياتلىققا ئېرىشەلمەيدۇ.

تەئەززە

بەيرام گۈنى مەجنۇن كۆڭۈل ھەم شاد ھەم گىريان ئەرۇر،
ھالىمغا ئەل گىريان ئەرۇر، ئاندىن ئول ئاي خەندان ئەرۇر.
يېشىمى: بايرام كۈنىدە، مەجنۇن كۆڭلۈم ھەم خۇشال ھەم قايغۇلۇق: ھالىمغا قاراپ، ئەل يىغلاۋاتىدۇ؛ ئۇ ئاي بولسا، خۇشال تۇرىدۇ.

مەن خەستە خەسدەك، تاڭ ئەمەس، بولسام يولىدا پايىمال،
ئول گۈل سەمەندىن سەكرەتىپ جەۋلان ئۈزە جەۋلان ئەرۇر.
يېشىمى: مەن خەستە ئۇنىڭ يولىدا خەستەك دەسسىلىپ قېلىۋاتسام، ئەجەپلىنىش بۇياقتا تۇرسۇن، ئۇ گۈل ئېتىنى سەكرىتىپ، جەۋلان ئۈستىگە جەۋلان قىلىۋاتىدۇ.

باشىغا سانچىپ تىترەگۈچ، يۈز ناز ئىلە تارتىپ قىلىچ،
بۇ شەكل ئىلە كۆرگەن زەمان جانۇ كۆڭۈل لەرزان ئەرۇر.
يېشىمى: ئۇنىڭ بېشىغا ئوتتۇغات قاداپ، يۈز خىل ناز بىلەن قىلىچ تارتقانلىقىنى كۆرگەن زامان، كۆڭلۈم بىلەن جېنىم لەرزىگە كېلىدۇ.

كىم رەشكىدىن قىلسام نە تاڭ، ئاھىمنى ئوق، قەددىمنى يا،

بىر يانغا باغلاپ ساداق، بىر يانىدا قىربان ئەرۇر.

يېشىمى: رەشكتىن ئاھىمنى ئوق، قەددىمنى يا قىلسام ئەجەب ئەمەس، چۈنكى ئۇ بىر يېنىغا ساداق باغلاپ، يەنە بىر يېنىغا كامان ئېسىۋاپتۇ.

ئەنجۇم ئەمەستۇر ئول كەچە رەۋشەن كۆرۈنگەن، كىم فەلەك،

ئول شاھسەۋارىمغا قارا يۈز كۆز بىلەن ھەيران ئەرۇر.

يېشىمى: كېچىسى پارقىراپ كۆرۈنگىنى يۇلتۇزلار ئەمەس، بەلكى چەۋەندازىمنىڭ گۈزەللىكىگە قاراپ ھەيران قالغان پەلەكنىڭ يۈزلىگەن كۆزىدۇر.

دەۋلەتكە مەغرۇر ئولماغىل، ئەي شاھ، گەداغا رەھىم قىل،

ئاتىڭ ئاياغى ئاستىدا جىسمىم ئۆيى ۋىران ئەرۇر.

يېشىمى: ئەي شاھ، بايلىقىڭغا مەغرۇرلانما، ئېتىڭنىڭ ئايىغى ئاستىدا ۋۇجۇدۇم ئۆيى ۋەيران بولۇۋاتىدۇ، مەن گادايغا رەھىم قىلغىن.

بىلگىل بۇ گۈننى مۇغتەنەم، سەندەك نەچە خەيلى ھەشەم،

بىر - بىرلەپ ئۆتتى دەمبەدەم، بۇ دەھر نە پايان ئەرۇر.

يېشىمى: سەندەك قانچىلىغان مەرتىۋىلىكلەر بىر - بىرلەپ ئالەمدىن كېتىشتى، بۇ دۇنيانىڭ پايانى يوق، شۇڭا بۇگۈننى غەنىمەت بىل.

ئەيكىم، خەيال ئەيلەپ شەفەق خۇرشىد تابىدىن دەمە،

گەردۇن يۈزىگە ساچراغان قۇربانلاردىن قان ئەرۇر.

يېشىمى: ئەي، شەپەقنى «قۇياشنىڭ نۇرىدىن پەيدا بولغان قىزىللىق - قۇ» دەپ ئويلاپ قالما، ئۇ قۇربانلارنىڭ پەلەك يۈزىگە چاچرىغان قېنىدۇر.

زەبھىنى ئىسمائىل كەبى قىلغىل قەبۇل رەھم ئەيلەبان،

جانىن فىدا ئەيلەپ ئۇ بۇگۈن مەزۇن ساڭا قۇربان ئەرۇر.

يېشىمى: مەھزۇن بۇگۈن جېنىنى پىدا قىلىپ، خۇددى ئىسمائىلغا ئوخشاش ساڭا قۇربانلىق بولدى، رەھىم ئەيلەپ، ئۇنىڭ قۇربانلىقنى قوبۇل قىلغىن.

ئەي، تىيرى بارانى غەمىڭ كۆڭلۈمنى پۇرخۇن ئەيلەمىش،

ياشىمنى بەھرەين ئەيلەگەچ رەنگىمى گۈلگۈن ئەيلەمىش.

يېشىمى: غېمىڭنىڭ ئوق يامغۇرى يۈركىمنى قانغا تولدۇردى، كۆزۈمدىن دەريا - دەريا ياش ئاققۇزۇپ، رەڭگىمنى گۈلگۈن قىلدى (يۈزۈمنى قانغا بويىۋەتتى).

بولمىش ئەزەلدە قىسمەتىم زەھرى فىراقىڭدىن نەسىب،

ئىچكەچ كۆڭۈلدە جۇش ئۇرۇپ دەردىڭنى ئەفزۇن ئەيلەمىش.

يېشىمى: ئەزەلدە ماڭا پىراقىڭنىڭ زەھىرى نېسىپ بولغان ئىكەن، ئۇنى ئىچكەچكە دەردىڭ يۈرىكىمدە تېخىمۇ قايناپ تاشتى.

كەلدى نەشاتىم دەردىدىن نەچۈن فەنا تۇفراغىغا،
غەم يامغۇرىنى ياغىزىپ جىسمىمنى مەمۇن ئەيلەمىش.

يېشىمى: «ئۇنىڭ دەردىدىن پانىيلىق تۇپرىقىغا يۈزلىنىش نېمىشقا ماڭا خۇشاللىق ئېلىپ كېلىدىغاندۇ» دېسەم، ئەسلىدە ئۇ غەم يامغۇرىنى ياغدۇرۇپ، جىسمىمنى مەمنۇن قىلغانىكەن - دە.

ھۇببۇل ۋەتەن دەپ كۆڭلەمە دەردۇ ئەلەم كەلسە نە تاڭ،
غەم لەشكەرى سەردارىغا سىينەمنى مەئمۇن ئەيلەمىش.

يېشىمى: ۋەتەن سۆيگۈسىدىن يۈرىكىمگە دەرد - ئەلەم كەلسە، ھېچ گەپ ئەمەس. چۈنكى غەم لەشكەرلىرىنىڭ سەردارىغا كۆكرىكىمنى پاناھگاھ قىلىپ ياراتقانىكەن.

ئىشقىڭ مەنى بىچارەنى ھەجرىڭدە سەرگەدان قىلىپ،
ۋەسلىڭ تەمانناسى بىلە جانىمنى مەرھۇن ئەيلەمىش.

يېشىمى: ئىشىق - مۇھەببىتىڭ مەن بىچارىنى ھىجرانىڭدا سەرگەردان قىلىپ، ۋىسال ئارزۇسى بىلەن جېنىمنى گۆرۈگە قويۇشقا مەجبۇرلىدى.

بۇ دەردۇ مىھنەتنى بەسى كۆردۈم بەلائى ئىشق ئارا،
بىر - بىردىن ئارتۇق دەم بەدەم كۆڭلۈمنى مەزۇن ئەيلەمىش.

يېشىمى: ئىشق بالاسىنىڭ دەرد - ئەلىمىنى كۆپ تارتتىم، بۇ دەرد - ئەلەم بارغانسېرى كۆچىيىپ، كۆڭلۈمنى قايغۇغا تولدۇردى.

بۇ تەلبە كۆڭلۈمدۇر زەنەخدانىڭدا ھەبس ئولغان كەبى،
ئانداقكى ھەريان فەرتىدىن مىسرىدا زۇننۇن ئەيلەمىش.

يېشىمى: ھەممە يەردە ھەددىدىن ئاشقان زۇنۇن مىسرغا قامالغاندەك، تەلۋە كۆڭلۈممۇ زىنىقىڭغا بەنت بولۇپ قالدى.

كۆڭلۈم قۇشى فەرياد ئەتۇر زۇلفۇڭنى كۆرگەچ ناگەھان،
بىر ئەژدەھايى گويىيا مۇرغىغا ئەفسۇن ئەيلەمىش.

يېشىمى: مەن چېچىڭنى تاسادىپ كۆرۈپ قالغاندىن بۇيان، كۆڭلۈم قۇشى گويا بىر ئەجدىھا تەرىپىدىن دەم تارتىلىۋاتقان قۇشتەك پەرياد چېكىدۇ.

تەئەززە چۇشۇرگىسى

تاڭ يوق زۆھۆرىينى كۆزنىڭ ئىشۋەسى مەست ئەيلەسە،

بۇ ئىشق سەھراسىدا يۈز مەندەكنى مەجنۇن ئەيلەمىش.

يېشىمى: كۆزنىڭ ناز - كەرەشمىسى مەن زۆھۆرىينى مەست قىلسا ئەجەبلىنەرلىك ئەمەس، چۈنكى بۇ ئىشق چۆلىدە، ئۇ مەندەكتىن يۈزنى مەجنۇن قىلىۋەتكەنىكەن.

نۇسخە

غۇنچەئى خەندان بىلە ھۇسنۇڭ گۈلى خۇررەم بەھار،

خەتتىڭ ئانداق سەبزەكىم بولغاي ئاڭا خۇررەم باھار.

يېشىمى: غۇنچىدەك لېۋىڭ بىلەن ھۆسنۈڭ باھانىڭ شوخ ئېچىلغان گۈلىگە ئوخشايدۇ؛ مېيىقىڭ باھار پەسلىدىكى مايسىزارلىقنى ئەسلىتىدۇ.

يۈز ئۈزە تەردىن خەتتىڭ گەر باش چەكەر، ئەي گۈل، نە تاڭ،

سەبزەغە بائىسدۇرۇر چۈن بولدى ئەرسە نەم بەھار.

يېشىمى: ئەي گۈل، يۈزۈڭدىكى تەرنىڭ كۆپىدىن مېيىق مويلاۋىڭ خەت تارتقان بولسا، ھەيران قالغۇچىلىكى يوق. چۈنكى باھارنىڭ نەمى مايسىنىڭ ئۈسۈشىگە سەۋەب بولىدۇ - غۇ.

شادلىغىدىن گۈلشەنى ۋەسلىڭغە يىغلاپ چەكسەم ئاھ،

ياپما يۈزكىم گۈلگە بولماس يەل - ياغىندىن غەم بەھار.

يېشىمى: ۋىسالىڭ گۈلشىنىگە ئېرىشىش شادلىقىدىن ئاھ چېكىپ يىغلىسام، يۈزۈڭنى يېپىۋالما، چۈنكى گۈل دېگەننىڭ باھارنىڭ يامغۇرى بىلەن شامىلىدىن ئەندىشىسى بولمايدۇ.

ئارەزىڭ ئەكسى يۈزۈڭ ئايىنە تۈشكەن تۇرفەدۇر،

كىم كۆرۈپتۇر ھەم خازان بىر ئايدا بولغاي ھەم بەھار.

يېشىمى: يۈزۈمنىڭ سېنىڭ ئاي يۈزۈڭدە ئەكس ئەتكىنى قىزىق ئىشكى، باھار بىلەن كۈز پەسلىنىڭ بىر ئايدا بولغانلىقىنى كىم كۆرگەن؟

ۋايكىم، بىر گۈل خەزانغا سالدى ئەيشىم گۈلبۇنىن،

ئۈشبۇ فەسل ئىچرەكى تاپمىش جۈملە ئالەم بەھار.

يېشىمى: ۋاي داد! پۈتۈن ئالەمگە باھار كەلگەن مۇشۇ پەسىلدە، ھايات گۈلۈمنى بىر گۈل يۈزلۈك خازان قىلىۋەتتى.

رەئدۇ سېل ئەرمەس فىغانۇ ئەشك ئەرۇر بۇ كىم، بۇ يىل،

گۈل يۈزۈڭ كۆرگەچ تۈتار ئۆز ھالىغا ماتەم بەھار.

يېشىمى: بۇ چاقماق بىلەن سەل ئەمەس، بەلكى پىغان بىلەن كۆز يېشىدۇركى، بۇ يىلقى باھار گۈلدەك يۈزۈڭنى كۆرۈپ ئۆز ھالىغا ماتەم تۇتىۋاتىدۇ.

قەسدى بۇلبۇل كۆڭلى قەيدى بولماسا، نەيۇچۇن سالۇر،
باغ شوخى سۇنبۇلى زۇلفىغا پىچۇ خەم بەھار.
يېشىمى: ئەگەر باھارنىڭ قەستى بۇلبۇلنىڭ كۆڭلىنى باغلىۋېلىش بولمىسا، نېمە ئۈچۈن باغدىكى شوخ سۇنبۇلنىڭ چېچىدىن ھالقا ياسايدۇ.

گۇل ئەمەس، بۇ باغ تاراجىغا ئانىڭ لەئلىدىن،
ئەيلەدى ئاۋىزە مىھرى دەۋرىغە خاتەم بەھار.
يېشىمى: باھار بۇ باغنى تالان - تاراج قىلىش ئۈچۈن، گۈلنى ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ ياقۇت لېۋىنى سۇرۇق قىلىپ، قۇياشنىڭ يۈزىگە تامغا باستى.

نۇسخە چۇشۇرگىسى

ئەي نەۋائىي، چىن بەھار ئەركىن بۇ، يا خۇد كۆرگۈزەر،
باغ خەلقىدىن ئۇلۇسقا داۋەرى ئەئزەم بەھار.
يېشىمى: ئەي نەۋائىي، بۇ ھەقىقىي باھارمىدۇ ياكى ئۇلۇغ شاھىمىزنىڭ باغ ئەھلى ئارقىلىق، خەلققە كۆرسىتىۋاتقان باھارىمىدۇ؟

جۇلا

ھەر قاچان لەئلىڭ تەبەسسۇم قىلسا، شەكەر ساچىلۇر،
چۇن تەكەللۇمدىن دەم ئۇرسا، دۇررۇ گەۋھەر ساچىلۇر.
يېشىمى: ھەر قاچان تەبەسسۇم قىلساڭ، ياقۇت لېۋىڭدىن شېكەر چېچىلىدۇ؛ گەپ قىلساڭ، تىلىڭدىن ئۈنچە - گۆھەر تۆكۈلىدۇ.

غالىبە سەن سۇنبۇلۇڭنى تارىدىڭ، ئەي جان، بۇگۇن،
كىم، نەسىمى سۇبھىدەمدىن ئەنبەرى تەر ساچىلۇر.
يېشىمى: ئەي جان، بۈگۈن سۇنبۇل چېچىڭنى تارىدىڭ بولغاي، تاڭ شامىلىدىن نەمخۇش ئەنبەر ھىدى كېلىۋاتىدۇ.

ئاي يۈزۈڭنىڭ ھەسرەتىندە ھەر كەچە تاڭغا تەگىن.
كۆزلەرىمنىڭ ياشىدىن يەر ئۇزرە ئەختەر ساچىلۇر.
يېشىمى: ئاي يۈزۈڭنىڭ ھەسرىتىدە، ھەر كېچە تاڭ ئاتقىچە يەر يۈزىگە كۆز يېشىمنىڭ يۇلتۇزلىرى تۆكۈلىدۇ.

غايەتى ئەئلا مەراتىبىدىندۇررۇركىم، ھەر سەھەر،
مەقدەمىڭدە گۇنبەدى ئەفلاكدىن زەر ساچىلۇر.
يېشىمى: مەرتىۋەڭنىڭ غايەت يۇقىرىلىقىدىن، ئاسمان گۇمبىزىدىن ھەر سەھەردە قەدىمىڭگە تىللا چېچىلىدۇ.

بۇ گەدا ھەسرەت بىلە كۆز مەئدەنىدىن دەم - بەدەم،
لەئلىڭ ئۇچۇن ھەر قايان ياقۇتى ئەھمەر ساچىلۇر.
يېشىمى: بۇ گەدائىي لېۋىڭ ئۇچۇن ھەسرەتلىنىپ، كۆز كانىدىن ھەمىشە ھەريانغا قىزىل ياقۇت چېچىپ تۇرىدۇ.

سەنەم

يارسىز ئۆمرۈم مەنىڭ
مىڭ ياشاسام بىرگۇنچە يوق.
ئىشق ئوتىنىڭ ئالدىدا
دوزەخ ئوتى ئۇچقۇنچە يوق.
ئىشق ئوتى يامان، دادەي،
چىھرايىم سامان، دادەي،
مەندە تاقەت قىلچە يوق.
يېشىمى: يارسىز مىڭ يىل ياشىساممۇ، بىر كۈنچىلىك ئەھمىيىتى يوق؛ ئىشق ئوتىنىڭ ئالدىدا، دوزاخ ئوتى ئۇچقۇنلىكمۇ كەلمەيدۇ؛ ۋاي داد، ئىشق ئوتى يامانىكەن، ۋاي داد، چىرايىم ساماندەك سارغىيىپ كەتتى، مەندە قىلچىلىك تاقەت قالمىدى!

ئاقمۇ ئايدىڭ كەچەلەر،
ئاپئاقمۇ ئايدىڭ كەچەلەر،
گۇل بىلەن رەيھان پۇرايدۇر
يار يۈرگەن كوچەلەر.
ئايدىڭ كەچەلەر دادەي،
قاراڭغۇ كەچەلەر دادەي،
خۇش پۇراقلىق كوچەلەر.
يېشىمى: خۇيمۇ ئاق ئايدىڭ كېچىلەر، ئاپئاق ئايدىڭ كېچىلەر؛ يار يۈرگەن كوچىلار رەيھان گۈلى پۇرايدۇ؛ ئايدىڭ كېچىلەر، دادەي، قاراڭغۇ كېچىلەر، دادەي، خۇشپۇراقلىق كوچىلار.

يار يۈرگەن كوچەلەرنى
سۈپۈرەي ساچىم بىلەن.
ئوڭ قولۇمغا جام ئالىپ،

سۇلار سەپەي ياشىم بىلەن.
ھەسرەت چەكەرمەن دادەي،
يىغلاپ ئۆتۈرمەن دادەي،
سۇ سەپىپ ياشىم بىلەن.
يېشىمى: يار يۈرگەن كوچىلارنى چېچىم بىلەن سۈپۈرەي، ئوڭ قولۇمغا جام ئېلىپ، يېشىم بىلەن سۇلار سېپەي؛ يېشىمدىن سۇ سېپىپ ھەسرەت چېكىۋاتىمەن، يىغلاپلا ئۆتىۋاتىمەن، ۋاي داد.

چوڭ سەلىقە

سىنايمۇكىن، سىلايمۇكىن بويى تالىمنى،
بويى تالىم بىلەمدۇركىن مەنىڭ ھالىمنى.
يېشىمى: تالدەك زىلۋا بويلۇق يارىمنى سىنايمىكىم، يا سىلايمىكىن، زىلۋا بويلۇقۇم، مېنىڭ ئەھۋالىمنى بىلەمدىغاندۇ؟

بىلسە بىلسۇن ۋەفادارىم مەنىڭ ھالىمنى،
بىر ئۆزىگە ئەرز ئەتەرمەن ئاھۇ زارىمنى.
يېشىمى: ۋاپادارىم مېنىڭ ئەھۋالىمنى بىلسۇن - بىلمىسۇن، ئاھۇ زارىمنى بىر ئۆزىگىلا ئېيتىمەن.

شۇندىن شۇنغا كەلمىشىم سەن يار ئۈچۈندۇر،
جەۋرۇ جەفا چەكمىشىم دىيدار ئۈچۈندۇر.
يېشىمى: ئاشۇ يەردىن مۇشۇ يەرگە كېلىشىم سەن يار ئۈچۈن، جەبىر - جاپا چېكىشىم بولسا، دىدار كۆرۈشۈش ئۈچۈندۇر.

گۈلىستاندا فەرياد ئۇرۇپ سايرايدۇر بۇلبۇل،
شۇ بۇلبۇلنىڭ سايراماقى گۈلزار ئۈچۈندۇر.
يېشىمى: گۈلىستاندا بۇلبۇل پەرياد ئۇرۇپ سايرايدۇ، شۇ بۇلبۇلنىڭ سايرىشى گۈلزار ئۈچۈندۇر.

كىچىك سەلىقە

كەزەرمەن ۋەسلىڭ ئىزدەپ يىللار ئولمىش دەربەدەر ھەريان،
جۇنۇن سەھراسىدىن مەجنۇن مەسەللىك بىخەبەر ھەريان.
يېشىمى: ئۇزاق يىللاردىن بېرى ۋەسلىڭنى ئىزدەپ، ئىشىكمۇ ئىشىك كېزىپ يۈرىمەن؛ جۇنۇنلۇق چۆلدە، مەجنۇنغا ئوخشاش بىھۇشمەن.

يۈزۈڭنى ياد ئەتىپ فۇرقەت تۈنىدە ئوتلۇغ ئاھىمدىن،
ئەمەس ئەنجۇم، فەلەك تاقىدا بەند ئولمىش شەرەر ھەريان.

يېشىمى: جۇدالىق تۈنىدە، يۈزۈڭنى ئەسلەپ چەككەن ئوتلۇق ئاھلىرىم ئۇچقۇنلىرى پەلەك گۈمبىزىنىڭ ھەريان، ھەر تەرىپىگە ئورناپ قالدىكى، ئۇلارنى يۇلتۇزلارمىكىن دەپ قالما.

يۈگۈرماقدىن تالىقدىمكى نەچە سىيمابدەك سەير ئاب،
نەدىنكىم جىلۋە ئەيلەپ ئات ئۈزە ئول سىيمبەر ھەريان.

يېشىمى: ئۇ كۈمۈش تەنلىك گۈزەل ھەر تەرەپكە ئات سېلىپ جىلۋە قىلسا، مەن كەينىدىن خۇددي سىماپ ئاققاندەك يۈگۈرۈپ يۈرۈشتىن ھالسىرىدىم.

سارىغ چېھرەم بىلە قانلىغ ياشىمغا كۈلمە، ئەي زاھىد،
نىگارىم باشىدىن ھەردەم ساچارمەن لەئلۇ زەر ھەريان.

يېشىمى: ئەي زاھىت، سېرىق يۈزۈم بىلەن قانلىق يېشىمغا قاراپ كۈلمە، مەن نىگارىمنىڭ بېشىدىن دائىم قىزىل ياقۇت بىلەن سېرىق ئالتۇن چاچىمەن.

لەبىڭ سەرچەشمەسىدىن غافىل ئەردى تەشنەلەپ كۆڭلۈم،
نىشان بەلگۈردى خەتتىڭدىنكى فەۋتى نىلۇفەر ھەريان.

يېشىمى: تەشنا كۆڭلۈم لېۋىڭ بۇلىقىدىن تېخى غاپىل ئىدى، مېيىقىڭدىكى نىلۇپەر مويلاۋلىرىڭ جىددى بەلگە بېرىپ، مېنى ئويغاتتى.

شەفەق ئەرمەس فەلەك ئۈزرە، قۇياشىم پەردەگە كىرگەچ،
چەكەر ئاھىم يەلى كۆز يولىدىن جۇنى جىگەر ھەريان.

يېشىمى: كۆكتىكى قىزىللىق شەپەق ئەمەس، بەلكى ئۇ قۇياشىم پەردە ئىچىگە كىرىپ كەتكەچە، ئاھىم شامىلى كۆز چانىقىمدىن ئۇچۇرتۇپ چاچقان جىگەر قېنىمدۇر.

نە گۈن ئول ئەردىكىم قاشىڭدا چىن كۆردۈم نە بۇ گۈندۈز،
تەبەسسۇم مەۋجى ئەردى لەبلەرىڭدە سەربەسەر ھەريان.

يېشىمى: قايسىبىر كۈنى، لەۋلىرىڭدىن پۈتۈنلەي تەبەسسۇم جىلۋىسى مەۋج ئۇرۇپ تۇرغانلىقىنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆردۈم - دە، بۇ كۈندۈزمۇ ياكى كېچىمۇ، خۇدۇمنى بىلمەيلا قالدىم.

مىژەڭنىڭ ناۋەكىن كۆز ئاتتى، لەئلىڭ كەلتۈرۈپ بىسمىل،
ماڭا مىيلى مەزار ئورنىدا بىتكەن نەيشەكەر ھەريان.

يېشىمى: كۆزۈڭ كىرپىك ئوقىنى ئاتتى، لېۋىڭ ئۆلتۈردى، مازىرىمنىڭ قەبرە تاختىسى ئورنىدا، شېكەر قومۇشلىرى ئۈنۈپ چىقتى.

يۈرەكنى چاك ئەتىپ سانسىز تىكەن باغرىمغا سانچىلغان،
مەنىڭ ھالىمغا باقماي كۆزلەرىڭ قىلغاچ نەزەر ھەريان.

يېشىمى: كۆزلىرىڭ ئەھۋالىمغا قاراپ قويماي، باشقا جايلارغا نەزەر تاشلىغاچقا، باغرىمغا سانسىز تىكەنلەر سانچىلىپ، يۈرىكىم پارە - پارە بولدى.

جەمالىڭ تالىئىكىم تاپمادى ھەرگىز خەبەر ئاندىن،
خەيال ئەلچىسىدىن گەرچە ئىبەردىم كۆپ خەبەر ھەريان.

يېشىمى: گەرچە خىيالىمنى ئەلچى قىلىپ، نۇرغۇن خەۋەر ئەۋەتكەن بولساممۇ، جامالىڭ ئامىتى ئۇنىڭدىن مۇتلەق خەۋەر تاپالمىدى.

ئۇيالىپ قۇمرىيۇ سەرۋى چەمەن گۈلبەرگىدەك تىترەر،
چەمەندە سەرۋى ئازادىمنى كۆرگەچ جىلۋەگەر ھەريان.

يېشىمى: چىمەنلىكتە، خۇش قامەت گۈزىلىمنىڭ ھەريان جىلۋە قىلىپ يۈرگەنلىكىنى كۆرگەن پاختەك بىلەن سەرۋى دەرىخى ھەسەتتىن، گۈلزارلىقتىكى گۈلنىڭ يوپۇرمىقىدەك تىترەپ كېتىشىدۇ.

كىچىك سەلىقە چۇشۇرگىسى

فۇتۇھى قۇلغا، ئەي شاھ، گاھى - گاھى ئىلتىفات ئەتكىل،
ساچىپ تۇتى كەبى كۆڭلۈمگە لەفزىڭدىن شەكەر ھەريان.

يېشىمى: ئەي شاھ، تۇتىدەك كۆڭلۈمگە تىلىڭدىن ھەر دەم شېكەر چېچىپ، مەن فۇتۇھىي قۇلغا پات - پات ئىلتىپات قىلغىن.

تەئكىد

ئافتابدەك ئاي يۈزۈڭگە كۆيدۈر ئەرمانىم مەنىڭ،
ھەر زەمان يادىمغا كىرسەڭ ئۆرتەنۇر جانىم مەنىڭ.

يېشىمى: قۇياشتەك نۇرلۇق ئاي يۈزۈڭنى كۆپ ئارزۇ قىلىمەن؛ ھەمىشە يادىمغا كەلسەڭلا، جېنىم ئۆرتىنىدۇ.

بىر نىگاھى قىلدىڭۇ كۆڭلۈمدىن ئالدىڭ سەبرۇھۇش،
ئەمدى ھەجرىڭدە كۆيەرمەن، قالمادى جانىم مەنىڭ.

يېشىمى: بىر كۆز تاشلاش بىلەنلا سەۋر - تاقەت، ئەس ھۇشۇمنى ئالدىڭ؛ شۇ تۇرۇقى مەندە جان دېگەن نەرسە قالمادى، ئەمدى جۇدالىقىڭدا كۆيۈپ تۈگىشىدىغان بولدۇم.

مەن سەنىڭ يادىڭدا ھەر دەم يىغلادىم شامۇ سەھەر،
ئەرشكە يەتتى مەگەر فەريادۇ ئەفغانىم مەنىڭ.

يېشىمى: مەن سېنى ياد ئېتىپ، تۈندىن تاڭغىچە توختىماي يىغلىدىم، پەرياد - پىغانىم ئەرشكە يەتتىغۇ دېيمەن.

كۆرمەسەم جانىم كۆيەدۇر، بارغالى يوق تاقەتتىم،
يەتكەلى دىيدارىڭ ھىچ يوقتۇر بۇ ئىمكانىم مەنىڭ.
يېشىمى: دىدارىڭنى كۆرمىسەم، جېنىم كۆيىدۇ، قېشىڭغا بارغىلى مادارىم يوق، ۋىسالىڭغا يېتىشكە بۇ كۆنلەردە ھېچبىر ئىمكانىم يوق.

يىغلادىم شامۇ سەھەرلەردە ساڭا فەرياد ئەتىپ،
يەتمەدى ھەرگىز قۇلاقىڭغا بۇ ئەففانىم مەنىڭ.
يېشىمى: سېنى دەپ تۈندىن تاڭغىچە پەرياد ئۇرۇپ يىغلىدىم؛ بۇ ئەپغانىم قۇلىقىڭغا مۇتلەق يەتمىدى.

لۇتىق ئەتىپ مىسكىن رىزائىي ھالىغا رەھم ئەيلەگىل،
بىر نەزەر قىلساڭ ماڭا ھىچ يوقتۇر ئەرمانىم مىنىڭ.
يېشىمى: مەرھەمەت قىلىپ، بىچارە ئەھۋالدىكى رىزائىيغا رەھىم قىلغىن؛ ماڭا بىر نەزەر قىلساڭ، ھېچبىر ئارمىنىم قالماس ئىدى.

داستان

بىرىنچى داستان

چاھغا تۈشتۈم كەلىپ ئۇشۇل شەھرى كەنئاندىن،
داغى ھىجران ئەزدى مەنى ئىبنى يەمىنجان.
مەن كۆرمەگەن جەبرۇ جەفا، مىھنەت قالمادى،
زارۇ ھەيران قىلدى مەنى، ئىبنى يەمىنجان.
يېشىمى: ئىبنى يەمىنجان، ئاشۇ كەنئان شەھرىدىن كېلىپ، قۇدۇققا تاشلىنىپ قالدىم، مېنى جۇدالىقنىڭ تىغى ئەزدى؛ مەن كۆرمىگەن جەبىر - جاپا، مۇشەققەتلەر قالمىدى، بۇلار مېنى خار - زار ۋە ھەيران - ھەس قىلدى، ئىبنى يەمىنجان.

ئاغالارىم كۆينەكىمنى تارتىپ ئالدىلار،
تۆرت تەرەفدىن كەلىپ ماڭا خەنجەر ئۇردىلار.
ئاخىر مەنى تۇتۇپ كەلىپ، چاھقا سالدىلار،
بەندى زىندان قىلدى مەنى، ئىبنى يەمىنجان.

يېشىمى: ئاكىلىرىم كۆيىنىكىمنى تارتىلىۋالدى، تۆت تەرەپتىن قورشاپ كېلىپ ماڭا خەنجەر ئۇردى، ئاخىرى تۇتۇپ كېلىپ، قۇدۇققا تاشلىدى - دە، زىندان بەندىسى قىلىۋەتتى، ئىبنى يەمىنجان.

قىزىلگۈلدەك تەنىم شۇندا قانغا بويالدى،
ئەل كۆزىدىن يىراق تاشلاپ ئۆچىنى ئالدى،
ئۆلتۈرۈشكە قەسد قىلدىيۇ لەكىن ئۇيالدى،
ئاھ، باغرى قان قىلدى مەنى، ئىبنى يەمىنجان.

يېشىمى: شۇنداق قىلىپ، قىزىلگۈلدەك تېنىم قانغا بويالدى؛ ئەل كۆزىدىن يىراق قىلىپ، ئۆچىنى ئالدى؛ ئۆلتۈرۈشكە قەست قىلدى - يۇ، لېكىن ئۇيالدى؛ ئاھ، مېنى مۇشۇنداق باغرى قان قىلدى، ئىبنى يەمىنجان.

ئاغالارىم دۈشمەنلىكىن رەۋشەن بىلدۈرۈپ،
كۆزلەرىمنى تۇفراق بىلە قويدى تىندۇرۇپ،
ياش گۈلۈمنى جەفا تىغى كەستى سىندۇرۇپ،
بەرگى خەزان قىلدى مەنى، ئىبنى يەمىنجان.

يېشىمى: ئاكىلىرىم دۈشمەنلىكىنى روشەن بىلدۈرۈپ، كۆزلىرىمنى توپا بىلەن تىندۇرىۋەتتى؛ ياش گۈلۈمنى جاپا تىغى كېسىپ - سۇندۇرۇپ، بەرگىخازان (ياپراق تۆكۈمى) قىلىۋەتتى، ئىبنى يەمىنجان.

ئۇردى - سوقتى چاغقا تاشلاپ، كەلمەي قاشىمغا،
قىيامەتنىڭ كۈنى تۇشتى ئەزىز باشىمغا.
كەنا فەلەك ئوغا سالدى يەگەن ئاشىمغا،
ئەجەپ سەرسان قىلدى مەنى، ئىبنى يەمىنجان.

يېشىمى: قېشىمغا يوقلاپ كەلمىگەنىنىڭ ئۈستىگە، قۇدۇققا تاشلاپ ئۇردى - سوقتى؛ ئەزىز بېشىمغا قىيامەتنىڭ كۈنى چۈشتى؛ قوپال پەلەك يېگەن ئېشىمغا ئوغا سالدى ۋە مېنى ئەجەپ سەرسان قىلىۋەتتى، ئىبنى يەمىنجان.

يۇسۇف ئايتۇر: ئوتتا يانىپ كۆيۈپ كۈل بولدۇم،
جۇدالىقتا، سەرسانلىقتا سولغان گۈل بولدۇم،
ئۇلار ساتتى مىسر ئەلىگە شۇندا قۇل بولدۇم،
ئاللاھ سۇلتان قىلدى مەنى، ئىبنى يەمىنجان.

يېشىمى: يۇسۇف ئېيتىدۇ: مۇشەققەت ئوتىدا كۆيۈپ كۈل بولدۇم؛ جۇدالىقتا، سەرسانلىقتا، سولغان گۈل بولدۇم؛ ئۇلار ساتتى مىسر ئېلىگە شۇندا قۇل بولدۇم؛ ئاللاھ مېنى سۇلتان قىلدى، ئىبنى يەمىنجان.

ئىككىنچى داستان

مەجنۇن بولۇپ، بەيابانىي گەشت ئەتىپ،
ئۆز - ئۆزۈمدىن بىر سەۋداغا يەتۇشتۇم.
بىر پەرىنىڭ ھەسرەتىدە قان يۇتۇپ،
باغۇ بوسان خۇش ھەۋاغا يەتۇشتۇم.

يېشىمى: مەجنۇن بولۇپ، باياۋاننى كېزىپ يۈرۈپ، ئۆز - ئۆزۈمدىن بىر سەۋداغا قالدىم؛ بىر پەرىنىڭ ھەسرىتىدە قان يۇتۇپ يۈرۈپ، ئاخىرى باغۇ بوستان خۇش ھاۋاغا ئېرىشتىم.

فەسلى زىمىستانىم، بولۇپدۇر يازە،
گۈلشەنى بەھارىم ياتىپدۇر تازە،
بارچەسى سۈرتۈپتۇر يۈزىگە غازە،
بىر ئەجايىپ تاماشاغا يەتۇشتۇم.

يېشىمى: زېمىستان پەسلىم يازغا ئۆزگىرىپتۇ، باھار گۈلشىنىم پاك - ئېسىل تۇرۇپتۇ، ھەممىسى يۈزىگە ئۇپا - ئەڭلىك سۈرۈپتۇ، ئاجايىپ بىر تاماشاغا مۇيەسسەر بولدۇم.

ئەقلىمنى لال ئەتتى ئاغزى خەيالى،
شەكەردىن شىرىندۇر لەئلىنىڭ بالى،
بىر پەرىدۇر ھۆسنى ھۆرى مىسالى،
ئاھۇ كۆزلۈك دىلرەباغا يەتۇشتۇم.

يېشىمى: ئاغزىنىڭ خىيالى ئەقلىمنى لال قىلدى، ياقۇت لېۋىنىڭ قەنتى شېكەردىن شېرىن، ئۆزى بىر پەرىكى ھۆسنى - جامالدا ھۆرلەرنى سۇندۇرىدۇ، مەن مۇشۇنداق گۈزەل، ئاھۇ كۆزلۈك بىر دىلرەبانىڭ ۋىسالىغا يېتىشتىم.

چەمەن ئىچرە ياتمىش سەف - سەف بۇلبۇللەر،
رەنگ بە رەنگ ئاچىلمىش قىرمىزى گۈللەر،
تازە نەۋجەۋانلار - گۈل يۈزلى دىلبەر،
سىياھ كۆزلۈك سەمەنىساغا يەتۇشتۇم.

يېشىمى: گۈلزارلىقتا بۇلبۇللار سەپ - سەپ ئولتۇرغان، قىزىل گۈللەر رەڭمۇرەڭ ئېچىلغان، ياش يىگىتلار، گۈل يۈزلۈك دىلبەرلەر سەير قىلىپ يۈرگەن مۇشۇنداق باغدا، قارا كۆزلۈك گۈزەل بىر قىزنىڭ ۋىسالىغا يېتىشتىم.

بىرسى مەلەكدۇر، بىرسى رىزۋان،
گويياكى جەننەتدە ھۆر ئىلە غىلمان،
ھويلايۇ ئايۋانلار، باغ ئىلە بوستان،
تۇرفە باغى مۇسەففاغا يەتۇشتۇم.

يېشىمى: بىرسى پەرىشتە، يەنە بىرسى ھۆر، گويىاكى جەننەتتىكى ھۆر غىلمانلاردەك يۇرگەن، ھويلا - ئارامىلار باغ - بوستان بىلەن پۇركۇنگەن، مۇشۇنداق ئاجايىپ گۈزەل مەنزىرىلىك بىر باغقا ئېرىشتىم.

تەخت ئۇستىدە ياتمىش ئەجەب بىر دىلبەر،
زۇلفىغا بەركىتىمىش بەھاسىز گەۋھەر،
شاھى خۇرشىد ئوغلى - ئاتىم سەنەۋبەر،
بىر ئەجايىپ مەھلىقاغا يەتۇشتۇم.

يېشىمى: تەخت ئۇستىدە، چېچىغا بىباھا گۆھەر قىسىۋالغان ئاجايىپ گۈزەل بىر دىلبەر ياتاتتى؛ ئىسمىم سەنەۋبەر، شاھ خۇرشىدنىڭ ئوغلى بولىمەن، مەن ئاجايىپ گۈزەل بىر ئايجامالنىڭ ۋىسالىغا يەتتىم.

ئۇچىنچى داستان

نەتەي مەن ھىچ ئىلاجىم يوق،
گويا پەرۋانەدەك كۆڭلۇم.
بۇ چۆللەردە ياراغىم يوق،
بولۇپ مەستانەدەك كۆڭلۇم.

ئاشىقلارنىڭ دەۋاسى يوق،
بۇ چۆللەرنىڭ قاراسى يوق.
بۇ دۇنيانىڭ ۋەفاسى يوق،
گويا ۋىيرانەدەك كۆڭلۇم.

يېشىمى: ئاشىقلارنىڭ داۋاسى يوق، بۇ چۆللەرنىڭ پايانى يوق، بۇ دۇنيانىڭ ۋاپاسى يوق، كۆڭلۇم ۋانرانىلىققا ئوخشايدۇ.

ئادەم كۆيگەن ئول ھەۋۋاغا،
تاھىر ئاشىقتۇر زۇھراغا.
يۇسۇف بىلەن زىلەيخاغا،
گوياكى خانەدەك كۆڭلۇم.

يېشىمى: ئادەم ئەلەيھىسسالام ئۇ ھاۋا ئانىغا كۆيگەن، تاھىر زۇھراغا ئاشىق ئىدى، شۇ تاپتا، كۆڭلۇم گوياكى يۇسۇف - زىلەيخالارنىڭ كۆڭلى بىلەن ئوپئوخشاش دېگۈدەك.

ھەمراھلارىم دەريادا زار،
غەرق ئەيلەدى بەھرى خۇنخار.
غەرىپلارغا مۇنداق گۈن بار،

ئەرۇر پەيمانەدەك كۆڭلۈم.

يېشىمى: ھەمراھلىرىم دەريادا زار، قانخور دېڭىز ئۇلارنى غەرق قىلدى، غېرىپ - مۇساپىرلارغا مۇشۇنداق ئاقىبەت بار، مېنىڭ كۆڭلۈم سەۋرىسى تولغان پەيمانىدەك بولۇپ قالدى.

تۇشۇپ چۆللەرگە شاھزاد،
ھەقدىن ئەرۇر بۇ ئىرادە.
يارىم، قويما بۇئارادە،
بولۇپ ھەيراندەك كۆڭلۈم.

يېشىمى: بىر شاھزادىنىڭ چۆللەردە يۈرۈشى ئاللاھنىڭ ئىرادىسى بىلەن بولىدۇ؛ يارىم، مېنى بۇ ئارىدا - بۇ ئەھۋالدا قويمىغىن، كۆڭلۈم ھەيران - ھەسلىككە چۆمۈلدى.

گۈلرۇخ يۈرەكنىڭ دەۋاسى،
كۆڭلۈمدە ئىشقنىڭ ياراسى.
ئاقتى كۆزۈمنىڭ قاراسى،
گويا دىيۋانەدەك كۆڭلۈم.

يېشىمى: خەستە يۈرىكىمنىڭ داۋاسى گۈلرۇختۇر، يۈرىكىمدە پەۋەس ئىشق - مۇھەببەتنىڭ يارىسى بار، تولا يىغلاپ كۆزۈمنىڭ قارىسى ئېقىپ كەتتى، كۆڭلۈم مەجنۇننىڭكىدەك بولۇپ قالدى.

مەشرەب

بىرىنچى مەشرەب

مەچە گۈندۈركى خەبەر تاپمامىشەم سىيمبەرىمدىن،
نە ئەسەردۇر خەبەرىمدىن، نە خەبەردۇر ئەسەرىمدىن.

يېشىمى: نەچچە كۈن بولدى، ئۇ كۈمۈش بەدەننىڭ ھېچقانداق بىر خەۋىرىنى ئالالمىدىم.

نەزەرىم ئالىدا ئايسىز كەچەدىن تىيرەراق ئولدى،
ھەجر گۈندۈزلەرى تا باردى قۇياشىم نەزەرىمدىن.

يېشىمى: قۇياشىم كۆرۈنمىگەچكە، جۇدالىق كۈندۈزلىرى كۆزۈمگە ئايسىز كېچىدىنمۇ قاراڭغۇ بولۇپ كۆرۈندى.

زەخمى قاتىل ئەكەنىن دەرگە ئەرۇر ھەر بىرى بىر تىل،
تىغى ھەجرى قايۇ پەرگالەكى تىلدى جىگەرىمدىن.

يېشىمى: ھىجران خەنجىرى تىلغان جىگىرىمنىڭ ھەبىر پارچىسى ئۇ قاتىلنىڭ زەخمەتلىرىنى شىكايەت قىلغۇچى بىر تىلدۇر.

كەلۈرەم ئاھ ئىلە رۇسۋالىغ ئوتى ھەر سارى ساچىپ،
ئافىيەت ئەھلى سەلامەت قويۇڭۇز رەھگۇزەرىمەدىن.
يېشىمى: ئاھ ئۇرۇپ، رەسۋالىق ئوتىنى ھەريان چېچىپ كېلىۋاتىمەن، ئەي ساق - سالامەت كىشىلەر، ئۆتەر يولۇمدىن سالامەت كېتىۋېلىڭلار.

بۆيلەكىم ئول كۆزى ئافەت يانار ئوت جانىما ئۇردى،
بەرقى ئافەت چاقىلۇر ئالەم ئارا ھەر شەرەرىمەدىن.
يېشىمى: ئۇ كۆزى ئاپەت جېنىمغا شۇنداق يانات ئوت بىلەن ئۇردىكى، ئۇنىڭدىن چاچرىغان ھەبىر ئۇچقۇن ئالەمگە ئاپەت چاقمىقى بولۇپ چېقىلىدۇ.

ئول سىفەت ئىشقۇ جۇنۇن تاغ ئىلە دەشتى ئارا يىتتىم،
كى نە فەرھاد نىشان تاپتى، نە مەجنۇن خەبەرىمەدىن.
يېشىمى: ئىشق ۋە جۇنۇنلۇق تاغۇ دەشتىدە شۇنداق يىتىپ كەتتىمكى، يا پەرھاد ئىز - دېرىكىمنى، يا مەجنۇن ئۇچۇر - خەۋىرىمنى ئالالمىدى.

دەھر باغىدا ۋەفا نەخلى ئەكىپ بەردى جەفا بەر،
باغبانا، دەكى نە بەر يەگەمەن بۇ سەمەرىمەدىن.
يېشىمى: دۇنيا بېغىغا ۋاپا كۆچىتىنى تىكسەم، بەرگەن مېۋىسى جاپا بولدى؛ ئەي باغۋەن، ئېيتقىنا، بۇنداق مېۋىدىن نىمە بەھرە ئالىمەن؟

ناسىھا، ئىشقۇ جۇنۇندۇر ھۇنەرىم، تەركى بۇيۇرما،
ساڭا ئار ئولسا، ماڭا فەخردۇرۇر بۇ ھۇنەرىمەدىن.
يېشىمى: ئەي نەسىھەتچى، مېنىڭ ھۇنىرىم ئاشىقلىق بىلەن مەجنۇنلۇق، «ئۇنى تاشلا» دېمە؛ بۇ ھۇنەر سەن ئۈچۈن نومۇش بولسا، ماڭا ئېپتىخار.

ئەي نەۋائىي، باربان يار، فەنا دەشتىغە تۇشتۇم،
مەگەر ئەۋۋەل قايتسا ئول، مەن قايتقامەن بۇ سەفەرىمەدىن.
يېشىمى: ئەي نەۋائىي، يار كەتكەچكە، مەنمۇ پانىيلىق چۆلىگە ماڭدىم، ئەگەر ئۇ ئالدى بىلەن قايتىدىغانلا بولسا، مەنمۇ بۇ سەپىرىمدىن قايتقايمەن.

ئىككىنچى مەشرەب

نازەنىنلەر يۈرۈك ئەمدى ئالدىغا،
سەۋغات ئالىڭ، ئەي قىزلار، ئاكام كەلەدۇر،
ئىكىسىگە جانىم بولسۇن سەدىقە،

سەۋغات ئالىڭ، ئەي قىزلار، ئاكام كەلەدۇر.

يېشىمى: گۈزەللەر ئەمدى ئالغا قاراپ مېڭىڭلار، ئاكام كېلىدۇ، قىزلار، سوۋغات ئېلىڭلار؛ ئىككىكىسىگە جېنىم تەسەددۇق، ئاكام كېلىدۇ، قىزلار سوۋغات ئېلىڭلار.

قىلىپ ھەمراھ نەچە ياخشى يىگىتلەرنى،

قەددى شەمشادۇ ھۆسنى تازە گۈللەرنى،

شىكار ئەيلەپ مەرغىزارلىق چۆللەرنى،

سەۋغات ئالىڭ، ئەي قىزلار، ئاكام كەلەدۇر.

يېشىمى: ئاكام بىر مۇنچە ياخشى يىگىتلەرنى ۋە يېڭى ئېچىلغان گۈلدەك گۈزەللەرنى ئۆزىگە ھەمراھ قىلىپ، يايلاق ۋە چۆللەردە ئوۋ ئوۋلاپ كېلىۋاتىدۇ، قىزلار سوۋغات ئېلىڭلار.

مەنىڭ ئاكام يىگىتلەرنىڭدۇر ئاغاسى،

ئاڭا تەگدى ئەلۇ يۇرتىنىڭكى دۇئاسى.

كۆرۈنۈر بىزگە جىلۋە بىرلە قاراسى،

سەۋغات ئالىڭ، ئەي قىزلار، ئاكام كەلەدۇر.

يېشىمى: مېنىڭ ئاكام يىگىتلەرنىڭ كاتتىۋېشى، ئۇنىڭغا ئەل - يۇرتنىڭ دۇئاسى يەتكەن؛ ئەنە، جىلۋىلىك قارىسى بىزگە كۆرۈنىۋاتىدۇ، قىزلار سوۋغات ئېلىڭلار، ئاكام كېلىۋاتىدۇ.

بىرى بۇلبۇل ئەرۇر، بىرسى غەزەلخان،

بىرى قاپلان ئەرۇر، بىرسى ئارسلان،

بىرى روھى رەۋاندۇر، بىرى تەندە جان،

سەۋغات ئالىڭ، ئەي قىزلار، ئاكام كەلدۇر.

يېشىمى: بىرسى بۇلبۇل، بىرسى ناخشىچى، بىر قاپلان، يەنە بىرسى ئارسلان، بىرسى جانلىق روھ، يەنە بىرسى تەندىكى جان، ئاكام كېلىۋاتىدۇ، ئى قىزلار، سوۋغات ئېلىڭلار.

قالدىرغاچ دەر: سىزلەر مەنىڭ يولداشىم،

كەچەلەر ھەمدەمىم، كۈندۇز سىرداشىم،

يۇسۇف، ئەھمەد ئەرۇر ئىكى قارىنداشىم،

سەۋغات ئالىڭ، ئاي قىزلار، ئاكام كەلەدۇر.

يېشىمى: قالىغاچ ئېيتىدۇ: سىلەر مېنىڭ كېچىلەردە ھەمنەپەس، كۈندۈزلەردە سىرداشلىرىم؛ يۇسۇف، ئەھمەد مېنىڭ ئىككى قېرىندىشىم؛ ئەي قىزلار، ئاكام كېلىۋاتىدۇ، سوۋغات ئېلىڭلار.

ئاڭلاپ سەنىڭ شول مۇبارەك نامىڭنى،

كۆڭلۈم ئەجەپ خۇشھال بولدى نىگارىم.

بىر كۆرۈشكە تەشنا بولدۇم يۈزۈڭنى،

ۋىسالىڭغا يەتكۈزگەي ئول خۇدايىم.

يېشىمى: نىگارىم، سېنىڭ شۇ مۇبارەك نامىڭنى ئاڭلاپ، كۆڭلۈم بەكمۇ خۇشال بولدى، چىرايىڭنى بىر كۆرۈشكە تەقەززا بولدۇم، خۇدايىم مېنى ۋىسالىڭغا يەتكۈزگەي.

هەر كىشىنىڭ يارى بولسا يىراقتا،
سامان كەبى سارغارۇرمۇ فىراقتا.
كىشى بۇ خىل دەرد چەكمەسۇن دۇنيادا،
يوللارىڭغا قاراپ قالدىم نىگارىم.

يېشىمى: هەرقانداق ئىنساننىڭ يارى يىراقتا بولسا، چىرايى پىراق دەردىدە ماڭا ئوخشاش سامانдەك سارغىيىپ كېتەمدىغاندۇ؟ ئىنسان دۇنيادا مۇنداق دەردنى تارتمىسۇنكى، نىگارىم، يولۇڭغا قاراپ قالدىم.

ئارقامىزدا شۇ رەقىبلەر تولادۇر،
جۇدالىقتىن مەنىڭ دىلىم يارادۇر.
تەشنا كۆڭلۈم ساڭا قاچان قانادۇر،
سەنسىز مەنىڭ يوقدۇر كۆڭۈل ئارامىم.

يېشىمى: ئارقىمىزدا شۇم رەقىبلەر تولا، جۇدالىق دەردىدە يۈرىكىم يارا؛ تەشنا كۆڭلۈم ساڭا قاچانمۇ قانار - هە؟! سەن بولمىساڭ، ماڭا كۆڭۈل ئاراملىقى يوقتۇر.

قىسمەتلەرىم شولدۇر مەنىڭ ئەي جانان،
مەن قۇلۇڭمەن، كۆڭۈل ئىچرە سەن سۇلتان.
سەن نەلەردە قالدىڭ، ئايا مېهرىبان،
پۈتتى ئەنىڭ بارچە سەبرۇ چىدامىم.

يېشىمى: ئەي جانان، مېنىڭ پېشانەمگە پۈتۈلگىنى شۇ: سەن كۆڭلۈمدىكى پادىشاھسەن، مەن سېنىڭ قۇلۇڭمەن؛ ئى مېهرىبانىم، سەن قەيەلەردە قالدىڭ؟ مېنىڭ پۈتكۈل سەۋر - تاقىتىم تۈگىدى.

9- مۇقام بايات مۇقامى چوڭ نەغمە قىسمى 147 مىسرا، ئۈچ داستان 72 مىسرا، ئىككى مەشرەپ 54 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 273 مىسرا شېئىردىن تەركىب تاپقان.

10- نەۋا مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

بەلا دەشتى ئارا مەجنۇن مەنىڭدەك كۆرمەمىش دەۋران،
قۇيۇندەك ھەر زەمان بىر كۆرمەگەن ۋادىدا سەرگەردان.

يېشىمى: بالايىئاپەت دەشتىدە مەجنۇنمۇ مېنىڭدەك دەۋران سۈرۈپ باققان ئەمەس، بۇ ۋادىدا ھەمىشە قۇيۇندەك پىرقىراپ يۈرگەن مەندەك سەرگەردانىنمۇ كۆرگەن ئەمەس.

نە ئەندەھۇ مەلالىمغا بەلىيەت دەشتىدەك غايەت،
نە سەۋدايۇ جۇنۇنۇمغا مەلامەت بەھرىدەك پايان.

يېشىمى: قايغۇ ۋە بىئاراملىقىم بالا - قازا دەشتىدەك چەكسىز، سەۋدايىلىقىم ۋە ساراڭلىقىمغا تاپا - تەنىلەر دېڭىزدەك پايانسىز.

تۈنۈم دەيجۇر، ئۆزۈم رەنجۇر، ئىچىم غەمناكۇ باغرىم چاك،
تىلىم لالۇ تەنىم بىيھال، ئىشىم ئەفغان، سىرىدىشىم قان.

يېشىمى: كېچەم قاپقاراڭغۇ، ئۆزەم خەستە، ئىچىم غەملىك، باغرىم چاك، تىلىم تۇتۇق، جىسمىم ئاجىز، ئىشىم ئاھ - زار، كۆز يېشىم قاندۇر.

زەئىفۇ دەردۇ غەم پىشە، نەھىفۇ مېھنەت ئەندىشە،
زەلىلۇ بىسەرۇ سامان قەتىلى خەنجەرى ھىجران.

يېشىمى: زەئىپلىك، دەرد - ئەلەم ھۈنىرىم، ئاجىزلىق، مۇشەققەت مېنىڭ ئەندىشەم؛ ھىجران خەنجىرى بىلەن ئۆلتۈرگەن، ھېچكىمى، ھېچنېمىسى يوق بىر خارۇ زارمەن.

فىغانىمدىن فەلەك غەمكىن، سىرىشكىمدىن جەھان رەنگىن،
نە دەردىم ئوتىغا تەسكىن، نە ھەجرىم دەردىغۇ دەرمان.

يېشىمى: پىغانىمدىن پەلەك غەمگە چۆكىدۇ، كۆز يېشىمدىن جاھان قىزىرىپ كېتىدۇ، يا دەردىم ئوتىغا تەسكىن - تەسەللى يوق، ياكى جۇدالىق دەردىمگە دورا تېپىلمايدۇ.

باشىم غەم تاشىدىن پارە، تەنىم ھەجر ئوقىدىن يارە،
كۆڭۈل بۇ يارەغە چارە تاپارغا تاپمايىن ئىمكان.

يېشىمى: يېشىم غەم تىشىنىڭ زەربىسىدىن پارە - پارە بولدى، تېنىم ھىجران ئوقى تېگىپ يارىلاندى، كۆڭلۈم بۇ يارا - جاراھەتنى داۋالاشنىڭ چارىسىنى تاپالماي ئاۋارە.

كۆزۈم نەملىق، بويۇم خەملىق، ئىچىم ئەندۇھى ماتەملىق،
نە ھەمدەملىق، نە مەھرەملىق تاپىپ بۇ مىھنەتى پىنھان.

يېشىمى: كۆزۈم ياشتىن نەملەنگەن؛ قەددىم پۈكۈلگەن، ئىچىم ماتەم قايغۇسىغا تولغان، بۇ يوشۇرۇن دەردىمگە ھەمدەم ۋە سىرداش نەدە؟

ماڭا نە يارۇ نە ھەمدەم، ماڭا نە دوستۇ نە مەھرەم،
ماڭا نە چارە نە مەرھەم، ماڭا نە سەبرۇنە ئەمان.

يېشىمى: مېنىڭ يا يار - ھەمدەمىم، يا سىرداش دوستۇم يوق؛ يا چارەم يا دورام يوق، يا سەۋر - تاقىتىم يوق ياكى تىنچ - ئاراملىقىم يوق.

ھەم ئەھۋالى تەباھىمدىن ھەم ئاھى سۇبھىگاھىمدىن،
ھەم ئوتلۇغ دۇدى ئاھىمدىن قارارىپ كۆلبەئى ئەھزان.

يېشىمى: خاراب ھالىمدىن، سەھەردە چەككەن ئاھۇ زارىمدىن، ئوتلۇق ئاھىمنىڭ تۈتۈنىدىن غەمكىن ھۇجرام قارىيىپ كەتتى.

فەلەك رەھزەن، زەمان دۇشمەن، بەدەن رەۋزەن ئۈزە رەۋزەن،
قالىپ جان ھەسرەتىدىن تەن، چىقىپ تەن كىشۋەرىدىن جان،

يېشىمى: پەلەك قاراقچى، زامان دۇشمەن، بەدەن ئۆتمۇ تۆشۈك؛ تەن جان ھەسرىتىدىن قالدى، جان تەن يۇرتىدىن چىقىپ كەتتى.

نەۋائىي بولسا مېھنەت كۆپ، ئىچە كۆر جامى ئىشرەت كۆپ،
نەچە بولسا سوئۇبەت كۆپ بولۇر ۋەھدەت مەيى ئاسان.

يېشىمى: نەۋائىي، مۇشەققەت كۆپ بولسا، شادلىق شارابىنى جىق ئىچىپ باق، قىيىنچىلىق قانچە كۆپ بولسا، ۋەھدەت شارابىنى ئىچىش شۇنچە ئاسان بولىدۇ.

تەئەززە

ۋاھكى بولدۇم ئىشق ئارا بىر بىۋەفاغا مۇبتەلا،
بولماسۇن ئەھلى ۋەفا مۇنداق بەلاغا مۇبتەلاغە.

يېشىمى: ئاھ، مەن ئىشق - مۇھەببەت ئارا شۇنداق بىر ۋاپاسىزغا گىرىپتا بولدۇمكى، ۋاپا ئەھلى مۇنداق بالاغا مۇپتىلا بولمىسۇن.

ئاڭلاغاي مەجنۇنلۇغۇ بىدىللىغىمنى ھەر كىشى،

كىم بولۇپتۇر بىر پەرىۋەش دىرەباغا مۇبتەلا.

يېشىمى: مېنىڭ مەجنۇنلۇق ۋە غەمكىنلىكىمنى كۆرگەن ھەر قانداق بىر ئادەم: «بۇ بىر پەرى سۈپەت دىلرەبانىڭ مۇھەببەت بالاسىغا گىرىپتار بولۇپتۇ» دەپ قالىدۇ.

زاھىدا، رۇسۋالىغىم تەئن ئەيلەدىڭ، جەھد ئەيلەكىم،
بولغاغايسەن ئول كۆزۈ قاشى قاراغا مۇبتەلا.

يېشىمى: ئەي زاھىت، رەسۋالىقىمنى تەنە قىلىشنىغۇ قىلدىڭ، ئەمما سەن ئۆزۈڭ ئاشۇنداق قارا كۆز، قارا قاشقا مۇپتىلا بولغاندا، رەسۋا بولماسلىق ئۈچۈن تىرىشىپ باققىنا - قېنى!

بولمايىن بىگانە يارۇ ئاشنادىن چارە يوق،
خاھ بول بىگانەغە خاھ ئاشناغە مۇبتەلا.

يېشىمى: خاھى يات، خاھى يېقىنلارنىڭ مۇھەببەت بالاسىغا مۇپتىلا بولغاندىن كېيىن، يار - دوستلاردىن يىراقلاشماي، باشقا ئامال يوق.

پادىشاھ بىرلە گەدا ھالىغا كۆلسە نە ئەجەپ،
بولسە مەن يەڭلىغ گەدايى پادىشاھغا مۇبتەلا.

يېشىمى: مەندەك بىر گاداي گۈزەللىك پادىشاھىنىڭ مۇھەببىتىگە مۇپتىلا بولۇپ قالسا، پادىشاھمۇ گادايمۇ ئۇنىڭ ھالىغا كۈلۈپ كەتسە، ئەجەبلىنىش كەتمەيدۇ - دە!

بولمىش ئول كافىر غەمى دىۋانە كۆڭلۈمدىن مەلۇل،
ھېچ كافىر بولماسۇن مەن مۇبتەلاغا مۇبتەلا.

يېشىمى: مېنىڭ سەۋدا كۆڭلۈمنىڭ غېمى دەردىدىن ئۇ كاپىر بولۇپ كېتىپتۇكى، مەن مۇپتىلا بولغان ئىشقا ھېچبىر كاپىر گىرىپتار بولۇپ قالمىسۇن.

ساقىيا، مەي تۇتكى دەردنىڭ ئىلاجى بادەدۇر،
ھەجرەدىن كىم بولسا دەردى بىدەۋاغا مۇبتەلا.

يېشىمى: كىم جۇدالىق دەردىگە مۇپتىلا بولغان بولسا، داۋاسىز دەردكە قالغان بولىدۇ، ھالبۇكى دەردنى پەقەت قەدەھ داۋالايدۇ، ئى ساقىي، مەي تۇتقىن!

كىر خەرابات ئىچرە - يۇ بول رىندالەر ۋابەستەسى،
خانەقاھدا بولغاچە ئەھلى رىياغە مۇبتەلا.

يېشىمى: خانىقادا ساختىپەز - رىياكارلار بىلەن بولغىچە، مەيخانىغا كىرىپ، ئۇ يەردىكى ئىچەرمەنلەرگە قوشۇلۇپ كەت.

ئەي نەۋائىي، يانا ئول بەد ئەھددىن بولسام خەلاس،
ئەھ قىلدىمكىم، يانا بولماي ياناغا مۇبتەلا.

يېشىمى: ئەي نەۋائىي، «ئۇ ۋەدىسىدە تۇرمايدىغاندىن قوتۇلسا، يەنە شۇنىڭغا ئوخشاش بىرسىگە مۇپتىلا بولۇپ قالماي - جۇمۇ» دەپ ئۆز - ئۆزۈمگە ۋەدە قىلدىم.

تەئەززە چۇشۇرگىسى

ئەي نەۋائىي، يانا ئول بەد ئەھددىن بولسام خەلاس،
ئەھد قىلدىمكىم، يانا بولماي ياناغا مۇبتەلائ
يېشىمى: ئەي نەۋائىي، «ئۇ ۋەدىسىدە تۇرمايدىغاندىن قوتۇلسام يەنە شۇنىڭغا ئوخشاش بىرسىگە مۇپتىلا بولۇپ قالماي - جۇمۇ» دەپ ئۆز - ئۆزۈمگە ۋەدە قىلدىم.

نۇسخە

دىرەبا، ۋەسلىڭنى ئىزدەپ بىنەۋا بولدۇم نەتەي،
بۇ كۆڭۈل ئاخىر فىراقىڭدا گەدا بولدۇم نەتەي.
يېشىمى: دىرەبا، قانداق قىلارمەن، ۋەسلىڭنى ئىزدەپ يوقسۇل بولدۇم؛ بۇ كۆڭۈلنىڭ ئارقىسىغا كىرىپ، پىراقىڭدا گاداي بولدۇم.

ئاھكىم، ھىجران ئوتى ئاخىر مەنى قىلدى كەباب،
ھەجرۇ فۇرقەتدە كۆيۈپ ئەمدى ئەدا بولدۇم نەتەي.
يېشىمى: ئاھ، ھىجران ئوتى ئاخىر مېنى كاۋاپ قىلدى، ئايرىلىق ۋە جۇدارلىق ئوتىدا كۆيۈپ، ئەمدى تۈگىشىدىغان بولدۇم، قانداق قىلارمەن؟

گۈلدىن ئايرىلغان كەبى بۇلبۇل مەسەللىك ئۇن چەكىپ،
ۋا دەرىغ، مەن يار ۋەسلىدىن جۇدا بولدۇم نەتەي.
يېشىمى: گۈلدىن ئايرىلغان بۇلبۇلدەك پىغان چېكىپلا يۈرىمەن، ۋاي ئېسىت، مەن يار ۋەسلىدىن جۇدا بولدۇم، ئەمدى قانداقمۇ قىلارمەن؟

مەن فەقىر دىلخەستەگە رەھم ئەيلە ئەي شاھى جەھان،
كۆرگەلى ۋەسلىڭنى زارۇ بىقەرار بولدۇم نەتەي.
يېشىمى: ئەي جاھاننىڭ شاھى، ۋەسلىڭگە بەكمۇ ئىنتىزار بولدۇم، نېمە ئامال، مەن دىلى سۇنۇق پېقىرغا رەھىم قىلغىن.

ھەرگۈنى مەندىن ۋەفا، ئاندىن جەفا ئۇزرە جەفا،
مەن فەقىر ئول بىۋەفاغە مۇبتەلا بولدۇم نەتەي.

يېشىمى: مەن ھەمىشە ئۇنىڭغا ۋاپادارلىق قىلىمەن، ئەمما ئۇ ماڭا دائىم جاپا ئۇستىگە جاپا قىلىدۇ. مەن مۇشۇنداق بىر ۋاپاسىزغا مۇپتىلا بولۇپتىمەن، ئەمدى قانداق قىلاي.

ئول پەرى رۇخسارىغا بولسۇن ئەگەر يۈز جان فىدا،
جانىما بىردۇر ئەگەر، يۈز جان فىدا بولدۇم نەتەي.

يېشىمى: ئۇ پەرىنىڭ رۇخسارىغا بىر ئەمەس، يۈز جان بولسىمۇ، پىدا بولسۇن! گەرچە مېنىڭ بىرلا جېنىم بولسىمۇ، يۈز جانلىق پىداكارلىق كۆرسەتتىم، ئەمدى يەنە قانداق قىلسام بولاتتى؟

نۇسخە چۇشۇرگىسى

سالىھىي گۇلچېھرەنىڭ كويىدا بولمىش بىنەۋا،
دەردى ھىجرانغا گىرىفتارى بەلا بولدۇم نەتەي.

يېشىمى: مەن سالىھىي، ئۇ گۇل يۈزلۈكنىڭ كوچىسىدا يوقسۇل بولدۇم، ئۇنىڭ بالادەك ھىجران دەردىگە گىرىپتار بولۇپ قالدىم، قانداق قىلارمەن.

جۇلا

نەمەنگاندىن كەتەر بولسام مەنى يوقلار كىشىم بارمۇ؟
غەرىبلىق شەھرىدە ئۆلسام مەنى يوقلار كىشىم بارمۇ؟

يېشىمى: نەمەنگاندىن كەتكۇدەك بولسام، مېنىڭ يوقلىغۇچۇم بارمۇ، غېرىپلىق شەھرىدە يۈرسەم، مېنىڭ يوقلىغۇچۇم بارمۇ؟

قەنى قەۋمۇ قارىنداشىم، بۇ يولدا بولسا يولدىشىم.
كۆزۈمدىن ئاقىزىپ ياشىم، مەنى يوقلار كىشىم بارمۇ؟

يېشىمى: قېنى، مېنىڭ قوۋم - قېرىندىشىم، بۇ يولدا ماڭا ھەمراھ بولسا بولاتتىغۇ؟ كۆزۈمدىن ياش ئاققۇزۇپلا يۈرىمەن، مېنى يوقلايدىغان ئادىمىم بارمۇ؟

مۇھەببەت شەربەتىن ئىچتىم، قازانىدەك قاينابان تاشتىم،
بۇ فانىي دۇنيادىن كەچتىم، مەنى يوقلار كىشىم بارمۇ؟

يېشىمى: مۇھەببەت شارابىدىن ئىچتىم، قازانىدەك قايىنىدىم، تاشتىم، بۇ پانىي دۇنيادىن كەچتىم، مېنى يوقلايدىغان كىشىم بارمۇ؟

تۇرارغا تاقەتىم يوقتۇر، يۈرەرگە ھالەتىم يوقتۇر،
يۈرەكتە ئىشق ئوتى ھوقدۇر، مەنى يوقلار كىشىم بارمۇ؟

يېشـمى: توختـاپ تۇرۇشقا تاقتـىم يـوق، مـاڭغۇدەك ئەھۋالـىم يـوق، يۈرىكـىمدە ئـىشق ئـوتى ئۆلغىيىپ كەتتى، مېنى يوقلايدىغان كىشىم بارمۇ؟

قەرارىم يوق تۇراي دەسەم، نەمەنگاندا يۈرەي دەسەم،
جەھاننى سەير ئەتىپ كەزسەم، مەنى يوقلار كىشىم بارمۇ؟
يېشمى: نەمەنگاندا تۇرىۋېرەي دېسەم، تۇرالغۇ جايىم يوق، جاھان كېزىپ چىقىپ كەتسەم، مېنىڭ يوقلىغۇچۇم بارمۇ؟

بۇ مىسكىن زار مەشرەبنى كىشى ھالىنى بىلمەيدۇر،
بۇ يەردىن باش ئالىپ كەتسەم، مەنى يوقلار كىشىم بارمۇ؟
يېشمى: بۇ خارۇ زار، بىچارە مەشرەبنىڭ ئەھۋالىنى بىر كىشى بىلمەيدۇ، بۇ يەردىن بېشىمنى ئېلىپ چىقىپ كەتسەم، مېنى يوقلايدىغان ئادىمىم بارمۇ؟

سەنەم

مەن بارايمۇكىن ئاندا، ياركەلەمدۇركىن بۇندا،
يارغا يار كەرەك بولسا، قول سالىپ كەلەر مۇندا.
يېشمى: مەن ئۇ يەرگە بارايمىكىن، ياكى يار بۇ يەرگە كېلەمدىكىن؟ يارغا يار كېرەك بولسا، قول سېلىپ مېڭىپ، بۇ يەرگە كېلەر.

ئاق لەيلى، قىزىل لەيلى، يارنىڭ بارمۇكىن مەيلى،
بولسا - بولماسا مەيلى، مەن يارنىڭ قەلەندەرى.
يېشمى: ئاق لەيلى، قىزىل لەيلى، يارنىڭ بارمىكىن مەيلى. يارنىڭ مەيلى بولسا - بولمىسا، چاتاق يوق، مەن ھامان يارنىڭ قەلەندىرى.

يار دەيمەن - يانا دەيمەن، ئۆلمەسە كەلەر دەيمەن،
مەنىڭ تارتقان دەردىمنى كۆڭلىدە بىلەر دەيمەن.
يېشمى: «يارىم، يارىم» دەپلا يۈرىمەن، ئۆلۈپ كەتمىسە، كېلەر دەيمەن؛ مېنىڭ تارتقان دەردىمنى كۆڭلىدە بىلىدىغاندۇ دەيمەن.

يارىم كەلەر قول سالىپ، توغرا - توغرا يول ئالىپ،
قايەردىن چىقىپ كەللە، يۈرەكىمگە ئوت سالىپ.
يېشمى: يارىم قول سېلىپ مېڭىپ، توپتوغرا ماڭا قاراپ كېلىۋاتىدۇ. ئامرىقىم، يۈرىكىمگە ئوت سېلىپ، قەيەردىن چىقىپ كەلدىلە؟

چوڭ سەلىقە

ئۇ مەھەللەدىن بۇ مەھەللىگە ئويناي دەپ كەلدىم،
ياخشى دەمسىز، يامان دەمسىز، سىناي دەپ كەلدىم.
يېشىمى: ئۇ مەھەللىدىن بۇ مەھەللىگە ئويناي دەپ كەلدىم، ياخشى دەمسىز، يامان دەمسىز، سىناي دەپ كەلدىم.

ئۇ مەھەللەدىن بۇ مەھەللەگە يولى بارمۇكىن،
يار ئاغرىقى بولۇپ قالدىم، دارى بارمۇكىن.
يېشىمى: ئۇ مەھەللىدىن بۇ مەھەللىگە بېرىپ -كېلىدىغان يول بارمىكىن؛ يار ئاغرىقى بولۇپ قالدىم، دورا بارمىكىن.

تال چىبىقتەك بويلارىڭغا زەۋقۇم كەلەدۇر،
ئەرتە - ئاقشام باراي دەسەم قورققۇم كەلەدۇر.
يېشىمى: تال چىۋىقتەك بويلىرىڭغا زوقۇم كېلىدۇ؛ ئەتە - ئاخشام باراي دېسەم، قورققۇم كېلىدۇ.

يۈرەكىمنىڭ ياراسى كۆپ دەرمانىم يوقتۇر،
شول يارىمنى كۆرۈپ ئالسام، ئەرمانىم يوقتۇر.
يېشىمى: يۈرىكىمنىڭ يارىسى كۆپ، ئەمما دورام يوق. شۇ يارىمنى كۆرۈۋالسام ئارمانىم يوق.

كىچىك سەلىقە

بەھار ئولدىيۇ ئاچىلدى يۈزۈڭدىن پەردە گۈلزارىڭ،
يەتىشدى غۇنچەنىڭ دەۋرى، زەمانى قالمادى خارىڭ.
يېشىمى: باھار كەلدى - يۇ، يۈزۈڭ گۈلزارىنىڭ پەردىسى ئېچىلدى؛ ئەمدى تىكەنىنىڭ ۋاقتى ئۆتتى، غۇنچىنىڭ دەۋرى يېتىپ كەلدى.

گۈلىستان تۈرى قۇدىس ئولدى، بەھارىنىڭ نۇرى نارىندىن،
كەل، ئەي مۇسا، كۆز ئاسارىن شۇكرەدە نۇر ئىلە نارىڭ.
يېشىمى: باھارنىڭ ئوتلۇق ئاپتىپى شارابىتىدىن گۈلىستان مۇقەددەس تۇر تېغىغا ئايلاندى. ئەي مۇسا، كەل، ئوت بىلەن نۇرنىڭ ئىز - ئەسەرلىرىنى تەشەككۇر بىلەن كۆرۈۋال.

فەرەھدىن غۇنچەنىڭ گۈلگۈن ياناغى كۈلدى، ئاچىلدى،
كى مەنزۇرى يەنە گۈلدۇر چەمەندە بۇلبۇلى زارىڭ.

يېشىمى: خۇشاللىقتىن غۇنچىنىڭ رەڭدار ياغىقى كۈلۈپ ئېچىلدىكى، چىمەنلىكتە بىچارە بۇلبۇلغا ياقىدىغىنى يەنىلا گۈلدۇر.

چەچەكلەر مۇختەلىف ئەلۋان، نە مەئنادۇر ئانى بىلىكىم،
بۇياقچى بەرمەمىش چۇنكىم بۇ ئەنۋارىڭ، بۇ ئەزھارىڭ.

يېشىمى: چېچەكلەرنىڭ ئوخشىمىغان رەڭلەردە ئېچىلىشىنىڭ نېمە مەنە ئۇقتۇرىدىغانلىقىنى بىلىپ قويۇشۇڭ كېرەك. چۈنكى بۇ نۇرلار ۋە بۇ گۈللەر بوياقچىنىڭ رەڭ بېرىشى بىلەن شۇنداق رەڭدار بولغان ئەمەس.

ئەبىرىندىن چەمەن، كۆركىم، نە دەپ ئىغاقە كەلتۈرمىش،
كىم ئولمىش بۇيى ئەترىندىن مەشامى تازە ئەتتارىڭ.

يېشىمى: قارىغىنا، چىمەنزارلىقتىكى خۇشبۇيلۇق نېمىشقا ئىنساننى روھلاندۇرىدۇ؟ بۇ ئەتتارىڭنىڭ دىللارنى جانلاندۇرغۇچ ساپ ئەترى ھىدىدىن بولغان.

بۇ ئەنبەردۇر تۈتەن، يا رەب، شەقايىق مىجمەرىندىنكىم،
كى بۇيىندىن ئانىڭ قەدرى ساچىلمىش مۇشكى تاتارىڭ.

يېشىمى: يا پەرۋەردىگار، ئادراسمان ئىسرىقدىنىدا تۈتەۋاتقان قانداق ئەنبەركى، ئۇنىڭدىن ئەڭ خۇش بۇي ئىپارنىڭ قەدىر - قىممىتىنى چېچىلىۋاتىدۇ.

كەل، ئەي سىيمىن بەدەن ساقىي، ماڭا سۇن قامى سەھبايى،
كى كەلدى رەۋنەقى گۈلگۈن دەمەي گۈلرەنگى خەممارىڭ.

يېشىمى: كەل، ئەي كۈمۈش بەدەن ساقىي، ماڭ قىزىل مەيگە تولغان جامنى سۇنغىنىكى، «قىزىلنىڭ خېرىدارى بارمۇ؟» دېمەيلا، روناق قىزىلگۈل پەسلى كېلىپ قالدى.

ئەگەرچە سۇنبۇلۇ نەرگىس بەيانى «كۇنتۇ كەنز» ئەيلەر،
قاچان «بەل ھەم ئەزەل» بىلسۇن ئىشاراتىن بۇ ئەسرارىڭ.

يېشىمى: گەرچە سۇنبۇل بىلەن نەرگىس «مەن خەزىنە ئىدىم» دېگەن ھەدىسنى بايان قىلىپ تۇرسىمۇ، ئۇنىڭ «شۇنداقلا، ئەزەلدىن بېرى» دېگەن ئۇقۇمغا ئىشارەت قىلىدىغان بىر سىر ئىكەنلىكىنى كىم چۈشەنگەن؟

بۇ گۇن گەر ئالىمۇل غەيبىنىڭ ۋۇجۇدىن كۆرمەك ئىستەرسەن،
رەياھىن ئۈش بەيان ئەيلەر زۇھۇرىن چەرخى سەييارىڭ.

يېشىمى: ئەگەر بۈگۈن غايىباتلار ئالىمىنىڭ ۋۇجۇدىنى كۆرمەكچى بولساڭ، ئاشۇ گۈللەرمۇ كۆكتىكى سەييارەلەرنىڭ قانداق پەيدا بولغانلىقىنى بايان قىلىپ بېرەلەيدۇ.

بۇ مۇسقادىن ئەي سامىئ، ساڭا گەر نەرسە كەشف ئولدى،
مەقامىڭ بەيان ئەيلە، ئۇسۇلىن كۆرسەت ئەدۋارىڭ.

يېشىمى: ئەي ئاشىقلىغۇچى، ساڭا بۇ مۇزىكىدىن بىرەر نەرسە ھاسىل بولغان بولسا، مۇقامىڭنى بايان قىل، پەدە - نوتىلىرىڭنىڭ ئۇسۇلىنى كۆرسەت.

ئەگەر سەۋسەن كۆپى ئەبكەم ئەمەسسەن، نۇتقا كەل، سۆيلە
بۇ ھەرفۇ نوقتە تەركىبى نە يەردىندۇر بۇ گۇفتارىڭ.

يېشىمى: ئەگەر سەۋسەندەك تىلسىز بولمىساڭ، زۇۋانغا كېلىپ سۆزلەپ باق، قېنى: گەپ قەيەردىن چىقىدۇ ۋە ئۇنىڭ ھەرپ - چېكىتلىرى نېمىلەردىن تەركىب تاپقان؟

تەئكىد

جەھان جەنناتى ئەدن ئولمىش، ئانىڭ سەھنىندە ھۆرىلەر
بەزەنمىش ھۆللەدىن بوستان، كۆزى ئاچىلمىش ئەشجارىڭ.

يېشىمى: جاھان گويا جەننەتلەر كەبى بولدى، ئەنە ئۇنىڭ سەھنىسىدە ھۆرلەر يۈرىدۇ، بوستانلار نەپىس كىيىملەر بىلەن بېزەندى، دەرەخلەر چېچەكلەپ، يوپۇرماق چىقاردى.

بۇ گۈن بازار ئەتەر گۈلشەن سەمەندىن، لالەيۇ گۈلدىن،
غەنىمەت گۆركى، بەش گۈندۈر تەماشاسى بۇ بازارىڭ.

يېشىمى: بۇگۈن گۈلشەنلەر لالە ۋە ياسىمەن گۈللىرى بىلەن بازاردەك ئاۋاتلاشتى، بۇ بازارنىڭ تاماشاسى پەقەت بەش كۈنلۈكتۇر، ئۇنى غەنىمەت بىل.

نەسىمىنىڭ سۆزى گەرچە دەمى ئىيسادۇر، ئەي مۇنكىر،
ساڭا كار ئەيلەمەس نەچۈن كى، يوقدۇر ھەققە ئىقرارىڭ.

يېشىمى: ئەي ئىنكار قىلغۇچى، نەسىمىنىڭ سۆزى گەرچە ئىيسا پەيغەمبەرنىڭ دەم - نەپەسىدەك ھاياتبەخش بولسىمۇ، ساڭا كار قىلمايدۇ، چۈنكى سەن ھەقنى تونۇمايسەن - دە.

داستان

بىرىنچى داستان

دادۇ فەرياد شۇم فەلەكنىڭ دەستىدىن،
يار جەمالىن كۆرمەي ئۆلۈر ئوخشايمەن.
ئىلاجىم يوق قاراقچىلار قەسدىدىن،
يار جەمالىن كۆرمەي ئۆلۈر ئوخشايمەن.

يېشىمى: شۇم پەلەكنىڭ زۇلمى دەستىدىن داد - پەرياد! يارنىڭ جامالىنى كۆرمەي ئۆلۈپ كېتىدىغان ئوخشايمەن؛ قاراقچىلارنىڭ قەستىگە ئامال قىلالمىدىم، يارنىڭ جامالىنى كۆرمەي ئۆلۈپ كېتىدىغان ئوخشايمەن.

مەن نەيلەيىن نازۇك قولۇم باغلاندى،
ھەجر ئوتىدا يۈرەك - باغرىم داغلاندى.
قاراقچىلار ئۆلتۈرگەلى چاغلاندى،
يار جەمالىن كۆرمەي ئۆلۈر ئوخشايمەن.

يېشىمى: مەن قانداق قىلارمەن، نازۇك قولۇم باغلاندى، ھىجران ئوتىدا يۈرەك - باغرىم داغلاندى، قاراقچىلار مېنى ئۆلتۈرگىلى تەييارلىنىۋاتىدۇ، يارنىڭ جامالىنى كۆرمەي ئۆلۈپ كېتىدىغان ئوخشايمەن.

بۇ جانىمغا قەسد قىلدى قاراقچى ئافەت،
مەنىڭ مۇندىن قۇتۇلماغىم يوقتۇر سەلامەت.
گويا بۇ گۈن بولدى ماڭا روزى قىيامەت،
يار جەمالىن كۆرمەي ئۆلەي ئوخشايمەن.

يېشىمى: بۇ جېنىمغا قاراقچى ئاپەت قەست قىلدى، بۇنىڭدىن سالامەت قۇتۇلالمىغىدەكمەن، بۇگۈن گويا مەن ئۈچۈن قىيامەت كۈنى بولدى، يارنىڭ جامالىنى ئۆلۈپ كېتىدىغان ئوخشايمەن.

مەن يارىمدىن جۇدا بولدۇم نەيلەيىن،
ئىشق يولىندا ئەدا بولدۇم نەيلەيىن.
ئاچىلماغان گۈلدەك سولدۇم نەيلەيىن،
يار جەمالىن كۆرمەي ئۆلۈر ئوخشايمەن.

يېشىمى: قانداق قىلارمەن، مەن يارىمدىن جۇدا بولدۇم، ئىشق - مۇھەببەت يولىدا تۈگەشتىم، ئېچىلماي تۈرۈپلا سولغان گۈلدەك بولدۇم، يارنىڭ جامالىنى كۆرمەي ئۆلۈپ كېتىدىغان ئوخشايمەن.

ئاشىق بولۇپ مۇرادىمغا يەتمەدىم،
بۇلبۇل بولۇپ گۈلىستانىڭ كەزمەدىم.
باغبان بولۇپ ئالما - ئانارىڭ ئۈزمەدىم،
يار جەمالىن كۆرمەي ئۆلۈر ئوخشايمەن.

يېشىمى: ئاشىق بولۇپ مۇرادىمغا يېتەلمىدىم، بۇلبۇل بولۇپ گۈلىستانىڭنى كېزىپ باقمىدىم، باغۋەن بولۇپ ئالما - ئانىرىڭنى ئۈزمىدىم، يارنىڭ جامالىنى كۆرمەي ئۆلۈپ كېتىدىغان ئوخشايمەن.

ياقامنى چاك ئەتىپ ئەيلەسەم فەرياد،
بۇزۇلسۇن، يىقىلسۇن بۇ چەرخى ناشاد.

قاراقچىلار قولىدا بولغايمەن بەرباد،
يار جەمالىن كۆرمەي ئۆلۈر ئوخشايمەن.

يېشىمى: ياقامنى يېرتىپ تۇرۇپ پەرياد ئەيلىسەم، بۇ خاپىغان پەلەك كۆمتۈرۈلۈپ چۇشسۇن، ۋەيران بولسۇن؛ قاراقچىلارنىڭ قولىدا بەربات بولۇپ كەتتىم، يارنىڭ جامالىنى كۆرمەي ئۆلۈپ كېتىدىغان ئوخشايمەن.

غەرىبجاننىڭ پىرى جۇنەيد باغدادىي،
ئانىڭ ئۈچۈن ساڭا قىلدىم فەريادى.
قاراقچىلار ئىلكىدە قىلغىل ئازادىي،
يار جەمالىن كۆرمەي ئۆلۈر ئوخشايمەن.

يېشىمى: ئى، جۇنەيد باغدادىي، سەن مەن غەرىبقاننىڭ پىرى بولغانلىقىڭ ئۈچۈن، ساڭا نالە - پەرياد قىلۋاتىمەن، مېنى قاراقچىلارنىڭ قولىدىن ئازاد قىلغىن. بولمىسا، يارنىڭ جامالىنى كۆرمەي ئۆلۈپ كېتىدىغان ئوخشايمەن.

ئىككىنچى داستان

بۇلبۇلى بىچارەسەن، گۈل ئىشقىدا فەرياد قىل،
ئاشىقى سەرگەشتە بولساڭ، ئۇيقۇنى بىدار قىل،
تىنمايىن شامۇ سەھەرلەر يارنى سەن ياد قىل.
بۇ بۇزۇلغان دىل ئۆيىنى سەن كەلىپ ئاباد قىل،
جانىم موللام، بىر زەمان گۈل يارنى ئازاد قىل.

يېشىمى: بىچارە بۇلبۇلسەن، گۈل ئىشقىدا نەلە - پەرياد قىل؛ سەرگەردان ئاشىق بولساڭ، ئۇيقۇنى تاشلا. كېچە - كۈندۈز يارنى ياد قىل؛ بۇ بۇزۇلغان كۆڭۈل ئۆيىنى سەن كېلىپ ئاۋات قىل؛ جېنىم موللام، گۈزەل يارنى بىر مەھەل ئازاد قىلغىن.

ھەركىشى مۇنداغ بەلالار بىرلە بولسا بىشۇمار،
قالماغايلار تەندە دەرمان، زەررە ياڭلىغ ئىختىيار،
تىترەشۇر روھى سىمابدەك تەندە جانى بىقەرار،
يار ئۇ يەردە زار يىغلار، مەن بۇ يەردە ئىنتىزار،
جانىم موللام، بىر زەمان گۈل يارنى ئازا قىل.

يېشىمى: ھەرقانداق ئادەم مۇشۇنداق سان - ساناقسىز دەرد - بالاغا قالسا، تېنىدا جان، ئۆزىدە ئازراقمۇ ئىختىيارلىق قالمايدۇ، جېنى ئىزتىراپلىقتا تىترەيدۇ؛ يارىم ئۇيەردە زار - زار يىغلايدۇ، مەن بۇ يەردە ئىنتىزار بولۇۋاتىمەن؛ جېنىم موللام، گۈزەل يارنى بىر مەھەل ئازاد قىلغىن.

قويمادى ئۆز ھالىمە، گەردۇنى بىگەردانىمەن،
ھەجر دەشتىدە قۇيۇندەك زارۇ سەرگەردانىمەن،

جانىم ئالدى بۇ تەنىمدىن قىلدى بىدەرمانىمەن،
ئاشىقى شەيدا بولۇبان بىسەرۇ سامانىمەن،
جانىم موللام، بىر زەمان گۈل يارنى ئازاد قىل.

يېشىمى: چۆگىلەپ تۈرىدىغان پەلەك مېنى ئۆز ئىختىيارىمغا قويمىدى، جۇدالىق چۆلىدە قۇيۇن تازدەك سەرگەردان بولۇپ يۈرىمەن؛ ھىجرانلىق گويا جېنىمنى ئالدى، پۈت - قولدا جان قالمىدى؛ مەپتۇن ئاشىق بولۇپ، ئىغىر ئازابقا قالدىم؛ جېنىم موللام، گۈزەل يارنى بىر مەھەل ئازاد قىلغىن.

تىغى بىدادى فەلەك يەرگە ئاقۇزدى قانىمى،
بىلەمدىم ھىجران غەمىدە سۇد بىلە نۇقسانىمى،
يىغلاشۇر كۆكتە مەلەكلەر ئىشتىپ ئەفغانىمى،
جانىم چىقماستىن بۇرۇن يارىب كۆرەي سول يارىمى،
جانىم موللام، بىر زەمان گۈل يارنى ئازاد قىل.

يېشىمى: پەلەكنىڭ رەھىمسىز تىغى قېنىمنى يەرگە ئاققۇزدى؛ جۇدالىق غېمىدە تۇغرا - خاتالىقىمنى بىلمەيلا قالدىم؛ ئاسماندىكى پەرىشتىلەر نالە - پىغانىمنى ئاڭلاپ يىغلاپ كېتىۋاتىدۇ؛ جېنىم چىقىپ كېتىشتىن بۇرۇن، شۇ يارىمنى بىر كۆرىۋالاي؛ جېنىم موللام، گۈزەل يارنى بىر مەھەل ئازاد قىلغىن.

ئەۋۋەلا مەكتەپ ئۆيىگە كىرمەس ئەردىم كاشكى،
مىھرنى ۋىيران كۆڭۈلگە بەرمەس ئەردىم كاشكى،
شەرت ئەتىپ ئول بۇ سەلەرنى ئالماس ئەردىم كاشكى،
ئىشق ئوتىغا مەن ئۆزۈمنى سالماس ئەردىم كاشكى،
جانىم موللام، بىر زەمان گۈل يارنى ئازاد قىل.

يېشىمى: بىلگەن بولسام كاشكى، باشتىلا مەكتەپكە كىرمىسەم بوپتىكەن، بۇ ھالدا، دىل مېھرىمنى ۋەيران كۆڭۈلگە بەرمەستىم؛ ئۇ سۆيۈكلەرنى شەرت بىلەن قوبۇل قىلماستىم؛ مۇھەببەت ئوتىغا ئۆزەمنى سالماستىم؛ جېنىم موللام، گۈزەل يارنى بىر مەھەل ئازاد قىلغىن.

بىر مۇئەللىمسەن زەمانە شۆھرەتىدىن باكەرەم،
دەرگاھىڭغا باش قويۇپ، يارىم ۋىسالىن ئىستەرەم،
مەي ئورنىدا ماڭا مىڭ ئاغۇ ئىچۈردى دەردۇ غەم،
تەلمۈرۈپ دائىم گەدادەك يارنى ئىستەر شاھ سەنەم،
جانىم موللام، بىر زەمان گۈل يارنى ئازاد قىل.

يېشىمى: زامانىمىزدا يۈكسەك شۆھرەتكە ئىگە بىر مۇئەللىمسەنكى، بوسۇغاڭغا باش قويۇپ، يارىمنىڭ ۋىسالىنى تىلەيمەن؛ دەرد ۋە غەملەر ماڭا مەي ئورنىدا زەھەر ئىچۈردى؛ مەن شاھسەنەم ھەمىشە تىلەمچىدەك تەلمۈرۈپ يارنى ئىزدەيمەنكى، جېنىم موللام، گۈزەل يارنى بىر مەھەل ئازاد قىلغىن.

ئۈچىنچى داستان

دۇئا يەتكۈر، سەبا يارىمغا سەن، ئەلبەتتە - ئەلبەتتە،
سەھەر سەير ئەيلەسەڭ سۈيى چەمەن، ئەلبەتتە - ئەلبەتتە.

يېشىمى: ئەي تاڭ شامىلى، ئەتىگەندە چىمەن تەرەپكە سەيلە قىلىشقا بارساڭ، يارىمغا تىلىكىمنى يەتكۈزگىن، ئەلۋەتتە.

شەھىدى گەر بەرىنى ئىشقدۇرمەن داغ ئىلكىدىن،
چۇ لالە يافراغىدىن قىل كەفەن، ئەلبەتتە - ئەلبەتتە.

يېشىمى: ئىشق جاراھەتلىرى تۈپەيلىدىن ئالىي شېھىت مەرتىۋىسىگە يەتتىم، شۇڭا مېنىڭ كېپىنىمنى لالە ياپرىقىدىن قىلغىن، ئەلۋەتتە.

كۆزۈم ياشى گاھى گۈلگۈنۇ گاھى قىرمىزى ئەيلەر،
تەماشا ئەيلەسۈن ئول سىيمتەن، ئەلبەتتە - ئەلبەتتە.

يېشىمى: كۆز ياشلىرىم بەزىدە گۈلرەڭ، بەزىدە قىپقىزىل بولۇپ ئاقىدۇ، ئۇ كۈمۈش تەنلىك گۈزىلىم ئەلۋەتتە كېلىپ بىر تاماشا قىلىپ باقسۇن.

خەتە سەھراسىدىن سۈنبۈلنى ھەرگىز بىزگە كەلتۈرمەڭ،
يىبەرگىل ئاھۇيى مۈشكى خوتەن، ئەلبەتتە - ئەلبەتتە.

يېشىمى: ماڭا ھەرگىز خەتا (تۈركىينىڭ سۈرىيە بىلەن چېگراداش بىر رايونى) سەھراسىدىكى سۈنبۈلنى ئەمەس، بەلكى خوتەن كېيىكىنىڭ ئىپارىنى ئەۋەتكىن، ئەلۋەتتە.

پەرىشاندۇر كۆڭۈل تا كاكۇلۇڭ تارىدىن ئايرىلدى،
دىماغ ئاشۇفتە بولغاي بىۋەتەن، ئەلبەتتە - ئەلبەتتە.

يېشىمى: چېچىڭنىڭ تېلىدىن ئايرىلىپ قالغاندىن بېرى، كۆڭلۈم پەرىشان، دىمىسىمۇ، ۋەتەنسىزلىك دېگەن ئادەمنى ئېسەنكىرىتىپ ئالجوقا قىلىۋېتىدۇ.

بەھارى ئارەزىڭ تاپتى تەراۋەت ئەمدى خەت چىقسۇن،
بە رەنگى ئەرغەۋانۇ ياسەمەن، ئەلبەتتە - ئەلبەتتە.

يېشىمى: ھۆسنۈڭنىڭ نەۋ باھارى كەلدى، ئەمدى ئەلۋەتتە ئۇنىڭغا ئەرغىۋان ۋە ياسۇمەن گۈللىرى رەڭگىدىكى مىيىق (ئەمدىلا خەت تارتقان موبلاۋ) چىقسۇن.

جۇنۇن تۇغيانىدىن دىۋانەمەن زەنجىر كەلتۈرگەي،
مۇرۇۋۋەتدىن چۇ زۇلفى پۇرشىكەن، ئەلبەتتە - ئەلبەتتە.

يېشىمى: سەۋدايىلىقى ھەددىدىن ئاشقان مەجنۇنمەن، مەرتلىك قىلىپ، تولغام - تولغام چاچلىرى بىلەن مېنى زەنجىرلەپ قويسۇن، ئەلۋەتتە.

قارا بەختىم بىلەن كەچە چەندان گۈفتىگۈ قىلدىم،

يارۇتۇڭلار چىراغى ئەنجۇمەن، ئەلبەتتە - ئەلبەتتە.

يېشىمى: قارا بەختىم بىلەن بۇ كېچە ناھايىتى كۆپ مۇڭدىشىۋالدىم، ئەمدى ئولتۇرۇشنىڭ چىرىغىنىياندۇرۇپ قويۇڭلار، ئەلۋەتتە.

زەللىيىگە شەفائەت ئەيلەگەي دەپ كۆپ ئۈمىدىم بار،
كۇلاھۇ خىرقەئى ۋەيسى قىرەن، ئەلبەتتە - ئەلبەتتە.

يېشىمى: ئەلۋەتتە، مەن زەللىيىگە ۋەيسى قىرەن (خەلىفە ئەبۇ بەكرى ۋە ئۆمەر زامانلىرىدا ياشىغان بۈيۈك زات)نىڭ كۇلا - جەندىسى شاپائەت قىلار، دېگەن ئۈمىدىم بار.

تۆتىنچى داستان

ئاقچى ئانا، غەمسىز باشىم،
غەمخانە بولدى نەيلەيىن.
بىر سۆز بىرلە ئاشنا يارىم،
بىگانە بولدى نەيلەيىن.

يېشىمى: ئاقچى ئانا، غەمسىز بېشىم غەم ئۆيى بولۇپ قالدى، قانداق قىلارمەن؛ ئاشنا يارىم بىر ئېغىز گەپ بىلەنلا يىگانە بولۇپ كەتتى، قانداق قىلارمەن؟

مەن كەلدىم يارنى سوراقلاپ،
يار قاچتى مەندىن يىراقلاپ.
يۈرەكىمنى ئوتقا داغلاپ،
پىنھانە بولدى نەيلەيىن.

يېشىمى: مەن يارنى يوقلاپ كەلسەم، ئۇ مەندىن قېچىۋالدى؛ يۈرىكىمنى ئىشق ئوتىدا داغلاپ، يوشۇرۇنىۋالدى، قانداق قىلاي؟

تاتلىغدۇر ئاغزىنىڭ بالى،
تەگدى يىراقلىق شامالى.
يارنىڭ باردۇر بىر خەيالى،
گۇمانە بولدى نەيلەيىن.

يېشىمى: ئەڭ تاتلىقى ئۇنىڭ ئېغىزىنىڭ ھەسىلى ئىدى، ئەمدى ئۇنىڭغا يىراقلىق شامىلى تەگدى؛ كۆڭلۈمگە «يارنىڭ باشقا بىرەر خىيالى بارمۇ نېمە» دېگەن گۇمان چۈشتى، قانداق قىلارمەن؟

يار ئۈچۈن كۆڭلۈم بۇزۇلدى،
ئەزەلدە شۇنداق يازىلدى.
ئەمدى ئۈمىدىم ئۈزۈلدى،

پەيمانە تولدى نەيلەيىن.

يېشىمى: يار ئۇچۇن كۆڭلۈم بۇزۇلدى، كەم بىلىر، پېشانەمگە ئەزەلدە شۇنداق يېزىلغان بولغىيدى؛ ئەمدى ئۆمىدىم ئۈزۈلدى، سەۋرى - تاقەت قاچام تولدى، قانداق قىلاي؟

سەنەم يىغلار ئۇشبۇ سائەت،
كۆڭلۈمدە قالمادى تاقەت.
مېھنەتدە سالغان ئىمارەت،
ۋەيرانە بولدى نەيلەيىن.

يېشىمى: سەنەم :«شۇ تاپتا كۆڭلۈمدە تاقەت قالمىدى، جاپا - مۇشەققەتتە سالغان مۇھەببەت ئىمارىتى ۋەيران بولدى، قانداق قىلارمەن» دەپ يىغلايدۇ.

شاھ سەنەم قىز يارنى ئىزدەر،
ھەمكىم ئۆزى يارغا كۆيەر.
يارنىڭ كۆڭلى باشقانى دەر،
سەرسانە بولدى نەيلەيىن.

يېشىمى: شاھ سەنەم قىز يارنى ئىزدەيدۇ، شۇنداقلا ئۆز يارىغا كۆيىدۇ. يارنىڭ كۆڭلى باشقىنى دېگەچ، سەرسان بولدى، قانداق قىلاي؟

مەشرەب

بىرىنچى مەشرەب

كۆرمەسەم بىردەم جەمالىڭنى جەھاننى نەيلەيىن،
بولماسا يادىڭ كۆڭۈلدە جىسمۇ جاننى نەيلەيىن.

يېشىمى: جامالىڭنى بىردەم كۆرمىسەم، جاھاننى نېمە قىلاي؛ كۆڭلۈمدە خىيالىڭ بولمىسا، تەن بىلەن جاننى نېمە قىلاي؟

تا ئاچىپ زۇلفۇڭنى سۇنبۇلدەك پەرىشان ئەيلەدىڭ،
بىقەرار دىۋانەئىيدۇرمەن، مەكاننى نەيلەيىن.

يېشىمى: سۇنبۇلدەك چېچىڭنى شۇنداق يېيىۋېدىڭ، مەن بىر تاقەتسىز مەجنۇنغا ئايلىنىپ قالدىم، ئەمدى ماكاننى نېمە قىلاي؟

لەئلى سىيرابىڭنى ئەيلەپ ئارزۇ، گەر چىقسا جان،
خىزر سۈيىدىن ھەياتى جاۋىدانى نەيلەيىن.

يېشىمى: ئەگەر تاتلىق لېۋىڭنىڭ ئارزۇسىدا جېنىم چىقىپ كەتسە، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشتۈرگۈچى خىزىر سۈيىنىڭ نېمە ئەھمىيىتى قالىدۇ؟

گۈشەئى ۋىيرانەنى تۇتتۇم ۋىسالىڭ يادىدا،
ئەمدىكىم جەننەتتە باغۇ بوستاننى نەيلەيىن.

يېشىمى: ۋىسالىڭ ئارزۇسىدا، ۋەيرانىلىقنىڭ بىر بۇرجىكىنى ماكان قىلدىم، ئەمدى جەننەتنىڭ باغۇ بوستاننىنى نېمە قىلاي؟

كىرفىكىم بىرلە سۈپۈرەي كۆز ياشىمدىن سۇ سەپىپ،
چىقساڭ، ئەي، گۈلباغ تەماشاغا گاۋجاننى نەيلەيىن.

يېشىمى: ئەي گۈزەل، ئەگەر تاماشا قىلغىلى چىقساڭ، بۇ ئەرزىمەس جېنىمنى سەندىن ئاياپ نېمە قىلىمەن؟ كۆز يېشىمنى سۇ قىلىپ سېپىپ، كىرپىكىم بىلەن يولۇڭنى سۈپۈرەي.

تولدى قان بىرلە كۆڭۈل جامى خۇمارىم رەنجىدىن،
ساقىيا، مەي بەرمەسەڭ، يۇتماي بۇ قاننى نەيلەيىن.

يېشىمى: خۇمارىم زەخمىتىدىن كۆڭۈل جامى قانغا تولدى، ئەي ساقىي ئەگەر مەي بەرمىسەڭ، ئەمدى شۇ قاننى يۇتماي قانداق قىلىمەن؟

دەرگاھىڭدىن سۇرمە مەھزۇننى يىراق، رەھىم ئەيلەبان،
ئاندا بىرئىتدۇرمەن، ئۆزگە ئاستاننى نەيلەيىن.

يېشىمى: رەھىم قىلىپ، مەھزۇننى دەرگاھىڭدىن يىراققا قوغلىما، مەن ئۇ يەردە بىر ئىتمەنكى، باشقا بوسۇغىنى خاھلىمايمەن.

يارمەنى يامان دەيدۇر، بىلەيمەن يامانلىقنى،
كەچ ياتىپ سەھەر قوپۇپ تىلەيمەن ئەمانلىقنى.

يېشىمى: يار مېنى «يامان» دەيدۇ، ئەمما مەن يامانلىق قىلىشنى بىلمەيمەن؛ كەچ يېتىپ سەھەر قوپۇپ، تىنچ - ئامانلىقنى تىلەيمەن.

ئاتام مەنى، ئانام مەنى جەفا ئەمگەك بىلەن باققان،
ئەزىز باشىمنى ياد ئەيلەپ مەزارلارغا چىراغ ياققان.

يېشىمى: ئاتا - ئانام مېنى جاپا - مۇشەققەتتە باققان، ئەزىز بېشىمنىڭ ئامانلىقىغا ئاتاپ، مازارلارغا چىراغ ياققان.

ئىككىنچى مەشرەپ

بىرىنچى ئاھاڭ

فەسلى نەۋباھارىدا گۈل كەبى ئاچىلغان قىز،

مىسلى كاكۇلى سۈنبۈل ھەر تەرەپ ساچىلغان قىز.

يېشىمى: باھار پەسلىدە گۈلدەك ئېچىلغان، سۈنبۈلدەك چاچلىرى ھەر تەرەپكە چېچىلىپ تۇرغان قىز.

بادە ئىچتىم زەۋقىدە مەيدە ئەكسىنى كۆردۇم،

ھۆسىن باغىدا تەنھا ئولتۇرۇر خىرمان قىز.

يېشىمى: ئۇنىڭ زوقىدا مەي ئىچتىم، مەيدە شولىسىنى كۆردۇم، ئۇ قىز ھۆسىن بېغىدا يالغۇز ۋە بىخىرامان ئولتۇرىدۇ.

شۇم رەقىبلەر جىھەتىدىن بولمادى يۈزىن كۆرمەك،

بۇلۇت ئىچرە ئاي مۇزمەر، زۇلفى ئىچرە پىنھان قىز.

يېشىمى: شۇم رەقىبلەرنىڭ توسقۇنلىقىدىن يۈزىنى كۆرۈش مۇمكىن بولمىدى، ئاي بۇلۇت ئىچىگە يوشۇرۇنغاندەك، ئۇ قىزمۇ چاچلىرى ئىچىگە يوشۇرۇنۇپتۇ.

كۆز ئۇچى بىلە باقتى، تەگدى تىيرى مىژگانى،

سىينەم ئۇزرە پەيكانى رەخنە قىلدى ۋىيران قىز.

يېشىمى: ئۇ قىز كۆز ئۇچى بىلەن بېقىۋىدى، كىرپىك ئوقى يۈرىكىمگە تېگىپ، تېشىپ ئۆتتى - دە، ۋەيران قىلدى.

مەن دەدىم: ئايا دىلبەر، لەيلەرىڭ گۈلى ئەھمەر،

سەدەقەئى جەمالىڭدىن غۇنچە ئەيلە ئىھسان قىز.

يېشىمى: مەم ئۇ قىزغا: «ئەي دىلبەر، لېۋىڭ قىزىلگۈلگە ئوخشايدىكەن، جامالىڭنى سەدىقىسى ئۈچۈن، بىر تال غۇنچە مەرھەمەت قىلساڭ» دېدىم.

جىفچەئى نىھالىدا ئىكى مىيۋەنى كۆردۇم،

ياكى سانگۈلاچ ياكى ئىكى رۇمان قىز.

يېشىمى: ئۇ قىزنىڭ يۇمران نوتىدەك گەۋدىسىدە، ئىككى مېۋىنى كۆردۇم، ئۇلار ياكى ساڭگىلاپ تۇرغان ئالما، ياكى ئىككى دانە ئانار.

نافەئى بەدەندۇر خۇب، قىز ئەرۇر بەسى مەرغۇب،

بولسا قىز بىلە ۋاسىل، دەردىغەكى دەرمان قىز.

يېشىمى: ئۇ ۋۇجۇدىدىن ئىپار ھىدى كېلىپ تۇرىدىغان ئىنتايىن يېقىملىق قىز؛ دەردكە دەرمان بولىدىغان شۇنداق قىزنىڭ ۋىسالىغا يېتىش نېسىپ بولسا.

رەھىم ئەيلە، ئەي مەھۋەش، تۇشتى جانىمە ئاتەش،

نەۋبەتىي نىھالىڭغا بولدى ئەشقەئى بىجان قىز.

يېشــمى: ئـەي ئـاي يۈزلـۈك قــز، جېنــمغا ئــشق ئـوتى چۈشـۈپ، يـۈمران كۆچـەت تېنــڭگە ھەشقپـېچەكتەك چىرمىشـىپ قالدىم، نەۋبەتـىيگە رەھىم قـلغىن.

ئىككىنچى ئاھاڭ

سۇغا سالسا سۇ كۆتەرمەس مىسقال تەمۇرنى،
ئالتۇن بەرىپ ئالىپ بولماس قالغان كۆڭۈلنى.

يېشمى: مىسقالچىلىك تۆمۈرنى سۇغا سالسا، سۇ كۆتۈرەلمەيدۇ، تۆمۈر چۆكۈپ كېتىدۇ؛ بىر ئىنساننىڭ يەنە بىرسىدىن كۆڭلى قالسا، ئالتۇن بېرىپمۇ، ئۇنى قايتىدىن قولغا كەلتۈرگىلى بولمايدۇ.

مەن ئاتىمنى باغدا دەسەم، تۇرۇپتۇر سايدا،
بىر ئاتادىن يەتى ئەدۇق، بىرسىمىز قايدا.

يېشمى: مەن ئېتىمنى «باغدا» دەپ ئويلىسام، سايدا تۇرۇپتۇ؛ بىز بىر ئاتىدىن ئەسلىدە يەتتە بالا ئىدۇق، ئالتىمىز تۇرىمىز، يەنە بىرسىمىز نەدە؟

ئارفا - بۇغداي سامانىنى سەلكىن ئايرىيدۇر،
ئۇرۇق تۇغقان قارىنداشنى ئۆلۈم ئايرىيدۇر.

يېشمى: ئارپا - بۇغداي سامىنىنى سەلكىن ئايرىيدۇ، ئۇرۇق - تۇغقان قېرىنداشنى ئۆلۈم ئايرىيدۇ.

10- مۇقام نەۋا مۇقامىنىڭ تېكىستلىرى چوڭ نەغمە قىسمى 110 مىسرا، تۆرت داستان 94 مىسرا، ئىككى مەشرەب 40 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 244 مىسرا شېئىردىن تەشكىل تاپقان.

11- مۇشاۋەرەك مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

مۇزەھھەب ئەيلەگەن پەيكانلارنىڭ جىسمىم ئارا ھەريان،
دەمە باش چەكتىم، چەكتى زەبانە شۇئلەئى ھىجران.
يېشىمى: ئالتۇن ھەل بېرىلگەن كىرپىك ئوقلىرىڭ تەرەپ - تەرەپتىن جىسمىمغا قادالغاندى. ئەمدى ئۇ ئوقلار ۋوجۇدۇمدىن ھىجران ئوتىنىڭ يالقۇنى بولۇپ باش كۆتۈرۈپ چىقتى.

قاچان پەيكان كۆرەنگەي، ھەجر ئوتىنىڭ شۇئلەسى بولسا،
ئانى تارتىپ چىقارماق زەخمى ئىچىدىن بارمۇدۇر ئىمكان.
يېشىمى: ھىجران ئوتى لاۋۇلداپ تۇرغان ئەھۋالدا، ئوق قاچان كۆرۈنەر؟ ئۇنى يارا ئىچىدىن تارتىپ چىقىرىۋېلىشنىڭ مۇمكىنچىلىكى بارمىدۇ؟

نە تاش ئاتىپ تەنىمنى رەخمى قىلساڭ، غەمگە قالۇرمەن،
مۇڭا نە باغلاي ئانى، قايدا باغلاي، دەپ مەنى ئۇريان.
يېشىمى: تاش ئېتىپ تېنىمنى زەخىملەندۈرسەڭ، مەن يالىڭاچ:«ئۇنىڭغا نېمە تاڭاي، قەيەردىن تاڭاي» دەپ نېمە غەم قىلىمەن؟

بەلا دەشتىدە كۆرگەن ۋەھشىي مەجنۇننى، مەنى داغى،
خىرەد ئەھلى قاشىدا تەلبە كۆرگەندەك، قالۇر ھەيران.
يېشىمى: بالايىئاپەت دەشتىدە، مەجنۇن بىلەن مېنى كۆرگەن ۋەھشىي ھايۋانلار ھوشى بار ئادەمنىڭ قېشىدا سارائىنى كۆرگەن ئادەملەردەك ھەيران قالىدۇ.

سۆڭەكلەرنىڭ تەنىمدىن بىر بىر ئايىردى غەمى ھەجرىڭ،
مەھەلدۇر ئىتلارىڭنى ئەيلەسەم كۆلبەم ئارا مېھمان.
يېشىمى: جۇدالىقىڭنىڭ غېمى سۆڭەكلىرىمنى تېنىمدىن بىر - بىرلەپ ئاجرىتىۋەتتى، مۇشۇ پۇرسەتتە ئىتلىرىڭنى ئۆيۈمدە مېھمان قىلىۋالسام بولغىدەك.

نە مەن قالغۇن، نە سەن باقىي، زەمانى كەلگىل، ئەي ساقىي،
قەدەھ دەۋرىنى خوش تۇتكىم، ۋەفاسىزدۇر بەسى دەۋران.

يېشىمى: ئەي ساقىي، مەنمۇ ئالەمدىن كېتىمەن، سەنمۇ مەڭگۇ قالمايسەن، دۇنيا بەك ۋاپاسىز، بىر دەم بولسىمۇ كەل، قەدەھنى ئايلاندۇرۇپ تۇرغىنىمىز غەنىمەت.

ۋەفاسىزدۇر زەمان ئەھلى، زەماندا نە ۋەفا بولغاي،
ۋەفا ئەھلى بۇلاردىن گەر ۋەفا ئىستە، ئەرۇر نادان،
يېشىمى: زامان ئەھلى ۋاپاسىز تۇرسا، بۇ زاماندا ۋاپا نېمە ئىش قىلىدۇ؟ ۋاپا ئەھلى ئەگەر بۇلاردىن ئۈمىد قىلسا، نادانلىق قىلغان بولىدۇ.

خۇشا، دەير ئىچرە مەيخانە، تولا ئىلكىمدە پەيمانە،
مەنۇ ئەھلى فەنا ئاغزىدا :«كۇللۇ مەن ئالەيھە فان».
يېشىمى: جاھان ئۆزى بىر مەيخانا، قولۇمدا مەيگە تولغان قەدەھ، مەن ۋە ئۆزلۈكنى يوقاتقانلارنىڭ ئېغىزىمىزدىن چىقىدىغىنى ئوخشاشلا «ھەممە يوقىلىدۇ» دېگەن سۆزدۇر، خوشە!

فەنا دەيرىدە سائىللىقنى سۇلتانلىقدىن ئارتۇق تۇت،
كى ئۆلمەكلىكدە تەڭدۇرلار ئەگەر سائىل ۋە گەر سۇلتان.
يېشىمى: بۇ تۈگەيدىغان دۇنيادا، تىلەمچىلىكنى پادىشاھلىقتىن ئارتۇق بىل، ئۆلگەندىن كېيىن، تىلەمچىلىمۇ پادىشاھمۇ بەرىبىر تەڭ بولىدۇ.

جەھان ئىچرە كىشىنىڭ چۈن يوقىيۇ بارى يەكساندۇر،
نە فەررۇخ كىمسەدۇر كۆرگەن جەھان بارۇ يوقىن يەكسان.
يېشىمى: دۇنيادا بىر ئىنسان بار بولسىمۇ، يوق بولسىمۇ ئوخشاش. ھالبۇكى جاھاننىڭ بار - يوقىنى ئوخشاش كۆرگەن ئىنسان نېمە دېگەن بەختىيار ئىنسان - ھە!

نەۋائىي، ئۆزنى خۇش تۇتكىم، كىشىگە دەھر ئىشى باردۇر،
ئەگەر مۇشكىل تۇتار، مۇشكىم، ۋەگەر ئاسان تۇتار، ئاسان.
يېشىمى: نەۋائىي، ئۆزۈڭنى خۇش تۇت، دۇنيانىڭ ئىشلىرى دېگەن بىر ئىنسان ئۇچۇن ئېيتقاندا، مۇشكۇل دېسە مۇشكۇل، ئاسان دېسە ئاسان بولىدىغان گەپ.

تەئەززە

ئەي نەۋ باھارى ئارەزىڭ سۇبھىغا جانپەرۋەر ھەۋا،
ئاندىن گۇلۇ بۇلبۇل تاپىپ يۈز بەرگ بىرلە مىڭ نەۋا.
يېشىمى: ئەي، جامالىڭنىڭ باش باھارى تاڭ سەھەرنى جانلاندۇردى؛ ئۇنىڭدىن گۈل يۈزلەپ ياپراق، بۇلبۇل مىڭلاپ ناۋا تاپتى.

تۇبايۇ شاخى دىدرەدۇر كويۇڭ گىياھى، نەگەكىم،

ئۈششاق ئەشكۇ ئاھىدىن ھەردەم تاپار سۈيۇ ھەۋا.

يېشىمى: كوچاڭدىكى گىياھلار خۇددى جەننەتتىكى تۇبا ۋە سىدرە دەرەخلىرىدەك ياشنىدى. چۈنكى ئۇ ئاشىقلارنىڭ كۆز يېشىدىن سۇ ئىچىپ، ئاھىدىن ھاۋالانغان - دە.

زەھرى فىراقىڭدىن قايۇ ئاشىقكى بولدى تەلخكام،

نۇشى ۋىسالىڭ يەتمەسە ئىيسا ئاڭا تاپماس دەۋا.

يېشىمى: پىراقىڭنىڭ زەھرى تۈپەيلىدىن قايسىبىر ئاشىق بولمىسۇن ئازابلانسا، ۋىسالىڭ شەربىتى بولمىغىچە، ئۇنى ئىيسا پەيغەمبەرمۇ داۋالىيالمايدۇ.

چۈن قازىيۇل ھاجاتسەن، دەئۋايى مېھرىڭ قىلغالى،

دەردۇ فىراق ئەندۇھىدىن كەلتۈرمىشەم ئىكى گۇۋاھ.

يېشىمى: سەن ھاجەتلەرنى راۋا قىلغۇچىسەن، مەن مېھرىڭ ئۈستىدىن ئەرز - شىكايەت قىلىش ئۈچۈن، دەرد بىلەن پىراق قايغۇسىدىن ئىبارەت ئىككى گۇۋاھچىنى (گۇۋاھچىلىققا) ئېلىپ كەلدىم.

قىلماي قەبۇل ئىجادىنىڭ ئىمكانى يوق، سوڭرا يەنە،

مەقبۇلنى رەد ئەيلەمەك لۇتفۇڭدىن ئولغايمۇ رەۋا.

يېشىمى: قوبۇل قىلماي تۇرۇپ، ئىجاد قىلىش، يارىتىش، مۇمكىن ئەمەس؛ يەنە دېسەك، ياقتۇرغىنىڭنى قوغلىۋېتىش، سېنىڭ ئىلتىپات - مەرھەمەت ئۆلچىمىڭگە توغرا كېلەرمۇ؟

زاھىد، كۆڭۈلنىڭ خىلۋەتىن مەتلۇبى غەيرىدىن ئارىت،

سەن سەير قىلساڭ قىل، كەرەك كۆڭۈلگە بولسا ئاشنا.

يېشىمى: ئەي زاھىت، كۆڭۈل بوشلۇقىنى غەيرى تەلەپلەردىن تازىلا، كۆڭلۈڭ خىلۋەتنى تارتسا، سەيلە قىلغىن.

دەسەڭ، نەۋائىي، جان ئارا مەھبۇب بولغاي جىلۋەگەر،

ئەۋۋەل كۆڭۈل كۆزگۈسىدىن مەھۋ ئەيلە نەقشى ماسىۋا.

يېشىمى: نەۋائىي، سۆيگەن يار جېنىم ئارا جىلۋىلەنسۇن دېسەڭ، ئالدى بىلەن كۆڭۈل ئەينىكىدىن باشقىلارنىڭ سىماسىنى تازىلىۋەتكىن.

رەھم ئەيلەسەڭچۇ دىۋانەلەرغە،

ئىشقىڭدا بولغان ئەفسانەلەرغە.

يېشىمى: ئىشق - مۇھەببىتىڭ تۈپەيلىدىن سۆز چۆچەككە قالغان مەجنۇنغا رەھىم قىلساڭچۇ.

ئەيلەپ جۇدالىق، ئەي ھەمنىشىنىم،

قىلدىڭ جەفالار ھەمخانەلەرغە.

يېشىمى: ئەي ھەمراھىم، جۇدالىقىڭ دەردىگە سېلىپ، مەندەك دوستۇڭغا جاپا قىلدىڭ.

كۆيدۈرمە جانىم رەشك ئوتى بىرلە،
ئاچىپ يۈزۈڭنى بىگانەلەرغە.
يېشىمى: يۈزۈڭنى ئېچىپ ياتلارغا كۆرسىتىپ، رەشك ئوتىدا جېنىمنى كۆيدۈرمە.

سەجدە قىلاي دەپ شىرىن بۇتۇمغا،
باردىم سوراغلاپ بۇتخانەلەرغە.
يېشىمى: گۈزەل بۇتۇم (سەنەمىم)غا سەجدە قىلاي دەپ، ئىزدەپ - سوراپ بۇتخانىلارغا باردىم.

مەيگۇن لەبىڭدىن بىر بۇسە بەرگىل،
سىنسۇن خۇمارى، مەستانەلەرغە.
يېشىمى: مەي رەڭلىك لېۋىڭگە بىرنى سۆيدۈرگىن، مەن مەستانەڭنىڭ خۇمارى بېسىلسۇن.

ھەردەم تىلەرمەن ھۇسنى كەمالىڭ،
ئۆرۈپ باشىمنى ئاستانەلەرغە.
يېشىمى: ھەممىشە بوسۇغاڭغا باش ئۇرغان (باغ قويغان) ھالدا، ھۆسىن - جامالىڭنىڭ كامالىتىنى تىلەيمەن.

ياندۇر، كۆيەيىن، خىلۋەت ئىچىندە،
شەمئى جەمالىڭ پەرۋانەلەرغە.
يېشىمى: خىلۋەتتە جامالىڭنىڭ شامىنى ياندۇرغىن، ئۇنىڭدا پەرۋانىلاردەك كۆيەي.

ئىشقىڭنى گەنجى ۋەيران كۆڭۈلدە،
قويساڭ تۇرارمۇ كاشانەلەرغە.
يېشىمى: ئىشقىڭ بايلىقى ۋەيرانە كۆڭلۈمدە ساقلىنىۋاتىدۇ، ئۇنى باشقا يەرلەردە قويساڭ تۇرارمىدى؟

ئەي مەيفۇرۇشۇم، بىر كاسە مەي بەر،
كەلدى ھۆۋەيدا مەيخانەلەرغە.
يېشىمى: ھۆۋەيدا مەيخانىغا كەلدى، ئەي مەيپۇرۇشۇم، ئۇنىڭغا بىر كاسا مەي بەرگىن.

فەلەكدىن ياخشىلىق يەتكەي دەبان، كۆڭلۈڭنى شاد ئەتمە.
يامانلىقكىم يەتەر، ھالا ئۇنۇت، ئۆتكەننى ياد ئەتمە.
يېشىمى: «پەلەكتىن ياخشىلىق كېلىدۇ» دەپ كۆڭلۈڭنى خۇش قىلىپ ئولتۇرما؛ يامانلىق يەتكەن بولسا، ئۇنى دەرھال ئۇنتۇپ كەت، ئۆتكەن ئىشلارنى ئەسلىمە.

زەمانە ئەھلىدىن گەر يۈز قۇياشچە كۆرۈزۈپسەن مېھر،

ۋەفا زىنھار كىم بىر زەررە چاغلىغ ئىئتىماد ئەتمە.

يېشىمى: ئەگەر زامانە ئەھلىگە يۈز قوياشچىلىك مېھىر - شەپقەت كۆرسەتكەن بولساڭمۇ، ئۇلاردىن بىر زەررە چاغلىق ۋاپا مۇتلەق كۈتمە.

نۇجۇمۇ چەرخ دەپ ئۆكمە گەدانى بەخىيالىق شالىن،

تۇتۇننى چەرخ، ئۇچقۇنلارنى ئەنجۇم ئىئتىقاد ئەتمە.

يېشىمى: گادايىنىڭ ياماق چاپىنىنى «پەلەك ۋە يۇلتۇز» دەپ ئويلىما، تۇتۇننى «ئاسمان»، ئۇچقۇنلارنى «يۇلتۇز» دەپ ئەقىدە قىلما.

فەنا ئەھلى ئاياغىن تۇفراغى شەرھىن يازار ئولساڭ،

قاراغىمنى ھەل ئەيلە، ئەي رەفىق، ئۆزگە مىداد ئەتمە.

يېشىمى: ئەي دوست، ئۆزلۈكىنى يوقاتقانلار ئەھلىنىڭ ئايىغى ئاستىدىكى توپىنىڭ شەرھىسىنى يازماقچى بولساڭ، كۆز قارىچۇقۇمنى سىياھ قىل، باشقا سىياھلارنى ئىشلەتمە.

مىداد ئەتكەن قاراغىمنى قىلىبان كىرپىكىم خامە،

كۆزۈمنىڭ پەردەسىندىن ئۆزگە كاغەزگە سەۋاد ئەتمە.

يېشىمى: كۆز قارىچۇقۇمدىن ياسالغان سىياھقا، كىرپىكىمنى قەلەم قىل، كۆزۈمنىڭ پەردىسىدىن باشقا قەغەزگە خەت يازما.

قىلىپ سالىھ ئەمەل كەسبى شىئارىڭنى سەلاھ ئەتكىل،

ۋەلې فاسىد خەيالىڭ بىرلە ھەردەم بىر فەساد ئەتمە.

يېشىمى: ياخشى ئىشلارنى قىل، ياخشى كەسىپكە ئادەتلەنگىن، لېكىن بۇزۇق خىياللار بىلەن ھە دېسە، پىتنە - پاسات قىلما.

چۈ بىلدىڭ رىزق ئەرۈر مەقسۇم، چەكمە دوستىدىن مىھنەت،

قەزادىن خارىج ئەرمەس ئىش، ئەدۇۋغا ئىنقىياد ئەتمە.

يېشىمى: ئۆزەڭگە مەلۇم، رىزىق دېگەن ئەزەلدىن تەقسىملەنگەن بولىدۇ، شۇڭا دوستىنىڭ مېھنىتىنى تارتما، ھەرقانداق ئىش تەقدىردىن تاشقىرى بولمايدۇ، شۇڭا ئۇنى دۈشمەندىن كۆرمە.

تىلەرسەن فەقر دەشتىدىن قەتئ قىلغايسەن ئەرەنلەردەك،

باغىر سۇ قىل، يۈرەك پەرگالەسىدىن ئۆزگە زاد ئەتمە.

يېشىمى: «يوقسۇللۇق دەشتىنى ئەركەكلەرچە بېسىپ ئۆتىمەن» دېسەڭ، باغرىڭنى سۇ قىل، يۈرىكىڭ پارچىسىدىن باشقىنى ئوزۇق قىلما.

تەئەززە چۇشۇرگىسى

نەۋائىي، ئىستەسەڭ ئۇقبا مۇرادىن، نامۇراد ئولغىل،

ئەگەر دۇنيا مۇرادى يوقتۇرۇر، ئۆزنى مۇراد ئەتمە.

يېشىمى: ئەي نەۋائىي، ئەگەر ئاخىرەتنىڭ مۇرادىنى ئارزۇ قىلساڭ، باشقا ئارزۇلاردىن كەچ؛ ئەگەر سەندە بۇ دۇنيا ئارزۇسى بولمىسا، ئۆزلۈكۈڭدىن (ئۆزۈڭدىن) كەچكىن.

نۇسخە

ئەي جەفا داغى بىلە كۆڭلۈمنى ئەفگار ئەيلەگەن،

گۈل ياڭاقىڭ شەۋقىدۇر يۈزۈمنى گۈلزار ئەيلەگەن.

يېشىمى: ئەي جاپا تىغى بىلەن يۈرىكىمنى مەجرۇھ قىلغان يار، يۈزۈمنى گۈلزارغا ئايلاندۇرغان نەرسە گۈلدەك مەڭزىڭنىڭ ئىشتىياقىدۇر.

جەۋھەرى فەرد ئاغزىڭىزدەك خۇدەبىنلەر زېھنىنە،

سالمادى شىرىن خەيالى، يوقنى ئول بار ئەيلەگەن.

يېشىمى: يوقنى بار قىلغان ئۇ ئاللاھ ئېغىزىڭىزدەك ئاشۇنداق يېگانە جەۋھەرنىڭ شېرىن خىيالىنى زېرەك كىشىلەرنىڭ زېھنىگە سالماپتۇ.

بىر نەفەسدە ئۆلگەي ئەردىم فۇرقەتىڭنىڭ دەردىدىن،

ۋەسلى ئۇمىدىدۇر ماڭا ئۆلمەكنى دۇشۋار ئەيلەگەن.

يېشىمى: جۇدالىقىڭنىڭ دەردىنى دېسەم، بىر نەپەستىلا ئۆلگەن بولاتتىم، بىراق ۋىسالىڭنىڭ ئۈمىدى ماڭا ئۆلۈمنى مۈشكۈل قىلدى.

ئەقلۇ دىنى بولماسۇن دەدى مەنى بىچارەدە،

ئول قاراقچى كۆزلەرىڭنى مەستۇ ئەييار ئەيلەگەن.

يېشىمى: ئاشۇ قاراقچى كۆزلىرىڭنى مەست (خۇمار كۆز) ۋە ئەييار قىلىپ ياراتقۇچى، مەن بىچارىدە ئەقىل ۋە دىنىي بولمىسۇن دەپتىكەن.

مەن فەلەكنىڭ گەردىشىندىن بولمامىشمەن ناتەۋان،

يارنىڭ سۆيمەسلىكىدۇر جانىمە كار ئەيلەگەن.

يېشىمى: مەن پەلەكنىڭ گەردىشى تۈپەيلىدىن ناتىۋان بولغان ئەمەس، جېنىمغا تەسىر قىلغىنى، مېنى بۇ ھالغا چۈشۈرۈپ قويغىنى يارنىڭ سۆيمەسلىكىدۇر.

جانۇ دىل باردى ئەدەمم سارى سەنىڭ ئاغزىڭ ئۈچۈن،

ئول ئاغىز فىكرىدۇر ئەلگە دۇنيانى تار ئەيلەگەن.

يېشىمى: سېنىڭ ئاغزىڭنىڭ دەردىدىن جان ۋە كۆڭۈل يوقلىش تەرىپىگە قاراپ يۈزلەندى؛ كىشىلەرگە بۇ دۇنيانى تار قىلغان نەرسىمۇ يەنە ئاشۇ ئېغىزىڭنىڭ خىيالىدۇر.

ئۆزگەدىن قىلمام شىكايەتكىم، ئەزىزىم كۆزىدە،
ئوتغا تۇشكۇر بۇ كۆڭۈلدۇر لۇتفىينى خار ئەيلەگەن.

يېشىمى: باشقىسىدىن شىكايەت قىلمايمەن، ئۇ ئەززىمىنىڭ كۆزى ئالدىدا مەن لۇتفىينى خار قىلغان نەرسە ئوتقا چۈشكۈر مۇشۇ كۆڭلۈمدۇر.

نۇسخە چۇشۇرگىسى

ئۆزگدىن قىلمام شىكايەتكىم، ئەزىزىم كۆزىدە،
ئوتغا تۇشكۇر بۇ كۆڭۈلدۇر لۇتفىينى خار ئەيلەگەن.

يېشىمى: باشقىسىدىن شىكايەت قىلمايمەن، ئۇ ئەزىزىمىنىڭ كۆزى ئالدىدا مەن لۇتفىينى خار قىلغان نەرسە ئوتقا چۈشكۈر مۇشۇ كۆڭلۈمدۇر.

جۇلا

باردى دەيدۇر، ياندى دەيدۇر مەنىڭ يارىمنى،
ئەگىز دابان ئاشتى دەيدۇر بويى تالىمنى.

يېشىمى: مېنىڭ يارىمنى «ماڭدى، كېيىن يېنىپ كەلدى» دەيدۇ، زىلۋا بويلۇقۇمنى «ئېگىز داۋان ئاشتى» دەيدۇ.

ئەگىز دابان ئاشماغۇنچە مەنزىل كۆرۈنمەس،
قارا يورغا مىنمەگۈنچە چۆللەر كەزىلمەس.

يېشىمى: ئېگىز داۋاننى ئاشمىغىچە مەنزىل كۆرۈنمەيدۇ، قارا يورغا مىنىپ ئاتلانمىغىچە چۆللەرنى كېزىپ چىققىلى بولمايدۇ.

باردى دەيدۇر، ياندى دەيدۇر، مەيلىم ئۆزەمنىڭ،
سەكسەن قامچى ئۇرغان بىلەن يارىم ئۆزەمنىڭ

يېشىمى: باردى دەيدۇ، ياندى دەيدۇ، مەيلىم ئۆزەمنىڭ، سەكسەن قامچا ئۇرغان بىلەن يارىم ئۆزەمنىڭ.

سەنەم

لۇتف ئەتەي دەپ ۋەئدە ئول دىلدار قىلمايدۇر ھەنۇز،
غۇنچەدەك قان باغلاغان كۆڭلۈم ئاچىلمايدۇر ھەنۇز.

يېشمى: يا ئۇ دىلدار مۇشۇ چاغقىچە «مەرھەمەت قىلاي» دەپ ۋەدە قىلمايدۇ، يا غۇنچىدەك قان ئۇيۇپ قالغان كۆڭلۈم تېخىچە ئېچىلمايدۇ.

فاش بولدى ئەلگە ئەھۋالىم، نە تەدبىر ئەيلەيىن،
خەلق بىلدى ھالەتىمنى، يار بىلمەيدۇر ھەنۇز.
يېشمى: ئەھۋالىم ئەلگە ئاشكارىلىنىپ بولدى، خەلق ئاشىق ھالىتىمنى بىلدى، ئەمما يارىم تېخىچە بىلمەيدۇ، قانداق قىلسام بولار؟

ساقىيا، ئىشرەت مەيىدىن جۇرئەئى لۇتق ئەيلەگىن،
خەستە كۆڭلۈمغە خۇمارىدىن ئايىلمايدۇر ھەنۇز.
يېشمى: ئەي ساقىي، خەستە كۆڭلۈم ئۇنىڭ خۇمارىدىن تېخىچە ئۈزىگە كېلەلمەيۋاتىدۇ، مەرھەمەت قىلىپ ئىشرەت شارابىدىن بىر يۇتۇملا بەرگىن.

تۇبايۇ شەمشاد قەددىن باغ ئارا كۆرمەك نە سۇد،
سەرۋى يەڭلىغ قەددى دىلجويى تاپىلمايدۇر ھەنۇز،
يېشمى: ئۇ كۆڭۈلنى مەھلىيا قىلغۇچى سەرۋى قامەتلىك يارنى تېخىچە تاپالمايۋاتسام، باغدىكى تۇبا بىلەن شەمشاد دەرىخىنىڭ قامىتىنى كۆرگىنىمنىڭ نېمە پايدىسى؟

سەبر قىلغىل، ئەي رەشىدىي ئاي يۈزىنىڭ دەۋرىدە،
بەندەگە ئازادلىق خەتتى بىتىلمەيدۇر ھەنۇز.
يېشمى: ئەي رەشىدىي، سەۋر قىلغىن، چۈنكى ئۇنىڭ ئاي يۈزىنىڭ سەھىپىسىگە «قۇلغا ئازادلىق» خېتى تېخى يېزىلمىدى.

چوڭ سەلىقە

مەنىڭ رازى دىلى زارىم فەراۋاندۇر، بىتىپ بولماس،
كى ئىشق ئەفسانەسىنى دەفتەر ئۈزرە شەرھ ئەتىپ بولماس.
يېشمى: مېنىڭ نالە - زارلىق كۆڭۈل سىرلىرىم ئاجايىپ كۆپ، ئەمما ئۇنى يازغىلى بولمايدۇ. چۈنكى ئىشق دېگەننى يېزىق بىلەن دەپتەرگە يېزىپ، چۈشەندۈرۈپ بولغىلى بولمايدۇ.

تىكەنسىز گۈل، سەدەفسىزدۇر، مۇشەققەتسىز ھۈنەر يوقتۇر.
رىيازەت چەكمەگۈنچە يار ۋەسلىگە يەتىپ بولماس.
يېشمى: تىكەنسىز گۈل، سەدەپسىز گۆھەر، مۇشەققەتسىز ھۈنەر يوق؛ رىيازەت چەكمەي تۇرۇپ، يارنىڭ ۋىسالىغا يەتكىلى بولمايدۇ.

خەدەنگى تىرى مىژگانىڭ تەگىپ سىينەمغە جاھ بولدى،

كۆڭۈل زەخمىن ئاچىپ بىدەردلەرگە كۆرسەتىپ بولماس.

يېشىمى: كىرپىك ئوقۇق تېگىپ، مەيدەمگە ئورناپ قالدى. ۋاھالەنكى يۈرەكنىڭ جاراھىتىنى ئېچىپ، دەدرسىزلەرگە كۆرسەتكىلى بولمايدۇ.

ئۇشۇنداق مۇستەفانى ئۇشبۇ ئالەمدىن فەنا قىلدى،

خۇداغا بۇ سەبەبدىن، ئەي بەرادەر، بەھس ئەتىپ بولماس.

يېشىمى: ئەي بۇرادەر، شۇنداق ئۇلۇغ پەيغەمبەرنىمۇ بۇ دۇنيادىن ئېلىپ كەتتىكى، بۇنىڭ ئۈچۈن، ئاللاھ بىلەن مۇنازىرلەشكىلى بولمايدۇ.

ئۇزاق ئەرمىش ئۇسۇل زىيبا سەنەمنىڭ قەسرى، ئەي مەشرەپ،

ئەگەر مىڭ يىل جەدەل قىلساڭ، ئۇ مەنزىلگە يەتىپ بولماس.

يېشىمى: ئەي مەشرەب، ئۇ سەنەمنىڭ قەسرى ناھايىتى يىراقتىمىش. ئەگەر مىڭ يىل جىدەل قىلساڭمۇ، ئۇ مەنزىلگە يەتكىلى بولمايدۇ.

بىرىنچى كىچىك سەلىقە

نە چارە، ئەي كۆڭۈل، ھەر گۈن يەتەر دەردۇ بەلا بىزگە،

جەفادىن ئۆزگە ھىچ ئىش يازمادى كىلكى قەزا بىزگە.

يېشىمى: ئەي كۆڭۈل، ماڭا ھەركۈنى دەردۇ بالا كېلىپ تۇرىدۇ، قارىغاندا، تەقدىر قەلىمى مەن ئۈچۈن، جاپادىن باشقا نەرسە يازماپتۇ، بۇنىڭغا نېمە چارە؟

نەسىب ئەتمىش فەلەك خۇنابەئى ھەسرەتنى غەم بىرلە،

كۆرەرمۇ بادەئى ئىشرەتنى ئول ھەرگىز رەۋا بىزگە.

يېشىمى: پەلەك غەم بىلەن ھەسرەت زەردابىنى نېسۋە قىلىپتۇ، ھالبۇكى ئۇ ئەمدى ماڭا ئىشرەت شارابىنى ھەرگىز راۋا كۆرمەيدۇ.

تەھى پەيمانەدىن ئاۋارە بولدۇق دەرسەن، ئەي ناسەھ،

فەنا دەيرىدە قىلغان بىنەۋالىقدۇر نەۋا بىزگە.

يېشىمى: ئەي نەسىھەتچى، مېنى قەدەھنىڭ ساقىندىسى ئۈچۈن ئاۋارە بولدۇق دەيسەن، بىراق پانىيلىق مەيخانىسىدىكى نامراتلىقنىڭ ئۆزى مەن ئۈچۈن بىر خىل ئوزۇقتۇر.

تەمانناندۇر خەرابات ئەھلى ئىچرە خاكسار ئولماق،

كەرەكمەس دەھر ئەلىنىڭ بەزمىدە ئىززۇ ئەئلا بىزگە.

يېشىمى: زامان ئەھلى بەزمىسىدىكى ئەزىزلىك ۋە يۇقىرى مەرتىۋىنىڭ كېرىكى يوق، مەيخانە ئەھلى ئىچىدە توپا - تۇپراق بولۇپ كېتىش مېنىڭ ئارزۇيۇمدۇر.

سەنى بىزدەك قىلىپ، بىزنى سەنىڭدەك قىلسا ھەم تاڭ يوق،
خەتا ئەرمىش مەلامەت قىلما، ئەي زاھىدە تولا بىزگە.
يېشىمى: ئەي زاھىت، كۆنلەرنىڭ بىر كۈنى ئاللاھ سېنى مەندەك قىلىپ، مېنى سېنىڭدەك قىلىپ قويسىمۇ ئەجەب ئەمەسكى، مېنى تولا ئەيىبلىسەڭ، خاتالاشسەن، جۇمۇ!

بەس ئەردى، ئاھ، ئول دارۇل بەقىنىڭ راھەتى بىردەم،
نە قىسمەت ئەردى، بۇ دارۇل فەنادا يۈز جەفا بىزگە.
يېشىمى: ماڭا ئۇ مەڭگۈلۈك ئالەمنىڭ بىردەملىك راھەتى يېتىپ ئاشاتتى، ئاھ، بۇ نېمە قىسمەت ئىكەن - تاڭ؟ بۇ پانىي دۇنيادا يۈز جاپاغا قالدىم.

نە ئەيش ئۇلغاي ئۆتۈپ گۈل فەسلى، ئەي مەھزۇن، بۇ باغ ئىچرە،
بولۇپدۇر ھەر نەفەس يۈز خارى مېھنەت مۇبتەلا بىزگە.
يېشىمى: ئەي مەھزۇن، بۇ باغدا نېمە راھەت بولسۇنكى، گۈل پەسلى ئۆتۈپ كەتتى، ھەر نەپەستە يۈز مۇشەققەت تىكىنىگە مۇپتىلا بولۇۋاتىسەن.

ئىككىنچى كىچىك سەلىقە

دىلبەرا، مەن زارنىڭ كۆڭلىنى سەن شاد ئەيلەگىل،
يۈز تۈمەنمىڭ قايغۇدىن بىر يولى ئازاد ئەيلەگىل.
يېشىمى: ئەي دىلبەر، مەن خار - زارنىڭ كۆڭلىنى سەن خۇشال قىلغىن، مېنى يۈز تۈمەنمىڭ قايغۇدىن بىر يولىلا ئازاد قىلغىن.

كۆپ رەقىب تەئنە ئەتىپ خۇنابە يۈتتۈردى ماڭا،
ئادىل ئولساڭ ئۇل ئەدۇۋنى قەتلى جەللاد ئەيلەگىل.
يېشىمى: كۆپلىگەن رەقىبلەر تەنە قىلىپ، ئەيىبلەپ مېنى قان يۈتقۇزدى، ئادىل بولساڭ ئاشۇ دۈشمەنلىرىمنى جاللاتتەك بوغۇزلىۋەتكىن.

قەتلى ئولسا ئول ئەدۇۋلار سەيرى گۈلشەن ئەيلەلى.
تالى مەجنۇن قامەتىڭنى باغدا شەمشاد ئەيلەگىل.
يېشىمى: دۈشمەنلەر ئۆلتۈرۈلگەندىن كېيىن، گۈلشەنلەرنى سەيلى قىلايلى، مەجنۇن تالدەك قامىتىڭنى باغدا شەمشاد دەرىخىدەك جىلۋىلەندۈرگىن.

گۈلنى كۆرسەم، بىخۇد ئولسام، ئىشق زارىدىن داغى،
ھەم بەرىب لەئلىڭ گۈلابىدىنكى ئىمداد ئەيلەگىل.
يېشىمى: گۈلنى كۆرۈپلا، ئىشقىنىڭ كۆيچىدىن يەنە ھۇشۇمدىن كېتىپ قالسام، ياقۇت لېۋىڭدىن گۈلاب ئىچۈرۈپ بولسىمۇ، مېنى قۇتقۇزغىن.

ئىككىمىزنى باغدا كۆرسە شۇم رەقىبلەر رەشك ئەتەر،
ئىلتىفات ئەيلەپ ماڭا، دۈشمەننى ناشاد ئەيلەگىل.
يېشمى: ئىككىمىزنى باغدا كۆرسە، شۇم رەقىبلەر ھەسەت قىلىدۇ؛ ماڭا ئىلتىپات قىلىپ، دۈشمەننى دەردكە قويغىن.

بادە بەرگىل، سىبغارۇ قويماي بىلالى قەترەئى،
ھەم بۇزۇلغان كۆڭلىنى مەي بىرلە ئاباد ئەيلەگىل.
يېشمى: شاراب بەرگىن، بىلال ئۇنى بىر تامچىمۇ قالدۇرماي سۈمۈرۈۋېتىدۇ، ئۇنىڭ ۋەيرانە كۆڭلىنى مەي بىلەن ئاۋات قىلغىن.

لەبىڭ ئەكسى گۆزۈم ياشىنى مەيتەك لالەگۇن ئەتدى،
زەنەخدانىڭ مۇرادۇم دەستىگاھىن سەرنىگۇن ئەتدى،
يېشمى: لېۋىڭنىڭ ئەكسى كۆز يېشىمنى مەيدەك قىزارتىۋەتتى، زىناقلىرىڭ ئارزۇ ئارمانىمنىڭ ئاساسىنى ئاستىن - ئۈستۈن قىلىۋەتتى.

ئۆزىن نىسبەت قىلۇردى زۇلفۇڭا زەنجىر ھەر سائەت،
بۇ سەۋدالار ئانى سەر ھەلقەئى ئەھلى جۇنۇن ئەتدى.
يېشمى: زەنجىر دائىم ئۆزىنى چېچىڭغا سېلىشتۇراتتى، بۇ سەۋدالار ئۇنى مەجنۇنلارنىڭ كاتتىبېشىغا ئايلاندۇرۇپ قويدى.

ئانىڭتەككىم پەرىشانلىق زىياسىن ئارتۇرۇر شەمئىن،
باڭا جەۋرۇڭ زىياد ئولماق، ساڭا مەيلۇم فۇزۇن ئەتدى.
يېشمى: شام كۆيۈپ يېيىلغانسېرى نۇرى كۈچەيگەندەك، ماڭا قىلغان جەۋرىڭ كۆپەيگەنسېرى، ساڭا بولغان مەيلىم تېخىمۇ ئاشتى.

مىژەڭ خەنجەرلەردىن كۆڭلۈم باسار باغرىنا ۋەھم ئەتمەز،
ئاڭا جادۇ گۆزۈڭ گوياكى تەئلىمى فۇسۇن ئەتدى.
يېشمى: يۈرىكىم كىرپىكىڭ خەنجەرلىرىنى ۋەھىمە قىلماستىن باغرىغا باسىدۇ؛ ئۇنىڭغا جادۇ كۆزۈڭ بەلكى ئەپسۇن ئوقۇشنى ئۆگەتكەن بولسا كېرەك.

بەقايى سۇرەتى شىرىن ئىچۈن تەۋفىق مىئمارى،
بىنايى ئىشقى فەرھادۇڭ ئەساسىن بىستۇن ئەتدى.
يېشمى: تەقدىر بىناكارى شىرىن گۈزەللىكىنىڭ مەڭگۈلۈك بولۇشى ئۈچۈن، فەرھاد ئىشق بىناسىنىڭ ئاساسىنى بىستۇن (تېغىدەك مۇستەھكەم) قىلدى.

ساڭا ئەكسۇڭ مۇقابىل دۇردىغىچۇن لافى ھۇسن ئەيلەر،

ئانى جام ئىچرە غەيرەت غەرقەئى گىردابى خۇن ئەتدى.

يېشىمى: ئەكسىڭ ساقىي ئۇدۇلمۇ تۇرالىغانلىقى ئۇچۇنلا گۈزەللىكتىن لاپ ئۇرغاندى، كۆندەشلىك ئۇنى جام ئىچىدە قان گىردابىغا غەرق قىلىۋەتتى.

فۇزۇلىيدەن سەباتۇ سەبرۇ جەۋرۇ قەھر ئاز ئىستە،

كىم ئول بىچارەنى دەردۇ غەمۇڭ بىھەد زەبۇن ئەتدى.

يېشىمى: فۇزۇلىدىن چىدام، سەۋر - تاقەت، جەۋر ۋە غەزەپنى ئاز ئىستىگىن، چۈنكى ئۇ بىچارىنى دەرد ۋە غېمىڭ بەكمۇ ئاجىزلاشتۇرىۋەتتى.

ئىككىنچى كىچىك سەلقە چۇشۇرگىسى

دىلبەرا، مەن زارنىڭ كۆڭلىنى سەن شاد ئەيلەگىل،

يۈز تۈمەنىڭ قايغۇدىن بىر يولى ئازاد ئەيلەگىل.

يېشىمى: ئەي دىلبەر، مەن خار - زارنىڭ كۆڭلىنى سەن خۇشال قىلغىن؛ مېنى يۈز تۈمەنىڭ قايغۇدىن بىر يولىلا ئازاد قىلغىن.

تەئكىد

بارچەلەرغە شادلىق يەتتى، ماڭا كەلدى فىراق،

تەھ - بەتەھ كۆڭلۈمنى قان قىلدى مەنىڭ دەردى فىراق.

يېشىمى: ھەممەيلەنگە شادلىق كەلسە، ماڭا پىراق كەلدى؛ جۇدالىق دەردى يۈرىكىمنى قاتمۇ قات قانغا توشتۇردى.

لەھزە - لەھزە ئۆرتەنىپ كۆڭلۈم مۇدام ئەيلەر فىغان،

نالە ئەيلەر كىم جەرەسدەك يەتتى بۇ گەردى فىراق.

يېشىمى: جۇدالىق ئازابى دادىغا يەتكەنلىكتىن، كۆڭلۈم دەممۇ دەم ئۆرتىنىپ، ھەمىشە قوڭغۇراقتەك نالە - پىغان چېكىدۇ.

تالىئىمنىڭ يوقلۇغى باشىمغا كەلتۈردى ئەلەم،

بۇ مەنىڭ شورىيدە بەختىم يەتكۈزۈپ بەردى فىراق.

يېشىمى: تەلىيىمنىڭ يوقلۇقىدىن بېشىمغا دەرد - ئەلەم كەلدى؛ بۇ شورلۇق بەختىم ماڭا پىراق ئازابىنى تېپىپ بەردى.

بارچەغە سۇبھى تۇلۇئ قىلدى، ماڭا ھىجرانى شامى،

شادلىقنى ئۆزگەگە، كۈلفەتنى كەلتۈردى فىراق.

يېشىمى: ھەممىگە تاڭ ئاتسا، مەن ھىجران كېچىسىنىڭ قاراڭغۇلۇقىدا قالدىم؛ پىراق ماڭا كۈلپەت ئېلىپ كەلدى، باشقىلارغا بولسا، شادلىق.

بۇ غەرىبنىڭ كۆڭلى ھەرگىز شادلىقنى خوشلاماس،
غۇربەت ئىچرە شادلىق بولغايمۇدۇر، دەردى فىراق.
يېشىمى: بۇ غەرىبىنىڭ كۆڭلى مۇتلەق خۇشال بولاي دېمەيدۇ، پىراق دەردى قاپلىغان غۇربەتچىلىكتە، خۇشاللىق بولامتىمۇ - ھە؟

داستان

بىرىنچى داستان

مەنى سورساڭ پەرىلەرنىڭ خانىمەن،
جايىم شەھرى شەبىستاندىن كەلۇرمەن.
فەھىم ئەيلەسەڭ جىن شەھرىنىڭ خانىمەن،
خەزانى يوق گۈلىستاندىن كەلۇرمەن.
يېشىمى: مېنى سورىساڭ، پەرىلەرنىڭ خانىمەن، يۇرتۇم شەبىستاندىن شەھرىدىن كېلىۋاتىمەن؛ بىلسەڭ، جىن شەھرىنىڭ خانىمەن، غازاڭ بولمىغان گۈلىستاندىن كېلىمەن.

ئۇزرانىڭ ھەمدەمى دەريادا جايى،
ئالەمنى كۆيدۈردى ۋامىقنىڭ ئاھى،
ئاتىمنى سورساڭ پەرىلەر شاھى،
ياقۇتلۇق، گەۋھەرلىك كاندىن كەلۇرمەن.
يېشىمى: ئۇزرانىڭ ھەمدىمى دەريادا ئاقتى، ۋامىقنىڭ ئاھ - پەريادى ئالەمنى كۆيدۈردى؛ مېنى «پەرىلەر شاھى»دەيدۇ، ياقۇتلۇق، گۆھەرلىك كاندىن كېلىمەن.

ئەگەر ئاشكار ئەيلەسەم سىررى نىھانىم،
بەش يۈزيىللىق يول بولۇر مەنىڭ مەكانىم.
مەنىڭ ئاتىم پەرىدۇر، يوقتۇر مەكانىم.
بىلسەڭ شەھرى شەبىستاندىن كەلۇرمەن.
يېشىمى: مەخپىيەتلىكىمنى ئاشكارىلىسام، مېنىڭ ماكانىم بەش يۈز يىللىق ئۇزاقتا، ئىسمىم پەرى، تۇرالغۇم يوق، بىلسەڭ، شەبىستان شەھرىدىن كېلىمەن.

شەھرىمىزدە باردۇر ئالتۇن - كۈمۈشلەر،
سەنى ئاشىق، بىزنى مەئشۇق دەمىشلەر،
مەن پەرىمەن، مەندە مەكان نە ئىشلەر،

بىلسەڭ شەھرى شەبىستاندىن كەلۇرمەن.

يېشىمى: شەھرىمىزدىن ئالتۇن - كۈمۈشلەر چىقىدۇ، كىشىلەر سېنى «ئاشىق»، مېنى بولسا، «مەشۇق» دەيدىكەن؛ مەن بىر پەرى تۇرسام، مېنىڭ تۇرالغۇ جايىم نېمە ئىش قىلىسۇن؟ بىلسەڭ، مەن شەبىستان شەھرىدىن كېلىمەن.

شاھرۇخ شاھنىڭ قىزىمەن، ئاتىم بىر گۈلدۇر،
غەممىدىن پەرىلەر شەيدا بۇلبۇلدۇر،
تا ئۆلگۈنچە قىلغان قەرارىم شۇلدۇر.
فەھم ئەيلەسەڭ شەبىستاندىن كەلۇرمەن.

يېشىمى: مەن شاھرۇخ شاھنىڭ قىزىمەن، ئىسمىم بىر گۈلدۇر، مېنىڭ غېمىمدىن پەرىلەر شەيدا بۇلبۇلدەك نالە - پىغان قىلىشىدۇ؛ تا ئۆلگىچە گېپىمدىن يانمايمەن؛ بىلسەڭ، شەبىستان شەھرىدىن كېلىمەن.

ئىككىنچى داستان

ھەسەن ۋەزىر ئۆلدى دەپ، ساڭا سۆيەندىم،
بارغىل بالام، بىر ئاللاھغا تاپشۇردۇم.
بويۇڭ كۆرۈپ بىر نەچچە يىل قۇۋاندىم،
بارغىل بالام، بىر ئاللاھغا تاپشۇردۇم.

يېشىمى: ھەسەن ۋەزىر ئۆلۈپ كەتكەندىن كېيىن، ساڭا تاياندىم، بارغىن بالام، بىر ئاللاھغا تاپشۇردۇم؛ چوڭ بولغىنىڭنى كۆرۈپ، بىر نەچچە يىل قۇۋاندىم، بارغىن بالام، بىر ئاللاھغا تاپشۇردۇم.

بىر يار ئۈچۈن كۆپتىن قانلار يۇتارسەن،
يات يەرلەرگە مەنى تاشلاپ كەتەرسەن.
غەۋۋاس بولۇپ ئىشق بەھرىغە چۆمەرسەن،
بارغىل بالام، بىر ئاللاھغا تاپشۇردۇم،

يېشىمى: بىر يار ئۈچۈن كۆپتىن بۇيان قان يۇتتۇۋاتىسەن، مېنى تاشلاپ يات يەرلەرگە كېتىدىغان بولدۇڭ؛ غەۋۋاس بولۇپ ئىشق دېڭىزىغا چۆمىدىغان بولدۇڭ، بارغىن بالام، بىر ئاللاھغا تاپشۇردۇم.

كۆزۈمنىڭ گەۋھەرى دۇررۇم سەن ئەدىڭ،
فىردەۋسى بىھىشتتە ھۇرۇم سەن ئەدىڭ.
بەختىمنىڭ چىراغى نۇرۇم سەن ئەدىڭ،
بارغىل بالام، بىر ئاللاھغا تاپشۇردۇم.

يېشىمى: سەن كۆزۈمنىڭ گۆھىرى، دۇردانەم ئېدىڭ، بەختىمنىڭ چىرىغى، نۇرۇم جەننەتتىكى ھۆرۈمىمۇ سەن ئېدىڭ، بارغىن بالام، بىر ئاللاھغا تاپشۇردۇم.

كەتەر بولدۇڭ ئەمدى يىراق يەرلەرغە،
مۇرۇۋۋەت ئەيلەگىل ئاجىز قۇللەرغا،
سەلام ئايتغىل بىزنى سوراغانلارغا،
بارغىل بالام، بىر ئاللاھغا تاپشۇردۇم.

يېشىمى: ئەمدى يىراق يەرلەرگە كېتىدىغان بولدۇڭ، ئاجىز قۇللارغا مەردانىلىق قىلغىن، بىزنى سورىغانلارغا سالام ئېيتقىن. خەير، بارغىن بالام، بىر ئاللاھغا تاپشۇردۇم.

ئۈچىنچى داستان

قايغۇ - ھەسرەت بىلەن ئۆمىر
ئۆتكەن بارمۇ، بىلگەن بارمۇ؟
بۇ دۇنيادا مىھنەت تارتىپ،
ئۆتكەن بارمۇ، بىلگەن بارمۇ؟

يېشىمى: ئۆمۈر دېگەن مۇشۇنداق قايغۇ - ھەسرەت بىلەن ئۆتكەن بارمۇ؟ بۇ دۇنيادا جاپا تارتىپ، مۇشۇنداق ئۆتكەن بارمۇ، بۇنى بىلگەن بارمۇ؟

ئۆمرۈم ئۆتتى ھەسرەت بىلەن،
ئىشق يولىدا مىھنەت بىلەن.
يارىم قالدى زۇلمەت بىلەن،
يارنى كۆرمەي ئۆتكەن بارمۇ؟

يېشىمى: ئۆمرۈم ھەسرەت ئىچىدە، ئىشق - مۇھەببەت يولىدا جاپا تارتىش بىلەن ئۆتتى؛ يارىم زۇلمەت ئىچىدە قالدى، يارنى كۆرمەيمۇ ئۆتكەن بارمۇ؟

جۇدالىقنىڭ دەردى يامان،
ھىجران ئوتى قىلدى سامان.
ئاشىقلارنى قىلدى ۋەيران،
مۇرادىغا يەتكەن بارمۇ؟

يېشىمى: جۇدالىقنىڭ دەردى يامان ئىكەن، ھىجران ئوتى چىرايىمنى سامان قىلدى، ئۇ باشقا ئاشىقلارنىمۇ ۋەيران قىلدى، بۇ كويدا زادى مۇرادىغا يەتكەن بارمۇ؟

بۇ دۇنياغا كۆڭۈل بەرمە،
ھەجر ئوتىغا ئۆزۈڭ ئۇرما.
بىۋەفانىڭ يولىن يۈرمە،

ئۆز يارىغا يەتكەن بارمۇ؟

يېشىمى: بۇ دۇنياغا كۆڭۈل بەرمە، جۇدالىق ئوتىغا ئۆزۈڭنى ئۇرما؛ بىۋاپالىق يولىغا ماڭما، ئىشق - مۇھەببەتتە ئۆز يارىنىڭ ۋىسالىغا يەتكەن بارمۇ؟

تۆتىنچى داستان

ئەي پەرىزادى زەمانىم، خاتىرىمنى شاد قىل،
بۇ بۇزۇق كۆڭلۈمنى سەن لۇتفۇڭ بىلە ئاباد قىل،

يېشىمى: ئەي زامانىمنىڭ پەرىزاتى، دىلىمنى شاد قىل؛ ۋەيران بولغان كۆڭلۈمنى مەرھەمىتىڭ بىلەن ئاۋات قىل.

دىلبەرىم مەكتەبدەيۇ مەن يول ئارادا مۇنتەزىر،
ئەي مۇئەللىم، بىر زەمان ئول سەرۋىنى ئازاد قىل.

يېشىمى: دىلبىرىم مەكتەپتە، مەن ئۇنىڭ يولىدا ئىنتىزار، ئەي مۇئەللىم، ئۇ سەرۋى بويلۇق گۈزىلىمنى بىردەم ئارام ئېلىشقا قويىۋەتكىن.

گەر مۇسۇلمانزادە بولساڭ، ئەي ماھى نا مېھرىبان،
شۇم رەقىبى بەد دىيانەت جانىغە بىداد قىل.

يېشىمى: ئەي باغرى تاش دىلبەرىم، ئەگەر مۇسۇلمان بالىسى بولساڭ، بۇ زۇلۇمنى دىيانەتسىز شۇم رەقىبىنىڭ جېنىغا سال.

پادىشاھى ھۇسن بولدۇڭ، ئەي ماھى شىرىن زەبان،
ئەمدى سەن لۇتفۇ كەرەم بىرلە مەنى فەرھاد قىل.

يېشىمى: ئەي شىرىن سۆزلۈكۈم، سەن گۈزەللىك پادىشاھى بولدۇڭ، ئەمدى مەرھەمىتىڭ بىلەن مېنى فەرھاد قىلغىن.

ئەيلەدىڭ جەۋرۇ بىيھەد قەلەندەر جانىغا،
ئەمدى سەن رەسمىي مۇھەببەتنى ماڭا ئىرشاد قىل.

يېشىمى: قەلەندەرنىڭ جېنىغا ھېسابسىز جاپا - مۇشەققەتلەرنى سالدىڭ، ئەمدى مېنى ھەقىقىي مۇھەببەتنىڭ تەرەپكە يېتەكلە.

مەشرەب

بىرىنچى مەشرەب

كەلمەدى يار، كەلمەدى، نە بولدى ئول يار كەلمەدى.
ئاتىنىڭ ئاياغى سۇندى، بولدى بەھانە، كەلمەدى.
يېشىمى:يارغا نېمە بولدىكىن كەلمىدى، ئېتىنىڭ پۇتى سۇنۇپ كەتكىنى باھانە بولدى بولغاي، كەلمىدى.

ئاتىنىڭ ئاياغى سۇنسا، ئات ئالىپ مىنمەسمەدى،
يار كۆڭلى ياردا بولسا، بىر كەلىپ كۆرمەسمەدى.
يېشىمى: ئېتىنىڭ پۇتى سۇنۇپ كەتكەن بولسا، باشقا ئات ئېلىپ مىنسە بولمىدىمۇ؟ يارنىڭ ئۆز يارىغا كۆڭلى بولسا، بىر كېلىپ كۆرمەسمىدى؟

يارنى كەلىپتۇر دەسە، يۈگرەپ چىقاي باشىم بىلەن،
يار يۈرگەن كوچالارغا سۇ سەپەي ياشىم بىلەن.
يېشىمى: يارنى «كەپتۇ»دېسە، بېشىم بىلەن يۈگۈرۈپ چىقاي، يار ماڭغان كوچىلارغا كۆز يېشىم بىلەن سۇ سېپەي.

لەبىڭنى لالەدىن دەرلەر، تىشىڭنى ئۈنچەدىن دەرلەر،
قولۇڭنى گەر سالىپ كەلسەڭ، بۇ كىمنىڭ دىلبەرى دەرلەر.
يېشىمى: كىشىلەر سېنىڭ لېۋىڭنى «لالە گۈلى»، چىشىڭنى بولسا، «ئۈنچە» دەيدۇ، قول سېلىپ مېڭىپ كېلىدىغان بولساڭ، «پاھ، بۇ كىمنىڭ دىلبىرى؟» دەيدۇ.

ئەجەبمۇ كەلمەدىڭ يارىم، يولۇڭغا بارغۇدەك بولدۇم،
قولۇمغا قوش پىچاق ئالىپ، يۈرەكنى يارغۇدەك بولدۇم.
يېشىمى: يارىم، ئەجەبمۇ بىر كەلمىدىڭ، تەقەززا بولغىنىمدىن كېلىدىغان يولۇڭغا بارغىدەك بولدۇم؛ ھەتتا قولۇمغا قوش پىچاق ئېلىپ، يۈرىكىمنى يېرىۋەتكىدەك بولدۇم.

يارنىڭ يۈلەكى ياردىن، يارى بولماسا قايدىن،
خەفچە دەك بويى زىلۋا، شىرىن سۆزلەرى ئاندىن.
يېشىمى: يار دېگەننى يار يۆلەيدۇ، ئىنسانىنىڭ يارى بولمىسا قانداق بولىدۇ؟ بىزنىڭ يارنىڭ بويى تالدەك زىلۋا، گەپ - سۆزلىرى ھەممىدىن شېرىن.

يارىمنىڭ بويى زىلۋا، زىلۋا بويىدا گۆل بار،
شىرىن سۆزلەرى تاتلىق، ئايدەك يۈزىدە خال بار.
يېشىمى: يارىمنىڭ بويى زىلۋا، زىلۋا بويىدا گۈل مىسال بىر گۈزەللىك بار؛ چۈچۈك سۆزلىرى تاتلىق، ئايدەك يۈزىدە خال بار.

ئايغا ئوخشاتاي يارىم، گۈنگە ئوخشاتاي يارىم،
بويلۇرۇڭ سەنىڭ زىلۋا، كىمگە ئوخشاتاي يارىم.

يېشىمى: يارىم، سىنى ئايغا ئوخشاتسام بولۇرمۇ، كۈنگە ئوخشاتسام بولۇرمۇ؟ سىنىڭ زىلۋا بويلىرىڭنى زادى كىمگە ئوخشاتسام بولۇر؟

ئىككىنچى مەشرەب

قارا - قارا قاشلارىڭغا قاتساڭچۇ مەنى،

قارا قاشىنىڭ بازارىدا ساتساڭچۇ مەنى.

يېشىمى: قاپقارا قاشلىرىڭغا مېنى قوشۇۋەتسەڭچۇ، مېنى قارا قاشلار بازارىغا ئاپىرىپ سېتىۋەتسەڭچۇ.

قارا قاشىنىڭ بازارىدا ئالماسا ئەگەر،

كىرپىكىڭنى ئوقيا قىلىپ ئاتساڭچۇ مەنى.

يېشىمى: ئەگەر قارا قاشلار بازىرىدا بىر كىم مېنى ئالمىسا، كىرپىكىڭنى ئوقيا قىلىپ ئېتىۋەتسەڭچۇ.

قايسى بىر ئازارىن ئايتاي جانىمە ئەغيارىنىڭ،

قايسى بىر ئاغرىتقانىڭ كۆڭلۈمنى دەي دىلدارىنىڭ.

يېشىمى: ياتلارنىڭ جېنىمغا سالغان ئازابلىرىدىن قايسى بىرىنى ئېيتاي؟ دىلدارىمدىن كۆرگەن كۆڭۈل رەنجىشلىرىمدىن قايسى بىرىنى دەي؟

قايسى بىر بىرەھلىغىنى تالىئى گۇمراھنىڭ،

قايسى بىر كەجرەۋالىغىنى چەرخى كەجرەفتارىنىڭ.

يېشىمى: ئازغۇن قىسمەتنىڭ قايسى بىر يولسىزلىقلىرىنى ئېيتاي، كاج پەلەكنىڭ قايسى بىر تەتۈرلۈكلىرىنى دەپ تۈگىتەي؟

قايسى ھەسرەت بىرلە ئەرمانىم ۋەفاسىز ۋەسلىنىڭ،

قايسى مىھنەت بىرلە رەنجىن فۇرقەتى خۇنخارىنىڭ.

يېشىمى: ۋاپا قىلمىغىن ۋىسالىنىڭ قايسى بىر ھەسرەت ۋە ئارمانلىرىنى دەي، قانخور پىراقنىڭ قايسى بىر جاپا - مۇشەققەتلىرىنى سۆزلەپ تۈگىتەي؟

غۇربەت ئىچرە، ئەي كۆڭۈل، ئەلدىن ۋەفا ئىستەرنى قوي،

چۈن ۋەفاسىن كۆرمەدىڭ ھەرگىز دىيارۇ يارىنىڭ.

يېشىمى: ئەي كۆڭۈل، بۇ غۇربەتچىلىكتە ئەلدىن ۋاپا ئىزدەشنى قوي، چۈنكى سەن يا ياردىن ۋەيا دىياردىن مۇتلەق ۋاپا كۆرمىدىڭ ئەمەسمۇ؟

بابۇر، ئول گۇل جەۋر ئەتەر، ئەغياردىن نە ياخشىلىق،

گۇلنىڭ ئازارى بۇ بولسا، ۋاھ، نە بولغاي خارنىڭ.

يېشىمى: ئەي بابۇر، ئۇ گۇل جاپا سالغان يەردە، ياتلاردىن نېمە ياخشىلىق كەلسۇن؟ گۇلنىڭ ئازارى بۇ بولسا، تىكەننىڭ قانداق بولۇپ كېتەر - ھە؟

11- مۇقام مۇشاۋەرەك مۇقامى بولسا، چوڭ نەغمە قىسمى 162 مىسرا، تۆت داستان 62 مىسرا، ئىككى مەشرەب 30 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 254 مىسرا شېئىردىن تەركىب تاپقاندۇر.

12- ئىراق مۇقامى

چوڭ نەغمە

مۇقەددىمە

كىرمەگەيمەن جەننەتۇل مەئۋاغە دىلبەر بولماسا،
شىشەپۇشى تۇشمەگەي دەرياغا گەۋھەر بولماسا.
يېشمى: دىلبەر بولمىسا، جەننەتتەك جايغىمۇ كىرمەيمەن، گۆھەر بولمىغان دەرياغا غەۋۋاسمۇ چۈشمەيدۇغۇ.

خالۇ خەتتىنىڭ سىپاھىدىن جەھانگىر ئولدى يار،
ۋەرنە، شاھ ئىقلىمنى ئالغايمۇ لەشكەر بولماسا.
يېشمى: يار ئۈزىنىڭ خال ۋە مىيىق لەشكەرلىرى بىلەن جاھانگىر بولدى، لەشكىرى بولمىغان شاھ بىرەر مەملىكەتنى قانداقمۇ ئالالىسۇن؟

بولمادى مەئلۇم ھىكمەت ئەھلىغە سەيرى قەمەر،
ئاسمانى نىلگۈن سەھنىدە ئەختەر بولماسا.
يېشمى: نىل رەڭ ئاسمان سەھنىسىدە يۇلتۇزلار بولمىغىنىدا ئىدى، ئاينىڭ دەۋر قىلىپ ئايلىنىشىنى دانىشمەنلەر بىلەلمىگەن بولاتتى.

تاپماغاي ئەردى رەۋاجى قىسسەئى ئابىھەيات،
زۇلمەت ئىچرە نەچە يىل خىزرۇ سىكەندەر بولماسا.
يېشمى: ئەگەر خىزىر پەيغەمبەر بىلەن ئىسكەندەر ئابىھايات ئىستەپ، زۇلمەتتە نەچچە يىللاپ يۈرمىگەن بولسا، ئابىھايات توغرىسىدىكى قىسسە بۇ قەدەر تەسىرلىك بولۇپ تارقالمىغان بولاتتى.

سوھبەتى ساھىبدىلان گەرم ئولدى، زاھىد تۇرماغىل،
خىرمەنى ئاتەشكە كىم كىرگەي سەمەندەر بولماسا.
يېشمى: زاھىت ئاقكۆڭۈللەرنىڭ سۆھبىتى قىزىپ كەتتى، بىر چەتتە قاراپ تۇرما، ئەگەر سەمەندەر بولمىسا، ئوتنىڭ ئىچىگە كىم كىرەلەيدۇ؟

ھۆبى بۇ ژۇلدە مولاردىن چۇ دىلگىر ئولماڭىز،
زاھىر ئولماس زىينەتى شەھرى قەلەندەر بولماسا.

يېشىمى: چىچى يەلكىسىگە چۈشۈپ تۇرغانلارنىڭ «ھۇ ئاللاھ» سىلىشلىرىدىن خاپا بولماڭ، چۈنكى قەلەندەر بولمىسا، شەھەرنىڭ زىننىتى گەۋدىلەنمەيدۇ.

نەقشبەندىيلەرگە نەقشى بورىيايى بەسدۇرۇر،
ئەتلەسى گەردۇن ئەگەر بالىنۇ بىستەر بولماسا.
يېشىمى: نەقشبەندىيلەرگە ئاسماننىڭ كۆرپە - ياستۇقلىرى بولمىسىمۇ، بىر پارچە بورا بولسىلا كۇپايە.

ئەژدەھايى بىيشەنى ھەيبەتدە كىم قىلغاي خەراب،
دۇلدۇل ئۈزرە نەئرەئى ئاۋازى ھەيدەر بولماسا.
يېشىمى: ئەگەر دۇلدۇل ئۈستىدە ھەيۋەت بىلەن نەرە تارتىپ تۇرغان شىرى ھەيدەر بولمىغىنىدا، جاڭگالدىكى ئەجدىھانى كىم خاراب قىلالايتتى؟

ئەي زەلىلىي، كەچەيۈ گۈندۈز ئىشىم دىيۋانەلىك،
تا جۇنۇن ئىقلىمدىن مۇلكى مۇسەخخەر بولماسا.
يېشىمى: ئەي زەلىلىي، تاكى جۇنۇن ئىقلىمدىن بىرەر مەملىكەتنى ئىشغال قىلغىمىچە، مەجنۇنلۇق دائىمىي ئىشىم بولىدۇ.

تەئەززە

ئۇتمۇ ھەم بار، گۈلمۇ ھەم بار يارنىڭ رۇخسارىدا،
يارمۇ ھەم بار، ئوقمۇ ھەم بار ئول كۆزى خۇنخارىدا.
يېشىمى: يارنىڭ رۇخسارىدا، ئۇتمۇ بار ھەم گۈلمۇ بار، قانخور كۆزىدە يامۇ بار ھەم ئوقمۇ بار.

زەئفەران ھەم، مۇشك ھەم، ئەنبەرمۇ ھەم، سۇنبۇلمۇ ھەم،
جانمۇ ھەم، ئىيمانمۇ ھەم ئول لەئلى شەكەر بارىدا.
يېشىمى: ئاشۇ شېكەر تۆكۈلۈپ تۇرغان لېۋىدە، زەپەرمۇ، ئىپارمۇ، ئەنبەرمۇ، سۇنبۇلمۇ، جانمۇ، ئىمانمۇ ھەممىسى بار.

زۇلمى ھەم، رەھمەتمۇ ھەم، فۇرقەتمۇ ھەم، ئىششرەتمۇ ھەم،
زەھر ھەم، شەكەرمۇ ھەم، ئول ۋەسل ئىشرەتزارىدا.
يېشىمى: ۋەسلىنىڭ ئىشرەتزارىدا، زۇلۇممۇ، شەپقەتمۇ، پىراقمۇ، ئىشرەتمۇ، زەھەرمۇ، شېكەرمۇ تېپىلىدۇ.

مەن ئەرۈرمەن ئىشقىدا ھەيران، تۇمەن ھەسرەت بىلە،
بىئەدەد ئاسىغلىق زۇلغىنىڭ ھەر تارىدا.

يېشىمى: مەن ئۇنىڭ ئىشق - مۇھەببىتىنىڭ دەردىدە، تۇمەن ھەسرەت چېكىمەن، لېكىن چېچىنىڭ ھەربىر تېلىغا بىھېساب دەردسىزلىكنىڭ ئېسقىلىق تۇرغىنىغا ھەيرانمەن.

سەرنىۋىشتىمدۇر مەنىڭ ئوتىدا كۆيمەك سۇبھۇ شام،
گۇللارى ئەل ئىلكىدە، جانۇ دىلىمدۇر خارىدا.

يېشىمى: مېنىڭ پېشانەمگە پۈتۈلگىنى كېچە - كۈندۈز ئۇنىڭ ئوتىدا كۆيۈشتۇر؛ ئۇنىڭ گۈلى باشقىلارنىڭ قولىدا - يۇ، جېنىم بىلەن دىلىم بولسا، ئۇنىڭ تىكىنىدە.

زەئفەران يۈز مەندەدۇر، ئەلنىڭ دىماغى تازەدۇر،
مۇشكۇ ئەنبەر سۇنبۇلىدىن بىخەبەر ھەر سارىدا.

يېشىمى: مېنىڭ يۈزۈم دەرد - ئەلەمدىن زەپىران، ئەمما، ئۇنىڭ ئىپار - ئەنبەر چېچىدىن خەۋەردىمۇ بولمىغان باشقا جايلاردىكى كىشىلەرنىڭ كۆڭلى بولسا، خوشالدۇر.

ئەلگە راھەت، نازۇ نىئمەتدۇر ئەزەل قەسسامىدىن،
كۆيمەكۇ ئۆلمەك ساڭاكىم بولماغاچ گۈل نارىدا.

يېشىمى: راھەت بىلەن نازۇ نېمەت ئەزەل تەقسىماتچىسى تەرىپىدىن باشقىلارغا تەقسىم قىلىپ بېرىلگەن. ئەمما ئۇنىڭ دوزىخىدا گۈل بولمىغانلىقتىن، كۆيۈپ ئۆلۈش ساڭا نېسىپ قىلىنغاندۇر.

كۈلغە پاتتىم، ئوتغا تۇشتۇم، بىلمەدىم نە نەۋئ مەن،
غەرق ئولۇپ بولدۇم فەنا ئىكى كۆزۈم خۇنخارىدا.

يېشىمى: مەن زادى نېمە بولدۇم ھېچ بىلمىدىم؛ كۈلگە مىلەندىم، ئوتقا چۈشتۈم، ئىككى كۆزۈمدىن ئاققان قانلىق ياشقا غەرق بولۇپ كەتتىم.

مۇلمۇ ھەم، ساغەرمۇ ھەم بار، ھەم نەباتۇ لەئلىدە،
تازە گۈلدەك ماھى بەدرى مىھرى پۇر ئەنۋارىدا.

يېشىمى: ئۇنىڭ لېۋىدە مەيمۇ، قەدەھمۇ ھەم ناۋاتمۇ بار؛ گۈلدەك پاك يۈزىدە، تولۇن ئاي بىلەن قوياشنىڭ نۇرى بار.

بۇ مەنىڭ كۆڭلۇم مۇسەلسەل زۇلفىنىڭ تارىغا بەند،
بەلكى چىرماشتى تەنىمگە ئىشق ئوتى ھەر سارىدا.

يېشىمى: كۆڭلۈم ئۇنىڭ چاچلىرىنىڭ زەنجىردەك تالالىرىغا باغلىنىپ قالدى، بەلكى ئۇنىڭ ئىشق ئوتى تەرەپ - تەرەپتىن تېنىمگە چىرماشتى.

ئەيشى راھەت ئەلگە، دەردىن جانغا ئال، گۇمنامكىم،
مۇئتەبەردۇر دەردۇ مىھنەت ئىشقىنىڭ بازارىدا.

يېشىمى: ئەي گۇمنام، راھەتلىك ياشام ئەلگە بولسۇن، ئۇنىڭ دەردىنى جېنىڭغا سىتىۋالغىنىڭكى، ئىشق - مۇھەببەت بازارىدا، دەرد - ئەلەم دېگەن ئەتىۋارلىق نەرسىدۇر.

تەئەززە چۇشۇرگىسى

ئەيشى راھەت ئەلگە، دەردىن جانغا ئال، گۇمنامكىم،
مۇئتەبەردۇر دەردۇ مىھنەت ئىشقىنىڭ بازارىدا.
يېشىمى: راھەتلىك ياشام ئەلگە بولسۇن، ئەي گۇمنام، ئۇنىڭ دەردىنى جېنىڭغا سېتىۋالغىنىكى، ئىشق - مۇھەببەتنىڭ بازارىدا، دەرد - ئەلەم دېگەن ئەتىۋارلىق نەرسىدۇر.

نۇسخە

نىگارا، ئىشتىياقىڭدا زەئىفۇ ناتەۋان بولدۇم،
ھەمىشە دەر - بەدەر ئالەم ئارا بىخانۇمان بولدۇم.
يېشىمى: ئەي نىگار، ئىشتىياقىڭدا زەئىپ ۋە كۈچسىز بولۇپ قالدىم؛ جاھاندا ھەمىشە ئىشكمۇ - ئىشىك يۈرىدىغان، ئۆي - ماكانسىز بىر ئاققۇن بولۇپ قالدىم.

نەتەي ئاۋارە بولماي بىر سەنىڭدەك غەمگۇزارىم يوق،
كۆيۈپ فۇرقەت ئوتىدا مۇبتەلائى لامەكان بولدۇم.
يېشىمى: سەندىن باشقا غەمگۇزارىم بولمىسا، پىراق ئوتىدا كۆيۈپ، ماكانسىزغا ئايلىنىپ قالغان تۇرسام، سەرگەردان بولماي قانداق قىلاتتىم، ئەمىسە؟

قادالدى كىرفىكىڭنىڭ نەشتەرى بۇ خەستە جانىمغا،
غەمۇ مىھنەت ئىچىدە دەرد تارتىپ زەئفەران بولدۇم.
يېشىمى: كىرپىكىڭنىڭ نەشتىرى خەستە جېنىمغا سانچىلدى، غەم ۋە جاپا ئىچىدە دەرد تارتىپ، يۈزۈم زەپىران بولدى.

خىرامان ناز ئىلەكىم تازە گۇلدەك ئاچىلىپ چىقساڭ،
جەمالىڭ شەۋقىنى ئول دەم كۆرۈپۇ شادمان بولدۇم.
يېشىمى: يېڭىلا پورەكلىگەن گۇلدەك ئېچىلىپ، ناز - ئىستىغنا بىلەن لەرزان يۈرۈپ چىققىنىڭدا، جامالىڭنىڭ پەيزىنى كۆرۈپ، بەكمۇ خۇشال بولدۇم.

ساڭا بۇ ئەرزى ھالىمنى بەيان ئەيلەرگە يوق تاقەت،
تۇتۇپ غەم لەشكەرى قويماس ياقامنى، بىزەبان بولدۇم.
يېشىمى: غەم لەشكەرى ياقامنى مەھكەم بوغۇۋالغاچقا، ئۇن چىقىرالماي قالدىم. شۇ تاپتا، ساڭا بۇ ئەرز - ئەھۋالىمنى بايان قىلغىدەك كۈچمۇ قالمىدى.

نەتەي، بىچارەئى غەمگىن قىلىپدۇر دەرد ئىلە ھىجران،
سارىخ رۇخسارە ھەجرىڭ ئوتىدىن بەرگى خەزان بولدۇم.
يېشىمى: ھىجران بىلەن دەرد مېنى غەمكىن، بىچارە قىلىپ قويدى. جۇدالىقىڭ ئوتىدىن چىرايىم سارغىيىپ، كۈزدىكى غازاڭ بولۇپ قالدىم، قانداق قىلارمەن؟

جەمالىڭ ھەسرەتىدە ئۆرتەنۇر شامۇ سەھەر جانىم،
بولۇپ مەجنۇن كەبى ئالەمدە رۇسۋايى جەھان بولدۇم.
يېشىمى: جامالىڭنىڭ ھەسرىتىدە جېنىم تۈندىن تاڭغىچە ئۆرتىنىدۇ؛ بۇ ئالەمدە مەجنۇنغا ئوخشاش جاھاننىڭ رەسۋاسىغا ئايلىنىپ قالدىم.

فىراقىي، خەستەدىل ئاشۇفتە بولدى ئايرىلىپ سەندىن،
فىراقىڭ دەردىگە مەھرەم، جەفاغا ھەمزەبان بولدۇم.
يېشىمى: فىراقىي سەندىن ئايرىلىپ قالغاندىن كېيىن، دىلى سۇندى، پەرىشان بولدى؛ پىراقىڭ دەردى بىلەن سىرداش، جاپايىڭ بىلەن سۆھبەتداش بولۇپ قالدى.

نۇسخە چۇشۇرگىسى

فىراقىي، خەستە دىل ئاشۇفتە بولدى ئايرىلىپ سەندىن،
فىراقىڭ دەردىگە مەھرەم، جەفاغا ھەمزەبان بولدۇم،
يېشىمى: فىراقىي سەندىن ئايرىلىپ قالغاندىن كېيىن، دىلى سۇندى، پەرىشان بولدى؛ پىراقىڭ دەردى بىلەن سىرداش، جاپايىڭ بىلەن سۆھبەتداش بولۇپ قالدى.

مۇستەھزاد

ساقىيا، جامىمنى ساف ئەيلە مەيى ئەنۋاردىن،
ئەيلەگىل كۆڭلۈمنى خالىي جۇملەئى ئەغياردىن.
يېشىمى: ئەي ساقىي، قەدەھىمنى نۇر شارابى بىلەن پاك قىلغىن، كۆڭلۈمنى پۈتكۈل رەقىبلەردىن خالىي قىلغىن.

مەست ئەيلەپ ھۇشۇم ئال، قىلغىل خۇمارىدى خەلاس،
ھەم خۇمارى ئۈزلۈكىدىن ئىت ھەم پەردەئى پىنداردىن.
يېشىمى: مەست قىلىپ ھۇشۇمنى يوقات، خۇماردىن خالاس قىل. ھەم ئۈزلۈك خۇمارىدىن ھەم كىبىر پەردىسىدىن قۇتۇلدۇرغىن.

ھەجرىنىڭ ئەندۇھىدىن بولدى كۆزۈم يىغلاپ بەسىر،

كاشكى بولغاي ئەدى بىينا كۆزۈم دىيداردىن.

يېشىمى: ھىجران قايغۇسىدا كۆپ يىغلاپ، كۆزۈم تۇتۇلدى؛ كاشكى ئۇنىڭ دىدارىغا مۇيەسسەر بولسام، بۇ ھالدا، كۆزۈم روشەنلەشكەن بولاتتى.

گەر بەھار ئۆتكەچ تولا سارغارسا يافراقلار نە تاڭ،

سارغارىپ يۈز غەم بىلەن بولسە جۇدا غەمخاردىن.

يېشىمى: باھار ئۆتكەندىن كېيىن، ياپراقلارنىڭ سارغىيىشى ئەجەبلىنەرلىك ئەمەس، چۈنكى غەمخورىدىن ئايرىلغان كىشىنىڭمۇ چىرايى غەم بىلەن سارغىيىپ كېتىدۇ ئەمەسمۇ؟

ۋەسل قەردىن بىلمەگەنگە ھەجر ئوتى پاداش ئەمىش،

بولما نەۋمىد، ئەي زۇھۇرىي، بۇرنا سۆيگەن ياردىن.

يېشىمى: ئەي زۇھۇرىي، ھىجران ئوتى ئازابى ۋىسالنىڭ قەدرىنى بىلمىگەنلەر ئۈچۈن مۇكاپاتمىش. شۇڭا سۆيگەن يارىڭدىن ئۈمىدسىزلەنمە.

جۇلا

ئەي پەرى رۇخسارلار، بىزگە نىگاھ ئەيلەپ ئۆتۈڭ،

بىر نەزەر بىرلە گەدانى پادشاھ ئەيلەپ ئۆتۈڭ.

يېشىمى: ئەي پەرى يۈزلۈك، ماڭىمۇ نەزەر سېلىپ ئۆتۈڭ؛ «لەپپىدە» بىر قاراپ قويۇش بىلەن، مەن گادايىنى پادىشاھ ئەيلەپ ئۆتۈڭ.

گەرچە ئۆتكەندە كىرەرسىز كۆپ كىشىنىڭ قانىنا،

بۇ گەدا كۆڭلى ئۈچۈن مۇنچە گۇناھ ئەيلەپ ئۆتۈڭ.

يېشىمى: دەرۋەقە ھەر ئۆتكىنىڭىزدە نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ قېنىغا كىرىسىز (خەقلەر نامەھرەم كۆزى بىلەن سىزگە قارايدۇ)، مەن گادايىنىڭ كۆڭلى ئۈچۈن، مۇنچىلىك گۇناھنى قىلىپ ئۆتۈڭ.

خارلىق ھەددىن ئاشۇرماڭ، چۈنكى ئىززەت يولدادۇر،

ئاتىڭىز نەئلىندە بىزنى خاكى راھ ئەيلەپ ئۆتۈڭ.

يېشىمى: خارلاشنى چېكىدىن ئاشۇرىۋەتمەڭ، چۈنكى قاتتىقلىق دېگەنمۇ ئۆز يولىدا بولغىنى تۈزۈك. مېنى ھېچ بولمىسا، ئېتىڭىزنىڭ تۇۋىقى ئاستىدىكى يول توپىسىچىلىك كۆرۈپ ئۆتۈڭ.

ھەر قاچان جان بەرسەم ئول قەددۇ ئاغىز يادى بىلە،

ئەي مۇھىبلار، تۇربەتىم ئۈستىدە ئاھ ئەيلەپ ئۆتۈڭ.

يېشىمى: ئەي دوستلار، ناۋادا ئۇنىڭ قەددى - قامىتى ۋە لېۋىنى ئەسلەش بىلەن ئۆلۈپ كېتىپ قالسام، قەبرەم يېنىدىن ئۆتكەندە، بىر «ئاھ» ئۇرۇپ قويۇڭلار.

ھەر نەچچەكىم، سىزگە زەھمەتتۇر، زەكاتى ھۇسىن ئۇچۇن،
ئىلتىفاتى لۇتفىي سارى گاھى گاھ ئەيلەپ ئۆتۈك.
يېشىمى: سىزگە ھەرقانچە زەخمەت يەتسىمۇ، ھۆسنىڭىزنىڭ زاكىتى ئۈچۈن، لۇتفىيغا ئالا - سىرا تاشلاپ ئۆتۈڭ.

سەنەم

بىرىنچى ئاھاڭ

باغدا بىر گۇل بار ئەدى، شاخىدا بۇلبۇل سايرادى،
ئەجەب خۇدانىڭ تەقدىرى يارنى مەندىن ئايرىدى.
يېشىمى: باغدا بىرگۇل بار ئىدى، شېخىدا بۇلبۇل سايرىدى، ئاللاھنىڭ تەقدىرى ئەجەبمۇ يارنى مەندىن ئايرىۋەتتى.

بۇلبۇل دەگەن بىر قۇشتۇر، سايراسا ئۈنى خۇشتۇر،
بەش گۇنلۇك شۇ ئالەمدە يار بىلەن كۆڭۈل خۇشتۇر.
يېشىمى: «بۇلبۇل» دېگەن بىر قۇشتۇر، سايرىسا ئۈنى خۇشتۇر، تۆت كۈنلۈك شۇ ئالەمدە يار بىلەن كۆڭۈل خۇشتۇر.

ئىزدەمەس كۆڭلۇم مەنىڭ بار ئىزلەگەننىڭ يارى بول،
كىم سەنى يارىم دەسە، بارىب شۇنىڭ گۇلزارى بول.
يېشىمى: مېنىڭ كۆڭلۈم يار ئىزدىمەيدۇ، چۈنكى مېنىڭ يارىم بار؛ سەن ئىزدىگەن، كۆيگەن ئادەمنىڭ يارى بول، كىم سېنى «يارىم» دېسە، سۆيسە، ئاندىن بېرىپ شۇنىڭ گۈلزارى بولساڭ بولىدۇ.

خۇش بەخت - سەئادەتتۇر، كىشى جانانىغا يەتسە،
چەكىپ جەۋرۇ - جافالارنى كۆزى مەستانەغە يەتسە،
يېشىمى: ئىنسان جەبىر - جاپالارنى چەكسىمۇ، كۆزى سۆيگەن يارىنى كۆرسە، ئاخىردا ئۇ جانانىنىڭ ۋىسالىغا يەتسە، بۇ - خۇش بەخت - سەئادەتتۇر.

ئىككىنچى ئاھاڭ

ئەي يۈزى نەسرىن، قامەتى شەمشاد،
نەچچە قىلۇرسەن جانىمە بىداد.

يېشىمى: ئەي يۈزى نەسرىن، قامىتى شەمشادقا ئوخشايدىغان يار، جېنىمغا نېمانچە زۇلۇم سالىسەن؟

سەن كەبى پۈركار، شىۋەسى بىسيار،
بىلمەدى، ئەي يار، ھېچبىر كىشى ياد.
يېشىمى: ئەي يار، سەندەك تەجرىبىلىك، خۇلقلۇق ۋە ناز - ئىستىغنالىق ئىنسانىنى تېخى ھېچ كىشى بىلىپ يەتمىدى.

جەۋرىدە نادىر، زۇلۇمدا ماھىر،
ئىشۋەدە قادىر، غەمزەدە ئۇستاد.
يېشىمى: جاپا سېلىشتا نادىر، زۇلۇم قىلىشقا ماھىر، ناز - خۇلق قىلىشقا قادىر، غەمزىگە ئۇستا.

يارنىڭ غەمىدىن، ھەجر ئەلەمىدىن،
سەبر كەمىدىن نالەيۇ فەرياد.
يېشىمى: يارنىڭ غېمىدىن ئايرىلىش ئازابىدىن، سەۋر - تاقەتنىڭ كەملىكىدىن داد - پەرياد!

بابۇرى بىدىل، ئەي بۇتى قاتىل،
جەۋرۇڭغا مايىل، زۇلمۇڭغا مۇئتاد.
يېشىمى: ئەي مۇتلەق گۈزەل سەنەم، شەيدا ئاشىنىڭ بابۇر جەبرىڭگە خۇشتار، زۇلمۇڭغا كۆنۈك.

چوڭ سەلىقە

بۇ ئەلدە باردۇر ئىككى مەھپەيكەر،
بىرى قەندۇ بىرىسى شەھدۇ شەكەر.
يېشىمى: بۇ ئەلدە ئىككى ئاي يۈزلۈك بار: بىرى قەندەك، يەنە بىرى ھەسەل بىلەن شېكەردەك.

بىرىنىڭ ئارەزى خۇرشىدى تابان،
بىرىنىڭ كۆزلەرى كۇففارى خەيبەر.
يېشىمى: بىرىنىڭ رۇخسارى نۇرلۇق قۇياشتەك؛ يەنە بىرىنىڭ كۆزلىرى خەيبەر كۇپپارلىرىنىڭكىدەك قاپقارا.

بىرىنىڭ زۇلفۇ خالى دانەيۇ دام،
بىرىنىڭ قامەتى سەرۋۇ سەنەۋبەر.
يېشىمى: بىرىنىڭ چېچى گوياكى تۇزاق، مېڭى نوقۇت دانىسىدەك چوڭ؛ يەنە بىرىنىڭ قامىتى سەرۋى بىلەن سەنەۋبەردەك گۈزەل.

بىرىنىڭ لەبلەرى ياقۇتى سىيراپ،
بىرىنىڭ تىشلارى پاكىزە گەۋھەر.
يېشىمى: بىرىنىڭ لېۋى سۇزۇك ياقۇت؛ يەنە بىرىنىڭ چىشلىرى پاكىزە گۆھەر.

بىرىنىڭ غەبغەبىدۇر سىيبى سىيمىن،
بىرىنىڭ ئىكى بادامى مۇقەششەر.
يېشىمى: بىرىنىڭ مەڭزى ئاق ئالمىدەك چىرايلىق؛ يەنە بىرىنىڭ ئىككى قاپىقى بادەمدەك يارىشىملىق.

بىرى سۇلتانى ئىقلىمى مەلاھەت،
بىرى ھۇسىن ئەلىدە خاقانى قەيسەر.
يېشىمى: بىرى گۈزەللىك ئىقلىمىنىڭ سۇلتانى؛ يەنە بىرى ھۆسىن ئېلىنىڭ بۈيۈك خاقانى.

بىرىنىڭ غەمزەسى جەرراھى ئۇستاد،
بىرىنىڭ كىرفىكى ئالماسۇ خەنجەر.
يېشىمى: بىرىنىڭ غەمزىسى ئۇستا جەرراھنىڭ پىچىقىدەك ئۆتكۈر؛ يەنە بىرىنىڭ كىرپىكى ئالماس ۋە خەنجەردەك كەسكۈر.

بىرىنىڭ ئىكى قاشىدۇر ياڭى ئاي،
بىرىنىڭ تەلئەتىدۇر ئەيدى ئەكبەر.
يېشىمى: بىرىنىڭ ئىككى قېشى خۇددى يېڭى چىققان ئاي؛ يەنە بىرىنىڭ رۇخسارى - تەلەتى بايرام چىراي.

بىرىگە چاكارۇ بەندە ئاتايى،
بىرىگە خادىمۇ دائىمىي كەمتەر.
يېشىمى: ئاتايى بىرىگە چاكار ۋە قۇل؛ يەنە بىرىگە ھەمىشە بولىدۇ پۇت - قول.

كىچىك سەلىقە

بىرىنچى ئاھاڭ

دەھرىنىڭ شەكلىنى كۆركىم، بولدى ھالى ئۆزگەچە،
بىلمان، ئايا، بارمۇدۇر ئانىڭ خەيالى ئۆزگەچە.
يېشىمى: جاھاننىڭ قىياپىتىگە قارا، ئەھۋالى ئۆزگىرىپ كەتتى؛ يا ئۇنىڭ باشقىچە خىيالى بارمىدۇ، بۇنى بىلەلمىدىم.

تەقۋا ئەيلەپ دەير ئارا يول تاپمادۇق، كەل، ئەي رەفىق،
مەست ئولۇپ مەيخارەلەر يەڭلىغ بارالى ئۆزگەچە.
يېشىمى: تەقۋادارلىق قىلىپ، مەيخانىغا يېقىن بولمىدۇق. ئەي دوست، كەل، مەست بولۇپ، مەيخورلاردەك باشقىچە يول تۇتايلى.

ئەي مۇسەۋۋىر، سەھۋ ئەيلەپ قىلما تەسۋىردىن خەيال،
كۆزۈ قاشى ئۆزگە ئانىڭ، خەتتۇ خالى ئۆزگەچە.
يېشىمى: ئەي رەسسام، ئۇنىڭ كۆز - قاشلىرى باشقىچە، مىيىق ۋە مېڭى ئۆزگىچە، سەۋەنلىك قىلىپ، سۈرىتىنى خاتا سىزىپ قويمىغىن.

بۇلھەۋەسلەر غەمىنى ئەيلەپ كەلىڭ، ئەھبابىكىم،
تەلمۈرۈپ ئوترۇسىدا ئانىڭ تۇرالى ئۆزگەچە.
يېشىمى: ئەي دوستلار، ھەۋاسكارلارغا خاس ئوي - پىكىر بىلەن كېلىڭلاركى، ئۇنىڭ ئۇدۇلىدا باشقىدىن تەلمۈرۈپ تۇرايلى.

تاب كەلتۈرمەس نەزەر ھۆسنى جەھان ئاراسىغا،
ياشۇرۇن كۆپ پەردە كەينىدىن قارالى ئۆزگەچە.
يېشىمى: جاھاننى چاقناتقۇچى ھۆسنىن - جامالىغا بىۋاستە قارىساق، كۆز بەرداشلىق بېرەلمەيدۇكى، جىق پەردىلەرنىڭ كەينىدە تۇرۇپ، يوشۇرۇنچە قارايلى.

سارغارىپ گاھى قىزارىپ مېھرۇ مەھ بىر ھال ئەمەس،
ئەيلەمىش ئانى ئىزارى ئىنفىئالى ئۆزگەچە.
يېشىمى: قۇياش بىلەن ئاي بەزىدە سارغىيىپ، بەزىدە قىزىرىپ، بىر خىل تۇرمايدۇكى، يار رۇخسارىنىڭ گۈزەللىكى كەلتۈرگەن خىجىللىق ئۇلارنى ئاشۇنداق قىلىپ قويغانمىش.

ئىشق ئارا قەدر ئىستەسەڭ بىباك بولكىم، ئۆزگەدۇر،
ئەھلى تەۋا ئاندا، رىندى لا ئۇبالى ئۆزگەچە،
يېشىمى: ئاشىقلىقتا قەدىر - قىممەت تاپاي دېسەڭ، قورقماس بولكى، ئۇ يەردە تەقۋادارلار باشقىچە، جېنىدىن تويغانلار باشقىچە بولىدۇ.

قىلسا كۆز غارەت كۆڭۈلنى، يۈز قىلۇر ئۆرتەرگە جەھد،
زۇلف ئاڭا تەقۋىيە ئەيلەپ جىسمى دالى ئۆزگەچە.
يېشىمى: كۆز كۆڭۈلنى ئوۋلىۋالسا، يۈز ئۇنى ئۆرتەشكە تىرىشىدۇ، چاچ ئۇلار (كۆز بىلەن يۈز)نى قوللاپ قۇۋۋەتلەيدۇ- دە، نەتىجىدە، ئاشىقنىڭ گەۋدىسىنى دال (د) ھەرپىدەك ئېگىۋېتىدۇ.

دەھر ھەر چەند كۈلسە، ئەرشىي، سەن سارى بىل زەھرخەند،

بارمۇ جان قەسدىن قىلۇردىن ئىھتىمالى ئۆزگەچە.

يېشىمى: ئەي ئەرشىي، زامان ھەرقانچە كۈلگەن بىلەن ساڭا كەلگەندە زەھەرخەندىلىك قىلىدۇ، ئۇنىڭ جانىنى قەستلەشتىن باشقىچە ئېھتىمالىمۇ بارمۇ؟ بۇنى بىلىپ باق.

ئىككىنچى ئاھاڭ

يۈزۈڭنى كۆردۈم، ئەي، خۇرشىدى تابان،

دەمەن خۇرشىدى تابان، نۇرى ئىيمان.

يېشىمى: ئەي، سېنىڭ يۈزۈڭ نۇرلۇق قۇياشتۇر، قۇياشلا ئەمەس، بەلكى ئىمانىڭ نۇرىدۇر.

مۇسۇلمانزادە بولساڭ رەھم قىلغىن،

يۈتارمەن فۇرقەتىڭدىن ھەر زەمان قان.

يېشىمى: پىراقىڭدا دائىم قان يۇتۇۋاتىمەن، مۇسۇلمان بالىسى بولساڭ، ماڭا رەھىم قىلغىن.

قىلۇر ھەسرەت بىلەن يۈز ئافەرىنلەر،

ئەگەر كۆرسە يۈزۈڭنى ماھى كەنئان.

يېشىمى: ئەگەر كەنئانىنىڭ ئېيى («كەنئانىنىڭ ئېيى» ئاتالغان يۈسۈپ ئەلەيھىسسالام) سېنىڭ يۈزۈڭنى كۆرسە، ھەسرەت چەككەن ھالدا، يۈزلەپ ئاپىرىن ئېيتىدۇ.

بىرەر سورساڭ نە بولۇر ئاغرىقىمنى،

سەنىڭدەك يوقتۇرۇر دەردىمگە دەرمان.

يېشىمى: ئاغرىقىمغا سېنىڭدەك شىپالىق يوقكى، مېنى يوقلاپ، ئاغرىقىمنى بىرەر قېتىم سوراپ قويساڭ نېمە بولار؟

ئەگەر ھەجرىڭدە ئۆلسەم، ئاي پەرىزاد،

ئىچىڭ ئاغرىپ بولۇرسەن سەن پۇشەيمان.

يېشىمى: ئەي پەرىزات، ئەگەر سېنىڭ جۇدالىقىڭدا ئۆلۈپ كەتسەم، ئىچىڭ ئاغرىپ پۇشايمانغا قالىسەن.

سەنىڭدەك ياخشىلىقدا يوق جەھاندا،

يامانلىقدا مەنىڭدەك يوقتۇر، ئەي جان.

يېشىمى: ئەي جان، جاھاندا سېنىڭدەك ياخشى يوق، مېنىڭدەك يامان يوق.

ئوشۇل گۈندىنكى كۆردىسۇم ئارەزىڭنى،

بولۇپمەن قۇللارىڭغا بەندە فەرمان.

يېشىمى: يۈزۈڭنى كۆرگەن ئاشۇ كۈندىن باشلاپ، قۇللىرىڭنىڭ پەرمانىنى تۇتۇپ كېلىۋاتىمەن.

ئالىپسەن تاقەتۇ سەبرۇ قەرارىم،
يۈرەككە تاكى قويدۇڭ داغى ھىجران.
يېشىمى: يۈرىكىمنى قاچان ھىجران دېغىدا قويدۇڭ، شۇندىن باشلاپلا، مەندىن سەۋر، تاقەت ۋە تىنچلىق دېگەنلەرنى ئېلىپ كەتتىڭ.

قەلەندەر تا تىرىكدۇر بۇ جەھاندە،
قىلۇر ۋەسفىڭ سەنىڭ، ئەي ماھى دەۋران.
يېشىمى: ئەي دەۋراننىڭ ئېيى، قەلەندەر بۇ جاھاندا ھاياتلا بولىدىكەن، سېنىڭ تەۋسىپ - تەرىپىڭنى قىلىدۇ.

كىچىك سەلىقە چۇشۇرگىسى

دەھر ھەر چەند كۈلسە، ئەرشىي، سەن سارى بىل زەھر خەند،
بارمۇ جان قەسدىن قىلۇردىن ئىھتىمالى ئۆزگەچە.
يېشىمى: ئەي ئەرشىي، جاھان ھەرقانچە كۈلگەن بىلەن، ساڭا كەلگەندە زەھەرخەندىلىك قىلىدۇ. ئۇنىڭ جانىنى قەستلەشتىن باشقىچە ئېھتىمالىمۇ بارمۇ؟ بۇنى بىلىپ باققىن.

پېشرەۋ

بىرىنچى ئاھاڭ

باغدا ئاچىلدى بىر تۈپ قىزىلگۈل،
سايرادى شاختا مەستانە بۇلبۇل.
يېشىمى: باغدا بىر تۈپ قىزىلگۈل ئېچىلدى، شېخىدا مەستانە بۇلبۇل سايرىدى.

باغدا قىزىلگۈل ھەرجايدا بولماس،
ھەرجايدا بولسا سەنىڭچە بولماس.
يېشىمى: قىزىلگۈل دېگەن باغنىڭ ھەممە يېرىدە بولىۋەرمەيدۇ، قەيەردە بولمىسۇن، ساڭا يەتمەيدۇ.

كۆردۈم يۈزۈڭنى ھەيرانە بولدۇم،
ئەقلۇ ھۇشۇمدىن بىگانە بولدۇم.
يېشىمى: يۈزۈڭنى كۆرۈپلا، سېنىڭ ھەيرانىڭ بولدۇم، ئەقىل - ھۇشۇمدىن بىگانە بولدۇم.

ھەيرانە قىلغان ئايدەك يۈزۈڭدۇر،
مەستانە قىلغان شىرىن سۆزۈڭدۇر.
يېشىمى: ھەيرانىڭ قىلغان ئايدەك يۈزۈڭدۇر، مەستانە قىلغان شېرىن سۆزۈڭدۇر.

ئىككىنچى ئاھاڭ

مەرۋايىت ئەسىل نەرسە ئىنجۇ - مارجان ئىچىدە،
يارىم ماڭا گۈل تۇتتى خەلقى ئالەم ئىچىدە.
يېشىمى: ئۈنچە - مارجان ئىچىدە، مەرۋايىت ئېسىل نەرسىدۇر. يارىم ماڭا خەلقىئالەم ئالدىدا گۈل تۇتتى.

ئەي خۇشتارمەن - ئۇ، خۇشتارمەن.
يارىم ماڭا گۈل تۇتتى خەلقى ئالەم ئىچىدە.
يېشىمى: يارىمنىڭ خەلقىئالەم ئالدىدىلا ماڭا گۈل تۇتقىنىغا بەك خۇش بولدۇم.

گۈلنى مەن ئالاي دەسەم گۈل تىكەننىڭ ئىچىدە،
گۈلگە مەيلىم بار ئەدى گۈل بەدەننىڭ ئىچىدە،.
يېشىمى: گۈلنى مەن ئۈزىۋالاي دېسەم، گۈل تىكەننىڭ ئارىسىدا تۇرۇپتۇ. گۈلبەدەنلەرنىڭ ئىچىدە، گۈلگە مەيلىم بار ئىدى.

ئەي خۇشتارمەن- ئۇ، خۇشتارمەن،
گۈلگە مەيلىم بار ئەدى گۈل بەدەننى ئىچىدە.
يېشىمى: گۈلبەدەنلەرنىڭ ئىچىدە، گۈلگە مەيلىم بار ئىدى، چۈنكى مەن ئۈنىڭغا بەك خۇشتار ئىدىم.

ئۈچىنچى ئاھاڭ

گۈل كۆرۈپ گۈلزاردا مەن ساڭا ھىچ ئوخشاتمادىم،
تاللاپ سۆيگەن يارىمسەن باشقاغا قاش ئاتمادىم.
يېشىمى: گۈلزاردا گۈللەرنى كۆرۈپ، ھېچقايسىسىنى ساڭا ئوخشاتمىدىم. تاللاپ سۆيگەن يارىمسەن، باشقىغا قاش ئاتمادىم.

يارنى يار دەمدۇر كىشى، يامانىنى يار دەمدۇر كىشى،
ياخشى يار ياندا تۇتۇپ، يامانىنى خاھلامدۇر كىشى.

يېشىمى: ئىنسان يارنى يار دەمدۇ؟ ياكى يامانى يار دەمدۇ؟ ياخشى يار ياندىلا تۇرغان يەردە، يامانى خاھلامدۇ؟

ئاتخانەنىڭ ئالدىدا ئالا ئاتنىڭ تۇياقى،
بىزنىڭ قاراقاش يارنىڭ مەخمەل تاشتۇر تۇماقى.
يېشىمى: ئاتخانىنىڭ ئالدىدا ئالا ئاتنىڭ تۇياق ئىزى تۇرىدۇ. مېنىڭ قاراقاش يارىم مەخمەل تاشلىق تۇماق كىيىپتۇ.

مەخمەل تاش تۇماقىڭنى قىستۇرۇپ بۇزۇپ ئەتمە،
بۇ ئالەم ئۇزۇن ئالەم ئۇمىدنى ئۈزۈپ ئەتمە.
يېشىمى: مەخمەل تاشلىق تۇمىقىڭنى قىستۇرۇپ كىيىپ بۇزۇۋەتمە، بۇ ئالەم ئۇزۇن ئالەم ئۇمىدنى ئۈزۈۋەتمە.

قاشىڭنى قارا دەيدۇر قەلەمدىن ئايرىيالمايمەن،
باغلانغان ساڭا رىشتىم، سەندىن ئايرىلالمەيمەن.
يېشىمى: قېشىڭ شۇ قەدەر قارا ئىكەنكى، قەلەم سىياھىدىن ئايرىيالمايمەن؛ رىشتىم ساڭا باغلانغان، سەندىن ئايرىلالمايمەن.

يارنىڭ كىيگەن كۆينەكى قىزىل دۇردۇن تاۋاردۇر،
شۇ ياردىمەدىن ئايرىلسا، ئۆلمەك ماڭا رەۋادۇر.
يېشىمى: يارنىڭ كىيگەن كۆينىكى قىزىل دۇردۇن - تاۋاردۇر، شۇ ياردىمەدىن ئايرىلسام، ئۆلمەك ماڭا راۋادۇر.

تەئكىد

ئەي نەسىمى سۇبھىدەم، مەندىن نىگارىمغا سەلام،
ئول ساچى سۇنبۇل، يۈزى گۈل، نەۋ بەھارىمغا سەلام.
يېشىمى: ئەي تاڭ شامىلى، ئۇ سۇمبۇل چاچلىق، گۈل يۈزلۈك، باش باھاردەك يېقىملىق نىگارىمغا مەندىن سالام.

لەبلەرى قەندۇ گۇلابۇ سۆزلەرى شەھدۇ شەراب،
غەمزەسى مەستانە، ئول كۆزى خۇمارىمغا سەلام.
يېشىمى: لەۋلىرى قەنت بىلەن گۇلاب، سۆزلىرى ھەسەل بىلەن شاراب، غەمزىسى مەست قىلغۇچى ئۇ خۇمار كۆزلۈكۈمگە سالام.

جان نىسار ئەتسەم كەرەك بادى سەھەر، دىك ئاللىدا،

بەندەدىن ھەر گاھكى ئەلتۈر بولسا يارىمغا سەلام.

يېشىمى: قاچانكى تاڭ شامىلى مەن قۇلدىن يارىمغا سالام يەتكۈزسە، ئۇنىڭ ئالدىدا تىك تۇرۇپ، جېنىمنى پىدا قىلسام ئەرزىيدۇ.

بوستانى ھۇسنۇ لۇتفى خۇلق ئىچىندە سەۋناز،

ئول سەۋەر جاندەك، ئەزىزىم، ئىختىيارىمغا سەلام.

يېشىمى: ھۆسىن بوستانى، مەرھەمەتى ۋە خۇلقى بويىچە ئاجايىپ يېتىشكەن ۋە كېلىشكەن ئۇ جاندەك سۆيۈملۈك، ئىختىيارىمنى ئالغۇچى ئەزىزىمگە سالام.

تابۇغۇڭدا نەچەكىم ئەرز ئەيلەدى ھالىن گەدا،

دەمەدىڭ بىرگۈنكى، مىسكىن خاسارىمغا سەلام.

يېشىمى: گەدائىي ھۇزۇرۇڭدا قانچە قېتىملاپ ئۆز ھالىنى ئېيتقان بولسىمۇ، بىرەر قېتىم «بىچارە خاكسارىمغا سالام» دېمىدىڭ.

داستان

بىرىنچى داستان

سۆيۈملۈك ھەمدەمىم، ئەي ۋەفادارىم،

تازە نەۋ جەۋانىم، ھالىڭ نە بولدى؟

رەفىقىم، مۇنىسىم، ئەيشىم، مەدارىم،

كۆز نۇرۇم، غەمخارىم، ھالىڭ نە بولدى؟

يېشىمى: ئى سۆيۈملۈك ھەمنەپەس ۋاپادارىم، غەيۇر سۇباتلىق يارىم، مەسلەكدىشىم، سىرداش دوستۇم، ھاياتىم، كۆز نۇرۇم، غەمگۇزارىم ئەھۋالىڭ قانداق؟

كۆزۈڭدۇر ئوت كەبى، جىسمىڭدۇر بىمار،

ۋۇجۇدۇڭ سىمابتەك تىترەر بىقەرار،

ئەي يارى ۋەفادار، ئەيلەگىل ئىزھار،

كۆزلەرى مەستانىم ھالىڭ نە بولدى؟

يېشىمى: كۆزۈڭدىن ئوت چاقناپ تۇرىدۇ، تېنىڭ كېسەلچان، ۋۇجۇدۇڭ سىماپتەك ئىختىيارسىز تىترەپ تۇرىدۇ. ئى مەستانە كۆزلۈك ۋاپادار يارىم، ئەھۋالىڭنى ئىزھار قىلغىن، زادى نېمە بولدۇڭ؟

فىدا بولسۇن ساڭا بۇ شىرىن جانىم،

بىر زەمان كۆرمەسەم ئۆرلەر فىغانىم،

ياشىمدا تاجىمسەن، روھى رەۋانىم،

يارى مېھرىبانىم ھالىڭ نە بولدى؟

يېشىمى: بۇ شېرىن جېنىم ساڭا پىدا بولسۇن، بىردەم كۆرمىسەم پىغانىم ئۆرلەپ قالىدۇ. سەن مېنىڭ بېشىمدىكى تاجىمسەن، ۋۇجۇدۇمدىكى جانلىق روھىمسەنكى، ئى مېھرىبان يارىم، ساڭا نېمە بولدى؟

ئەۋۋەلدە ئاتامدىن قالماغان بولسام،
غەرىبلىق كويىدا يۈرمەگەن بولسام.
سەنى بۇ ھەسرەتتە كۆرمەگەن بولسام،
خەتەرلىك كارۋانىم ھالىڭ نە بولدى؟

يېشىمى: باشتا ئاتامدىن يېتىم قالمىغان بولسا، مۇساپىرلىق كوچىسىدا يۈرمىگەن بولسام، سېنى بۇ ھەسرەتلىك ھالدا كۆرمىگەن بولسام، كاشكى. ئى، خەتەردە قالغان كارۋىنىم ساڭا نېمە بولدى؟

شاھ سەنەۋبەر دەرلەر: باغرىم ئەزىلدى،
ماڭا ھەقدىن مۇنداق قىسمەت يازىلدى،
ۋاقتىم يەتىپ جان تەنىمدىن ئۈزۈلدى،
يۈسۈفى كەنئانىم ھالىڭ نە بولدى؟

يېشىمى: شاھ سەنەۋبەر ئېيتىدۇ: مېنىڭ ھەققەتەن يۈرىكىم ئېزىلدى؛ ئاللاھتىن ماڭا مۇشۇنداق قىسمەت پۈتۈلگەن ئوخشايدۇ؛ گويا ئەجىلىم توشۇپ، جان تەندىن چىقتىكى، ئى، كەنئانلىق يۈسۈفۇم، ئەۋالىڭ قانداق؟

نىگارىم ئىشقىدا ئۆرتەندى جانىم،
دىلىم كۆيدى، تىلىم كەلدى نەۋاغا.
ئۇنى كۆرگەنچە مەن، يوقتۇر مەجالىم.
نەۋا ئەيلەپ تۆكەي ياشىم خۇداغا.

يېشىمى: نىگارىمنىڭ مۇھەببىتىدە جېنىم ئۆرتەندى؛ يۈرىكىم كۆيۈپ، تىلىم زارلاشقا باشلىدى؛ ئۇنىڭ ۋىسالىغا يەتكىچە بەرداشلىق بېرەلمىگۈدەكمەن. ئەمدى، نالە - ناۋا قىلىپ ياش تۆكۈپ، ئاللاھقا يىغلاي.

ئۇنىڭ ئىشقى مەنى قىلدى خەرابە،
يۈرەك - باغرىم كۆيۈپ بولدى كەبابە.
ساڭا قۇربان قىلاي بۇ تەندە جانە،
بۇ ئەرزىمنى دەگىل قاشى قاراغا.

يېشىمى: ئۇنىڭ مۇھەببىتى مېنى خاراپ قىلدى، يۈرىكىم كۆيۈپ كاۋاپ بولدى؛ بۇ تېنىمدىكى جېنىمنى ساڭا قۇربان قىلاي، بۇ ئەرزىمنى قاراقاش يارىمغا قويغىن.

سەبا يەتكۈز مەنىڭ يۈتكەن كىشىمنى،
خۇداغە يىغلاسام ئوڭلار باشىمنى.

سامانـدەك سارغارىپ تۆكتۈم ياشـىمنى،
سەبا يەتكۈز سۆزۈم ئۇل دىلرەباغا.

يېشىمى: ئى تاڭ شامىلى، مېنىڭ جۇدا بولغان كىشىمنى كەلتۈر؛ ئاللاھقا يىغلاسام، يېشىمنى ئۇڭلاپ قويار؛ سامانـدەك سارغىيىپ، يىغلاپ ياش تۆكتۈم. ئى تاڭ شامىلى، مېنىڭ دېگەنلىرىمنى ئۇ دىلرەباغا يەتكۈزۈپ قوي.

جانانـدىن ئايرىلىپ مەستانە بولدۇم،
ئۇنىڭ ئىشقىدا مەن دىۋانە بولدۇم.
كۆيۈپ مەن شامىدا پەرۋانە بولدۇم،
غەرىبلىقتا دەدىم ئەرزىم سەباغا.

يېشىمى: جانانـدىن ئايرىلىپ مەستانە بولدۇم، ئۇنىڭ مۇھەببىتىدە ساراڭ بولۇپ قالدىم؛ مەن ئۇنىڭ مۇھەببەت شامىنىڭ پەرۋانىسىمەن؛ مۇساپىرچىلىقتا، بۇ ئەرزىمنى تاڭ شامىلىغا ئېيتتىم.

غەرىبلەرنىڭ يەتىملىكدە خەيالى،
نەچۈك بولغاي فەررۇخنىڭ ئەمدى هالى.
كۆڭۈلنى يارۇتار مەهبۇب ۋىسالى،
غەرىبلىقتا ئەجەب قالدىم بەلاغا.

يېشىمى: غېرىب - مۇساپىرلار يېتىمچىلىكتە خىيال بىلەنلا ياشايدۇ، غەررۇخنىڭ ئەھۋالى ئاقىبەتتە قانداق بولار؟ كۆڭۈلنى سۆيگەن يارنىڭ ۋىسالى يورۇتىدۇ؛ ھەي، مۇساپىرچىلىقتا، ئەجەب بىر مۇھەببەت بالاسىغا قالدىم.

ئۈچىنچى داستان

شاهىم بىزنىڭ ئەلۇ يۇرتىنىڭ،
خۇش ئۆتەدۇر ياز - قىشلارى.
خۇشال ئۆتەر هەبىرى چاغى،
ئويناپ كۈلۈشتۇر ئىشلارى.

يېشىمى: ئى پادىشاھىم، بىزنىڭ ئەل - يۇتىرنىڭ ياز - قىش پەسىللىرى تولىمۇ ياخشى ئۆتىدۇ؛ خەلقنىڭ كەيپى چاغ، قىلىدىغان ئىشلىرى ئويناپ كۈلۈشتۇر، خالاس.

باغدا پىشار تاغاچلارى،
مەيۋەلىكدۇر ياغاچلارى.
بىزنىڭ ئەلدە يوق ئاچلارى،
فەراۋانـدۇر يەمىشلەرى.

يېشىمى: باغلاردا شاپتۇل - توغاچلار پىشىپ تۇرىدۇ، دەرەخلىرىنىڭ ھەممىسى مېۋىلىك دەرەخلەردۇر، بىزنىڭ ئاچ - زار قالغان ئادەمم بولمايدۇ، يەل - يېمىشلىرى بەك مول.

يىگىتلەرنىڭ يۈرۈشلەرى،
رۇستەمچە بار ئۇرۇشلارى،
ئىسفەھانچە قىلىچلارى،
چاقىن كەبى چاپىشلارى.

يېشىمى: بىزنىڭ ئەل - يۇرت يىگىتلىرىنىڭ ئۆزىگە خاس يۈرۈش - تۇرۇشلىرى بار: مۇشت ئېتىشلىرى رۇستەمگە ئوخشايدۇ، يېنىدا ئىسفاھانچە قىلىچلىرى بار، ئۇنى چېپىشلىرى چاقماقتەك چەبدەس.

قەرىلەردى ئۆيدە ياتۇر،
قىزلارى شوخ قوشاق قاتۇر،
يىگىتلەرى ئوقيا ئاتۇر.
مەردانەدۇر چالىشلارى.

يېشىمى: ياشانغانلار ئۆيدە ئارام ئېلىپ ياتىدۇ؛ قىزلىرى شوخ - شوخ قوشاقلارنى قاتىدۇ؛ يىگىتلىرى ئوقيا ئاتىدۇ، مەردانە چېلىش مۇسابىقلىرىنى قىلىپ تۇرىدۇ.

پەرى قىزلار جەۋلان قىلىپ،
يىگىتلەرنىڭ كۆڭلىن ئالىپ،
باغ قە كىرەر قولىن سالىپ،
جەيرەن كەبى ماڭىشلارى.

يېشىمى: پەرىدەك گۈزەل يىگىتلەرنىڭ كۆڭلىنى ئوۋلايدۇ؛ باغقا كىرگەندە، قوللىرىنى سېلىپ مېڭىشلىرى جەرەنگە ئوخشايدۇ.

كۆرگەننىڭ جانىن داغلاغان،
گويا پەرى دەپ چاغلاغان،
تىللا كەمەرلەر باغلاغان،
ئاياغىدا كەفشلەردى.

يېشىمى: كۆرگەنلەر ئۇلارنى «بەجادىيكى پەرى» دەپ چاغلاپ، جانلىرى داغدا قالىدۇ؛ ئۇ قىزلار بەللىرىگە ئالتۇن كەمەر باغلىۋالغان بولۇپ، ئايىغىدا كەشلىرى بار.

بەدۇ ئاتلار شوخ ئويناقلار،
هەر چاپقاندا كۆكتىن ئاشار،
دۇبال قاقىپ ئۆردەك ئۇچار،
بۇلەند پەرۋازدۇر قۇشلارى.

يېشىمى: بىزنىڭ ئەل - يۇرتتا، ئاتلار جۈپ - جۈپتى بىلەن ئويناقلاپ چېپىپ يۈرىشىدۇ، چاپقاندا، دۇلدۇلدەك كۆكتىن ئاشىدۇ؛ ياۋا ئۆدەكلەر قانات قېقىپ (ئىككى قانىتى دەستەك ئۇرۇپ) ئۇچىدۇ، باشقا ئۇچار قۇشلارمۇ كۆكتە پەرۋاز قىلىپ يۈرىدۇ.

ئاپئاق قاردۇر تاغ باشلارى،
ياقۇت - مەرجاندۇر تاشلارى،
باغ، ئەتىزدۇر ھەم قاشلارى،
ئابىھەيات ئاقىشلارى.

يېشىمى: بىزنىڭ يۇرتىنىڭ تاغ چوققىلىرى قىش - ياز ئاپئاق قارغا پۈركەنگەن؛ تاغلىرى تاش بىلەن ئەمەس؛ ياقۇت - مارجان بىلەن قاپلانغان؛ ئەتراپلىرى باغلار ۋە ئېتىزلىقلار بىلەن ئورالغان؛ ئۆستەڭ - ئېقىنلىرىدا، ئابىھايات (تىرىكلىك سۈيى) ئېقىپ تۇرىدۇ.

بۇغداي نانى، قوي گوشتلىرى،
سۈت گۈرۈنجدۇر ئاشلارى.
تەييار سەكىز بېھىشتلەرى،
دۇئا قىلۇر دەرۋىشلەرى.

يېشىمى: خەلقىنىڭ يەيدىغىنى بۇغداي نېنى، قوي گۆشى، سۈت بىلەن گۈرۈچ ئاساسلىق ئېشى؛ بۇ يەردە، گويا جەننەتلەرنىڭ ھەممىسى تەخ - تەيياركى، ئەۋلىيا - دەرۋىشلىرى دۇئا قىلىپ تۇرىدۇ، تېخى.

مەشرەب

بىرىنچى مەشرەب

مە مەۋا ساز ئەيلەگەي بۇلبۇل گۇلىستاندىن جۇدا،
ئەيلەمەس تۇتى تەكەللۇم شەكەرىستاندىن جۇدا.

يېشىمى: گۈلىستاندىن ئايرىلغان بۇلبۇل قانداقمۇ ناۋا قىلىپ سايرىسۇن؟ ھەمىشە شېكەر بېرىپ تۇرىدىغان جايدىن ئايرىلغان تۇتىمۇ سۆزلىمەيدىغۇ.

ئول قۇياش ھەجرىندە قورقارمەن فەلەكنى ئۆرتەگەي،
ھەر شەراركىم بولۇر ئول ئوتلۇغ ئەففاندىن جۇدا.

يېشىمى: ئۇ قۇياشنىڭ پىراقىدا چەككەن ئوتلۇق پىغانىمدىن چاچرىغان ئۇچقۇنلارنىڭ پەلەكنىڭ ئۆرتەپ قويىشىدىن قورقىمەن.

دەمە ھىجرانىمدا چەكمەيسەن فىغانۇ نالە كۆپ،
جىسمى ئەيلەرمۇ فىغان بولغان نەفەس جاندىن جۇدا.

يېشىمى: «مېنىڭ ھىجرانىمدا كۆپرەك نالە - پىغان چەكمەيسەنغۇ» دېمە، نەپەس ۋ جاندىن ئايرىلغان تەن پىغان چېكەلەمدۇ؟

ھەجر ئۆلۈمدىن تەلخ ئەمىش، مۇندىن سوڭ، ئەي گەردۇن، مەنى
ئەيلەگىل جاندىن جۇدا، قىلغۇنچە جانانىدىن جۇدا.

يېشىمى: جۇدالىق ئۆلۈمدىنمۇ ئازاپلىق ئىكەن. بۇندىن كېيىن، جانانىدىن جۇدا قىلغىچە جاندىن جۇدا قىلىۋەتكىن.

بولسا يۈز مىڭ جانىم ئال، ئەي ھەجر، لەكىن قىلماغىل
يارنى مەندىن جۇدا، يا خۇد مەنى ئاندىن جۇدا.

يېشىمى: ئەي ھىجران، يۈزمىڭ جېنىم بولسىمۇ ئالغىن، لېكىن يارنى مەندىن، ياكى مېنى ئۇنىڭدىن جۇدا قىلمىغىن.

ۋەسل ئارا پەرۋانە ئۆرتەندى، ھەمانا بىلدىكىم،
قىلغۇدەكدۇر سۇبھ ئانى شەمئى شەبىستاندىن جۇدا.

يېشىمى: پەرۋانە ۋىسال پەيتىدە كۆيۈۋالدى، چۇنكى تاڭ ئۇنى كېچىنىڭ چىرىغىدىن ھامان ئايرىۋېتىدىغانلىقىنى بىلىپ قالغاندى.

بىر ئىيەسىز ئىت بولۇپ ئەردى نەۋائىي يارسىز،
بولماسۇن، يا رەبكى، ھەرگىز بەندە سۇلاندىن جۇدا.

يارسىز نەۋائىي خۇددى بىر ئىگىسىز ئىتقا ئوخشاپ قالغانىدى؛ ئەي پەرۋەدىگار، قۇل دېگەن ھەرگىزمۇ سۇلتانىدىن ئايرىلىپ قالمىسا بولىدىكەن جۇمۇ.

گۈل - گۈل ئاچىلدى نەزاكەت، نازەنىن ئىچكەچ شەراب،
سارغارۇر گۈللار ھەمە كۆرگەچ جەمالى ئافتاب،

يېشىمى: نازىنىن شاراب ئىچىۋېدى، گۈللەر نازاكەت بىلەن ئېچىلىپ كەتتى. ئەمما قۇياشنىڭ جامالىنى كۆرگەندە ھەممە گۈللەر سارغىيىدۇ.

مۇنچە لەئلىڭنى كۆرۈپ پىنھان بولۇر بەرگ ئىچرەكىم،
سارغارىپ گۈل ئۆزرلەر قىلغاي جەمالىدىن ھىجاب،

يېشىمى: غۇنچە لېۋىڭنى كۆرگەندە، گۈللەر ياپراقلار ئىچىگە يوشۇرۇنىۋالىدۇ - دە، سارغايغان ھالدا، يۈزىگە پەردە تارتىپ چىقىپ، ساڭا ئۆزرە ئېيتىدۇ.

رەنگ بەرۇر مەيغە قىزىل تەگسە لەئلدەك لەبلەرى،
ماڭا گەر بولسا بەھەم ئول مەينى مەن ئىچسەم شوراپ.

يېشىمى: ئۇنىڭ ياقۇت لېۋى مەيگە تەگسە، مەينى قىزارتىدۇ. ئەگەر ماڭا نېسىپ بولسا، ئۇ مەينى شوراپ - شوراپ ئىچسەم دەيمەن.

لەئلىدىن مەي تاپتى رەنگ، رەنگ تاپسا مەندىن نە ئەجەپ،
رەنگ بەرەنگ مەستانە بولغۇم مەي ئىچىپ مەستى خەراب.

يېشىمى: مەي ئۇنىڭ لېۋىدىن رەڭ ئالدى، ئەمدى مەندىن رەڭ ئالسا نىمە بوپتۇ؟ مەن ئۇنى ئىچىپ، غەرق مەست بولۇپ، رەڭمۇرەڭ مەستانە بولىمەن.

جامنى جانىڭ ئۈچۈن بىر قەتلە بەر، ئەي ساقىيا،
ئارزۇمدۇر يارغا مەي بىرلە گۈل تۇتسام ياساپ.
يېشىمى: ئەي ساقىي، جامنى جېنىڭ ئۈچۈن يەنە بىر قېتىم بەر، مەيدىن گۈل ياساپ، ئۇنى يارغا تۇتۇش مېنىڭ ئارزۇيۇم.

مەن تۇتارمەن، ئۆزگەلەر قىلسا تەمەئ جانانە كۆز،
ئىشقىڭ ئوتى ئەيلەگەن بۇ باغرى بىريانلىنىكەباب.
يېشىمى: باشقىلار جانانغا تەمە بىلەن كۆز تاشلىسا، مەن ئۇنىڭغا ئىشق ئوتى كۆيدۈرگەن يۈرىكىمدىن قىلىنغان كاۋاپنى تۇتىمەن.

ئىشق دەردىدىن نىيازىي ئاھۇ ئەفغان ئەيلەسە،
ئويغانۇر فۇرقەت بىلە بۇلبۇلغا تۇشكەي ئىزتىراب.
يېشىمى: نىيازىي ئىشق دەردىدىن ئاھ - پىغان چەكسە، پىراق ئازابىدىكى بۇلبۇلمۇ ئويغىنىپ، ئىزتىراپلىنىقتا چۈشىدۇ.

ئىككىنچى مەشرەب

بىر كىچىك دىلبەر كۆرۈپمەن قامەتى نازۇككىنە،
غۇنچەلەپ، پەيۋەستە ئەبرۇ، قىپقىزىل ئۆتلۈككىنە.
يېشىمى: قامىتى نازۇككىنە كەلگەن بىر كىچىك دىلبەرنى كۆردۈم. ئۇ غۇنچە لەۋ، قوشۇلماد قاش، قىزىل نۇرانە ئۆتلۈك ئىدى.

گەرچە ياشىدۇر كىچىك، شىرىن لەبى ئەسرۇ سۈچۈك،
هەر باقىشىدا كۆزىنىڭ ئىيماسى بىر تۈرلۈككىنە.
يېشىمى: گەرچە ئۇنىڭ يېشى كىچىك بولسىمۇ، تىلى تولىمۇ چۈچۈك ئىدى؛ هەر بېقىشىدا، كۆزى ئۆزگىچە خاس بىر خىل ئۇقۇمغا ئىما قىلاتتى.

ئەشكدەك بىر يەردە تىنماس جىلۋە ئەيلەپ هەر تەرەف،
قىرمىزى كۆڭلەك ئىچىدە تور تۆشۈك بۆركلۈككىنە.
يېشىمى: تور تۆشۈكلۈك لىپتىك كىيدۈرۈلگەن كۆكسى قىزىل كۆينەك ئىچىدە، خۇددى لىغىلداپ تۇرغان كۆزى يېشىدەك تىنىمسىز جىلۋە قىلاتتى.

كۈلمۈسۈپ بىر كۈن ماڭا دەدى: «ساڭا رەھىم ئەيلەگۈم»،

كۆزىدىن بىلدىمكى ئەرمىش ۋەئدەسى ئۆترۈككىنە،

يېشىمى: ئۇ بىر كۈنى ماڭا قاراپ كۈلۈمسىرەپ تۇتۇپ: «ساڭا رەھىم قىلىمەن» دېدى. كۆزىدىن بىلدىمكى، ۋەدىسى خېلى - خوپ يالغان ئىدى.

نائۇمىد ئەردىم بۇ يالغان ۋەئدىسىدىن ئەسرۇ كۆپ،

ياش بالالار ئىچرە كۆردۈم ناگەھان ئەسرۈككىنە،

يېشىمى: ئۇنىڭ بۇ يالغان ۋەدىسىدىن بەكلا ئۈمىدسىز ئىدىم، تۇساتتىن ئۇنى ياش بالىلار ئارىسىدا، مەستخۇش ھالدا كۆرۈپ قالدىم.

ئىختىيار ئەتتىم ئاياغىن ئۆپكەلى، قىلماي قەبۇل،

سەسكەنىپ قاچتى سەمەندىن سەكرەتىپ چابۇككىنە.

يېشىمى: ئايىغىنى سۆيۈشكە تەمشىلىۋېدىم، ئۇ قوبۇل قىلماي، سەسكىنىپ قاچتى ۋە ئېتىنى چاپتۇرغىنىچە تېزلا كېتىپ قالدى.

چۈنكى كۆردۈم مۇنچە مەكرۇھ شىيۋەلەر ئاندىن دەدىم:

ئەي فۇتۇھىي، ئۇن چىقارماي ئەمدى بولغىل شۇككىنە.

يېشىمى: ئۇنىڭدىكى مۇنچىۋالا بولمىغۇر قىلىقلارنى كۆرگەندىن كېيىن: «ئەي فۇتۇھىي، ئەمدى ئۈنۈڭنى چىقارما، جىم بولغىن» دېدىم.

ئۇچىنچى مەشرەب

قەددىڭدەك باغ ئارا سەرۋى رەۋان يوق،

رۇخۇمدەك گۈلشەن ئىچرە زەئفران يوق.

يېشىمى: باغلاردا، قەددىڭدەك گۈزەل ئۆسكەن سەۋرى دەرىخى يوق؛ گۈلشەندە چىرايىمدەك سارغايغان زەپران يوق.

لەبىڭدەك ھېچ يوقتۇر لەئلى سىيراب،

كۆزۈڭدەك شوخى ئاشۇبى جەھان يوق.

يېشىمى: لېۋىڭدەك سۇزۇك ياقۇت، جاھانغا ئوت ياقىدىغان سېنىڭكىدەك شوخ كۆز ھېچ يەردە يوق.

قاشىڭدەك يوق جەھاندا تىير ئەنداز،

ئاتارغا بىر مەنىڭدەك ناتەۋان يوق.

يېشىمى: جاھاندا قېشىڭدەك مەرگەن يوق، ئوقۇڭغا نىشان بولۇشقا يارايدىغان مېنىڭدەك بىر ناتىۋان يوق.

نە ھەدد ئاغزىڭنى بارۇ يوق دەمەككە،
ئانىڭ رەمزىن بىلۇرگە نۇكتەدان يوق.
يېشىمى: ئاغزىڭنىڭ كىچىكلىكىدىن ئۇنى «بار» ياكى «يوق» دېيىشكە كىمنىڭ ھەددى؟ ئۇنىڭ ئىزناسىنى بىلىپ ئايرىيالايدىغان دانىشمەن يوق.

نە ئىمكاندۇر كىشى باغ ئىچرە كىرمەك،
ئاڭا يول كۆرسەتۇرگە باغبان يوق.
يېشىمى: يول كۆرسەتىدىغان باغۋەن بولمىسا، كىشىنىڭ باغقا كىرىشى قانداقمۇ مۇمكىن بولىدۇ؟

مەنىڭ سايراماغىم گۇلرۇخ ئۇچۇندۇر،
قىلۇرمۇ نالە بۇلبۇل گۇلىستان يوق.
يېشىمى: مېنىڭ سايرىشىم گۈل يۈزلۈك يار ئۈچۈندۇر؛ گۈلىستان بولمىسا، بۇلبۇل نالە - ناۋا قىلۇرمۇ؟

ھەمە ياخشى خۇيۇڭنى سەرف ئەتۇرگە،
جەھان ئىچرە مەنىڭدەك بىر يامان يوق.
يېشىمى: ھەممە ياخشى خۇيلۇرۇڭنى ئىشلىتىشكە، جاھاندا مەندەك بىر يامان يوق.

بولۇپمەن خەلق ئىچىدە ئانچە بەدنام،
مەنىڭدەك يەنە رۇسۋايى زەمان يوق.
يېشىمى: خەلق ئارىسىدا نۇرغۇن بەدنامغا قالدىم، زامانىنىڭ مەندەك يەنە بىر رەسۋاسى يوق.

زۇھۇريي كۆڭلىدۇر كىم بەس پەرىشان،
ئىلاھا، رەھم قىل، بىر دىلىستان يوق.
يېشىمى: ئى ئاللاھ، رەھىم قىلغىن، مەن زۇھۇرىينىڭ كۆڭلى بەكمۇ پەرىشانكى، دىلىمنى شاد قىلغۇچى بىر يار يوق.

12- موقام چۆل ئىراق مۇقامىنىڭ تېكىستلىرى چوڭ نەغمە قىسمى 186 مىسرا، ئۈچ داستان 76 مىسرا، ئۈچ مەشرەب 60 مىسرا بولۇپ، جەمئىي 322 مىسرا شېئىردىن تەشكىل تاپقان.